

T.C

BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ - MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

MISIR SORUNU'NUN TAKVİM-İ VEKAYİ'YE YANSIMALARI

(1831 - 1841)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meryem ASLAN

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Fatih GENCER

BİTLİS-2017

T.C

BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ-MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

MISIR SORUNU'NUN TAKVİM-İ VEKAYİ'YE YANSIMALARI

(1831 - 1841)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meryem ASLAN

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Fatih GENCER

BİTLİS-2017

**BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

TEZ ONAY SAYFASI

Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans öğrencilerinden 125103001 Nolu Meryem ASLAN tarafından hazırlanan "Mısır Sorununun Takvim-i Vekayi'ye Yansımaları" isimli tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman :
Yrd. Doç. Dr. Fatih GENCER

İkinci Danışman :
(Varsa Yazılacak)

Jüri Üyeleri :

Yrd. Doç. Dr. Fatih GENCER
Bitlis Eren Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Erdem KARACA
Bitlis Eren Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Erkan AFSAR
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Siyasal Tarih Anabilim Dalı

İmza

BEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 20.06.2017 tarih ve 13-b sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

20.06.2017
Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÖRGENİR
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR	II
ÖNSÖZ	IV
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE MISIR SORUNU	6
1.1. Mehmet Ali Paşa'nın Kişiliği ve Hayatı	6
1.2. Mısır Sorunun Başlaması... ..	11
1.3. Mehmet Ali Paşa'nın Akka Seferi... ..	14
1.4. Mehmet Ali Paşa'nın Anadolu Harekatı	19
1.5. Hünkâr İskeleyi Antlaşması.....	27
1.6. Mısır Sorunu'nun İkinci Safhası... ..	31

II. BÖLÜM

TAKVİM-İ VEKAYİ'DE MISIR SORUNU	38
2.1. Mısır Sorunu ile İlgili Haber ve Makaleler	38

III. BÖLÜM

3.1. Mısır Sorunu ile İlgili Haber ve Makalelerin Özetleri... ..	145
SONUÇ... ..	162
ÖZET	165
ABSTRACT.....	166
KAYNAKÇA	167
EKLER.....	170

KISALTMALAR

a.g.e :	Adı Geçen Eser
a.g.m:	Adı Geçen Makale
a.g.t:	Adı Geçen Tez
B	Receb
C	Cemaziyelahir
c.	Cilt
Ca	Cemaziyelevvel
Çev.	Çeviren
İA	İslam Ansiklopedisi
L	Şevval
M	Muharrem
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
N	Ramazan
R	Rebiülahir
Ra	Rebiülevvel
S	Safer
s.	Sayı
ss.	Sayfa sayısı

TTK	Türk Tarih Kurumu
TDV	Türk Diyanet Vakfı
Ş	Şaban
Z	Zilhicce
Za	Zilkade

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti, XIX. Yüzyılda siyasi, askeri ve ekonomik yönlerden özellikle de Batıdaki gelişmelere paralel olarak sıkıntılı bir süreç içine girmişti. Merkezi otoritenin de sardıldığı bu dönemde Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa isyan etmişti. Bu isyan daha sonra Mısır Sorunu olarak 1831-1841 yılları arasında Osmanlı Devletini etkileyen önemli sorunlardan biri olmuştur. Bu isyan başlangıçta devletin bir iç meselesiyken Avrupa devletlerinin işe karışmasıyla devletlerarası bir sorun haline gelmiştir.

Mısır Sorunu ile ilgili bu durum devletin resmi gazetesi olan Takvim-i Vekayi Gazetesine de yansımıştı. “Mısır Sorunu’nun Takvim-i Vekayi’ye Yansımaları” adlı bu çalışmamız, Takvim-i Vekayi Gazetesinin 1831-1841 yılları arasında yayınlanan sayılarındaki Mısır Sorunu ve Mehmet Ali Paşa ile ilgili tüm haber ve yazıların transkribinden oluşmaktadır. Ayrıca Osmanlı Devletini ciddi anlamda etkileyen bu meselenin dönemin gazetesinde nasıl yer aldığını ortaya koyarak Mısır Sorunu ile yapılacak çalışmalara katkı sağlayacak ve bu alanda çalışacak araştırmalara önemli bir kaynak olacaktır.

Takvim-i Vekayi Gazetesinin yayınlandığı süre içinde 2056 sayıya ulaşılmıştır. Mısır Meselesinin başladığı 1831 yılından 1841 yılına kadar ki sürede yayınlanan 220 yayının yaklaşık 1000 Takvim-i Vekayi Gazete sayfasını tarayarak oluşturduğumuz çalışmanın ilk bölümünde Mısır Sorunu’nun ortaya çıkışı ve gelişimi ile ilgili bilgi verilmiştir. Çalışmamızın diğer bölümünde ise Mısır Sorunu ile ilgili haber ve yazıların transkribi yapılmış, yine metinler verilirken gazetenin yayınlanan krolonojik sırası gözetilmiştir. Ayrıca Mısır Sorunu ile ilgili konulara daha kolay erişilmesi için yer alan haber ve yazıların özetleri yine gazetenin yayınlanma tarih ve sırasına göre verilmiştir.

Gazete metinlerinin transkribi yapılırken Ferit Develioğlu’nun Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik lügati İle Şemsettin Sami’nin Kâmûs-i Türki adlı lügati esas alınmıştır.

Osmanlı Devleti'nin Mısır Sorunu'na yaklaşımını tespit etmek bakımından önem arz eden bu çalışmada her konuda ilgisini, bilgisini, yardımlarını benden esirgemeyen değerli danışman hocam Sn. Yrd. Doc. Dr. Fatih GENCER'e en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

MERYEM ASLAN

BİTLİS-2017

GİRİŞ

Bir Afrika ülkesi olan Mısır, bulunduğu konumu itibariyle eski çağlardan bu yana önemli bir yaşam alanı olmuştur. Gerek coğrafi konumu ve gerekse stratejik öneme sahip olması sebebiyle birçok devletin himayesine giren Mısır, 1517 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından fethedildikten sonra Osmanlı Devleti'nin sınırlarına dahil oldu.

Önemli ticaret yolları üzerinde bulunan ve zengin kaynaklara sahip olan Mısır birçok devletin ele geçirmek istediği toprakların başında geliyordu. Bu nedenle sömürgecilik yarışının hızlandığı asır olan 19. yüzyılın başından itibaren Mısır özellikle İngiltere ve Fransa arasında daima bir rekabet konusu olmuştur. Mısır'ı ilk ele geçirmeye çalışan Avrupalı devlet Fransa'ydı. 1798 yılında Napoleon Bonaparte'nin düzenlediği bir sefer sonrasında Mısır Fransızlar tarafından işgal edildi. Bunu izleyen süreçte Osmanlı Devleti ve Fransa Mısır için karşı karşıya geldi. Fransız kuvvetleri İngilizlerin de yardımı ile yenilince Fransa Mısır'ı boşalttı. Bunun üzerine III. Selim Mısır'da bozulan düzeni sağlamak için Mehmet Ali'yi Mısır Valiliğine getirdi. Mehmet Ali Paşa, 1805-1849 yılları arasında Mısır'da her alanda reform yaptı. Bu reformlarla ülkeye bayındır haline getirdiğinden Mehmet Ali'ye haklı olarak "Modern Mısır'ın babası" denilmekteydi.¹

Osmanlı Devleti uzun yıllar boyunca çeşitli din, ırk, dil ve kültürlerden oluşan değişik toplumları bir arada tutabilmişti. Fransız Devrimi'nden sonra hızla yayılan milliyetçilik akımı çok uluslu yapısı sebebiyle on dokuzuncu yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Devleti'ni etkilemeye başladı. Böylece sonu gelmeyen azınlık isyanlarıyla Osmanlı Devleti yıkılıncaya kadar sürdüreceği mücadele süreci de başlamış oluyordu. Bu süreçte 1821 yılında Mora'da Rum isyanları baş gösterdi ve kısa sürede yayıldı. İsyanı bastırmakta başarılı olamayan Osmanlı Devleti, Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'yı bu mesele ile uğraşması için görevlendirdi. Mısır Valisi, Girit ve Mora valiliklerinin kendisine verilmesi karşılığında Osmanlı birliklerine yardım etti. Ancak daha sonra Rum isyanı uluslararası bir mesele haline geldi ve İngiltere, Fransa ve Rusya bu soruna doğrudan Rumlar lehine müdahalede bulundu. Bunun üzerine Avrupalı devletlerle anlaşılan Mehmet Ali Paşa, II. Mahmut'a

¹ Khaled Fahmy, *Paşa'nın Adamları Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Ordu ve Modern Mısır*, (Çev. Deniz Zarakolu), İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010, s.12.

danışmadan Mora'dan kuvvetlerini çekti. Daha sonra 1828-1829 Osmanlı-Rus Harbi meydana geldi ve bu savaşın neticesinde imzalanan Edirne Antlaşması ile Osmanlı Devleti Mora ve çevresini Rumlara terk etmek zorunda kaldı. Ancak savaşın bitmesiyle Sultan II. Mahmut çok daha büyük bir sorun ile yüzleşmek zorunda kalacaktı. Savaş sonrası süreçte Sultan, Mısır valisine Girit valiliğini vermediği gibi onu Mısır'dan uzaklaştırmanın yollarını aramaya başladı. Mehmet Ali Paşa ise isyan sırasındaki masrafları ve kayıpları karşılığında Suriye'nin kendi yönetimine verilmesini talep etti. Böylece tarihte Mısır Sorunu olarak tanımlanan Osmanlı Devleti'ni uzun süre uğraştıran ve zamanla batılı devletlerin de müdahil olduğu uluslar arası büyük bir sorun ortaya çıkmış oldu.

Mısır Sorunu ile ilgili pek çok haber o dönem devletin resmi yayın organı olan Takvim-i Vekayi'de yer almıştı.

Osmanlı ve Türkiye basın-yayın tarihi incelendiğinde, Türkçe olarak yayımlanan ilk gazetenin "Takvim-i Vekayi" (1 Kasım 1831) olduğu kabul edilmektedir. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa 20 Kasım 1828 tarihinden itibaren Türkçe-Arapça gazete olan "Vakayi-yi Mısriye"yi Kahire'de yayımlatmıştı.²

14 Eylül 1829 tarihinde Ruslarla Edirne Antlaşması imzalandıktan sonra, idari alanında yapılması düşünülen reform hareketlerini yürütmek, gereken tüzük ve yönetmelikleri hazırlamak, devlete yeni bir düzen vermek amacıyla ıslahat meclislerinin toplanmasına lüzum görülmüştü. Hükümetçe bir gazete çıkarılması fikri ilk defa bu meclis toplantılarında ortaya atılmış ve II. Mahmut tarafından çok olumlu karşılanmıştı. Komisyon üyeleri tarafından, çıkarılacak gazete için birçok isim önerilerek padişaha arzedilmiş, ancak bunlardan hiçbirini beğenmeyen II. Mahmut gazeteye Takvim-i Vekayi adını bizzat vermişti.³

1 Kasım 1831'de yayımlanan 40×27 boyutundaki bu gazete başlangıçta haftalık olarak çıkarılmış, ilk sayısı beş bin nüsha basılmış, devlet büyüklerine, ulemaya, yüksek rütbeli memurlara, taşradaki eşrafa ve elçiliklere gönderilmişti.⁴

²Atilla Girgin, *Türk Basın Tarihin'de Yerel Gazetecilik*, Göztepe, İnkılap Kitabevi, Ocak 2009, s. 27.

³M. Nuri İnügür, *Basın ve Yayın Tarihi*, İstanbul, Der Yayınları, 1993, s. 173.

⁴İnügür, a.g.e, s. 175.

Yıllık abone ücreti 120 kuruş olan gazete, Süleymaniye Cami ile üniversite bahçesi arasında bulunan ve adına Takvimhane-yi Amire denilen Kapucubaşı Musa Ağa'nın konağından çıkarılmaya başlanmıştır. Gazetenin 8. sayısında ilk çeviri yayımlanmış, 11. sayısında ise ilk ilana yer verilmişti. Ancak haftalık olarak yayımlanması kararlaştırılan Takvim-i Vekayi, muntazam haftalık niteliğini hiçbir zaman kazanamamış; düzensiz aralarla yayını sürdürmüştür. Çoğu kez yılda 15-20 sayı çıkmış; en düzenli ve sürekli çıkarıldığı zaman bile yıllık sayısı ancak 31'e ulaşabilmiştir. Bu haliyle de gazete, sıcak haber verme özelliğini yitirmiştir. O dönemde Meclis-i Vâlâ Başkanı olan Rıfat Paşa, gazetenin belirli sürelerle çıkarılmayışını, "Tarihi pek yeni, gazete ise pek eski" diyerek değerlendirmiştir. Bu nedenle Takvim-i Vekayi'ye o dönemde "Tarihi yeni, kendisi eski gazete" unvanı verilmiştir. Bu gazeteyi yayınlamak ve yönetmek üzere bir Takvimhâne Nezareti kurulmuş. Nazırlığına Seyit Mehmet Esat Efendi getirilmiştir. İç olaylarla ilgili haberler için Babıâli kalemi katiplerinden Sarim Efendi, askeri işlerle ilgili haberler için Sait Bey görevlendirilmiştir. Daha sonra Serasker Hüsrev Paşa askeri olaylarla ilgili haberlerle bizzat ilgilenmiştir.⁵

Bu gazetenin ilk sayısı sekiz sayfa metin ayrıca iki sayfa da önsöz olarak çıkmış, yazılar genellikle ayrı ayrı bölümde toplanmıştır. Bunlar:

- Umûr-ı Dâhiliye (İç Haberler)
- Umûr-ı Hariciye (Dış haberler)
- Mevâd-ı Askeriye (Askeri İşler)
- Fünûn (Bilimler)
- Tevcîhât-ı İlmiye (Din Adamlarının Tayinleri)
- Ticaret ve Es'ar (Ticaret ve Fiyatlar)

Takvim-i Vekayi'de noktalama işaretleri ve satır başları gibi yazı kurallarına rastlamak mümkün değildir. Yani cümlelerin ve haberlerin sonuna nokta konulmamıştır. Çeşitli punto mevcut olmadığından bütün gazete aynı punto üzerine tertiplenmiştir. Takvim-i Vekayi'nin Osmanlı tebasını oluşturan azınlıkların dilinde ayrı sayılar halinde çıkarılması arzu edildiğinden önce Arapça ve Farsça sayılar

⁵ İnuğur, a.g.e, s. 176-177.

yayınlanmış, daha sonra Ermenice ve Rumca sayıların da çıkarılması yoluna gidilmiştir.⁶

1839 yılında Gülhane Hattı Hümayunu ilan edilince fermanın tamamı “Varaka-yi Mahsusa” adı altında Takvim-i Vekayi’de yayımlanmıştır. Mustafa Reşit Paşa sadrazam olunca gazetenin haftada bir yayınlanması hususunda çalışmalar yaparak bir yıl sonra gazetenin 46 sayısı çıkarılmıştır. Gazete haftada bir ve perşembe günleri yayınlanmıştır. Tanzimat döneminde bu gazetede ilgi çekici yazılar, yabancı gazetelerden çevriler, fizik bilimine ait bilgiler yer almaya başlamıştır. Ancak Ali Paşa sadrazam olunca gazete bu canlılığını kaybetmiş, Kırım savaşı sırasında ancak 18 sayı yayınlanmıştır. Mısır meselesinin sonuçlanmasıyla önemli gelişmeler Varaka-yi Mahsuse adıyla ilave olarak verilmiştir.⁷

Takvim-i Vekayi 1860 tarihinden itibaren, tamamen devletle ilgili belge ve tüzüklerin yayımlandığı “Resmi Gazete” niteliğine bürünerek gerçek gazete özelliğini kaybetmiştir. 1879 yılında gazete kapatılmış ve 12 yıl yayımlanmamıştır. Bu ilk kapanış, gazetede bir dizgi yanlışından kaynaklanmıştır. Takvim-i Vekayi, 1891 yılında yeniden yayınlanmışsa da bir yıl sonra 1892’de, 283. sayıdaki dizgi yanlış yüzünden tekrar kapatılmış ve bu ikinci kapanış 1908 Meşrutiyeti’ne kadar 16 yıl sürmüştür. Gazetenin kapanmasına neden olan dizgi yanlış çok ilgi çekicidir. 12 yaşındaki Felemenk Kraliçesi’ne bir nişân verildiğine ilişkin haberde, bir dizgi hatası olarak (ita) kelimesi yerine (hata) kelimesi yazılmıştır. Bu yazıyı okuyan ve Padişah’a yaranmak isteyen Fuat Bey adında bir vali, durumu Abdülhamit’e jurnaletmiştir. Bu jurnalde “On iki yaşında bir çocuğa nişan ita edilmekle hata edilmiş” olduğunun, Takvim-i Vekayi’de yayımlandığı bildirilmiştir. Bu jurnal üzerine, Müsteşar Reşit Bey azledilmiş; musahhihlerden (düzeltmen) Hayreddin Nedim Bey ile Hıfzı Bey de cezalandırılmışlardır. Gazetenin kapatılması da bizzat II. Abdülhamit’in emir ve iradesiyle olmuştur.⁸

⁶İnuğur, *a.g.e*, s. 176-179.

⁷İnuğur, *a.g.e*, s. 179-180.

⁸Girgin, *a.g.e*, s. 28.

Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından, 7 Ekim 1920 tarihinde yayımlanan “Ceride-yi Resmiyye”, bir ölçüde Takvim-i Vekayi’nin devamı niteliğindedir. 2 Kasım 1922’de adı “Resmi Ceride” olmuş, böylece Takvim-i Vekayi, 4 Kasım 1922’de yayımlanan 4609. sayısıyla tarihe karışmıştır.⁹

⁹Girgin, *a.g.e*, s. 28.

1. OSMANLI DEVLETİNDE MISIR SORUNU

1.1. Mehmet Ali Paşa'nın Kişiliği ve Hayatı

Mehmet Ali, 1769 yılında Kavala (Makedonya) kentinde doğmuştur.¹⁰ Alilesinin menşei hakkında kesin bir bilgi yoktur. Bazı tarihçiler onun Arnavut kökenli olduğunu ileri sürerlerse de oğlu İbrahim Paşa tarafından kaleme alınan bir belgede Mehmet Ali'nin babası İbrahim Ağa ve dedesi Osman Ağa'nın bir kan davasından dolayı Konya'dan Kavala'ya göç ettikleri açıkça ifade etmektedir.¹¹ Babası Kavala'nın Bekçibaşısı bulunan İbrahim Ağanın 17 çocuğu olmuş fakat içlerinden yalnızca Mehmet Ali yaşamıştı. Mehmet Ali, henüz küçük yaşta iken babasını kaybetmiş ve Kavala mütesillimi olan amcası Tosun Ağa'nın himayesine girmişti. Fakat bir müddet sonra Tosun Ağa hükümetin emri ile idam edilmesi üzerine de hamisiz kalmıştı.¹²

Mehmet Ali, zeki, kararlı ve enerjik ve çocukluğunda yaşamış olduğu olayların de etkisiyle sert karakterli idi. Çok cesurdu ve aynı zamanda kurnazdı. Okur-yazar olmamasına rağmen çalışkan ve becerikliydi. Okuma-yazmayı 45 yaşından sonra öğrendiği söylenir.¹³ Okur-yazar olmadığı zamanlarda okuduğu kitaplar da yalnızca insanların yüzlerine bakarak anlatılanı anlamaya çalıştığı üstelik hemen hemen hiç yanılığa hiç düşmediği öne sürülmekteydi.¹⁴

Kavala'da tütün ticareti ile iştigal eden Leon adlı Fransız tacirinin yanına girmişti. Önce onun postacısı, sonra da simsarı oldu. 18 yaşında askerliğe intisap etti.¹⁵ Mehmet Ali on dokuz yaşına geldiğinde Kavala valisinin uzaktan bir akrabası olan ve ilk evliliğinde dul kalmış Emine Hanımla evlendi. Emine Hanım dışında yapmış olduğu evlilikler sonrasında on yedisi erkek, on üçü kız olmak üzere otuz çocuğu olmuştur. Fakat bu çocuklardan üçü kız, yedisi erkek olmak üzere ancak on çocuğu yaşayabilmişti. Çocukları arasında siması ve askeri liderliği en çok babasına

¹⁰ Fahir Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2003, s. 194.

¹¹ Muhammet Hanifi Kurtoğlu, "Kavalalı Mehmet Ali Paşa", *TDV İA*, Ankara, 2002, c.25, s.62.

¹² Şinasi Altundağ, "Mehmet Ali Paşa", *MEB İA*, Eskişehir, Devlet Kitapları, 2001, c.7, s.567.

¹³ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 195.

¹⁴ Hüner Tuncer, *Metternich'in Osmanlı Politikası (1815-1848)*, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1996, s.118.

¹⁵ Altundağ, "Mehmet Ali Paşa"...s. 567.

benzeyen İbrahim'di¹⁶. Fakat İbrahim, karakter olarak babasının zıttı olup otoriter, cimri ve kan dökücüydü.¹⁷

Mısır'ı işgal eden Napoleon kuvvetlerini buradan çıkarmak üzere Osmanlıların gönderdiği ordu arasında Kavala hâkiminin hazırladığı askerler de vardı. Mehmet Ali de bu kıtanın ordu muaviniydi. Kumandan sağlık durumu sebebiyle memleketin dönünce Mehmet Ali, Kavala askerinin başı oldu. Osmanlı ordusunun Fransızlara karşı acizliğini görünce Osmanlı Devleti'ne olan bağlılık duyguları da yavaş yavaş azalmaya başladı.¹⁸

Fransız işgalinden sonra anarşi ve kargaşa içine düşen Mısır'da Osmanlılar ve Memlûkler kontrolü ele geçirmek için mücadele ediyorlardı. Osmanlı kuvvetleri ise kendi aralarında ihtilafa düşmüşlerdi. Hüsrev Paşa'ya tabi kuvvetlerle Tahir Paşa ve Mehmet Ali kumandasındaki Arnavutlar arasında uzlaşmazlık hüküm sürüyordu. Memlûkler arasında da anlaşmazlık mevcuttu. Bunların bir kısmı Bardasiyi, bir kısmı da Elfi Bey'i destekliyordu. Bu gruplar içinde süregelen mücadele halkın mağduriyetine ve ülkenin ekonomik durumunun tamamen bozulmasına sebep oldu. Mehmet Ali bu durumdan istifade etmesini bildi. Memlûkleri Osmanlılara, muhalif Memlûklü grupları birbirine, yeni Vali Hurşid Paşa'yı Memlûklere ve son olarak da Kahire halkını Hurşid Paşa'ya karşı kışkırtarak meydana gelen kargaşadan faydalandı. Çeşitli siyasi manevralar neticesinde Mısır'ın son valileri bulunan Hüsrev, Tahir, Ali ve Hurşid Paşaları bertaraf ettikten sonra ulema, eşraf ve Mısır halkının desteğini de elde etti.¹⁹ Bu durum karşısında Babıâli, az çok bir mecburiyet altında 1805 yılında yıllık bir vergiden başka, Medine'yi ellerine geçiren Vahhabilerle mücadele etmek, kutsal yerleri bunların elinden kurtarmak şartıyla Mehmet Ali'nin valiliğini onayladı.²⁰

¹⁶ İbrahim Paşa, bazı Avrupa tarihçileri tarafından Mehmet Ali Paşa'nın üvey oğlu olarak gösterilmektedir. Mehmet Ali Kavala çorbacısının Emine adındaki bir akrabası ile 1787 de evlenmişti. Evlenmeden önce evlendiği akrabasının çocukları bulunmaktaydı. İbrahimPaşanın doğum tarihi bazen 1786, bazen 1789 gösterildiğinden bu ihtimal imkân dahiline alınmıştır. Osmanlı vesikalarında ise İbrahimPaşa daima Mehmet Ali'nin oğlu olarak gösterilmiştir. Bkz. Şinasi Altundağ, "İbrahim Paşa", MEB İA, Eskişehir, 2001, c. 5, s.900.

¹⁷ Gilbert Sinoue, *Kavalalı Mehmet Ali Paşa Son Firavun*, (Çev. Ali Cevdet Akkoyunlu), İstanbul, Doğan Kitapları, 1999, s. 40-43.

¹⁸ Altundağ, " Mehmet Ali Paşa"...s. 567.

¹⁹ Kutluoğlu, *a.g.m*, s. 62.

²⁰ Şinasi Altundağ, *Kavalalı Mehmet AliPaşa İsyanı Mısır Meselesi (1831-1841)*, Ankara, TTK, 1988, s.25.

Mısır'a Vali olmak kolay değidi. Üstelik Mehmet Ali Paşa da bu işin kolay olmayacağını biliyordu. Mehmet Ali, ilk olarak önündeki en büyük engel olan Kölemenlere yöneldi. ²¹ 1 Mart 1811 de bütün kölemenleri kaleye davet etti. Ve büyük vahşetle hepsini öldürttü. Mehmet Ali Paşa, bu vakadan sonra Mısır ülkesini en köşelerine varıncaya kadar hükmü altına aldı.²²

Mehmet Ali Paşa'nın Babîâli nezdindeki şöhretini sağlayan bir diğer başarısı da Hicaz'da uzun zamandır süregelen Vahhabi hareketini bastırmasıdır.²³ Vahabilik Arabistan'da ve bütün Müslüman dünyasında, Peygamber ve onun ilk halifelerinin döneminde olduğu gibi saf bir İslam'ın hâkim olmasını öngörür. Bunun içindir ki ön yargı ile yaklaştıkları Osmanlıların saltanatını kabul etmemişlerdi. Bu sebeple 1812'de Hicaz'da Vahabiler isyan ettiler. Mehmet Ali Paşa, isyanı bastırmak için oğlu Tosun Paşa'yı görevlendirdi.²⁴

Vahhabiler üzerine çıkılan ilk seferde Tosun Paşa mağlup oldu. Mısır ordusu mevcudiyetinin yarıdan fazlasını kaybetti. Mehmet Ali Paşa yılmadı, Hicaz'a yeni kuvvetler gönderdi ve uzun bir mücadeleden sonra Mekke'yi zaptetti. Bu hadise İslam âleminde büyük etki uyandırdı. Mehmet Ali Paşa'nın adı her tarafa yayıldı. Vahhabilerin başında bulunan Abdullah sulh talebinde bulundu. Mehmet Ali Paşa'nın öne sürdüğü şartları çok ağır olduğundan müzakere sağlanamayınca, oğlu Tosun Paşa Mısır'a döndü. Vahhabi seferinin ikinci hamlesi İbrahim Paşa kumandasında gerçekleştirildi. İbrahim Paşa, Vahhabilerin hükümet merkezi olan el- Dariya bölgesini zaptederek Abdullah Suud'u esir etti. Abdullah ile bazı Vahhabi reisleri ilk önce Mısır'a, ardından İstanbul'a gönderilerek burada idam edildi.²⁵

Mehmet Ali Paşa, Mısırdaki çeşitli kamusal projeler, okulların açılması, hastanelerin inşa edilmesi, fabrikaların kurulması ve modern bir ordunun yaratılması yoluyla sadece Mısır'ın ekonomisini geliştiren veya Kahire bürokrasisinin verimliliğini artıran biri olarak değil "ulusal" bir kalkınmanın temellerini atan biri olarak görülmekle birlikte, kendisinin "Modern Mısır'ın Kurucusu" olduğuna inanılır.²⁶

²¹ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 196.

²² Altundağ, *a.g.e.*, s.26.

²³ İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul, Timaş Yayınları, 2006, s. 53.

²⁴ Sinoue, *a.g.e.*, s. 119.

²⁵ Altundağ, "Mehmet Ali Paşa"... s. 568-569.

²⁶ Fahmy, *a.g.e.*, s.12.

Mehmet Ali Paşa'nın siyasi, iktisadi ve idari yükselişinin arka planında takip ettiği yayılma politikası ve bu politikanın uygulanması noktasında motor vazifesini gören modern bir ordu vardı. Başlangıçtan beri düzenli bir ordunun gereğine inanan Paşa, Vahhabi isyanlarının bastırılmasından sonra işe koyuldu. 1820'de Asvan'da ilk harbiye mektebini açtı ve modern ordunun temelini oluşturma hususunda mühtedi Süleyman Paşa'dan ve başta Fransızlar olmak üzere her türlü yabancı uzmanlardan faydalandı. Kısa bir süre içerisinde başta piyade, topçu, süvari ve bahriye olmak üzere çok sayıda askeri okullar tesis etti. 1810 yılında İskenderiye'de açılan bir tersane ile Mısır donanmasının temelleri atıldı.²⁷ Cerisy adında tanınmış bir Fransız mühendisi, bu tersaneyi üç yılda modern bir hale getirdi. Tersanede pusula ve dürbüne varıncaya kadar bütün donanma malzeme ve ihtiyaçlarını imal eden mükemmel atölyeler vardı. İnşa edilen gemilerin bazıları Haleb, Şam, Akka ve Humus gibi Suriye şehir ve limanı adını taşıyordu. Gemi kaptanlarının çoğu Türktü.²⁸

Mehmet Ali Paşa'nın Mısır için yaptığı en büyük hizmetlerden biri büyük sayıda ve her derecede açtığı okullardır. Bu okullarda Avrupa eğitim sistemi uygulanmıştır. Hendese mektebi ilk yüksek okul olup 1816 eğitim hayatına başladı. İhtiyaç artınca Mühendishane kurulmuştu. Mısır'ın tarihi, kültürü ve sosyal durumu hakkında önemli bilgiler veren Dr. Clot Bey'den yararlanılarak 1827 yılında Tıbbiye kurulmuştur. Bu okullara Fransız hocalar getirilmiş, dersler Fransızca okutularak Arapça'ya tercüme edilmiştir. Daha sonraları eczacı, ebe, lisan, maden, muhasebe, sanat, ziraat ve veteriner okulları açılmıştır. Okulların sayısı artınca maarif vekâleti kuruldu. Mehmet Ali Paşa'nın, Avrupa'ya 1813 yılında öğrenci göndermeye başladı.²⁹ 1820 yılında ilk matbaa Bulak'ta kuruldu. Öncelikli olarak yeni okullar için gerekli kitapların ve daha sonra Arapça, Türkçe ve bir miktar da Farsça klasik eserlerin basımı burada gerçekleştirildi. 1828'de Vakayi-yi Mısır adlı resmi bir gazete Arapça ve Türkçe olarak yayımlanmaya başlandı.³⁰

Mehmet Ali Paşa, Nil Nehri'nin bereketini kullanmayı da bilmiştir. Nil'den İskenderiye'ye açılan Mahmudiye kanalı ile sulama işleri düzenlenmiştir. Kölemen ve vakıf topraklarına el koyarak geniş arazileri kendi emelleri için ziraate açmıştı.

²⁷ Kutluoğlu, *a.g.m.*, s. 64.

²⁸ Altundağ, "Mehmet Ali Paşa"... , s. 575.

²⁹ Altundağ, "Mehmet Ali Paşa"... , s. 575.

³⁰ Kutluoğlu, *a.g.m.*, s. 65.

Pamuk ekimine oldukça önem verildiği için Mısır, pamuk üreten başlıca memleketlerden biri haline gelmişti. Afyon, pirinç ve hububat ekimine büyük önem verilmişti. Bunların yanı sıra ipekçilikte de büyük bir başarı sağlanmıştı. Suriye’den getirtilen usta işçiler ile kısa zamanda milyonlarca dut ağacı yetiştirilmiş ve 1832–1833 yılları arasında 12.000 okka ipek elde edilmişti. Şeker kamışı, zeytin, keten ve kenevir ekimine de büyük önem verilmiştir. Mısır, böylece Ziraat bakımından büyük bir gelişme göstermiştir. Memleketin bütün mahsulü devlet ambarlarında toplanıyor ve ihracat bizzat devlet eli ile yapılıyordu. Hükümet bu yolla büyük kazançlar etmişti ancak halkın iktisadi faaliyetlerle meşgul olmasına izin verilmediği için Mısır ve çevresinde büyük tüccar sınıfı yetişmemişti.³¹

Mehmet Ali Paşa, devlet işlerini, üyeleri kendisi tarafından tayin edilen ve merkezi yönetimi oluşturan divan ve meclisler vasıtasıyla idare ediyordu. Askeri, ticari, harici meseleleri ele alması için kurulan bu divanların en önemlisi, devlet işlerinin öncelikli olarak müzakere ve müşavere edildiği “Divânül Hıdivi” idi. Bu divanların yanı sıra birçok meclis vardı. 1813 yılından itibaren taşra idaresi ile ilgili birtakım yeniliklere gidildi. Vilayetlerin sayısı azaltılıp, merkezi yönetim buralara hâkim kılındı. 1840 yılında yeni idari taksimat gereğince Mısır yedi müdürlüğe ayrıldı. Her müdürlük merkezlere, merkezler kısımlara, kısımlar da nahiyelere bölündü.³²

Mehmet Ali Paşa, Mısır’da yapmış olduğu icrâatı ile 19. yüzyıl tarihinin mühim kişilerinden biri oldu. Yaşadığı devrin siyasi olaylarından, hüküm sürdüğü ülkelerden faydalanmasını bildi. Başlangıçta ne Osmanlı ne de Avrupa tarafından ciddi mukavemete karşılaşmadığından istediğini yapma imkânı buldu. Mehmet Ali Paşa, aynı zamanda büyük bir devlet adamıydı. Aile efradını, çocuklarını ve torunlarını alelade bir fert gibi yetiştirdi. Oğullarından Tosun, İsmail, İbrahim Paşa lar ordularının başkumandanlığını yaptılar. Fakat Mehmet Ali elde ettiği muazzam başarılarla rağmen Osmanlı Devleti için asi bir validen başka bir şey değildi.³³

³¹Altundağ, “ Mehmet Ali Paşa”..., s. 576.

³²Kutluoğlu, *a.g.m*, s. 65.

³³Altundağ, “ Mehmet Ali Paşa ”..., s. 578.

1.2. Mısır Sorunu'nun Başlaması

Mehmet Ali Paşa bağılı olduğu Osmanlı Devleti'ne karşı büyük bir isyan başlatmış ve bu isyan zaman içerisinde Mısır Sorunu haline dönüşmüştü. Başlangıçta Osmanlı padişahı ile bir valisi arasında başlayan ve Osmanlı Devletinin bir iç olayı niteliğini taşıyan Mehmet Ali Paşa isyanı, Büyük Devletlerin karışmasıyla uluslar arası bir sorun niteliğine bürünmüş ve Büyük Güçler bu olayın her safhasına doğrudan müdahil olmuşlardı.³⁴

Mehmet Ali Paşa isyanını başlatan olay 1789 Fransız İhtilali'nden sonra yayılan milliyetçilik akımından etkilenen Rumların Osmanlı yönetimine karşı isyan etmesiydi.³⁵ Rum isyanı hareketinin başkanı Aleksandır İpsilanti idi. Rum isyanlarını hazırlayan gizli bir cemiyet olan Etniki Etery'a'nın üyeleri, isyanı ilk önce Mora'da başlatmak istedikleri halde İpsilanti, Eflak ve Boğdan'da harekete geçmeyi uygun gördü. Bu suretle İpsilanti, Rusya'nın yardımını sağlamayı ve isyan hareketine Rumenlerle Sırları ve Bulgarları da iştirak ettirmeyi ümit ediyordu. Halbuki Eflak ve Boğdan halkı Mora Rumları gibi idare edilmiyordu. Burası bir derece muhtarlık idaresine sahipti. Halk ile onları idare eden Rum beyleri arasında bir menfaat birliği yoktu. Bu gibi sebeplerden Eflak ve Boğdan isyanından sonuç alınamadı. Mora'da bir isyanın başarılı olması için şartlar daha uygundu.³⁶ Tepedelenli Ali Paşa, 1788'den itibaren Yanya valiliği yapmış ve Rumları iyice sindirmişti. Tepedelenlinin yapmış olduğu bu faaliyetlerinden dolayı Osmanlı Devletiyle arası açılmış, II. Mahmut'un yakın danışmanı Halet Efendi'nin oyunları ile valilikten azledilince Tepedelenli Ali Paşa ayaklanmıştı.³⁷

İsyan sonrasında Tepedelenli'nin yakalanıp idam edilmesi Rumların üzerindeki baskıyı ortadan kaldırmış, Mora'da şartlar bir isyan için son derece elverişli bir hal almıştı. Bu bakımda kargaşa çıkınca ahalinin önemli bir kısmı Mora isyanına iştirak etmişti. Osmanlı merkezi yönetimi Mora'ya gerekli yardımı gönderemeyince de isyan kontrol edilemez bir duruma gelmişti. Bu durum karşısında Osmanlı Devleti esaslı tedbirler almaya başladı. II. Mahmut, isyanda kabahati görülenlerin cezalara

³⁴ Tuncer, *a.g.e.*, s. 118.

³⁵ Hamiyet Sezer, "Mora İsyanı ve Yunanistan'ın Bağımsızlığı", *Osmanlı*, Ankara, 1999, c. 2, s. 87.

³⁶ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, Ankara, TTK, 2011, c 5, s. 112.

³⁷ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 170-171.

çarpıtılması yönünde emir verdi. Padişaha Rumlar lehinde mütemadiyen telkin de bulunmuş olan Halet Efendi Konya'ya sürgün edildi. Bu sıralarda Hurşit Paşa, Tepedenli Ali Paşa'yı öldürerek kafasını İstanbul'a gönderdiğinden elindeki bütün kuvvetlerle Mora asilerinin üzerine yürüdü.³⁸

Avusturya başbakanı Metternich, Osmanlı Devleti'nin Rum isyanını bastırmakta güçlük çektiğini görünce, Sultan II. Mahmut'a Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemesini tavsiye etti. Metternich'in temel kaygısı Osmanlı Devleti'nin parçalanmasının sonucunda Avrupa güç dengesinin bozulması ve bunun genel bir savaşa dönüşmesi ihtimali idi. Bu sebeple XVIII. yüzyıl sonlarında Avusturya, Osmanlı toprak bütünlüğünün korunmasından yana bir politika benimsemişti. Sonuç olarak Osmanlı tarihinde ilk kez bir Padişah kendi yönetimi altındaki bir validen yardım istemek zorunda kalmıştı. Kavalalı Mehmet Ali Paşa Mısır valiliğine ek olarak Girit ve Mora valiliklerinin kendisine verilmesi şartıyla Osmanlı Devleti'ne yardım etmeyi ve Rum asileri üzerine kuvvet göndermeyi kabul etti. Yapılan protokolün ardından Mehmet Ali Paşa, 9 Temmuz 1824 yılında oğlu İbrahim Paşa komutasında 60 gemi ve 16.000 askerden oluşan bir kuvveti Rodos üzerinden Girit Adasına gönderdi. Girit adasındaki isyanın bastırılması uzunca bir zaman aldı. 26 Şubat 1825 tarihinde Mora'ya giren İbrahim Paşa 1827 yılında Atina'ya da girerek isyanı bastırmaya muvaffak oldu. Girit ve Mora İsyanının Mısır askeri tarafından bastırılması Mehmet Ali Paşa'nın gücünü göstermiş oldu. Nitekim, Mehmet Ali Paşa gibi güçlü bir valinin bu sırada Mora ve Girit Adasına yerleşerek Doğu Akdeniz'e hakim olmasını ne Rusya, ne de İngiltere çıkarlarına uygun bulmuyordu. Bu durum Rus Çarlığı ile İngiltere'yi birbirine yaklaştırdı. İki devlet arasında yapılan 4 Nisan 1826 tarihli Petersburg Protokolü ile, Mora Rumlarının Osmanlı Devletine vergi ile bağlı özerk bir devlet olarak teşkilatlanmaları, Mora ve Teselya'daki Türklerin sınır dışı edilmeleri ilke olarak benimsendi

Ayrıca bu protokole göre, Ege adalarının uzun vadede Yunanistan'a verilmesi ilke olarak kabul edildi. Bir süre sonra İngiltere ve Rusya, Fransa'yı da yanlarına

³⁸ Karal, *a.g.e.*, s. 113.

çekerek 6 Temmuz 1827'de Londra Antlaşmasını imza ederek Yunanistan meselesini tekrar gündeme getirdiler.³⁹

Avrupa' da meydana gelen bu gelişmelerden bir kaç ay sonra inen Rus donanması, İngiliz ve Fransız donanması ile birleşerek, 20 Ekim 1827'de Navarin'de zincirlenmiş bulunan Osmanlı donanmasını, yapılan ani bir baskınla yaktı. Osmanlı-Mısır müttefik donanmasını tümüyle imha etmişlerdi. Navarin Olayı adı verilen bu olay sonucunda 57 adet Osmanlı ve Mısır gemisinin tamamen yok olmasına ve 8.000 denizci ve askerin ölümüne neden olmuştur.⁴⁰

Mehmet Ali Paşa, Navarin Olayından sonra Fransızların Mora'ya asker çıkarması ve İngiliz donanmasının Mısır sahillerini abluka altına almasından sonra İngilizlerle bir anlaşmaya vardı. Buna göre: Rum ve Mısır esirleri karşılıklı olarak iade edilecek, Mora'da muhtelif yerlerde 1.200 kişilik bir Mısır kuvveti bırakılacaktı. Mısır kuvvetleri anlaşmadan sonra Mora'dan ayrılıp Mısır'a döndü.⁴¹

Osmanlı Devleti, Navarin olayın sorumlusu olarak Rusya'yı gördüğünden bu devletten zararının tazmin edilmesini istedi. Fakat Rusya, bu isteği geri çevirince iki devletin arası iyice açılmış savaş kaçınılmaz hale gelmiş ve Rusya Osmanlı Devleti'ne karşı 26 Nisan 1828 tarihinde savaş ilan etmişti.⁴²

Harp, Rusların saldırışı ile başladı. Ruslar 1829'da yeni başarılar kazandılar. Sadrazam Mehmet Reşit Paşa komutasındaki ordu yenilgiye uğradı. Silistre ve daha sonra Edirne düşman eline geçti. Anadolu'nun doğusunda ise Kars, Anapa ve Erzurum da düşman eline geçince Osmanlı Devleti barış istemek zorunda kaldı. Çar Nikola, kazandığı zaferlere rağmen güç durumdaydı. Rusya'da beklenmeyen bir zamanda karışıklık çıkmaya başlamıştı. Bu sebeplerden ötürü Çar, Osmanlı Devletinin barış teklifini kabul etti. Edirne'de barışgörüşmelerine başlanarak sonunda 14 Eylül 1829'da Edirne Antlaşması yapıldı.⁴³

³⁹ Zekeriyâ Türkmen, "Girit Adasını Osmanlı İdaresinden Ayırma Çabaları: Yunan İsyanını Takip Eden Dönemdeki Gelişmeler (1821-1869)", *Genelkurmay ATASE Başkanlığı, Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezi*, s. 224.

⁴⁰ Ahmet Gündüz, "XIX. Yüzyılda Ortaya Çıkan Mısır Meselesi ve Kadı Kıran Olayı (1833)", *International Journal of Social Science*, Volume 5 Issue 6, p. 219-232, December 2012, s. 254.

⁴¹ Altundağ, "Mehmet Ali Paşa"..., s.570.

⁴² Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 181.

⁴³ Karal, *a.g.e.* s.120.

Osmanlı-Rus savaşı Rus ordularının Edirne'ye kadar gelmelerine ve Doğu Anadolu'nun işgaline kadar varırken, Mora'da İngiliz-Fransız müdahalesi ile ayaklanan Rumların Yunan davasını zafere ulaştırdı.⁴⁴ İngiltere, Fransa ve Rusya 3 Şubat 1830'da Londra'da yeni bir protokol imzalamışlardır. Bu protokol artık Yunanistan'ın Osmanlı Devleti'ne bağlılığından söz etmeyip doğrudan Yunanistan'ın bağımsızlığını kabul etmekteydi. Osmanlı Devleti de bu durumu 24 Nisan 1830 tarihinde kabul etmek zorunda kalmıştır.⁴⁵ Edirne Antlaşması'nın ve onu tamamlayan Londra Konferansı ile Fransa ve İngiltere Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki eyaletlerinin Rusya yararına bölünmesini önlemeyi başardılar. Böylece Rumlar bağımsızlıklarını kazanmış oluyordu. Bu durum Osmanlı Devleti'nin parçalanmasının başlangıç noktasını teşkil ettiği gibi bu antlaşma Osmanlı Devleti'nin tarihi açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir.⁴⁶

Rum isyanı Osmanlı Devleti'nde başka sorunlara da neden olmuştu. Rumların bağımsız olduğu toprakların kaybedilmesinden başka Edirne barışı ile Rusya'ya da toprak verilmiş yine bu antlaşma ile Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan üzerindeki hâkimiyetini zayıflatmıştı. Cezayir Kuzey Afrika'da Osmanlı toprağı olmasına rağmen Fransızlar tarafından işgal edilmişti. Yine Rum isyanının bir sonucu olarak 1831'de başlayıp 10 yıl süreyle devam edecek olan Mehmet Ali Paşa ayaklanması başlamıştır. Bu isyan daha sonraları Mısır Meselesi'ne dönüşmüş ve Osmanlı Devleti'nin Mısır ile olan bağlarını kopma noktasına getirmişti.⁴⁷

1.3. Mehmet Ali Paşa'nın Akka Seferi

II. Mahmut ile Mehmet Ali arasındaki anlaşmazlık eskilere dayanmaktaydı. Anlaşmazlığın başlıca sebebi Mehmet Ali'nin Mısır'daki başarılı çalışmaları sonrasında bağımsız olarak hareket etmeye başlamasıydı. Ancak Sultan II. Mahmut, uygulamaya gayret ettiği merkezîleşme politikası nedeniyle Osmanlı tahtına

⁴⁴Hasan Şahin, "Osmanlı-Rus Münasebetine Genel Bir Bakış", *TÜRKLER*, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, c.12, s. 536.

⁴⁵Armaoğlu, *a.g.e.*, s.185.

⁴⁶N. Alaeddin Yalçınkaya, "III. Selim ve II. Mahmud Dönemi Osmanlı Dış Politikası", *TÜRKLER*, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, c. 12, s.650.

⁴⁷Gündüz, *a.g.m.*, s. 225.

oturduğu andan itibaren paşa, ayan, bey vs. gibi iktidar ortakları olarak adlandırılacak insanları ortadan kaldırmaya çalışmaktaydı.⁴⁸

II. Mahmut, Mehmet Ali'ye Mora isyanındaki yardımına karşılık olarak Girit ve Suriye ve Trablus-Şam Paşalığı vaat etmişti. İsyan bilindiği gibi Avrupalı devletlerinin işe karışması yüzünden bastırılamadı. Donanması yok edilen Mehmet Ali Paşa da padişahın izni olmaksızın Mısır'a döndü. Mehmet Ali, Osmanlı-Rus savaşında yardımları karşılığında oğlu İbrahim Paşa için Rumeli, kendisi için de Anadolu seraskerliği istemişti. Fakat isteği yerine getirilmediği için Osmanlı-Rus savaşında yardım da bulunmadı. Edirne Atlaşmasından sonra Mehmet Ali kendisine evvelce vaat edilmiş olan Girit'i ve Mora yerine de Trablusşam ile Suriye valiliklerini istedi. II. Mahmut, Rusya'ya karşı kendisine gereken yardımları göndermediği gerekçesiyle Mehmet Ali Paşa'ya Girit valiliğini vermekle yetindi. Padişah, Hüsrev Paşa ile diğer müşavirleriyle birlikte bir plan yaparak eski sadrazamlardan Selim Paşa'yı Şam valiliğine atadı. Mısır'da çıkacak bir kargaşada Selim Paşa ani bir hareketle Mehmet Ali Paşa'yı bastıracaktı. Mısır valisi Babıâli'deki casusları vasıtasıyla bu planı öğrendi. Bunun üzerine hem bu planı bozmak hem de Şam ve Suriye'yi almak için harekete geçti.⁴⁹

Mısır valisi, harekete geçmeden önce mühimmat ve para vaat ettiği İşkodralı Mustafa Paşa'nın 1831 yılında isyan etmesini sağladı. Rumeli yeterince karışırca İbrahim Paşa komutasındaki ordusunu Suriye'ye sevk etmeyi tasarlıyordu. İşkodralının yakalanması nedeniyle Mehmet Ali Paşa'nın Suriye'yi zorla ele geçirmekten başka seçeneği kalmadı. Bunun için halihazırda mühim bir gerekçesi de vardı. Sayda Valisi Abdullah Paşa ile arası iyi değildi. Hatta birbirlerinden nefret ediyorlardı. Abdullah Paşa bir ara Mehmet Ali Paşa'ya hakaret etmiş, kılıcını çekip Mehmet Ali Paşa'nın kellesini İskenderiye'de keseceğim, diye haber yollamıştı.⁵⁰

Mısır sınırlarına kadar Sayda, Trablusgarb, Yafa, Gazze, Nablus ve Kudüs'ü de idare eden Akka Valisi Abdullah Paşa'nın görünüşteki itaatli haline rağmen Osmanlı Devletinin son savaşta hiçbir fedakârlıkta bulunmamış olduğundan Mehmet Ali Paşa'nın buraları almak için ümitlerini artırıyordu. Abdullah Paşa, tahrif edilmiş bir fermana dayanarak Dürzîlerin reisi Emir Beşir ile Kudüs Paşası arasındaki

⁴⁸ Fatih Gencer, "İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı: Mehmet Ali Paşa'nın Akka'yı Ele Geçirmesi", *History Studies*, Volume 7 Issue 1, A Tribute to Prof. Dr. İbrahim GÜLER, p. 65-80, March 2015, s.2.

⁴⁹ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, Ankara, TTK, 1995, c.5, s. 128.

⁵⁰ Gencer, "İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı..." , s. 3.

anlaşmazlığa karıştığı zaman Halep, Şam ve Adana Paşaları onun üzerine yürüme emrini aldılar. Fakat bu paşalar dokuz ay uğraşmalarına rağmen muvaffak olamadılar. Bu sırada Mehmet Ali Paşa Babîâli'ye Akka Paşasını yenmek üzere hareket geçmeğe hazır olduğunu bildirdi. Fakat bu yardımı karşılığında kendisine Şam Paşalığının verilmesini istiyordu. Bu şartı yüzünden yardım teklifi reddolunca Mehmet Ali Paşa, Akka Paşasına yardım etti. Kendisine 75 bin akçe ödeyen Akka Valisi'nin Babîâli ile barışmasına yardımcı oldu. Buna rağmen Akka Valisi Mısır'dan kaçan kimseleri fellahları barındırmaya devam ediyordu.⁵¹ Mehmet Ali Paşa birçok kez bunların teslim edilmesini istedi. Bu konuda da Babîâli'ye birkaç kez şikâyetle bulundu. Ancak onun yakınmaları kulak ardı edildi. Ona; imparatorluğun tebaası olan Mısır köylülerinin diledikleri yerde yaşayabilecekleri yanıtı verildi. Bunun üzerine Mehmet Ali Paşa, Abdullah Paşa'ya haber gönderip; “öyleyse altı bin fellahımı bir fazlasıyla geri getireceğim” diyerek onu tehdit etti. Bir fazlasından kast ettiği kişi Abdullah Paşa olduğu için bu cümlesi açıkça savaş ilanı anlamına geliyordu.⁵²

Abdullah Paşa, affına sebep olan paranın on bir bin kesesini Mehmet Ali Paşa'dan borç almıştı. Borcunu ödemediği gibi 1831 yılında Mısır ekonomisi için oldukça önemli olan ipekböceği tohumunun ihracını da yasakladı. Mısır tüccarının Suriye'ye götürdükleri mallara Nabluslularındır gerekçesini göstererek el koyması ise bardağı taşıran son damla oldu. Bu hareketi üzerine Mehmet Ali'nin oğlu İbrahim Paşa 1831 yazında bizzat Akka üzerine yürüyeceğini Abdullah Paşa'ya haber verdi.⁵³ Mısır tüccarının mallarına el konulmasını hazmedemeyen Mehmet Ali Paşa durumu derhal Babîâli'ye bildirip, İşkodralı meselesi nedeniyle hazırladığı askeri birliğini Abdullah Paşa üzerine sevk etmek için izin istedi. Bölgedeki gelişmeleri yakından takip eden Babîâli, Mehmet Ali Paşa'yı yatıştırmak amacıyla ona bir mektup gönderdi. Bu mektupta; Abdullah Paşa'nın hareketlerinin asla tasvip edilemeyeceğinden kendisinin şiddetle uyarılacağı ve el konulan malların iadesinin sağlanacağı ifade ediliyordu. Ayrıca Mehmet Ali Paşa'nın devletin nezdinde çok kıymetli bir vezir olduğundan bahsediliyor, yaptığı hizmetleri göz önünde bulunduran padişahın kendisi ile Sayda valisini bir tutmasının mümkün olmadığı dile

⁵¹ Joseph Von Hammer, *Büyük Osmanlı Tarihi*, (Çev. Sıtkı Baykal), İstanbul, Üçdal Neşriyat, 1996, c. 9, s. 361.

⁵² Gencer, “İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı ...”, s.3.

⁵³ Gencer, “İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı...”, s.3.

getiriliyordu. Uyarılarla halledilebilecek bir meselede savaşıp kan dökmeye gerek olmadığı hatırlatılarak, Mehmet Ali Paşa'dan Akka üzerine yürümekten vazgeçmesi isteniyordu.⁵⁴

Babıâli bir yandan Mısır valisini sakinleştirmeye çalışırken diğer yandan da bölgedeki valilerine Mehmet Ali Paşa'nın Akka, Şam, Halep bölgelerine saldıracağını haber veriyor, onlardan dikkatli olmalarını ve şimdiden gereken önlemleri almalarını istiyordu. Sultan Mahmut bu sıralarda Mehmet Ali Paşa'nın Suriye yönetiminin kendisine verilmesine dair isteklerde bulunabileceğini belirtip, eğer böyle bir talebi olursa kesinlikle ve açık bir şekilde reddedilmesini yetkililere tembihliyordu. Mehmet Ali Paşa aslında 1831'in yazına doğru harekete geçmeyi planlıyordu. Ancak o yıl Mısır'da baş gösteren kolera salgını Paşa'nın planlarını birkaç aylığına da olsa ertelemesine sebep oldu. Sonbaharda koleranın neden olduğu sıkıntılar büyük ölçüde hafiflemiş olduğundan artık Mısır ordusunun harekete geçmesi için önünde hiçbir engel bulunmuyordu. Mehmet Ali Paşa denizden ve karadan Akka'yı kuşatarak bir ay içerisinde kaleyi düşürmeyi hedefliyordu.⁵⁵

Van ve Bağdat valilerinin isyanı ile Şam Valisinin öldürülmesi ve Rusya'dan yeni dönen Kaptan-ı Derya Halil Paşa'nın II. Mahmut tarafından planlandığı gibi gönderilmemesi, Mehmet Ali Paşa'nın amacına ulaşması için zemin hazırlamış oldu. 1831 yılının Ekim ayı sonunda 9 bin piyade ve 2 bin Mısırlı süvari ile El-Ariş'e doğru yol alırken, Mısır Valisi'nin oğlu İbrahim Paşa, Akka'ya daha hızlı varabilmek için 7 fırkateyn, 6 korvet, 7 gambot ve 3 brikten oluşan filosunun gemilerinden birine bindi. Önce 5 bin nüfuslu Gazze, sonra 3-4 bin nüfuslu Yafa kendisine teslim olurken, daha sonra Kudüs ve Fenike limanları da teslim oldular. Kasım ayı sonlarında İbrahim Paşa kardeşi Abbas Paşa ile Akka Kalesini kuşattı.⁵⁶

İbrahim Paşa, Akka'ya Osmanlı birlikleri tarafından yardım edilmeden kaleyi düşürmek istiyordu. 1832 Mart'ı başında Akka üzerine genel bir saldırı başlattı. 4 Mart 1832 tarihinden itibaren altı gün altı gece aralıksız kaleyi top ateşine tutarak kapının önündeki burcu yıkmayı başardı. Mısırlılardan birkaç yüz kişi burcun üzerine çıkıp buraya bayraklarını diktiler. Ancak Abdullah Paşa'nın askerleri Mısır askeri üzerine saldırıp burcun üzerine çıkanların seksen dördünün kellesini aldı. Hezimete

⁵⁴ Gencer, "İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı...", s. 4.

⁵⁵ Gencer, "İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı...", s.4.

⁵⁶ Nicola Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, (Çev. Nilüfer Epçeli), İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2005, c. 5, s. 303.

uğrayan Mısır askerleri arkalarında bin iki yüzden fazla ölü bırakarak geri çekildiler.⁵⁷

Babîâli, bir elçi ile İbrahim Paşa'ya geri çekilmesi için emir gönderdi. Aynı zamanda Kayseri, Sivas, Maraş, Adana valilerine, önce Rakka Seraskeri Mehmet Ali Paşa'nın komutasında kuvvetlerini birleştirme emrini verdi ve Osman Paşa'yı Trablusşam'a Vali olarak atadı.⁵⁸

Mısırlılar Akka kalesini düşürmeyi başaramayınca ve kuzeyde Osmanlı kuvvetlerinin görülmeye başlandığı haberleri alınınca İbrahim Paşa, Akka'dan ayrılıp Trablusşam'a geldi. Trablusşam'ın yeni valisi Osman Paşa da Antakya üzerinden Mısırlıların işgali altındaki bölgelere girdi.⁵⁹ Osman Paşa, 2 Nisan 1832'de Trablus yakınlarındaki Mısır birliklerine aniden saldırdı. Kısa sürede Mısır birliklerinin tamamına yakını imha etti. Osman Paşa ilk çatışmadan birkaç gün sonra Berber Mustafa ile Trablus civarlarında savaşa tutuştu. Yaklaşık beş buçuk saat süren çatışmada her iki taraf birbirine üstün gelemeydi. Osman Paşa, 14 Nisan 1832'de El-Zerra civarında karşılaştığı Mısır ordusunu tamamıyla kuşattı. İbrahim Paşa taaruzları karşıladıktan sonra karşı saldırıya geçti. Topçunun açtığı şiddetli ateş derme çatma birliklerden oluşan yirmi bin kişilik Osmanlı ordusunu kısa sürede dağıttı. Üç yüz adamını kaybeden Osman Paşa, Hama'ya dönüp takviye birlikleri beklemeye koyuldu.⁶⁰

Diğer taraftan İbrahim Paşa da büyük bir meydan muharebesi istemiyordu ve işgali altında bulunan Humus'tan Serra üzerine yürüdü. Seraskerlik görevini üstlenen Halep valisi, Osman Paşa ile Kayseri ile Maden valilerini İbrahim Paşa'nın arkasından gönderdi. Ama Mısırlılara yapılan bir saldırı başarılı oldu ve İbrahim Paşa ile kardeşinin emrindeki ordu Baalbek yakınlarında tekrar toplandı.⁶¹

Babîâli artık güçlü bir ordu kurup bu sorunu çözmeye karar verdi. Gönderilecek ordunun başına Çirmen Sancağı Mutasarrıfı Hüseyin Paşa getirilerek, 15 Mart 1832'de ona Anadolu Serdar-ı Ekremliği unvanı verildi. Padişahın emriyle Hüseyin Paşa'ya her bakımda tam yetki verildi. Arabistan Seraskeri Mehmet Paşa, Karaman Valisi Aliş Paşa, Antalya'da bulunan Silistre Valisi Mehmet Paşa,

⁵⁷ Gencer, "İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı...", s. 12.

⁵⁸ Hammer, *a.g.e.*, s. 363.

⁵⁹ Jorga, *a.g.e.*, s. 304.

⁶⁰ Gencer, "İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı...", s. 13.

⁶¹ Jorga, *a.g.e.*, s.304.

Trablusşam Valisi Osman Paşa, Kayseri Mutasarrıfı Osman Hayri Paşa, Maaden-i Hümayun Emini Osman Nuri Paşa, Selim Paşa'nın emri yine verildi.⁶²

Aynı zamanda İngiltere ve Fransa dışında diğer Avrupalı devletler, Mehmet Ali Paşa'nın aleyhinde olduklarını bildirdiler. Avusturya ise barışçı bir eda ile Kahire'ye ikazlarda bulundu. Rusya İskenderiye'deki konsolosunu geri çağırdı. Ayrıca Babıâli'nin Mısır limanını abluka altına alma kararına hiçbir Avrupa devletlerinden karşı itiraz gelmedi. Çok geçmeden Halil Paşa donanmasıyla hareket geçti.⁶³

Babıâli 1832 Mayısının başında Mehmet Ali Paşa ile oğlu İbrahim Paşa'yı azlederek Mısır, Girit ve Habeş eyaletlerinin yönetimini Hüseyin Paşa'ya verdi. Serdar-ı Ekrem Hüseyin Paşa hazırlıklarını tamamlar tamamlamaz Üsküdar'a geçti. Burada altı gün kaldıktan sonra ilerleyip, 9 Mayıs 1832'de Konya'ya ulaştı. 13 Mayıs'ta Bekir Paşa'nın livası Konya'dan hareket etmesiyle imparatorluk ordusunun Suriye üzerine yürüyüşü başladı.⁶⁴

Mehmet Ali Paşa Mısır'dan sekiz yüz süvariye Akka'ya gönderdikten sonra Girit'teki askerlerini de oğlunun komutasına verdi. 26 Mayıs 1832'de Mısır ordusu yoğun bombardımana başladı. Akka muhafızlarının direnişi kırıldı ve Mısır ordusu Akka'yı tamamen kontrolü altına aldı. Abdullah Paşa kırk elli kadar askeri ile sığındığı cephaneyi havaya uçurmaya niyetlendiyse de yanındakiler buna razı olmadılar. Abdullah Paşa, İbrahim Paşa'dan güvence aldıktan sonra cephanelikten çıkıp 27 Mayıs'ta teslim oldu.⁶⁵ Abdullah Paşa harp esiri olarak 29 Mayıs'ta Mısır'a gönderildi. Pek çok cephane ve mühimmat İbrahim Paşa'nın eline geçti.⁶⁶

1.4. Mehmet Ali Paşa'nın Anadolu Harekatı

İbrahim Paşa, Akka Kalesini ele geçirdikten sonra Şam üzerine yürürken, Osmanlı ordusu da Adana'dan yola çıkmıştı. Hüseyin Paşa'nın Adana'ya geldiği sırada İbrahim Paşa Şam üzerine harekete geçti.⁶⁷ Bu sırada Suriye iç karışıklık içinde idi. Suriye'nin her tarafında ayaklanmalar vardı. İbrahim Paşa'nın propaganda

⁶² Gencer, "İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı...", s. 13.

⁶³ Hammer, a.g.e, s. 365.

⁶⁴ Gencer, "İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı...", s. 14.

⁶⁵ Gencer, "İsyana Giden Yol, Anadolu'ya Açılan Kapı...", s. 14.

⁶⁶ Altundağ, a.g.e, s. 60.

⁶⁷ Salih Kış, *Kavalalı Mehmet AliPaşa Hadisesinde Konya Muharebesi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2004, s.14.

faaliyetleri sonrasında bölge ahalisi daha müreffeh bir hayat sürecekları bir gelecek hayal etmeye başlamışlardı. Bunun içindir ki İslam Halifesi olan padişahın topraklarını işgal eden Mısır ordusuna en küçük bir direniş bile göstermemişlerdi. Böylece İbrahim Paşa ancak büyük orduların halledebileceğı meselelerin propaganda yoluyla kolaylıkla üstesinden gelebileceğini de tecrübe etmiş oldu.⁶⁸ Suriyeliler Mehmet Ali'den medet umuyorlardı. Suriye ileri gelenlerden biri “ Bize gelecek Fatih, hangi taraftan gelirse gelsin büyük bir sevinçle karşılanacaktır” diyordu.⁶⁹ İbrahim Paşa, 15 Haziran da 18.000 kişilik ordusuylatek kurşun bile sıkmadan şehri ele geçirdi. Mısır ordusu Şam'ı ele geçirdikten sonra Hums'a doğru harekete geçti. Hums'ta yapılan savaş neticesinde Mısır kuvvetleri Osmanlı ordusunu hezimete uğrattı. Yenilen Osmanlı ordusu Antakya'ya çekilmek zorunda kaldı.⁷⁰

İbrahim Paşa, Hums galibiyetinden sonra 10 Temmuz 1832 tarihinde Hama'dan sonra Halep'i de eline geçirdi ve Osmanlı ordusunu karşılamak üzere Antakya'ya doğru harekete geçti. Osmanlı ordusu ile Mısır kuvvetleri arasındaki muharebe 20 Temmuz da Antakya ile İskenderun arasındaki Beylan'da (Belen) meydana geldi. Osmanlı kuvvetleri büyük hezimete uğradı. Ordunun büyük kısmı ezildi. Böylece Anadolu yolu Mehmet Ali'ye açılmış oldu.⁷¹

Mehmet Ali Paşa, Beylan (Belen) zaferinden sonra İstanbul'a başvurdu. Suriye kendisine verilmek şartıyla harbi durdurmayı teklif etti. II. Mahmut bu teklifi de reddettiğı gibi İbrahim Paşa üzerine yeni bir ordu göndermek için çalışmaları başlattı.

72

II. Mahmut, Mısır kuvvetlerinin Anadolu'ya saldırmasını önlemek için Ağa Hüseyin Paşa yerine Sadrazam Reşit Paşa'yı 31 Ağustosta Arnavutluktan çağırarak Anadolu'ya geçmesi emrini verdi. Bu arada Emin Rauf Paşa yeni bir ordunun toplanması işiyle meşguldü. Seraskerliğe Silistre Paşası Mehmet Paşa getirildi. Halil Paşa Kaptanlıktan çıkarılarak yerine Tahir Paşa getirildi.⁷³

⁶⁸ Fatih Gencer, “İbrahim Paşa'nın Anadolu'yu İstilas (1832-1833)”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, say. 42, Şubat 2016, c. 9, s. 643.

⁶⁹ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 198.

⁷⁰ Kış, *a.g.t.*, s. 14.

⁷¹ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 199 .

⁷² Karal, *a.g.e.*, s. 130.

⁷³ Hammer, *a.g.e.*, s. 368.

Bu sırada İbrahim Paşa daha ileri giderek İskenderun, Antakya, Adana ve Tarsus'u el geçirdi. Osmanlı kuvvetlerinin Gülek Boğazı'nın batısına çekilmek zorunda kalmasından yararlanan Mısır ordusu, hiçbir mukavemetle karşılaşmadan Gülek Boğazı'nı geçerek, Ulukışla ve Ereğli'ye girdi.⁷⁴

İbrahim Paşa, bu galibiyetten sonra süratle Konya istikametinde Anadolu içlerine doğru ilerlemeğe başladı. Konya'ya kadar olan mıntikalarda mukavemet görmedi. Konya da yeni bir meydan muharebesinin meydana geleceğini anlayan İbrahim Paşa büyük bir gayretle ordusuna manevralar yaptırarak araziyi tanıttı.⁷⁵

Serdar-ı Ekrem Reşit Mehmet Paşa komutasında Anadolu'dan ve Rumeli'den toplanan ordu, Karahisar'a çekilen Osmanlı birlikleri ile birleşti. Yeni toplanan ve geri çekilen orduların birleşimi ile Osmanlı birliklerinin mevcudu 65.000 kişi oldu. Bu yekûnun büyük bir bölümünü Rumeli'den toplanan Arnavut ve Boşnak askerleri oluşturuyordu.⁷⁶

Reşit Mehmet Paşa, Osmanlı ordusunu Karahisar'dan ileri yürüterek 7 Aralık 1832 tarihinde Akşehir'e getirdi. Akşehir'i üs yapıp ilkbahara kadar orduyu burada dinlendirmek, hafif süvari birlikleri ile Konya ve çevresini kuşatıp Mısır ordusunun ikmâl yollarını kesmek niyetinde idi. ⁷⁷ II. Mahmud ise ordunun Akşehir'de dinlendirilmesi düşüncesine şiddetle karşı çıktı. Çünkü II. Mahmud, Osmanlı ordusunun Hums ve Beylan (Belen)'de uğradığı ağır mağlubiyetlere bir an evvel karşılık verilmesini istiyordu.⁷⁸

Osmanlı ordusunun asıl büyük birlikleri Bursa, İzmit ve diğer yerlerde geri kalmıştı. Süleyman Paşa Antalya'da, Osman Paşa da Sivas'ta koşullanmışlardı, Reşit Mehmet Paşa'nın emrindeki birliklerle irtibat tesis edilmeksizin bekliyorlardı. Aynı zamanda 18 Aralık'ta asıl ordu gelmeden öncü birliklerine baskın yapılmış ve birçok Arnavutlu asker esir düştü veya doğrudan doğruya düşman safına geçti.⁷⁹

Osmanlı ordusu 20 Aralık 1832 tarihinde Konya önlerine geldi. Osmanlı ordugâhı Dokuzun Hanı (Tekfurhan) denilen bölgede kuruldu. Ordugâhın kurulması

⁷⁴Gencer , “İbrahim Paşa'nın Anadolu'yu İstilas ...”, s. 645.

⁷⁵ Altundağ, *a.g.e*, s. 63.

⁷⁶ Kış, *a.g.m*, s. 149.

⁷⁷ Karal, *a.g.e*, s. 130.

⁷⁸ Hammer, *a.g.e*, s. 369.

⁷⁹ Jorga, *a.g.e*, s. 308.

ile birlikte, Osmanlı birlikleri süratle savaş alanındaki yerlerini almaya çalıştı. Osmanlı ordusu stratejik düzenin yanı sıra, olumsuz hava koşulları ile de mücadele etmek zorunda kaldı. Kış mevsiminin şiddeti, havanın ve toprağın sertliğinden ordunun savaş düzeni alması çok zor ve yorucu oldu. Mısır kuvvetleri ise Aslım bataklığını arkasına alarak, şehrin doğu istikametinde ordugâhını kurmuştu. Kurulan bu ordugâhta 20.000 asker olup, çoğunluğunu fellahlar oluşturmaktaydı. Mısır ordusunun Anadolu’da ilerleyişi sırasında bu kuvvetlere aşiretlerinden ve gönüllülerden de çok miktarda asker katılmıştı.⁸⁰

Osmanlı ve Mısır kuvvetleri, savaş alanındaki yerlerini aldıktan sonra 21 Aralık Cuma sabahı beklenmedik bir durum ile karşılaştı. Sabahın erken saatleri ile birlikte Konya ve çevresini yoğun bir sis tabakası kaplayarak, her iki tarafın hareketlerini perdeledi. Savaş düzenine geçmiş tarafların, sisle birlikte bütün planları alt üst oldu. Yoğun sisten en fazla etkilenen Osmanlı tarafı olup, görüş mesafesinin kaybolmasıyla topları devre dışı kaldı. Top sayısı bakımından üstünlüğü bulunan Osmanlı ordusu sisten dolayı bu üstünlüğü kullanamadı. Osmanlı süvarisi 21 Aralık sabahı 08.30’da Mısır savunma hatlarına doğru taarruza kalkmıştır.⁸¹

Mısır ordusu, muharebe tüm şiddeti ile devam ederken savunma hatlarını terk ederek, Konya’nın dışındaki Araplar mahallesindeki Çingene Höyüğü’ne kadar çekilmişti. Bunun üzerine Reşit Mehmet Paşa, ileri bir harekâta bulunarak ordusunu Konya şehrine sevk etmişti. Mısır kuvvetlerine son darbeyi vurmak için hücumlarını artıran Osmanlı ordusunda iletişimin kopmasına ek olarak, disiplin de bozuldu. Mısır ordusundaki bozulmadan yararlanmak isteyen Reşit Mehmet Paşa, savaşın seyrini değiştiren büyük bir hata yaptı. Askerlerini cesaretlendirmek için öne çıktığı sırada kendi askeri zannederek Mısır atlıları arasına girdi. Bir anda karşılarında Osmanlı kumandanını gören Mısırlılar, hemen etrafını çevirerek onu esir aldılar.⁸² Bir Mısır subayı “ sadrazam siz misiniz ?” diye Reşit Mehmet Paşa’ya sordu. Reşit Paşa ise “ Bir an evvelîsine kadar Sadrazam bendim.” diye cevap verdiği söylenmektedir.⁸³

Serdar-ı Ekremin esir düştüğünden haberi olmayan Osmanlı ordusu, gece yarısına kadar savaşa devam etti. Osmanlı ordusu, toplanma noktası olan Dokuzun

⁸⁰ Kış, a.g.e, s. 149.

⁸¹ Kış, a.g.m, s. 152.

⁸² Kış, a.g.m, s.154.

⁸³ Hammer, a.g.e, s. 370.

Hanı'na gelince Reşit Mehmet Paşa'nın esir düştüğü haberini aldı. Haber ordu içinde kisasürede yayılarak paniğe neden oldu. Rumeli'den toplanan Arnavut ve Boşnak 10.000 paralı asker, ordudan firar etti. Firarın önünü almak isteyen Osmanlı kurmayları, orduyu Dokuzun Hanı'ndan Akşehir'e çekme kararı aldı. Bu kararla Osmanlı ordusu Konya Muharebesini kaybetmiş oldu.⁸⁴

21 Aralık 1832 de Konya Meydan Muharebesiyle II. Mahmut, Mehmet Ali aleyhine sevkedebileceği son orduyu ve kumandanı da dâhil olmak üzere kaybetmişti. İbrahim Paşa 'ya Anadolu'nun umumi vaziyetinden yararlanıp İstanbul kapılarına doğru ilerlemek için yollar açılmış bulunuyordu.⁸⁵ İstanbul'un ve belki de imparatorluğun Mehmet Ali Paşa'nın yönetimi altına girme ihtimali, bölgede çıkarı olan Avrupa devletlerini zaten harekete geçirmişti. Bu gelişmeyle birlikte, Mısır Sorunupadişah ve valisi arasındaki bir iç sorun olmaktan çıkarak, uluslararası büyük bir sorun haline geldi.⁸⁶

Mehmet Ali Paşa'nın bu isyanı beklenmedik bir şekilde büyümesiyle II. Mahmut, Avrupalı devletlerden yardım istemek zorunda kaldı. II. Mahmut, İngiltere'den yardım istemek amacıyla 1832 Kasım'ında Namık Paşa'yı zaten Londra'ya göndermişti.⁸⁷ Ancak Belçika ve Hollanda sorunu uğraştığından İngiltere bu yardım isteğini geri çevirdi.⁸⁸

Fransa, Napolyon'un Mısır seferinden beri buranın önemini gördüğünden, Mısır ile olan ilişkisini sürdürdü. Mehmet Ali Paşa, vali olduktan sonra Mısır'ı teknik ve bilim adamlarının yardımı ile geliştirdi. Bu da Mısır'da Fransa'ya diğer devletlere göre bir ayrıcalık sağladı. Ayrıca Fransa, Akdeniz'de tasarladığı girişimler ve İngilizlerin rekabetine karşı Mehmet Ali Paşa'dan yararlanmak amacındaydı. Bu bakımdan, genel olarak, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü ilkesine bağlı kalmakla beraber, Mısır Sorunuboyunca İngiltere ile çatışma pahasına da olsa Mehmet Ali Paşa'nın tarafını tuttu ve onu destekledi.⁸⁹

⁸⁴ Kış, *a.g.m.*, s. 154.

⁸⁵ Altundağ, *a.g.e.*, s. 65.

⁸⁶ Tuncer, *a.g.e.*, s. 120.

⁸⁷ Fatih Gencer, "Hünkâr İskelesi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Haziran 2015, yıl 8, s. 22, s. 137.

⁸⁸ Tuncer, *a.g.e.*, s.121.

⁸⁹ Mehmet Karataş, "Mehmet Ali Paşa ve Mısır Meselesi", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl 9, Say. 22, 2005, s. 273.

Avusturya, 1830'daki Fransız Devriminin Avusturya'nın yönetimi altında bulunan Macar, Slav ve İtalya halkları arasında tepkiler uyandıracığından kuşkulandı. Bu nedenle de kendisi gibi liberal düşüncelere düşman olan Rusya'ya yakınlaşmıştı. Prusya ise bu sıralarda bağımsız bir politika izlemeyip genel olarak Avusturya'nın dış politika görüşlerini paylaşmaktaydı. Görülüyor ki Rusya, Avusturya ve Prusya, Mehmet Ali isyanı karşısında ortak bir politika izlemeyi kararlaştırmıştı.⁹⁰

Mısır sorununa İngiltere, Fransa ve Avusturya'nın henüz müdahale etmeyi düşünmemeleri Rusya'ya soruna tek başına karışma yolunu açtı. Gerçekten Osmanlı İmparatorluğu ile en yakından Rusya ilgilendi. Büyük Petro'nun Azak denizini Rusya'ya kazandırdığı günden beri Rus politikasının başlıca hedefi Karadeniz'i Rus gölü yapmak, İstanbul'u ve Boğazları Rusya'ya kazandırmak ve böylece Akdeniz'e varmaktır. Rusya için Mehmet Ali'nin İstanbul'a yerleşmesi, zayıf Osmanlı Devleti yerine güçlü bir devletin kurulması demektir. Rusya, bu düşünceler doğrultusunda Osmanlı toprak bütünlüğünü koruma politikası doğrultusunda harekete geçti.⁹¹

Konya yenilgisinden önce Rus elçisi Butenef Babıâli'ye gelerek asilerin ilerlemesinin doğuracağı tehlikeden dolayı Çar, Sultan'a "Samimi dostluğun kesin bir delilini sunmakla haz duyacağını" bildirerek Padişah arzu ederse 5 büyük savaş gemisi ile 4 firkateyinden oluşan 9 parçalık Rus filosunu Sivastopol'dan İstanbul'a harekete hazır olduğunu söyledi. II. Mahmut, bu teklif karşısında şaşırarak birlikte olumlu veya olumsuz herhangi bir cevap vermemişti. Bununla birlikte Rus Çarı, generallerinden Muraviyef'i İstanbul'a gönderdi.⁹² General Muravyef 21 Aralık'ta İstanbul'a ulaşır, Butenef'in yardım teklifini teyit etti. Bunun yanında Mehmet Ali Paşa ile uzlaşılması hususunda üzerine düşecek her şeyi yapmak için sultanın emirlerine amade olduğunu bildirdi.⁹³

II. Mahmut, İngiltere kabinesinden bir destek alamayınca 3 Ocak 1833 tarihinde Osmanlı Devleti'nin kurtuluşuna çare bulmak ve Rusya yardım teklifini görüşmek için devlet ricalini büyük bir toplantıya çağırdı. Bu toplantıyla birlikte devlet ricali Rusya'nın yardım teklifinin kabul edilmesi yönünde görüş bildirdiler. II.

⁹⁰ Tuncer, *a.g.e.*, s. 121.

⁹¹ Karal, *a.g.e.*, s.134.

⁹² Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 203.

⁹³ Gencer, "Hünkâr İskeleyi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar...", s. 137.

Mahmut, Rus Çarı Nikola'ya gönderdiği gemiler için teşekkür edip Rusların arabulucuk teklifini kabul etti. General Muravyef'in İskenderiye'ye, Muravyef'in ateşesi Duhamel'in ise Konya'ya gitmesini onayladı. Rus himayesinde bulunan Halil Paşa ve Amedi Mustafa Reşit Efendi, Rus generallerine eşlik edeceklerdi. Mehmet Ali Paşa'nın affedilip Akka Valiliğine tayin edildiğini gösteren belgeleri teslim edeceklerdi.⁹⁴ Onlara verilen talimatta; Mehmet Ali'nin talepleri daha fazla olursa müzakerelerin hemen kesilmeyip durumun İstanbul'a bildirilmesi isteniyordu. Ayrıca Sadrazam Reşit Mehmet Paşa'nın, savaşlarda esir düşen askerlerin, el konulan gemilerin ve mühimmatın teslim edilmesi istenecekti. Bunların yanında savaşlar vesilesiyle devletin yaptığı masrafin tazmini, Mısır vergisinin ödenmesi, Mısır ordusunun geri çekilmesi Mehmet Ali'den talep edilecekti. 22 Ocak 1833'te Mısır'a ulaşan Osmanlı heyeti hemen Mehmet Ali Paşa ile müzakerelere başladı. Ancak Mısır Valisi, Padişahın verdiklerinin yanında, Halep, Şam eyaletleriyle İçel ve Alaiye sancaklarının tamamını istiyordu. Talepleri yerine getirilmezse Mısır askerinin Bursa'ya oradan da İstanbul'a yürüyerek isteklerini zorla elde edeceği tehdidini savurmaktan da geri durmadı. Osmanlı heyeti durumu İstanbul'a bildirince Babıâli, Halil Paşa'nın İskenderiye'de kalıp müzakerelere devam etmesini, Reşit Bey'in ise İstanbul'a dönmesini istedi.⁹⁵

Osmanlı Devleti Rusya'nın yardım teklifini olarak kabul etmişti. 20 Şubat 1833 de Rus filosu, Karadeniz Boğazını geçerek Büyükdere'nin önüne demirledi.⁹⁶ Rus donanmasının İstanbul'a gelmesinden en fazla telaşlanan devlet Fransa oldu. Fransız elçi Rusen hemen teşebbüse geçti ve Babıâli'nin onaylamasıyla Mehmet Ali'ye Akka, Kudüs, Trablusşam ve Nablus sancaklarını kabul ettirerek padişah ile barış yapmasını teklif etti. Mehmet Ali bu teklifi kabul etmemekle birlikte Beriyyetüşşam Vilayeti ve Adana Sancağı'nı kendisine bırakılması için Babıâliye bir ültimatoma verdi. Ültimatoma müsbet bir cevap verilmediği takdirde İbrahim Paşa'yı Üsküdar üzerine görevlendiriyordu.⁹⁷

Bu sıralar Mehmet Ali Paşa'nın entrikaları ile Anadolu'da padişaha karşı yer yer isyanlar çıkmış bulunuyordu. Kastamonu'da Tahmiscioğlu isyanı vardı. İzmir de

⁹⁴ Jorga, *a.g.e.*, s. 310-311.

⁹⁵ Gencer, "Hünkâr İskeleyi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar...", s. 139.

⁹⁶ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 204.

⁹⁷ Karal, *a.g.e.*, s. 135.

Mehmet Ağa isminde biri padişahın memurlarını atarak Mehmet Ali Paşa'nın idaresini kurmaya yeltendi. II. Mahmut bu durum karşısında başkentin güvenliğini bile tehlikede görüyordu. Bu sırada 15 bin kişilik bir Rus kuvveti daha Nisan 1833'te Boğaziçi'nin Anadolu yakasına yerleşti.⁹⁸

Rus askerinin sayısının artması Mısır sorunun birdenbire alevlendirdi. İngiltere ancak şimdi durumun vahametini kavramaya başlıyordu. O zamana kadar bocalayan Avusturya da bir şeyler yapma gerekliliğini anladı. Her ikisi de Fransa ile cephe birliğine karar verdiler. Bu üç devlete göre Rus donanmasını İstanbul'dan uzaklaştırmanın tek çaresi padişah ile Mehmet Ali Paşa'yı uzlaştırmaktı. Bunun için II. Mahmut'a baskı yaptılar. Bir İngiliz ve Fransız ortak donanması İskenderiye önlerine gönderildi. Bazı İngiliz savaş gemileri de Rusya'nın Boğazlar'a karşı herhangi bir hareketine karşı Çanakkale Boğazı önlerine demirledi.⁹⁹

Avrupalı devletlerin tehdit ve baskıları Mehmet Ali Paşa'nın yine geri adım atmasına yetmemişti. Bunun üzerine durum değerlendirmesi yapılması amacıyla İstanbul'da geniş katılımlı bir meclis toplandı. Meclise katılanların tavsiyesiyle Sultan Mahmut Şam ve Halep'in de Mehmet Ali Paşa'ya verilmesine karar verdi. Amedci Reşit Bey, bu öneri ile Kütahya'ya gidip İbrahim Paşa ile pazarlık yapacak ve verilen yerler karşılığında İçel, Alaiye ve Adana'nın boşaltılmasını sağlamaya çalışacaktı. İbrahim Paşa anlaşmaya yanaşmazsa Reşit Bey durumu bu tarafa bildirip onu olabildiğince oyalamaya çalışacaktı. Bu zaman zarfında İstanbul'daki yetkililer asker sayısını çoğaltıp bir yandan da Avrupalı devletlerin Mehmet Ali Paşa'ya karşı cephe almasını sağlamaya çalışacaklardı.¹⁰⁰

O sıralarda İngiltere'nin İstanbul'da büyükelçisi bulunmuyordu. Büyük elçilik görevini Mandeville yürütüyordu. Osmanlı yetkilileri onunla defaatle görüşmüş olmalarına rağmen Mandeville sadece diplomatik yardım vaat etmekle yetinmiş, İbrahim Paşa 'ya hitaben bir mektup kaleme alarak ondan Babıâli ile uzlaşmasını istemişti. 29 Mart tarihinde Fransız elçisi Roussin ile yine görüşüldü. Roussin de Mandeville gibi bir mektup yazarak İbrahim Paşa'dan Suriye ile yetinmesini istedi. Mektupları Reşid Bey ile birlikte Kütahya'ya gitmesi

⁹⁸ Karal, *a.g.e.*, s.135.

⁹⁹ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 205.

¹⁰⁰ Gencer, "Hünkâr İskelesi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar...", s. 145.

kararlaştırılan Fransız maslahatgüzarı Varenne İbrahim Paşa 'ya iletcekti. Böylece 30 Mart 1833 tarihinde Reşit Bey, çekip Bey ve Varenne İbrahim Paşa ile görüşmek üzere Kütahya'ya doğru yola koyuldular. 5 Nisan'da Kütahya'ya ulaşan Reşit Bey, birkaç kez görüştüğü İbrahim Paşa ile büyük oranda uzlaşmayı başardı. İbrahim Paşa İnel ve Alaiye'den vazgeçti ancak Adana konusunda asla geri adım atmaya yanaşmadı. Mısır ordusunun İstanbul'a doğru hareket edeceğinden endişelenen Reşit Bey, kendisine yetki verilmemesine rağmen Adana'nın Mehmet Ali Paşa'nın yönetimine verileceğine dair söz vermek zorunda kaldı. Babiâli, Reşit Bey'in Adana ile ilgili İbrahim Paşa 'ya vermiş olduğu sözden hiç de hoşnut olmadı.¹⁰¹

II. Mahmut, Avrupalı ülkelerin baskısıyla ve devletini yeni bir maceraya sürüklemek istememesi sebebiyle 3 Mayıs 1833'te Adana'nın İbrahim Paşa'nın yönetimine verilmesine razı oldu. Sonuç olarak II. Mahut'un 6 Mayıs 1833 tarihli bir Hatt-ı şerifi ile Mehmet Ali'ye Mısır ve Girit valiliklerine ek olarak Suriye, oğlu İbrahim Paşa'ya da Cidde Valiliğine ek olarak Adana Muhasıllığı yani oranın vergilerini toplama hakkı verildi. Padişahın bu Hatt-ı şerifi Osmanlı Devleti ile İbrahim Paşa arasında 14 Mayıs 1833 tarihli Kütahya Anlaşması haline getirildi.¹⁰²

Kütahya barışından sonra İbrahim Paşa kuvvetlerini Sultan Dağının ötesine çekerek Anadolu'yu boşalttı. Kütahya barışı Babiâli ile Mehmet Ali Paşa arasında mevcut anlaşmazlıkları kesin bir şekilde çözmekten uzaktı. Zaten bu barış padişahın valisine haklar tanıyan bir ferman ile sağlanmıştı. Bir ferman ise devletlerası bir muahede değildi. Verildiği gibi, gerektiği vakit geri de alınabilirdi.¹⁰³

1.5. Hünkâr İskelesi Antlaşması

I. Nikola Osmanlılara yardım etmiş olmakla elde ettiği Rus nüfuzunu sürekli kılmak ve İstanbul'daki Fransız ve İngiliz etkisini azaltmak istiyordu. Diğer taraftan da II. Mahmut, Kütahya görüşmeleri sırasında bir ara görüşmelerin kesilmesine sebep olan Adana konusunda buranın Mehmet Ali'ye bırakılmasını kabul edince İngiltere ve Fransa'nın Mehmet Ali Paşa üzerinde yaptıkları baskından birdenbire

¹⁰¹ Gencer, "Hünkâr İskelesi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar...", s. 146.

¹⁰² Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 205.

¹⁰³ Karal, *a.g.e.*, s. 136.

vazgeçtiklerini görmüştü. Bununla da bu Batı Avrupa gücünün gerçek niyetlerinin, Osmanlı hükümeti ile valisi arasındaki sınır konusunun sonuçlandırılması değil, Rusların İstanbul'dan mümkün olduğu kadar çabuk uzaklaştırılması olduğunu anlamıştı. Yine bu devletlerin arabulucukları sırasında daha çok Mısır valisinin çıkarlarını korumuşlardı. İşte böyle bir ortamda, I. Nikola Osmanlı Devleti ile istediği bir savunma ittifakı anlaşması için yetenekli diplomat Kont Orlof'u İstanbul'a gönderdi.¹⁰⁴

Aslında Sultan Mahmut da Ruslarla bir antlaşma yapmaya istekliydi. Hatta antlaşma talebini ilk olarak padişah dile getirmiş, Ahmet Fevzi Paşa aracılığıyla bu isteğini 1833 Nisan'ında Rus elçisi Butenev'e iletmışti. Rus yetkililer, Osmanlı Devleti'nin antlaşma talebini kabul etmiş, ancak Orlof'a verdikleri talimatta karşılıklı arazi garantisine yanaşmayacaklarını belirtmişlerdi. Rusya'nın antlaşma imzalamadaki en önemli amacı; Osmanlı Devleti'nin bütünlüğünden yana olduğunu göstererek, güneye doğru genişleme emelini gizlemektir. Aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin bunalımlı zamanlarında Babiâli'yi Çar'ın himayesine almaktır. Böylece Rusya ihtiyaç duyduğunda Osmanlı topraklarına asker sevk edebilecek ve bu hareketi antlaşma vesilesiyle meşru kabul edilecekti. Orlof yaptığı ilk açıklamada; Mısır askeri Anadolu'yu terk ettikten hemen sonra Rus askerinin çekileceğini, Rusya'nın savaş istemediği gibi asla topraklarını genişletmek arzusu da bulunmadığını ilan etti.¹⁰⁵

Orlof'a göre Mısır ordusu Torosları geçmediği müddetçe Rusların çekilmesi söz konusu bile olamazdı. Mısır ordusunun çekilişini takip için Baron Siven'i görevlendirerek ondan gelecek haberi bekliyordu. Babiâli de İbrahim Paşa'nın hareketini takip için Lağımçı Miralayı Hafız Bey'i tayin etmişti.¹⁰⁶

6 Temmuz'da Baron Siven Toros'a yaptığı seyahatten İstanbul'a dönüp Mısırlı askerlerin tamamen Anadolu'dan çıkmış oldukları Kont Orlof'a bildirdi. Bu

¹⁰⁴ Yalçınkaya, *a.g.m.*, s. 652.

¹⁰⁵ Gencer, "Hünkâr İskeleyi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar...", s. 148-149.

¹⁰⁶ Gencer, "Hünkâr İskeleyi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar...", s. 149.

haber üzerine Ruslar, Hünkâr İskeleyi'ndeki karargâhın toplanması için hemen hazırlıklara başladılar.¹⁰⁷

Osmanlı-Rus ittifak antlaşması metni hazırlandıktan sonra antlaşmanın görüşmeleri Osmanlı Devleti adına Ahmet Fevzi Paşa, Hüsrev Paşa ve Reisülküttab Mehmet Akif Efendi, Rusya Devleti adına Kont Orlof ve Butunef görevlendirilmişti.¹⁰⁸ Neticede 8 Temmuz 1833 de Serasker Hüsrev Paşa'nın Hünkâr İskeleyi'ndeki yalısında Rusya ile Osmanlı Devleti arasında bir ittifak antlaşması imzalandı.¹⁰⁹

Hünkâr İskeleyi antlaşması, 1 önsöz, 6 açık ve 1 kapalı maddeden ibaretti. Önsözde Türkiye ile Rusya arasında kurulmuş olan barış sistemi ile iyi geçim zihniyetinin devamı için iki devletin bu antlaşmayı savunma maksadıyla hazırladıklarına işaret edilmekteydi.¹¹⁰ Antlaşma özetle şu maddelerden oluşuyordu:

1.Madde: Osmanlı Devleti ile Rusya'nın yakın dost olduğu vurgulanıyor, devletler dış tehdide karşı birbirlerine yardım edeceklerini vaat ediyorlardı.

2.Madde:1829 Edirne, 1830 Petersburg ve 1832 İstanbul antlaşmalarının maddeleri tekrar tasdik ediliyordu.

3. Madde: Bu antlaşmanın esasını oluşturan karşılıklı yardım ilkesi gereğince; Rusya, Osmanlı Devleti'nin istikrar ve istiklalini temin etmek arzusunda olduğunu ifade ediyor ve Osmanlı Devleti yardım talebinde bulunursa istediği miktarda kara ve deniz gücü göndermeyi taahhüt ediyordu.

4. Madde: Yardım isteyen devlet, yardım sağlayacak devletin bütün masraflarını karşılayacaktı.

5. Madde: Antlaşmanın süresi sekiz yıl olacaktı.

6. Madde: Antlaşma mümkünse iki ay içerisinde tasdik edilecek, tasdik edilmiş nüshaları İstanbul'da mübadele edilecekti.

¹⁰⁷ Mustafa Aydın, "Rus Filosu İstanbul'da (20 Şuat-10 Temmuz 1833)", *Osmanlı Araştırmaları* XXXII, İstanbul 2008, s. 341.

¹⁰⁸ Yalçınkaya, *a.g.m*, s. 652.

¹⁰⁹ Armaoğlu, *a.g.e*, s. 206.

¹¹⁰ Karal, *a.g.e*, s. 137.

Gizli Madde: Osmanlı Devleti, askeri yardım yapmak yerine gerektiğinde Rusya lehine Çanakkale Boğazı'nı kapatacak ve her ne sebeple olursa olsun yabancı savaş gemilerinin boğaza girmesine müsaade etmeyecekti.¹¹¹

Antlaşma imzalandıktan iki gün sonra yani 10 Temmuz'da Rus askeri İstanbul'dan ayrılmaya başladı. Dönüş hazırlıklarına koyulan Kont Orlof'u 13 Temmuz'da Sultan Mahmut tekrar huzuruna kabul ederek, ona Rus İmparatoru'na takdim edilmek üzere bir mektup verdi. Orlof burada padişaha veda ettikten sonra 14 Temmuz'da İstanbul'dan ayrıldı. Böylece Rusların İstanbul'da herhangi bir askeri varlığı kalmamış oldu.¹¹²

Osmanlı-Rus ittifakının imzalanması üzerin özellikle İngiltere büyük bir tepki gösterdi. İngiltere, Osmanlı Devletiyle Rusya arasındaki bir ittifakın yapılması ihtimalini 6 Haziran da öğrenmişti. Antlaşma imzalandıktan sonra İngiliz elçisi Ponsonby, antlaşma metnini hemen elde etmiş ve dört gün sonra da metni Londra'ya yollamıştı. Bununla birlikte Osmanlı Devleti, hem İngiltere'nin hem de Avrupalı devletlerin şüphelerini ortadan kaldırmak için antlaşma metnini ilan etme niyetindeydi.¹¹³ Fakat Kont Orlof antlaşmanın gizli tutulmasını isteyerek, Osmanlıları ilan fikrinden vazgeçirdi.¹¹⁴

Avrupalılar kısa süre sonra antlaşmadan tam anlamıyla haberdar olunca Babiâli yersiz şüpheleri ortadan kaldırmak amacıyla bir an evvel antlaşma maddelerinin açıklanmasını gerektiğini düşünüyordu. Çünkü antlaşmaya dair gerçekte ilgisi olmayan söylentiler, Avrupalı devletlerini rahatsız ediyordu. Prens Metternich de antlaşmanın ilan edilmesi gerektiğini Rus elçisi vasıtasıyla Petersburg'a iletti. Bunun üzerine Rusya, Paris ve Londra'daki elçilerine gerekirse antlaşma ile ilgili açıklama yapma yetkisi verdi. 20 Temmuz'da Rus Dışişleri Bakanı Neslord, artık antlaşmayı gizlemenin son derece sakıncalı olduğunu Babiâli'ye bildirdi. Ancak antlaşmanın duyurulup duyurulmaması Osmanlı Devleti'nin kararına bırakılıyordu. Bu durumu memnuniyetle karşılayan yetkililer Neslord'un gizli maddenin de açıklanması ile ilgili bir tavsiyesi olup olmadığını elçi Butenef'ten sordular. Ruslar, Osmanlı yetkililerinin gizli maddenin açıklanması konusunda

¹¹¹Gencer , “Hünkâr İskelesi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar...”, s. 154.

¹¹²Gencer , “Hünkâr İskelesi Anlaşmasını Hazırlayan Koşulla...”, s. 155.

¹¹³ Armaoğlu, a.g.e, s.209.

¹¹⁴Gencer , “Hünkâr İskelesi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar...”, s.155.

sürekli baskı altında kaldıklarını zaten biliyorlardı. Ayrıca artık ortada gizlenecek bir şey de kalmamıştı. Bu nedenle Rusya gizli madde ile ilgili bir açıklama yapmaya karar verdi. Rus Dışişleri Bakanlığı bu konu ile ilgili resmi bir yazıyı Londra elçiliği eliyle İngiliz Hükümeti'ne ilettiler.¹¹⁵

İngiltere, bu antlaşma dolayısıyla Fransa ile birlikte Rusya nezdinde de protestolar da bulundu. Rusya, Boğazlar'ın kapalılığına eskisi gibi riayet etmekte olduğunu ve Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın da bundan başka bir şey olmadığı hakkında teminat verdi. Fakat İngiltere, bu işin neden gizli bir madde ile yapıldığına bir türlü anlam veremiyordu.¹¹⁶

1.6. Mısır Sorunu'nun İkinci Safhası

Aslında hem II. Mahmud ve hem de Mehmed Ali Paşa Kütahya Fermanı'ndan memnun kalmamışlardı. Padişah bu antlaşma ile çok yer kaybettiğine, Mehmed Ali Paşa da az yer kazandığına inanıyordu. Mehmet Ali Paşa, Osmanlı Padişahı'nın ilk fırsatta kendisine darbe indirmek istediğini bildiğinden daima tetikteydi. Bu arada Mehmet Ali Paşa ve oğlu İbrahim Paşa lar Mısır'ın bağımsızlığını sağlamak için diplomatik faaliyetlerde bulunuyorlardı. İbrahim Paşa bununla yetinmeyip Mekke ve Medine'yi elinde tuttuğu için Hilafeti İstanbul'dan tekrar Kahire'ye getirmeyi tasarlıyordu. Buna karşılık Osmanlı Padişahı da orduyu yeniden düzenlemek için bazı Prusyalı subayları İstanbul'a çağırmişti. Mehmet Ali Paşa ise Osmanlı ordusunun kuvvetleneceğinden korktuğu için bu durumu hiç hoş karşılamamıştı.¹¹⁷

Mısır ekonomisi ve ordusu savaş yıllarında çok hırpalanmıştı. Bu nedenle masrafların karşılanması için acilen paraya ve ordunun güçlendirilmesi için de insan kaynağına ihtiyaç duyuluyordu. Aslında daha 1832 yılında Mehmet Ali Paşa'nın Suriye'den asker toplamaya niyeti varsa da o tarihlerde buna cesaret edememişti. Zaten İbrahim Paşa askerden muaf tutulacakları ve vergilerinin düşürüleceği yönünde Suriyelilere söz vermişti. Ancak 1834 yılı başında babasından, ipek üretiminin tekelleştirilmesi, erkeklerden ferde denilen baş vergisinin alınması,

¹¹⁵Armaoğlu, a.g.e, s. 209.

¹¹⁶Gencer, "Hünkâr İskelesi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar...", s.157.

¹¹⁷Armaoğlu, a.g.e, s. 210.

Suriyelilerin silahlarının toplanması ve dini ne olursa olsun tüm Suriyelilerde asker alınması talimatını almıştı. Bu emir gereği Suriyelilere vermiş olduğu sözünden dönmek zorunda kalmış, babasının isteklerini yerine getirmeden önce de bazı idari değişikliklere giderek Suriye yönetimine ortak edilmiş yerel liderleri tasfiye etmiş ve onların yerlerine Mısırlı memurları atamıştı. Bununla birlikte İbrahim Paşa, babasının emirlerini yerine getirmek için ilk adımı 1834 baharında atmış, yirmi altı yaş ile altmış yaş arasındaki Suriyeli erkekleri ferde diye adlandırılan vergiyi ödemeye zorlamıştı. Daha sonra da bölgede zorunlu askerlik sistemini uygulamaya başlamıştı. Bölge ahâlîsinin alıştığı askerlik suresi nadiren kırk günü geçmezdi. Valinin veya yerel önde gelenlerin komutasında bulunup çok uzak bölgelere de gitmezlerdi. Bu nedenle zorunlu ve uzun süreli askerliğe hiç sıcak bakmayarak asker alımları başlar başlamaz isyana kalkışmışlardı.¹¹⁸

1838 yılına gelindiğinde Mehmet Ali Paşa'nın bağımsızlığını ilan edeceği söylentileri dolaşmaya başladı. Osmanlı Devleti de muhtemel bir savaş için ordusunu yeni baştan düzenlemeye başladı. Ayrıca İngiltere, muhtemel bir ikinci savaşta Rusya'nın Osmanlı Devleti'nden daha fazla imtiyaz koparmasından endişeleniyordu. Bu yüzden 1838 sonrası Osmanlı Devleti ile ilişkilerini yakınlaştırma çabasına girdi. İki devlet arasında 16 Ağustos 1838'de Balta Limanı Ticaret Sözleşmesi imzalandı. Fransa, bu ticaret antlaşmasını kendi ticari haklarını zedelemekten başka, İngiltere'yi Osmanlı Devleti üzerinde daha çok yetkiye sahip bir konuma getirdiğini ileri sürdü. Fakat bununla birlikte çok geçmeden fikrini değiştiren Fransa, adı geçen ticaret anlaşmasını kabul eden ilk devlet oldu. Daha sonra 25 Kasım 1838 tarihinde Fransa ile Osmanlı Devleti arasında, İngilizlerle yapılan ticaret anlaşması maddeleri göz önüne alınarak, 10 maddelik bir ticaret anlaşması yapıp yürürlüğe kondu. Bu antlaşmayla Fransa İngiltere'nin elde ettiği ticarî imtiyazlara benzer ticarî haklar kazandı. Böylece Osmanlı Devleti, Mehmet Ali Paşa'yı tutup destekleyen Fransa'nın da siyasî yardım ve desteğini elde etmiş oldu. Bütün bu gelişmeleri yakından izleyen ve ortamın kendi aleyhine döndüğünü anlayan Mehmet Ali Paşa, yönetiminin devamını sağlamak amacıyla idaresi altında bulunan memleketlerin valiliğini, babadan oğula geçmesi imtiyazını istedi. Bu öneriye sıcak bakan Babîâli buna karşılık Suriye ve Adana'nın boşaltılmasını istedi. Bu şartı kabul etmeyen Mehmet

¹¹⁸ Fatih Gencer, "Kütahya Antlaşması Sonrası Osmanlı-Mısır İlişkileri ve Rakka Eyaleti Sorunu", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi Bildiri Kitabı I*, Saraybosna, 17-19 Mayıs 2013, s. 283.

Ali Paşa, devlet hazinesine ödemekte olduğu vergiyi göndermediği gibi, elinde bulundurduğu topraklarda bağımsızlığını ilan etmeye niyetlendi. Bu gelişme üzerine Osmanlı Hükümeti, müttefiki Rusya'nın olumlu fikrini aldıktan sonra Mehmet Ali Paşa'ya karşı askerî harekete başlama hususunda kesin kararını verdi.¹¹⁹

Mehmet Ali Paşa, Kendi aleyhine yürütülen siyasi ve askeri hazırlıkları fark edince savaş hazırlıklarına koyulmaya başladı. Nihâyetinde Hafız Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu 24 Haziran 1839 tarihinde İbrahim Paşa yönetimdeki Mısır ordusuyla karşı karşıya geldi.¹²⁰

Sayı bakımından aşağı yukarı iki ordu birbirine eşit idi. Osmanlı ordusu 30.000 yaya, 5.000 süvari ve 3.000 topçudan oluşuyordu. Mısır ordusu ise 40.000 kişiden oluşuyordu. Her iki orduda da top sayısı 160'şar idi. Osmanlı ordusunda danışman olarak bulunan Prusyalı kurmay subaylar, Osmanlı ordusu Mısır ordusunu yenebilecek bir durumda olduğundan, hemen taarruza girişilmesini tavsiye ettiler. Fakat ordu içerisinde bulunan ulema Cuma günü taarruz edilmesinin dine uygun olmadığını bildirerek, saldırıya engel oldular. Ertesi gün Prusyalı subaylar bir gece baskını yapılmasını tavsiye ettiler. Ulema bu sefer de gece ansızın baskın yapılmasının padişahın şanına yakışık almayacağını söylediler. Bu arada Mısır ordusu, Osmanlı ordusunun kanatlarını kuşatacak bir harekete girişti. Prusyalı subaylardan Helmut von Moltke, Hafız Paşa'a Birecik üzerinden geri çekilip kuşatmadan kurtulmasını tavsiye etti. Hafız Paşa, geri çekilmeyi bir şerefsizlik saydığından teklifi reddetti ve yerinden kıınılmadı. Osmanlı ordusu, taarruz etmek veya geri çekilmek konusunda uzun süre tereddüt edip vakit kaybedince, Mısır ordusu 29 Haziran'da saldırıya geçti. Hafız Paşa ordusu 4 saat içinde, Mısır ordusu karşısında perişan oldu. Savaş alanında binlerce ölü, on binlerce esir ve 160 parça top bırakıldı.¹²¹ Geri kalan kuvvetler, perişan halde Maraş ve Kumkale üzerinden Malatya'ya çekildi.¹²²

Nizip Muharebisi İbrahim Paşa'nın ezici bir zaferi ile sonuçlandı. Bir hafta sonra ve felaket haberini alamadan Padişah Mahmut öldü ve tahta on altı yaşındaki oğlu Abdülmecit geçti. İstanbul'daki panik havası içinde donanma komutanı Ahmet

¹¹⁹ Karataş, *a.g.m*, s. 277.

¹²⁰ Karataş, *a.g.m*, s. 277.

¹²¹ Karal, *a.g.e*, s. 140-141.

¹²² Karataş, *a.g.m*, s. 278.

Fevzi Paşa, Osmanlı Donanmasını Mehmet Ali'ye teslim etmek için İskenderiye'ye yelken açtı. Böylece bir aydan kısa bir süre içinde Osmanlı hem Padişahını hem ordusunu hemde donanmasını kaybetmiş böylece Mehmet Ali, imparatorluğun en güçlü adamı haline gelmişti.¹²³

Osmanlı Devleti, hiç umulmadık şekilde uğradığı bu yenilgi üzerine, yalnız Mısır valiliğinin babadan oğula geçmesi şartıyla Mehmet Ali Paşa'dan barış istedi. Fakat Mehmet Ali Paşa ancak Mısır, Suriye, Adana ve Maraş'ın kendisine verilmesiyle bunu kabul edeceğini bildirdi. Bu gelişmeler karşısında, Rusya'nın Hünkâr İskelesi Antlaşması'ndan yararlanarak bir defa daha İstanbul Boğazı'na girebileceğinden endişelenen İngiltere ve Fransa, Mısır sorununu Avrupa sorunu haline getirmeye karar verdiler. Bu sıralarda Rusya, İngiltere ile bir çatışmayı göze alamadığından, o da bu düşünceye uydu. Bu devletlere, Avusturya ve Prusya da katıldı. Bunun üzerine Avrupa devletleri, Osmanlı Devleti'ne ortak bir nota verdi. Tek başına Mehmet Ali Paşa ile antlaşma yapmamasını ve kendilerinin aralarında yapacakları görüşmenin sonucunu beklemesini istediler.¹²⁴

Avrupa Devletleri, Suriye'nin tekrar Osmanlı Devleti'ne bağlanmasını kararlaştırdılar. Bunu gerçekleştirmesi için de Mehmet Ali Paşa'ya bir ültimatoma verilmesini, bunu reddederse kuvvete başvurulmasını istediler. Fakat Fransa bu karara karşı çıkarak yeniden Mehmet Ali Paşa'nın yanında yer aldı. Bu durum Fransa ile İngiltere'nin arasının açılmasına sebep oldu. Fransa, Suriye'nin tamamının Mehmet Ali Paşa'ya verilmesi konusunda ısrarını sürdürünce İngiltere Fransa'yı bu meselenin dışında bırakmaya karar verdi.¹²⁵

İngiliz Dışişleri Bakanı Palmerston, Mısır sorununu Fransa dışındaki diğer devletlerle birlikte çözümlmek üzere girişimlerde bulunmaya başladı. Sonunda İngiltere, Avusturya, Rusya ve Prusya arasında 15 Temmuz 1840 da Londra'da bir antlaşma imzalandı. Bu anlaşmayı kabul eden Osmanlı Devleti de sonradan söz konusu devletlerle bir anlaşma yaptı. Mısır Meselesine çözüm getirmek üzere yapılan Londra Antlaşması'nın esasları şöyleydi:

¹²³ Fahmy, *a.g.e*, s. 281.

¹²⁴ Karataş, *a.g.m*, s. 278.

¹²⁵ Armaoğlu, *a.g.e*, s. 213.

1- Padişah, Mısır valiliğini babadan oğula geçmek üzere ve Güney Suriye ile Akka valiliğini de hayatı boyunca Mehmet Ali'ye bırakacak.

2- Mehmet Ali Paşa bu öneriyi on gün içinde kabul etmediği takdirde Mısır valiliği de elinden zorla alınacak.

3- Mehmet Ali Paşa en geç yirmi gün içinde, Mısır'da bulunan Osmanlı donanmasını geri verecek.¹²⁶

Babıâli 15 Temmuz 1840 Sözleşmesi gereğince hazırladığı ültimatı Dış İşleri Bakanı kâtibi Rıfat Bey vasıtasıyla müttefik devletlerin konsolosları önünde Mehmet Ali Paşa'ya bildirdi. Mehmet Ali Paşa Fransa'ya güvendiği için önerilen teklifleri kabul etmediği gibi Rıfat Bey'e şu sözleri söyledi:

“Vallah billâh tallah malik olduğum araziden bir karış yer terk etmem. Eğer bana ilan-ı harp ederlerse, padişahın memleketlerini altüst ederek imparatorluğun harabeleri altında kendimi gömdürürüm.”

Mehmet Ali Paşa, ilk teklifi kabul etmesi için kendisine ayrılan on günlük süre sona erdiğinde dört devletin konsolosları ile Rıfat Bey'i kabul ederek yeni itirazlarda bulundu:

“Mülkü Allah verir Allah alır, ben Cenâb-ı Hakka mütevekkilim.” Arkasından da kendisine karşı yapılacak en küçük düşmanlık hareketinde İstanbul üzerine yürüyeceğini bildirdi. Kısacası Mehmet Ali Paşa dört devletin teklifini kabul etmeyeceğini tehditkâr bir dil kullanarak elçilere bildirdi.¹²⁷

Mehmet Ali Paşa bu şartlardan hiçbirini kabul etmeyince, Osmanlı Devleti, Mehmet Ali Paşa'nın bütün haklarını kaybettiğini ilan etti. Ortak İngiliz-Avusturya donanması Suriye kıyılarını abluka altına alırken, İngilizler Lübnan'a da asker çıkardılar. Rusya da Sultan'ın yardım istemesi halinde diğer Avrupa devletleri donanmalarının boğazlardan içeri girmesine itiraz etmeyeceğini bildirdi.¹²⁸

Fransa Kralı Louis Philippe sıradan bir Mısır valisi için Fransa'nın savaşa girmesini istemiyordu. 1840 Ekiminde Thiers'i başbakanlıktan uzaklaştırdı ve yerine

¹²⁶ Karataş, *a.g.m*, s. 279.

¹²⁷ Karal, *a.g.e*, s.199.

¹²⁸ Armaoğlu, *a.g.e*, s. 214.

Mareşal Soult'ı getirdi. Dışişleri bakanlığında Guizot geldi. Guizot, sertlik politikasına taraftar değildi. Böylece “bırakın Fransızlar ne söylerse söylesinler. Mehmet Ali Paşa yüzünden dört devletle şavaşı göze alamazlar” diyen Palmerston bu düşüncesinde haklı çıkmıştı.¹²⁹

Mehmet Ali Paşa, Fransa'nın desteğini kaybedince yalnız kalmıştı. Sonunda Mehmet Ali Paşa askerlerini geri çekmeyi kabul etti ve Osmanlı donanmasını geri vermeye ve Suriye'den çekilip sadece Mısır'la yetinmeye razı oldu. Osmanlı Devleti ile İngiltere Mısır'ı da Mehmet Ali Paşa'nın elinden almak istediler ancak bu girişimlerinde yalnız kaldılar. Bunahımın giderilmesinden sonra devletler, Mısır'ın Mehmet Ali Paşa'nın elinde kalması gerektiğini ileri sürdüler ve Osmanlı Devleti de bu durumu kabul etmek zorunda kaldı.¹³⁰

Padişah Abdülmecid'in 13 Şubat 1841 tarihli “Mısır Valiliği İmtiyaz Fermanı” olarak da bilinen fermanı ile Mısır Sorunu şu şekilde neticelendi:

1. Mısır vilayeti hudutları sadrazam tarafından mühürlenmiş harita gösterilmiştir.
2. Mısır valileri, Mehmet Ali Paşa sülalesinden padişah tarafından seçilecektir. Valiliği yalnız erkek çocukların hakkı olacaktır. Valilik boş kaldığı vakit Mehmet Ali sülalesinden en yaşlı erkek vali olacaktır. Erkek varis olmadığı durumunda kızların ve çocuklarının valiliğe geçme hakkı yoktur.
3. Her ne kadar Mısır valileri bu fermanla veraset imtiyazına kavuşmuş bulunuyorlarsa da rütbe ve kıdem hususunda Osmanlı Devleti nun vezîrleri ile eşit haklara sahip olacaklardır.
4. Mısır ahalisi de padişahın tebaası sayıldığından Osmanlı Devletinde kabul edilecek nizam ve kanunlar Mısır için de geçerli olacaktır. Vergiler padişah adına toplanacak, bu vergilerden muayyen bir bölüm her yıl Babıâli'ye gönderilecek. Para padişah adına basılacaktır. Mısır asayışı için 18.000 askerden başka asker bulundurulmayacak. Kara ve deniz subaylarından albay kadar olanlar vali tarafından atanacak, fakat daha yüksek rütbelileri padişah tayin edecektir.

¹²⁹ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 215.

¹³⁰ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 215.

5. Gülhane Hatt-ı Hümayunu'nun prensipleri ve Osmanlı Devleti 'nin yabancı devletlerle imzalamış olduğu antlaşmalar Mısır içinde geçerli olacaktır.

6. Yukarıda işaret edilen şartlara saygı gösterilmediğı takdirde Mısır'a verilen imtiyazlar hükümsüz sayılacaktır.¹³¹

Öte yandan, 20 Eylül 1841 tarihinde Mehmet Ali ile İngiltere, Rusya ve Avusturya arasında bir antlaşma imzalandı. Bu antlaşmayla Suriye Mehmet Ali Paşa'nın yönetiminden alınarak Osmanlı Devleti'nin yönetimine bırakıldı. Mısır da Osmanlı Padişahının ismen hükümranlığını tanımakla birlikte, uygulamada bağımsız duruma getirilmiştir. Bu antlaşmayla Mehmet Ali Paşa, yabancı devletlerle ticari, mâli ve idari anlaşma yapmakta özgür olmaktaydı. Görüldüğü üzere böyle bir anlaşmaya varılmasıyla on yıl süren Osmanlı- Mısır Sorunu kapanmış oldu.¹³²

¹³¹ Karal, *a.g.e*, s. 202.

¹³² Tuncer, *a.g.e*, s. 141-142

2. TAKVİM-İ VEKAYİ'DE MISIR SORUNU

2.1.Mısır Sorunu ile ilgili Haber ve Makaleler

DEF'A 2 : 7 CEMAZİYYELAHİR 1247 / 2. SAYFA

Sadr-ı esbâk Selim Paşa Hazretleri Haleb tarafında iken uhdelerine Şam-ı Şerîf i eyaleti tevcîh ve ihsân buyurulmuş ve müşarün-ileyh dahi geçen şehr-i Rebiülâhir içinde makarr-ı hükümetine vâsıl olmuş olub lakin bazı ashâb-ı hulyâ müşarun-yileyhin salâbet-i sîttinden vesveseye sapub esâfil-i nassdan biraz eşhâsı dahi tahrik ile bazı güne ihtilâle ba'is olmuşlar ise de suret-i indifa'ın esbâb-ı lâzimesi icrâ buyurulmuştur.

DEF'A 3 : 14 CEMAZİYYELAHİR 1247 / 2. SAYFA

Bundan evvelki ikinci def 'a rakamıyla çıkan nüsha-yı Takvim-i Vekayi de münderic olduğu üzere Şam Eyaleti tevcîh olunan sadr-ı esbâk Selim Paşa'nın Şam'a duhulünde ahâlî vehime zâhib olarak ihtilâl peyda olmuş ve müşarün-ileyh fi'l-hakika ahâlîyi vehme düşürecek ba'zı nâ-merdî ve Devlet-i Âliyenin muradı olmayan muamele-yi şiddete teşebbüs eylemiş olduğu bu def 'a bi't-tahkik murad-ı ali-yi Devlet-i Âliye ise her hal ve mahalde zir destânî olan ahâlî ve fukarânın asayiş hallerinden ibaret olmağla müşarün-ileyh azlolunarak eyalet-i Şam Konya Valisi Ali Paşa Hazretlerine ve Konya eyaleti dahi Karahisar-ı sahib ve Menteşâ sancakları mutasarrıfı Aliş Paşa Hazretlerine ve zikr olunan sancaklar dahi sabkan Şam valisi olub Burusa'da ikâmet üzere olan sadr-ı esbâk Rauf Paşa Hazretlerine iş bu Cemaziyyelahirenin yedinci ve Teşrin-i Evvel'in ahir günü ibkay-ı vüzerâtıyla tevcîh ve ihsân buyurulmuş ve müşarün-ileyh Ali Paşa Konya'dan ilişigini kat' ile Şam-ı Şerîf e varıncaya kadar hayli vakte muhtaç olduğundan ve halbuki mevsim-i hac dahi gün be gün tekarrüb etmekte eylediğinden bu taraftan serian varub levâzım ve mühimmat-ı haccı müşarün-ileyh Ali Paşa'nın Şam'a vüsûlüne kadar tehiyye itmek ve 'umur memleketi hüsn-i idareye mübaderet eylemek üzere dergâh-ı âli kapucubaşlarından ve rikâb-ı şâhâne me'murlarından Ahmed Himmet Ağa Şam mütesellimi nasb ve irsal olunmuş olmağla devam-ı asayiş-i 'ibâd niyetiyle zuhûr

iden merhamet ve inâyett-i şâhânenin kadr ve kıymeti bilinmeyerek imtidâd-ı ihtilâl lâzım gelur ise yine ahâlî ve fukarânın emniyet ve rahatları zımnında tedâbir-i lâzimeye teşebbüs melhûzdur.

DAF 'A 4 : 11 CEMAZİYYELAHİR 1247 / 1.SAYFA

Umûr-ı Dahiliye

Bundan evvelki nüsha-yı Takvim-i Vekayi de müderric olduğu üzere Şam ahâlîsi Selim Paşa'nın Şam'a vüsûlünden sonra bazı güne vehme düşerek ihtilâl ve fesad peyda olmuş olduğundan indif'a-yi hadise zımnında müşarün-yileyhin azliyle yerine Karaman Valisi Hacı Ali Paşa Hazretleri nasb ve tayin olunmuş ise de muharrerden vaki' olan inhalara nazaran her ne vechle olmuş ise müşarün-ileyh Selim Paşa'nın irtihali vuku' bulmuş olup cemi'-i mahalde ve alel-husus Şam-ı Şerîf gibi bir belde-yi cesîmede bu misüllü fesad ve şikâkın zuhûru velasimmâ müşarün- yileyh-i asâ bir zâtın itlâf ve ifnâsı gibi bir keyfiyet-i feci'anın vuku'u bil-vücûh hilâf-ı rızay-ı ali ve bu halin üzerine taraf-ı saltanat-ı seniyyeden derhal asâkir-i külliye ve memurlar tayiniyle bu fesada cür'et idenlerin te'dîb ve terbiyelerine kıyam olunmak iktizâ eylediği emr-i gayr-i hak ise de suret-i hâla nazaran bu mertebe fezâhata cesaret mutlaka bir takım yabancı erâzil ve esâfil makûlelerinin olup asıl ahâlî ve aklı başında olanların bu kâr-ı mekr-i vehde kat'an müdahaleleri olmaması melhûz olduğundan başka asâkir-i külliye sevki taktirinde aralıkta bunca bî-cürüm ahâlî ve sibyan ve nisvân dahi pay-mâl-i huyûl-hasar olacakları cihetiyle mücerred zat-ı keramet-semât-ı şâhânenin afâk-gîr olan şîme-yi celile-yi merâhim-perverî ve şefkat iktizâsınca evvel emirde iş bu usul-i terbiye ve sefk-i dimâ-yi beşeriye suretleri tecvîz buyurulmayarak afv u safh vadisine gidilmiş ise de ihtilâl-i mezkûrun külliye indifa'-ı ve hüccâc-ı hidâyet-nihâcın kemâl-i asayiş ve istirahat ile bilâ t'ehîr iyâb zehâbları ve madde-yi hayriyesi dahi matlûb ve mardî olarak el- halletü hazide Şam mütesellimi ta'yin olunan kapucubaşı Himmet Ağa i'zam ve irsal olunup Şam valisi lahâk müşarün-ileyh Ali Paşa Hazretleri dahi ol tarafa gitmekte olduğundan Surre-yi Hümâyûn dahi vakt-i mu'tadda hareket ve âzimet edeceğinden şayet bunlar varıncaya kadar bu güne erâzil makulesi olan ahâlî-yi fesad-ı derûn-ı memleketten tard ve teb'id olunmayarak ve kilâr-ı hac levâzimatı dahi noksanı bulunacak olur ise ol halde ber müktezâ-yı şer-i şerîf te'dibat-ı layıkanin icrâsına

bakılacağından ona göre cümlesi bi'l-yittifak akılane ve dūr-ı tedeyyüsane hareket eylemleri vesayasını şâmil Şam Kadısına ve alel-umum ulemasına vesair vücûhuna hitaben emr-i şerif ısdar ve taraf-ı Hazret-i fetva-penâhînden dahi tenbîhât-ı şer'iyeyi mutazammın Şam uleması olmak üzere mektup savâb-ı üslup tahrir ve ısdar bu maddelere dair vesayay-ı lâzimeyi şifahen ifade etmek memuriyetiyle taraf-ı saltanat-ı seniyyeden mahsusen ta'yin olunan ricâl-ı Devlet-i Âliyeden Tophane-yi Amire Nazîrî esbâk Ahmet Efendi ile tesyâr olunmuş olduğu bir müddetden beru Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa Hazretleriyle Sayda Valisi Abdullah Paşa Hazretleri beyinde bazı mertebe mübayanet zuhûruyle bu esnada Mısır tarafından Sayda Eyaleti civarına asâkir sevk olunduğu inha olunup cem'i zamanda bu makule me'murin-i Devlet-i Âliye beyinde mübayanet ve nifak tekevvünü yakışksız şey olduğundan müşarün-üleyhümâ beyinlerinde zuhûra gelen ceriha-yi inf'ialin iltiyâmı bu maddelere dair sânihay-ı berây-ı sudûr olan irade-yi kat'îye-yişâhânenin bi'l-etrâf şifahen ifade ve tefhîmî zımnında da canib-i malim-nakib-i Hazret-i şâhen-şâhiden Mısır valisi meşarunileyhe ricâl-ı Devlet-i Âliyeden hâla Hameyn muhasebecisi Kemalzade Nazif Efendi ve Sayda Valisi müşarün-yileyhe dahi defterdar kesedarı Rasim Efendi memur tayin ve Mısır Valisi müşarün-yileyhin daire-yi hükümetinden hariç bu suretle tecavüzü şer-i şerif ve rızay-ı münife muğayir olacağından ve kendüsü mesbûku'l hidema vüzerâ-yı azamdan olması cihetiyle herhalde vekâyet hissiyat ve itibar-ı Devlet-i Ali idüğünden ve kendi askerini Mısır'a çeküb rızay-ı meyâmin iktizâ-yı hilafet-penâhîden ayrılmamaya dikkat ve i'tina eylemesi ve'l- yiyazı-yiteâla bunların emr-i Hazret-i evvelü'l-emire ademü'l-yitâ'at suretiyle havza- i hükümetlerinden hariç mahallerde asker sevk ve i'maliyle bir güne harekât-ı na- mardiyeye tasaddileri takdirinde haklarında muktezây-ı şer'iat-i mutahhara icrâ olunacağından tahkik ahvâl ve ifâde-yi irade-i Devlet-i Âliyye zımnında müşarün- yileyhümâ Mehmet Ali Paşa'ya Abdullah Paşa'ya tenbih-nâmeler gönderilmiş ve bu suret lazım gelen mahallere bâ-yirade-yi aliyye bu vechle i'lan ve işâat olunmuştur.

DEF'A 5 : 18 CEMAZİYYELAHİR 1247 / 2. VE 3. SAYFA

Dördüncü def'a rakamıyla tab' olunan nushay-ı Takvim-i Veka'yide Mısır ve Sayda Valilerinin beyinlerinde olan mübayanetin üzerine taraf-ı Devlet-i Âlîyeden müşarunileyhümâ haklarında icrâ buyrulan muâmele-yicemilebast u beyan iktiza iden mahallere bu babda irade-yi Devlet-i Âlîye'yi şâmil evâmir-i Âlîye isdâr ve tesyar olduğu hikâye ve ityân olunmuş olduğundan bu def'a evâmir-i mezkurenin suret-i aynıyla tahrir kılınmıştır

Suret-i Emr-i Ali

Şam Valisi sabk sadr-ı esbâk Selim Paşaa'nın ba'zı etvâr ve muamelesi ahâlî-yi Şam'ın vehm ve vahsetine bâdî olarak fesad ve ihtilâl vuku'a gelmiş ve halbuki bir mahalde ve alel-husus Şam-ı Şerîf de o makule uygunsuzluk zuhûriyle ibâd ve ibâdın selb-i asayışı ve bi't-tahsis hüccâc-ı müsliminin 'adem-i emniyeti suretleri nezd-i mealî-vefd-i Padişâhânemde bir vecîhle mecaz olmadığına mebni def'ü'l-nizâ müşarun-ileyh azl ve tebdîl kılınarak Şam-ı Şerîf Eyaletiyle Mirhacılık hatb-ı cesîmi Karaman valisi sabk düstur-ı mükerrer Müşir -i müfehhem vezîrim el-hac Ali Paşa ademallahu iclalehuya tevcîh kılınmış ve kendüsünün vusulü vakte muhtaç olacağından tez elden def'-i fesad ve şuriş ve i'ade-i emn ü asayiş hususuna ve bil- husus kılar-ı hacc-ı şerifin tanzim ve tehiyyesi maslahatına ihtimam ve dikkat etmek üzere dergâh-ı muallam Kapucubaşlarından iftiharü'l- emacid ve'l ikram himmet-i dam-ı mecde mütesellim nasb olunarak seyr-i seri' ile gönderilmiş iken henüz iş bu irade-yiseniyye-yi malûkanemin haberi varmaksızın müşaruileyh Selim Paşa erâzil ve eşhâs makulesinin itlafa cesaretleri kaizyesi zuhûra gelmiş müte'akiben Mısır valisi düstur-ı mükerrer Müşir-i müfehhim vezîrim elhac Mehmet Ali Paşa ademallahu iclalahü ile Sayda valisi düstur-ı mükerrer Müşir -i müfehhim vezîrim Abdullah Paşa ademallahu iclalehu beyninde biraz müdetten beru rivayet olunan münakaşa ve mu'adattan dolayı Mısır Valisi müşarun-ileyh bu günlerde taraf-ı eşref- yi padişâhânemden bi güne emr ü irade olmaksızın kendülüğünden tecavüzî hareket suretinde li-ecli'l-muharebe Ariş üzerinden Sayda havalisine beren biraz asker ve bahren dahi biraz sefine irsal eylemiş olduğu vasıl-ı sam'a-yi şehriyaranem olub saltanat-ı seniyyem bendegânı olanlar ahes matlub-ı mülûkânem olan asayiş-i memâlik ve bilâd ve refah-ı hal-i 'ibâd hususlarında tıbkı rızay-ı meyamin-i iktizay-ı

şâhânem üzere hareket etmeleri lazım iken bil'akis müşarun-yilehümânın böyle vakitte birbirleriyle ma'adet muharebeye tasaddi sefk-i dima-yi müslimini müceb ve aralıkta zat-ı hilafet-semat-ı padişâhâneme vedia olan fukarâ-yı raiyyet ve aceze-yi vilayetin pazide-yi huyûl-i hasar olmalarını müstelzim ve müstevcib olacağı cihetlerle hem şer'i şerife ve hem rızay-ı muadelet irtizay-ı mülûkaneme külliye münafi' ve muğayir görünmüş halbuki müşarun-yileyhümânın ikisi dahi bendegân-ı saltanat-ı seniyyemden bulunmuş olduklarına mebni mücerred kendülerini dünya ve ahirette vehamet akıbetten himaye ve zîr-destan olan fukarâ zü'afayı gadr ve hayıftan vikaye içün beyinlerini ıslah ve te'lif zımnında yani birbirleriyle madde-yi niza' da'vaları ne ise südde-yisaâdetime bildirilerek canib-i hilafetme'abdan iktizası görülmek üzere evvel be evvel Mısır Valisi müşarun-yileyhe iş bu gönderdiği askerini beren ve bahren derhal Mısır'a i'ade etmek ve Sayda Valisi müşarun-ileyh dahi Mısır'a müte'alik umura kat'an müdahale etmemek üzere ikisine dahi rical ve hidema-yi Devlet-i Âliyemden başka başka memurlar gönderilerek lazım gelen tenbîhât ve vesaya tahrir ve tezkir kılınmış ve kezâlik Şam tarafına dahi mahsus emr- i alışanım ile rical Devlet-i Âliyemden memur irsal olunarak müteveffay-ı müşarun- yileyhin itlâfı kaziyesi egerçi erâzil ve esâfil makulesi eşkıyanın fezâhatleriyle vuku'a geldiğinden derhal Şam üzerine memurlar ve asâkir-i külliye sevkiyle iktizay-ı te'diblerine kıyam olunmak îcâb eder ise de aralıkta bî-cürm olan 'acze ve fukarâ güruhu hasaratdan ve hacc-ı şerif maslahatı sekteden fakat içlerinden fezâhat-ı mezkureye biz-zat mütecasir olan habislerin bâ-yı hal haklarından gelinerek ref'-yi ihtilale müsera'at eylemeleri ve kılar-ı haccın bî-kusur tehiye ve istihzârı şartıyla te'diblerinden ağmaz olunarak infaz-ı irade-yi padişâhânem sür'at-i imtisal eylemeleri keyfîyâtı beyan ve te'kid olunmuş olub zat- sûtude-semat-ı mülûkanem imamü'l müslimin ve hami-yi din-i mübin bulunarak karâ'in 'âzimde olan evvelü'l- emre itaat ayet kerimesi mantuk-ı münifi üzere emr u ferman-ı padişâhâneme itaat ve inkıyâd herkese vâcibe-yi zimmet hususiyle müşarun-yileyhümânın ikisi dahi saye- yi merahim-vaye-yi padişâhânemde bunca n'am ve ihsân-ı bî-payan mülûkaneme müstağrik olmuş ehass-ı erkan-ı Devlet-i Âliyeden olduklarından emr ü re'y-yi mülûkanemi cümleden ziyade gözetmekliği kendülerine mütehattim-i ahde-yi sadakat ve ubudiyyet add iderek ve Şam-ı Şerîf ahâlisi dahi haklarında erzân kılınan inâyett ve merhamet padişâhânemin şükrünü bilerek ber vech-i meşruh memurların vüsuluyla tenbîhât-ı seniyye-yi mülûkanem üzere hareket olunması memul-i

padişâhânem ise de şayed igva' nefسانيye ve tesvîlât-ı şeytaniye ittiba' ile harekât-ı sâbık alarında ısrar ve ibâd-ı müslimini ızrâr dâiyesinde olurlar ise de ol-vakit haklarında lazım gelen muamelât-ı meşru'a bilâ imhâl icrâ kılınacağı muhakkak ve mukarrer olmağla siz ki nazır ve naib vesair muma-yileyhime msiz sevâhil Şam ve Mısır'ın ahvali carisine dair olan irade-yi mu'adelet ifade-yi şehriyarenem şimdiden bilub bundan sonra sudûrve sünûh idecek emr-i ve irade-yiseniyyeme intizar eylemeniz fermanım olmağın i'lâma ve ifhâma iş bu emr-i celilü'l-kadrim ısdar ile tesyar olunmuştur İmdi kifayet mantuk-ı emr-i münifimden malumunuz oldukta ba'dezin bu maddeye dair sudûridecek emr ü irade-yi padişâhâneme intizar ile ifa-yı lazıme yi gayret ve sadakate sarf vesî'-yi kudret ve hilafını tecvizden tevakkî ve muba'adet eylemeniz babında deyu İzmir ve Sakız ve Rodos ve Midilli ve İstanköy ve Kıbrıs cezîreleriyle Bahr-i Sefîd'in Anadolu sevâhilinde vak'î Bodrum ve Antalya ve Tarsus vesair iskelelerin ve Haleb ve Sayda ve Trablusşam eyaletleriyle Kudüs-i Şerif ve Nablus ve Adana ve Tarsus sancaklarının kuzzât ve nüvvâbına ve mütesellimleri ve ayanlar ve vücûh-ı memleket ve bil-cümle işarlarına hitaben başka başka evamir-i Âlîye sâdır olmuştur.

DEF'A 8 : 19 RECEB 1247/ 1.-2. SAYFA

Dördüncü def'a rakamıyla basılan Takvim-i Vekayide beyan olunduğu üzere Şam'da peydâ olan karışıklığın def'i maddesinde ancak rahm ve işfâk-ı şâhâne muktezâsından olarak içlerinde bulunan savhesiz ahali ve fukarâ-yı merhamete ve kan dökülmekden vikâye-i usûl-i müşfikâneye teşebbüs buyrulmuş olduğundan haklarında bu vecihle zuhûra gelen merhamet-i seniyyenin vâcib olan şükrünü bildirmek ve hüccâc-ı müsliminin levâzımı itmâmına mübâderet itmek üzere bazı irade-i seniyye ile ricâl-i Devlet-i Aliye'den Şam'a me'mur irsâl ve eyalet-i Şam dahi Karaman Valisi Hacı Ali Paşa Hazretlerine bi't-tevcîh bu taraftan mütesellim nasb olunan Kapucubaşı Himmet Ağa gönderilmiş bu keyfiyeti ilan ve tebşîr bâbında Şam kadısına ve vücûhuna hitaben bâ-sadr olan emr-i ali çifte tatarlarıyla cümleden evvel yollanmış idi el-halletü hazide Şam ahâlî ve eşrâfî ve vücûhu tarafından olmak üzere der-i devlete i'lam takdimiyle haklarında bu yüzden zuhûr iden afv-ı âliden me'mur ve mesrûr olduklarını izhâr iderek levâzım-ı Hicaziyenin tekmîl-i itmâmına sür'at ve ikdâm eyledikleri ve vali ve mütesellimlerinin bir an akdem gelmelerine intizâr olunduğu keyfiyetleri inhâ ve iş'ar olunmuştur ve Surre-i Hümâyûn dahi iş bu receb-i

şerifin on ikinci cumartesi günü Üsküdar'a çıkarılıp on dördüncü günü menâzili ile hareket ve âzimet idub kaldı ki birkaç seneden beru Şam, Trablus eyaleti ve Cerde Başbuluğu Sayda Valisi Hazretleri ahdesinde ise de yine zikr olunan dördüncü Takvim-i Vekayide yazıldığı üzere müşarun-ileyh Mısır Valisi Hazretleri aralarında bazı münakaşadan dolayı el-halletü hazihi bazılarında gaile-i muharebe tahdîsiyle Sayda Valisi müşarun-ileyh Cerde hizmetini iş bu sene-i mübâreke de ifâyâ muktedir olamayacağı der-kâr ve halbuki Cerde umûr-ı hüccâc-ı müsliminin levâzımından olarak layığı üzere idarisine bakılmak lâzimedden üdüğü aşikâr olduğundan mukaddema Şam-ı şerif kaymakamı olub el-yevm Dersaat'te bulunan mirimirandan OsmanPaşaya mah-ı mübarek-i merkûmun birinci cuma günü avatıf-ı aliye-i şâhânenen hemen kalkıp gitmek üzere Trablus, Şam eyaleti ve Cerde başbuluğu tevcîh ve ilbâs-ı hil'at olunmuş ve Bağdat kapıkethüdü Hasib Efendi dahi kapıkethüdası tayin kılanmıştır Mısır ve Sayda valileri beyinlerinde tevekkün iden mûna'azaanın def'i zımnında taraflarına yine altıncı Takvim-i Vekayide gösterildiği üzere mukaddemce me'murlar gönderilmiş ve tenbihnâmeler yazılmış idi lakin Mısır Valisi müşarun-ileyh bundan akdem her türlü nasihat-ı şâmil-i tahrirata henüz bir cevap göndermemesi cihetiyle su-i niyet suretleri his olduğundan bu babda ihtiyaten tertibâtın icrâsı vacibât-ı halinden sayılmıştır.

Rakka Valisi Haleb kaymakamı olan Mehmet Paşa Hazretleri Haleb ve Bağdat Valisi vezîr-i mükerrer Ali Paşa Hazretleri maiyetinde bulunarak müşarun-ileyh mukaddimâ Bağdat'a me'muriyede müşarun-ileyh Mehmet Paşa'nın şecet ve dirayet ashâbından olduğunu bi'l-inhâ rütbe-i vâlâyi vezerâtle Haleb kaymakamlığına me'mur buyrulmuş idi halbuki MehmetPaşa'nın bu ana kadar vücuda getirdiği hadimet ve güzel harekete göre kendisinden her türlü yaralılık me'mûl ve Bağdat valisi müşarünileyh dahi eyalet-i Bağdat'ın kaffe-i ahâli ve reayası haklarında asayiş ve rahatı icâb iden mesâlih-i hüsnenin icrâsıyla meşgul olmağla üzerlerinde bulunan Haleb Eyaleti'nin bi'l-isâle kaymakam ve müşarun-ileyhe tevcîhi musammim olmuş idi bunun üzerine Mısır ve Sayda valilerinin harekât-ı gayriye-i mezkûrelerinden dolayı mukabele tedbirine teşebbüs olunmak lâzım gelerek tiz elden Arabistan civarında bir ordu tertibi ahâlî eylediği halde ser- askerlik levâzımını icrâ ve ifâ itmek üzere şimdiden zikir olunan Haleb Eyaleti müşarun-ileyh Mehmet Paşa Hazretlerine uhdesinde olan Rakka Eyaleti'ne ilhaken

avatıf-ı aliye-i cihân-bânîden iş bu Receb-i şerîfin on birinci cum'a günü tevcîh ser'asker ünvanı dahi ihsân buyrulmuş ve Meâdin-i Hümâyûn Emini mirimirandan OsmanPaşa ile Maraş, Sivas ve Adana ve Payas mütesellimleri zîr-i idarelerinde bulunan mahallerden ihraç idebildikleri kadar süvari ve piyade asker-i güzîn ile bi'n-nefs maiyeti ser-asker-i müşarun-ileyh âzimet itmek üzere her birine başka başka memuriyet evâmîr-i şerîfesi estâr ve tesyâr kılınmıştır ve Karaman Valisi vezîr-i mükerrerem Aliş Paşa Hazretleriyle Kayseri Mutasarrıfı mirimirandan Osman Hayri Paşa'ya dahi hazır ve amade bulunarak irade-i seniyye zuhûruna intizarları zimmetinde tenbih-nâmeler gönderilmiştir ve-l-hâsıl bir orduya lâzım gelecek mühimmat tophane ve humbarhâne ve hıyâmiye tertîb olunarak icrâsı hususu memurlarına sipariş olunmuş ve zahair-i saire tertib buyrulmuş ve buyrulmakta olarak bundan böyle dahi maslahatın gelişi ne vecihle olur ise îcâbât-ı muktezası bi'l- kuvvetü'l izâliye icrâ olursa gerektir.

DEF'A 14 : 3 RAMAZAN 1247 / 2. SAYFA

Dördüncü ve beşinci def'a rakamıyla olan Takvim-i Vekayi nüshalarında olduğu üzere Mısır valisi Hazretlerinin Akka üzerine muğayir-i rızâ-yı âli asker sevki misüllü hilaf-ı şer'î şerîf hareket-i hod- serâneye ibtidârı cihetiyle bu madde de söz dinlemeyüb de ısrar edecek olur ise hakkında muamele-i şer'îyenin icrâsı lazım geleceğinden bazı tedâbîr-i ihtiyâtîyenin icrâsıyla beraber mücerred zât-ı şevket-ismat-ı hazret-i şehin-şâhîye mevhîbe-i ezelliye olan şemiyye-i fehime bende-perver ve şefkat iktizasınca evvel emirde nush u pend suret-i bi'l-iltizam kendüsünün Akka üzerine sevk eylediği sefâyın ve asâkirini iade eylemesi zımında geçende mahsus tenbihnâme ve taraf-ı hazret-i fetva-penahîden lisan-ı şer'îyle mektub yazılarak ricâl-i Devlet-i Aliyeden hâlâ Haremeyn Muhasebecisi Mustafa Nazif Efendi Hazretleriyle irsâl olunmuş muma-ileyh Nazif Efendi İskenderiye'ye vâsıl olarak Mısır valisi müşarun-ileyhin cevabı hâvi bu kere tahriratı dahi gelmiş ise de içinde bazı müsted'iyatı olup halbuki istediği şeyler hiçbir vakit de şer'en ve mülken tecvîz olunur mevâddan olmamak cihetiyle bu sevdalardan geçerek tenbîhât-ı şer'îyye ve irâde-i seniyye muktezâ-yı münifi üzere Akka üzerinde bulunan sefâyın ve asâkir-i Mısıriyeyi serian iade eylemesi vesâyası tahzîrân ve ikâzan bi't-tekrar kedüsine yazılmış olduğundan müşarun-ileyhin şu vakitte pîrî ve şeyho-hattında vehamet-i akîbet kaziyesini düşünerek ve hakk-ı ni'meti gözederek icrâ-yı muktezâ-yı ferman-

beriyeye müsera'at eylemesi melhûz olub ama bu def'a dahi sevda-yı vahimü'l akibesinden dönmediği suretle ve âle'l-husus ber müktezâ-yı şe'air-i diniyye surre-i hümayûn ve hüccâc-ı hidâyet-minhacın bu sene-i mübâreke de i'zâm ve irsâli vesâilinin istihsâline bu taraftan ezher cihet sarf-ı himmet buyurulmuş ise de müşarun-ileyh Akka üzerinden askerini çekmeyüb de oraların ihtilâlini temdid iderek hüccâc-ı müslimîn kaabe-i maksûda varamadıkları halde hareket kazhiya-i mezkûresinden başka hacc-ı şerîf gibi erkân-ı İslâmiyeden olan bir emr-i ehemmin ta'till ve te'hîrine dahi sebep-i müstakil olmuş olacağından ol-taktirde ba-avn-i ezeli askernin tenkîli ve kedûsinin te'dîbi bâbında her ne îcab ider ise icrâ ve i'lanına mübâşeret olunması şer'en ve dinen lâzım geleceğine ve Devlet-i Aliye'ye göre böyle maddelerde hasbe'l-ihityat tedarikât-ı kaviyyeye teşebbüs olunmak sureti müktezî görüldüğüne binaen mukaddem ve muahharr teşebbüs olunan tertibât-ı ihtiyatiyenin bir kat dahi germîtle icrâsı ve ez cümle Konya Valisi vezîr-i mükerrrem Alişan Paşa ve Kayseri Mutasarrıf Osman Hayri Paşa ve Meadin-i Hümayûn Emîni Osman Paşa hazerâtının vesair kaza ve sancak me'murlarının hemen yerli yerinden kalkıp zîr-i hükümetlerinden müretteb ve müheyyâ bulunan asâkir-i külliye ile Haleb sahrasında tahassüd ve ictimâ müsara'at eylemeleri tenbîh ve te'kid olunmuştur.

DEF'A 15 : 17 RAMAZAN 1247 / 1. SAYFA

Dördüncü def'a rakamıyla tab'olan nüsha-yı Takvim-i Vekayi de beyan olduğu vecihle Şam-ı Şerîfe bundan ikdâm vuku'bulan hadiseden sonra eyalet-i merkume Konya valisi sabk El-hac Ali Paşa Hazretlerine bi't-tevcîhe müşarun-yileyhin vürûduna kadar idare-yiumûr-ı memleket zımnında de dergâh-ı Ali Kapucubaşlarından Himmet Ağa mütesllim nasb ve irsal olunmuş ve hadise-yi merkumede vak'î olan taksirattan dolayı ahâli-yi Şam'ın i'tizar ve istirhamları afv-ı Âlîye şayân buyrularak kedülerini te'min ve bazı irade-yi seneyeyişifahenesbak Ahmed Efendi ta'yin ve i'zam kılınmış idi Elhaletü hazihi müşarun-ileyh ve muma-ileyh taraflarından vürûd iden tahrirat maillerinden müstebân olduğu vecihle vali-yi müşarun-ileyh Hazretleri geçen Şaban-ı şerîfin beşinci ve muma-ileyh Ahmet Efendi dahi mah-ı mezburun sekizinci günü Şam-ı Şerîfe vâsıl olarak muma-ileyh hâmil olduğu emr-i şerîf-yi alişan huzur-ı vali-yi müşarun-yileyhde bil-cümle vücûh

veahâlî muvâcehesinde feth ve kıraat ve cümle tarafından icrâ-yı merasi-yi mutavaat ve fariza-yi zimmet-i bendegân olan ed'îye-yi Hayriye-yi cenâb şâhen-şâhiye iştigal ve muvazabet olduktan sonra emr ü irade-yi Hazret-i padişahîmücibince hareket ve rıza-yı meyamin-i irtiza-yı cenâb-ı cihan-bâniyi tahsile sarf-ı mukadderet etmek üzere ahâlî-yi merkume umumen taahhüd ile bi'l-emn ve'l-raha teşekür-i afv-ı ali ma'ruzunda terkîm eyledikleri i'lam ve mahzarları müşarun-ileyh ve muma-ileyh taraflarından takdim olunması mütesellim-i muma-ileyh me'muriyeti reside-yi heyyiz-i hitam olmuş ise de söz anlar ve dirayetkâr adam olduğundan val-i müşarun-yileye muma-yileyhi kethüdalık hizmetinde istihdam etmek üzere iltimâs etmiş olmağla ruhsat ve müsaade-yi seniyye erzân buyurulmuştur.

DEF'A 16 : Selh¹³³ RAMAZAN 1247 / 3. Sayfa

Umûr-ı Hariciye

Mısır valisi hakkında olup sekizinci def'a rakamında tab'olunan Takvim-i Vekayi'de yazılan mütalaa sahibinin yine diğer mütâlaasının tercümesidir ki bi-aynâ tab'olunmuştur

Mısır valisi Akka üzerine sevk ve teslîit eylediği asâkirden murade mücerred za'mence Akka valisi üzerine azv eylediği bazı esbâb-ı şikayetine ve ırz ve namusunun tekâmîl tetmîmi gareline mebnî olduğu def'atle âlânen Babîâli'ye arz ve istid'a ve i'tizar eylemiş olduğuna binaen Devlet-i Aliye dahi Akka üzerine musallat olan asâkir ve sefâyîn-i Mısıriyenin kazyesini hem-civar bulunmuş iki vezîr zî itibar beyninde arız olan bir münafise-i şedîdenin terakkisi hükmünde yek diğerinden ahz u intikam da'avası nazarında kıyas buyurmuş ve bu nazar ile şimdiye kadar asâkir-i Mısıriyenin sevâhil-i Şam' tasallutuna bakmıştı eğer asâkir-i Mısıriyenin bu hareketi Aaltanat-ı Seniyyenin hükümet-i meşru'asına te'addi ve tahaddi küstahlığından ibaret olduğu istinbât buyurmuş olsa şa'saa-i ateş-bâr kuvvet-i kahire-i padişahi çoktan beru zecr ve kahırlarıyla dide-i ibretlerine aşikâr olur idi inân-ı saltanat-ı idare edub ve kat be kat ve câbecâ memâlik-i mahrûsesinde zuhûr eylemiş olan asâr-ı fitne ve isyanı iskenderâne ve hüsrav-âne ref'i teskin itmiş olan yed-i müeyyid dolayı cihân-dârîye za'f gelmedi ve esbâb-ı kuvvet-i kahiresine hiçbir noksanları olmadı

¹³³ Arabi ayların son günü

eğer padişah-ı âzîmü'l-cah hazretleri malik olduğu kuvvet-i bâhiresinin isti'amelinde teennî buyururlar ise ancak harb ve seferin şa'şaa-i vak'asından lazım gelecek mazarr-ı kesîre ve mehâzır-ı vâfireden iffet ve şefkat-i âle'l-hak niyet-i hayriyesinden ve rahat alemiyânın esbâbını tevsi' ve ta'mîm emrinde zahir olan alû- himmet ve fütüvvet-i rahimânesinden iktizâ ider ve ashâb-ı cürmî darb kendileriyle bâlîd terbiye ve tekdîr ile te'dip itmekten ise ağmâz-ı ayn-ı merhamet ile ohşayub sağlamak usul-i hekimânesinden neş'et ider Padişah-ı celîl-i inşân hazretleri bir bendesinin ihanetine dair beyyine-i adile görmedikçe ihbâr-ı nifakâne-ye i'timat buyurulmamak şî'ar-ı adelet-disâr-ı mülûkâne iktizâsından ve hiç olmaz ise murad-ı merhamet-i mu'tad-ı şâhâneleri bir hain bendesinin kendü başına ve ahâlî-i vilayetine munassab olan belliyatın? Celb-i töhmeti kendi san' ve celbiyle olub taraf-ı şâhânesinden tevellüd etmediği mübeyyin olmak ve tekdîr ve terbiyeleri ancak şeri'at-i garra cânîbinden zuhûr itmek hükmüne mebnidir binaen-aleyh taraf-ı Devlet-i Aliyeden Mısır'a gönderilen memur efendi Mehmet Ali Paşa askerini hudud-ı Mısır'a çekertmek için defaaten muma-ileyhi da'vet ve telkîn etmeğe ta'yin ve irsal buyurulmuştur şimdiye kadar Mısır kavgası iki hasım beyninde bir münaz'aa ve mürâf'aa mesasında ad olunur idi iş bu iki vezîrin uhde-i idarelerine emaneten teslim buyrulan kuvvet ancak memleket ve vilayeti hüsn-i idare eylemek iradesine mebnî verilmiş yohsa ol-kuvvet-i padişahi vilayeti kan ve harabe vermek garzına mebnî verilmediği emr-i müsellemdir artık iş bu iki vezîr beyninde tahaddüs iden niza'ın fasl ve hükmi meşru' ve padişah-ı metbu'alarının zimmet-i himmetine farz-ı ayn olmuştur Zira memâlik-i sultaniye iki şahıs beyninde olan muhasamatın meydanı değildir iki şahıs birbirilerini meydan okutacak ve bulundukları halk-ı icrâ-yı keyf ve da'avaları için silahlandırarak mekân ve muareke ittihaz olunamaz felaâ-cürm bu münazaaya ya itaat-ı kâmile veyahut kuvvet-ı kahire ile fasl verilmek icâb ider Mehmet Ali Paşa'nın bazı istida'ası Devlet-i Aliye'ye arz ve tahrîr olduğu istihbâr olunmuş ve bu istid'â ne madde üzere mebnî olduğuna henüz sahîh ıtla' ve vukufumuz olamamış ise de zann-ı galebe göre zuhûr iden istid'ası Akka havalisine tahrik ve tasalluta sebep olan illet ve uzrundan ibaret olmak gerekdir bu zannımız vakıa mutabık ve sıhhate makrûn ise nefsü'l-emr zat-ı mesele kemâ-kân hâli üzere olub kesb-i tebeddül ve ta'dil itmemiş olduğu münfehim oluyor bu güne istid'asının zımnında ve bu illet-ı mesrûdesinin taht-ı zemininde ta'arruz ve te'addi eylediği bir vezîr hem-civarından ahz-ı intikâm davasından gayrı bir garz-ı hafî ve müstevrî

varmıdır vakayi' ve havadisât ilm-i tettebbü' ve mütalaa olunsa ezmine-i sâbıkada ve zamanımızda tesvîl-i nefsanîye ve telbîs-i şeytanîye bu makûle seyyie-i şenia ve tavır ne makûle cür'et ve ictisâra hezar def'a kaviyyü'l iktidar adamı tağlît ve iğfâl eylemiştir ve hatırdan asıl menşe'ini ve kuvvetinin derece ve hududuni feramuş ittirmiş olduğu müstebanı olur bu ihtimale mebnî Devlet-i Aliye bir taraftan terbiye ve haddini bildirecek esbâbın icrâsına âmade ve mütebessir ve diğer taraftan Akka üzerine der-kâr olan husumet-i nefsanîyesi gazez per-marzi ve fi-hadd-ı zâtta kim olduğu ve icrâ-yı agraîz uhdesinden gelirim hayal-i batılı mûlabesesilye dide-i basiretine perde-i gaflet çekilmiş olan adama nihayetü'l-nihaye pend u nush tebliğine tenezzül buyurulduğu zahirdir Mehmet Ali Paşa hod be hod Akka valisinden ahz-ı sâr ve intikama mutasaddi olmasını ırz ve namusundan ad ve kıyas ider lakin bir vezirin ve zimmet-i me'muriyeti mesuliyet-i 'azami hükmünde bulunan her memurun ırz ve namusu kendüye aid olur ale'l-mahsusasına tab'iyetden ibaret ve agraîz-ı nefsanîyesinin tesvilâtına mübtela olmaktan kinâyet olmayub belki her vezîr ve her müstahdem sağîr ve kebîr mahzâ metbû'-ı veli-nimetine ihtirâm ve ta'zim ve muhavvel-i uhde-i idaresi olan vilayet ve memleket-i siyyanet ve efendisi ve vatan ve vilayeti uğrunda ahvâl ve agraîz-ı zâtiyesini nisyân ve feda ederek nefsinin kanından ziyade hemşerilerinin kanını hürmet ve vikayet ve aba ve ecdadının mütemessik oldukları din ve imanına izhâr ve selâbet ve sadakat ve her bâr doğduğu vilayetinin ve saye-i mütenaim olduğu devlet-i velliyyü'l-nimetin şân ve ikbâli muhafazasına dikkat etmekle namusları tamam-ı hasıl ve mahfûz olur Mehmet Ali Paşa'nın dahi ırz ve namusu velinimeti olan padişahının hakk-ı atıbbe-i felek mertebe-i mulûkânesine defaatle takdîm ve tahrir eylediği arz-ı ihlas ve ubudiyetini ve nice kere mev'ûdı olan sadakat ve istikameti derhal terk itmekten ve bu mev'udât-ı mesbûka-ı mûkereresinin ma'nayı hakikiyesini vermekten ibarettir Zira ihlâs ve ubudiyetini şâmil ve otuz seneden beru atıbbe-i Devlet-i Aliye'ye vârid olan ma'ruzatına daima devletçe itimat-ı âli der-kâr ve böyle âlişan ve âli-cenâb padişaha bir şeci' bendesi tarafından arz olunan kelâm-ı ihlâs zaman ve kefalet makamında ve ol-bendenin arzı mesâbesinde tutularak şâyan itibar olmakta idi Mehmet Ali Paşa'nın fî nefsu'l-emma mübalağa ile tevatür eylediği vech üzere fikir ve garzı mücerred muhafaza-i namus olduğu halde ahz-ı intikam garzına mübtela olmaktan ise iddia-gerdesi olan namusunu harb ve darbına me'zun olmadığı bir hasmının mağlubiyet ve izmihlalinde aramayub elan Avrupanın gazeteleri ve İskenderiye'den Frengistana

neşr olunan evrakı kendünün küfran-ı ni'metini Devlet-i Aliye'ye hıyanetini ihbar ve ilan ettikleri hengâmında padişah u alü's-şan Sultan Mahmut el-hasıl Efendimiz Hazretleri Girid cezâresini uhde-i emanet ve idaresine ihâle ve itimad buyurmuş olduğu kaziye-i celîlesini hatır-nişanı olarak işte namusu böyle bir padişah-ı velinimet ulu kadr ve himmetini takdîr ve ta'zim itmekle hasıl olur misli nayab böyle itimad-ı âli teslimiyet sam-i velinimete irtika-ı küfrân ve velinimetinin inayetini fırsat ithazıyla bir nev-civan ser-huruş misüllü pirlik ve ihtiyarlık şanına na-lâyık ve ale'l- husus sairelere emsal-i sadakat ve ita'at olunmasına memur olan bir reisü'l- hükûme ve vali-yi vilayetin şî'arına gayr-ı muvafık ve bir garz-ı denî ve nefsanî için ve ve metbuunun ve velinimetinin hüküm-i şer'isini ve nimet-i seniyyesini feramûş ve nisyân itmek namusmudur femâ ber-aks eğer gayrı güne bir heves ve sevda dîmağın kaçaklar ise ol-taktirde emsal-ı selef ve hal-i istikbâl kendüye ibretnâme ve haberdar olsun bir isyana ki yalnız bir şahsın keyf ve garzından neş'et ide mûktazâ-yı akıl ve hikmete muğayir bir tavır olduğundan lâ-mahalle ferce-yâb-ı zafer olması mahâl kabilidendir Zira bu misüllü isyan hadd-i zâtında emn ü nizâm-ı ibâda hâlel virmekle nizam-ı âlemin vikâyesine me'mur ve nazır olan zevât-ı muhteşeme taraflarından bir kuvvet ve himayet bulamaz âyâ-ı isyan sahibi olan kişi ale't-tarîkü'l-farz rica ve istişfa' eylediği kuvvet ve istishâbına küfran-ı ni'metinden gayrı bir istihkâkı var mıdır kendüsini nâ-merdî velinimetine hıyaneti ve şahsına mahsus bir garezinin kerahiyetiyle mi tavsiye idecektir velinimeti tarafından hakkında itimat ve inâyettten gayrı mu'amele olunduğu ve hem din ve hemşehri olan bunca ibâdın zimmeti hürmet ve mesâib her bi-dirîğ ve siyanete dolunca himmet-i kâmile sarf olunduğu zâhir ve bâhir iken ve sernümây-ı temerrüd olan şahsın zâtında sinîn-i vâfireden beru beslenilmiş şer ve fesad niyeti ve tevsî'-i daire-i iktidar hülyası ve ahz-ı intkam vesaire gaddarâne hırsı ve bir bende-i tabî'in zimmetinde müterettüb olan ferâyızın nisyânı meşhûd ve müberhen iken elbette bu misüllü şahsın istishâbı yerine kahr ve tekdîriyle hüküm olacağı mahal-i istibâh mıdır Mehmet Ali Paşa kendüye doğrudan doğruya hitab idecek bir dostuna muhtacdır ki ol dost ona şöyle sual eyleye ki ey Mehmet Ali Paşa ne eksiğin vardır sen hem kuvvet-i askeriye ve hem mal ve servete maliksen sen her vâsi' ve münbit iklim-pese mutasarrıfsan senin nam ve şanın vardır bilir misin ki neden ve kimin sayesinde bunca nimet la-yuad ve layuhsaya nail oldun bu kadar ni'met fevkaladeye istiğraka sebeb ancak ve mutlaka padişahına ve din ü devlet-i metbu'ane şimdiye kadar gösterdiğin itaat ve inkıyâdtan

her hangi gün küfrân-ı nimeti ârîni irtikâb edecek olur isen meta-ı ırz ve namusunu der-meydan ve erzân iderek hiçe satacaksın ve yed-nam olup gayret-i meyan-ı bendeni yabana atacaksın ve senin şimdiki kuvvetin meşkûk hükmüne dahil ve inkirâz-ı ma'ruzuna münkalib ve zail olacaktır ve şer'an ve kanunen ve hükümete ve kuvve-i padişahın olmayan ile görüşmek ve aşık atmak küstahlığına irtikâb ittiğin anda bu makâle müsaraa-i nâ-becâ ve nâ-hevarın idaresi esnasında bi'l-cümle mal ve mülkünü dökütüp İslam ve iman-şiar namına varınca zayi' ve mahrum ve envâr tevfikden mehcûr olacaksın ve sana göre saç ve sakalı ak olmuş ser-felaketin ki hod be hod celeb edecek mesaib ve nevâyibin tahkik ve tesliyesini ve ta'mir ve çaresini ne tarafta arayub eman ve derman bulacaksın iyüce fşjşr ve mûlahaza ile velinimetin olan padişah-i âzîmü'l-câh hazretlerinin sayesinde müstağrak olduğundan bunca iltâf ve in'amâtı kâr-bâz şeyûhesine niyaz-ı mehlekesine vaz' itmiş olacaksın mukaddema erkân ve stvenî adâdından olduğunu ilan ve itiraf eylediğin saltanat-ı Osmaniye üzerine itale-i dest-i ta'arruz ve ihanet idecek olur isen sen mevlanı ve vekil-i halifesini inkâr etmiş olursun ve ol-takdirce başına muhakkak musabbib ve müesserü'l-hükm olan esbâb-ı muvaheze ve intikamlarını davet edeceksin ecelin saati erişinceye kadar evkât ve sâât-i mukadire-i hayatına küfrân-ı nimetinden terettüb iden hümûm ve gumumi hembîşe-i mekarin hemdem ideceksin sen biraz atmak istiyorsun ki baht ve nanını hâib ve hasr ve nâbûd ve na-bedîd ideceksin farz edelim ki sen biraz zaman mu'amele ki layık olan cezayı te'cîl ve te'hîr edesin lakin bu hod-serane ve hod pesendâne mel'ab ki idare idebilmek için nice teessûf ve kederlere giriftar olacaksın her an ve saadetin nekadardır ızdırablara ve inkılablara mahsur ve mübtela olacaktır her ne kadar sarf ve tebdir ve mechûd eylesen yine ertesi günün hatr ve zarardan sâlim olmayarak her günün ölme korkusu zehriyle mesmûm ve hakkın seyf-i intikamı altında na-merdlik ve hiyanetlik ile taa'me-i helak-ı havfindan emin olmayub yarın hazan gibi lerzân olacaksın bulsan safvet-i beyanım hak ve hakikate makrûn ise de senin düşmanın kim ise galiba sana başka lisan kullanır ama sadakatkârlık vefakâdarlık bir katıyla metbu'un olan padişah-ı âzîmü'l-câhın sayesinde senin ırz ve ramusunu ve nam ve şanını vikâya itmek murad iden adamı dost ve halisü'l-kul 'add ile düşman bed-hahından fark ve temyîz idub etmemek irfanına muhavveldir

Suret-i Hatt-ı Hümâyûn Şevket-Mekrun

İş bu tevcîhât-ı Hümâyûnumuz defterinde istizân olunan eyalât ve elviyenin ibkâları böylece icrâ olunsun ve şimdilik şöylece te'hiri işaret olunan Mısır ve Cidde ve Girid eyaletleri dahi Mehmet Ali Paşa ve İbrahim Paşa'nın taraf-ışâhâneme gösterdikleri ita'atsizlikten rucû' ve inkıyâd itmeleri çün en sonra yazılan tenbihât-ı padişâhâneme muvaffak nasıl cevabı zuhûr idecek ise ona göre iktizâları icrâ olunmak üzere fakat bunlar şimdilik böylece açık dursun ve Cezâyir-i garb eyaletinin taraf Devlet-i Âliyemize red ve teslimi matlûb ve mev'ûd olduğundan lede-l-tanzim anın dahi iktizasına bakılır Hak te'ala ibkâ olunanları muvaffak eyle amin.

Eyalet-i Habeş ve liva-yı Cidde ve şeyh el-haramlık Mekke-yi Mükerreme İbrahim Paşa'nın bundan sonra zuhûr idecek hal ve hareketine göre iktizâsına bakılacaktır.

Umûr-ı Dâhiliye

Dördüncü ve beşinci ve sekizinci ve on dördüncü ve on altıncı def'a rakamıyla tab' olunan nüyhay-ı Takvim-i Vekayi'de münderic olduğu üzere Mısır valisi Akka valisi hazretleriyle münazaa çıkarub hudud-ı Mısıriyeyi tecavüz birle bilâ rızay-ı âlî Akka kal'ası üzerine berren asker ve bahren gemiler sevk ve irsâliyle kal'a-i şâhâneyi hod serâne hasr ve tazyîk misüllü harekete ibtidâr itmişken şevket- maab-ı merâhim-nisâb efendimiz hazretleri mevhibe-i sübhâneye olan şemiye-i fehime-i rahm ve şefkat-ı mülûkâneleri iktizasınca Mısır valisinin mukaddimleri yine mücerred asâr-ı tevcihât-ı şâhâne ile vücuda getirdiği hidemât-ı sâbıkasına ve ihtiyarlığına merhameten evvel emirde aklını başına getürmek vadilerinde esbâba teşebbüs olunması suretine müsa'ade-i âlî erzânıyla mahsus nesâyihnâmeler tahrîr ve ricâl-i Devlet-i Aliye'den Haremeyn Muhasebecisi Mustafa Nazif Efendi tayin ve tesyâr olunmuş ise de hakkında iş bu erzân buyrulan merhamet-i seniyyenin kadr ve şükrünü bilmeyerek geçende vârid olan cevabnâmesind kendü harekât-ı kabîhasına makar olduğu halde şeren ve mülken müsaadesi muzır olacak bazı müste'diyât-ı

vâhiyeye sülûk ile yine tuttuğu usulden nükûl itmemiş ve artık bunun üzerine hakkında ber muktezâ-yı şer'-i şerîf muamelât-ı icâbiyenin icrâsı lazım gelmiş iken yine şefkat muamelesi ibrâzıyla tekrar nesâyih-i müessire ve tenbîhât-ı şer'îye ve akliye tahrîr birle irade-i seniyye-i sâbka vechiyle askerini ve gemilerini geru Mısır'a çekerek istibgây-ı tevcîhât-ı âliyye müsaraat eylemesi sureti te'kîd ve tastîr olunmuş ve iş bu irade-i seniyyenin irsâli bir çok mâhı tecavüz iderek el-hallet-ü hazihi ne bu tarafa bir cevâb-nâmesi vürûd ve ne Akka üzerinde olan asker ve gemilerini geru çekdiğine dair bir haber ve eser zuhûr itmemesinden evvelki teşebbüs olunan tedarikât-ı ihtiyatiyenin birkaç kat dahi teksîr ve takviyesi fariza-i halden görünmüş olmağla sekizinci def'a rakamıyla tab'olunan nüsha-yı Takvim-i Vekayi'de münderric olduğu üzere mukaddema Arabistan için tertîb olunmuş ve bundan böyle tertibi muktezî ve musammim bulunmuş olan bi'l-cümle asâkir-i muntazama ve cünûd-ı saire ve kâffe-i ser-askerân ve memurîn-i zîr-i idare ve iradesinde olmak üzere umûr-ı dîde ve âkil bir zâtın memuriyeti muktezâ-yı maslahattan olduğundan bundan akdem bâ-irade-i seniyye Dersaadet'e celb olunmuş olan hala Çirmen Sancağı Mutasarrıfı düstur-ı şecaat-mevfûr Hüseyin Paşa Hazretleri vüzera-yı Devlet-i Aliye ve vükela-yı saltanat-ı seniyye beyninde kemâl-i 'akl ve dirayet ve vüfûr-ı mehâm-esnâyı ve şeca'at ile muttasıf bulunduklarından iş bu hutûb-ı cesîmenin müşarun-ileyhe Hüseyin Paşa Hazretlerinin uhde-i hamiyetlerine ihâlesi irade-i isabet-âde-i hazret-i şehinşahi iktizasından olduğundan iş bu Şevvalü'l- mükerrermin on ikinci çarşamba günü ihtiyâr olunan bir sa'at yirmi üç dakikada şimdiye kadar misli mesbûk olmayan surette lütuf ve ihsân-ı şâhâneye mazhariyetiyle Çırağan Mabeyin Hümâyûnda huzur-ı hazret-i hilâfet-penâhide Şeyhü'lislâm efendi hazretleri ve kaymakam paşa hazretleri ve serasker paşa hazretleri ve kapudan paşa hazretleri dahi mevcut oldukları halde müşarun-ileyh Hüseyin Paşa Hazretlerine Anadolu Serdar-ı Ekremliği unvan maiyetinde bulunacak Asâkir-i Mansûre Seraskerliği inzimâmıyla tevcîh ve ihsân buyrularak yakası gayet ağır işleme hirvânî iksâ ve meyân-ı hamiyet bendine bir pırlanta ile murassa' nizam-ı seyf-i add ve tedmîri ta'lik ve iki re's müzeyyen esb dahi keşîde ve ihsân buyrulmuş ve müşarun-ileyh hazretleri huzur-ı hazret-i hilafet-penâhide merâsim âdâb ve ubudiyeti ba'de'l-icrâ asâkir-i hâssa-i şâhânedan mürettib alay-ı vâlâ ile Tophane iskelesine kadar gelinüb oradan tehiyye olunan zevrakceye süvâr ile bağçe

kapusuna çıkılıb oradan dahi kezâlik asâkir-i mansûreden tertîb olunmuş olan alayı ile doğru konağına âzimet ve levazımât râhleri tanzimine mübâşeret buyrulmuştur.

Ma'yeti hazreti Serdar-ı Ekrem müşarun-ileyh bulunub umur-ı şer'ie de ru'iyetine Anadolu ordusu kadılığı ünvanıyla müteşerri' ve muteber bir zât şerifin dahi tayini müktezâ-yı irade-yi seniyyeden olmaktan naşı sudûr i'zamdan sadr Anadolu payesini haiz olan kadser Musa Efendi Hazretleri bilâ intihâb yevm mezkurde müşarun-ileyhim hazretleriyle beraber sade fes ve kukulete ile Mabeyin Hümâyûn şâhâneye celeb buyrularak huzur-ı hazreti malukanede me'muriyeti ifadesinden sonra teşire çıkarılıb huzur kaymakamıda yakası işlemeli harvani iksâ birle ba'deyine huzur-ı hümâyûna taşra taltif ve kariban iftihârı nişan me'ali unvan-ı şâhâne ile teşrif buyrulmuştur

Kezalik ma'yeti hazreti Serdar-ı Ekrem müşarun-ileyh için rical-i Devlet-i Aliye'den bir defterdar nasibine dahi irade-i şâhâne müte'alık buyrulmuş olduğundan ve evkâf-ı hümâyûn Nazırı Tahir Efendi Hazretleri i'zâm rical-i Devlet-i Aliye'den kâr-âzmûde bir zât bulunduklarından muktezâ-yı irade-i cihân-bâni yevm mezkurde Babîâlî'de nişancılık münasib valasıyla Anadolu ordusu Defterdârlığı tevcîhiyle yakası işlemeli harvani iksâ olunmuş ve ahdelelerinden münhal olan efkâf-ı hümâyûn nezareti kâmda-yı rical-i saltanat-ı seniyyeden nişancı sabk el-hac Sa'id Efendiye ve tophane ve humbarhane-yi amire nezaretleri asâletli dahi vekalet idaresi halinde hamiyet ve gayreti meşhud olan Arif Beyefendiye tevcîh ve nişancılık vekaleti dahi sabka çavuşbaşı Ali Efendiye ihâle ve tefviz kılınmıştır

Zikir olunan Serdar-ı Ekremlik nasibine müteferri' lazım gelen tertibiyât ve tedarikatın dahi ba'venbari icrâsı tedabirine sarf efkâr ve dikkat olunmaktadır

DEF'A 20 : 29 ŞEVVAL 1247 \ 1-2-3. Sayfa

Umûr-ı Dâhiliye

On sekizinci def'a rakamıyla tab' olunan nüshay-ı Takvim-i Vekayide münderric olduğu üzere hâlâ Çirmen Sancağı Mutasarrıfı devletlü Hüseyin Paşa Hazretleri bi'z-zat cânibi-i me'ali menakıb-ı hazret-i hilafet-penâhiden Anadolu cânibine Serdar-ı Ekrem zafer- âlem ve maiyetinde bulunacak asâkir-i hassa-i mansureye Serasker

kaviyyü'l-himem nasb ve tayin buyrularak usul-i me'muruyetine dair tenbihât-ı celile-i cenâb-ı cihân-dâri bi'z-zat kendülerine şifâhen tefhîm buyrulmuş olduğundan başka çünkü müşarun-ileyh hazretlerinin iş bu rütbe-i celileliri şimdiye kadar saltanat-ı seniyye-i ebedü'l-devamda makam-ı sadaret-i uzmada bulunan zevât-ı azamın seferberliklerine mahsus iken bu def'a müceddid-i kavânîn-i saltanât-ı uzma ve mümehhid-mebâni-i hilafet-kebîri olan şehinşâh-ı keramet-peymâ efendimiz mübarek karihe-i sabîha-ı mülûkânelerinden teşyîd-i nizâmat-ı saltanat-ı seniyye zımnında zikr olunan rütbe-i celile bu vecîhle müşarun-ileyh hazretlerine dahi tevcîh ve ihsan ve bu rütbe-i uzmanın müstelzim olduğu istiklâl-i tam ve ruhsat-ı kamleyi müşarun-ileyh hazretlerine tamamem i'tâ ve erzân buyurmuş olmaları cihetiyle gerek buna ve gerek asıl me'muriyet-i hayriyelerine dair usû-il emr ü irade-i celile-i şâhâneyi resmen beyan ve i'lan zımnında müşarun-ileyh hazretlerine hitâben sedaret- i uzmaya mahsus elkâb-ı celile ile muaneven olarak şeref-rîz-i sudûr buyrulan menşûr-ı celile-i cenâb-ı cihân-bâninin bâlâsı mübarek hatt-ı hümayûn-ı şevket- makrûn-ı şâhâne ile tezyîn buyrularak taraf-ı eşref-i hazret-i şehriyâriden ferik-i asâkir-i hassa-i şâhâne beylerbeyisi Ahmet Paşa hazretleri iş bu Şevval-i şerifin yirmi dördüncü Pazarertesi günü Babîâlî'ye irsâl ve müşarun-ileyh Serdar-ı Ekrem Hazretleri ve gerek sair lazım gelenler celb ile zikr olunan menşûr-ı şerif-i âlîşan ve hatt-ı hümayun-ı hazret-i şâhâne âlânen kıraat olunması emr ü ferman buyrulmuş olduğundan derhal Serdar-ı Ekrem-i müşarun-ileyh hazretlerine ve ordu-yı hümayûn kadısı Semâhetlü Efendi Hazretlerine ve defterdârı şikk-ı evvel ve Ordu-yu hümayûn defterdârı ve mukata'at ve mesarifât ve darbhane-yi amire nazırları efendileri hazerâtına haberler irsâliyle defterdar beyefendi hazretleri ol gün mizacsız bulunmalarıyla gelebeyüb saireleri cümleten vürûd itmiş ve muma-ileyh Ahmet Paşa Hazretleri emr-i âlî-i mezkûr der-dest ve tebcîli olarak Reis Efendi Hazretlerinin odasında tevakkuf ve ârâm üzere olduklarından devletlü kaymakam paşa hazretleri ve huzzâr-ı muma-ileyhim hazerâtı ve Kethüda Beg ve Reis Efendi ve Çabuşbaşı Ağa hazerâtı arz odasında ale't-tertib selama müteheyyi oldukları halde hademe-i Babîâlî ki tezkireci ve mektubcu ve teşrifâtçı ve beylikçi ve amedci ve ketdüha beg kâtibi ve Divan-ı Hümayûn tercümanı efendiler ile mektubî ser-halifesi efendi ve Reis'ül-küttâb ve Beylikçi kîsedârı efendiler muma-ileyh Ahmet Paşa Hazretlerini oda-i mezkûreden tehzîz ve istikbâl ve resm-i temenna ifâsıyla piş-rev olarak buhûrdân keşîdesiyle divanhâne kapusundan duhûl Serdar-ı Ekrem-i müşarun-ileyh

hazretleri dahi ol esnada teşrifat kîsedârı ve halifesi efendiler bagal-gîrleri olarak divanhâne-i mezkûrun diğer kapusundan çıkub menşûr-ı celil-i mezkûrun hutûvât-ı ibcâl ile istikbâl ve vasat-ı divanhânede yed-i müşarun-ileyhe bi'l-itâ müşarun-ileyh hazretleri dahi leb-i âdâb ve ûbudiyetle takbîl ve züyûr-ı enâmil ta'zim iderek divan-ı hümâyûn çavuşları dahi alkış ile müşarun-ileyh Serdar-ı Ekrem Hazretleri menşûr-ı hümâyûnu ser-iftiharına beraber tutulduğu halde muma-ileyh Ahmet Paşa Hazretleriyle bi'l-maiyye arz odasına çıkmış ve huzzâr-ı meclis-i merasim selamı ifâ eylediklerinden sonra Serdar-ı Ekrem-i müşarun-ileyh Hazretleri tarafından zikir olunan ferman-ı âlî li-eclil-kıraat Reis'ülküttâb Efendi Hazretlerine itâ olunmuş ve onlar dahi bi-l-telhim evvela senin ferman-ı âlî ba'de nass-ı att-ı hümâyûn bâhirü'l-meâlî -i bâ-savt-bülend ile kıraat ve hitâmı rduy-u hümâyûn kadısı müşarun-ileyh hazretleri arabîü'l-ibare duay-ı devam-ı ömr ve şevket-i hazret-i şâhâne ile cümle bendegânın rızâ-yı meyâmen iktizây-ı hazret-i hilafet-penâhiye muvaffak hidemat-ı celileye muvaffakiyetleri ve eâdî ve bed-hâhının dimâr ve makhûriyetleri da'vâtını eda iderek farizay-ı ûbudiyet icrâ kılınmış ve biraz celseden sonra devletlü kaymakam Paşa Hazretleri hazretleri ve huzzâr-ı muma-ileyhim cümleten serdar-ı Ekrem-i müşarun-ileyh hazretlerinin piş-revi ve muma-ileyh Ahmet Paşa ve kethüda beg dahi yeminen ve yesâren bagal-gîri oldukları halde aşağı inilib kaymakam-ı müşarun-ileyh hazretleri divanhâne kapısına kadar vesairleri nerdibân başına ve sink- i kâbe varıncaya değin merasim-i teşbii' ifâ eylediklerinden ma'ada Çavuşbaşı Ağa vesair Babîâlî hademesi müşarun-ileyh Ordu-yu hümâyûn kadısı efendi ve defterdârı efendi hazerâtı ile ma'en cümlesi esb-i süvâr ve Serdar-ı Ekrem-i müşarun-ileyh hazretleri yemin u yesâra zer-nişan olarak ve Babîâlî'de olan asâkir-i mansure dahi evvelce ka'ide ve nizam üzere saff-beste-i selam olub arz odasında menşûr-ı âlî ve hatt-ı hümâyûn-u şâhânenin kıraat ve hitâmı akebinde muzika ahengiyle mesammi'-i huzzârı per-şevk ve sürur itmekte oldukları halde müşarun-ileyh hazretlerinin alayı ile avdetinde resm-i selamı icrâ itmiş olmalarıyla müşarun-ileyh hazretleri iş bu âlây-ı vâlâ ile doğru konaklarına avdet buyrulmuşlardır Serdar-ı Ekrem-i müşarun-ileyh hazretlerinin iş bu me'muruyet-i Celileleri ve haklarında şeref-sünûh buyrulan iltifat-ı mahsus-u hazreti şâhâne ve bu rütbe-i celilenin müstelzim olduğu derece-i ruhsat ve istikbâlleri Anadolu'da cümlelerin ma'lumu olmak üzere ziir olunan menşûr-ı âlinin bâlâsında olan hatt-ı hümâyûn-u şâhâne ile beraber birer nüshaları yazdırılıp müşarun-ileyh hazretlerinin buyrulmalarıyla

Adadolunun üç koluna ve Çirmen sancağına neşr u işa'a olunduğu misüllü Divan-ı Hümâyûn tarafından verilen bir kıta sureti bu mahale dahi tab' olunmuştur

Suret-i Hatt-ı Hümâyûn-ı Şâhâne

Sen ki Serdar-ı Ekrem memdûhu'ş-şemîm Hüseyin Paşasın iş bu emr-i âlî-şânım mucebince seni istiklâl-itam ve ruhsat-ı kâmile-i şâhânemle Anadolu cânîb-i Serdar-ı Ekremi nasb ve tayin eyledim göreyim seni muceb ve muktezâsınca amel ve harekete dikkat ederek kâffe-i asâkir-i mansure-yi muhammediye-i hassam ve mansurem ve sînûf-ı asâkir-i sairenin hüsn-i idare ve istihdamlarına ve avn ve inayet-i bâri ile esnây-ı harbde izhâr-ı gayret ve şeca'at evkât-ı sairede isbat-ı ehliyet ve liyakat ile mümtaz olanlarına icrây-ı mükâfat ederek zabıtânın rütbelerini terfi' ve küçük zabitlerin rütbelerini zabıtân rütbesine isâl itmeğe ve hidemât-ı mütenevvia-i sairede istihdâm olunanları mükafata mazhar eylemeğe muktedir olduğun misüllü sînûf-ı askeriyyeden bir nevi' töhmet ile mütehhim olanların rütbelerini ba'de'l terkîn Divan-ı Harb ma'arifetiyle te'dîb eylemeğe ve me'murîn-i sa'irenin tekâsülleri zuhûr idenlerin mücazât-ı lazime ile tekdîrlerine el-hasıl kâffe-i eyalet-i Andolu'da icrây-ı ahkâm mükafat ve mücazât hususlarında dikkat ve sekine ve âhali ve fukara ve re'aya haklarında dahi himayet ve siyanet ve din ü Devlet-i Aliyeme layık mü'essir-i celile vücuda getirmeğe bezl ve sa' ve mukadderet eyleyesin cenâb-ı hâk herhalde ism-i pâki ve habîb-i muhterem efendimiz hürmetine teshîlât-ı ilâhîyesin mukârrin buyurula

Sûret-i Menşûr-ı Âli

Düstur-ı ekrem Müşir -i efhem nizâmü'l-alem nâzım-ı munazzımü'l-emem müddebir-i emûrû'l-cumhur-ı bi'l-fikrû'l-nikâb müttemim-i mehâm-ı âlâ-nam bi'l- re'yü'l-sâib-i mümehhed bünyânü'l-devle ve'l-ikbâlü'l-müşîd-i erkânü's-seade ve'l- iclâl mükemmel namusü's-saltanatü'l-uzma müretteb-i merâtıbü'l-hilafetü'l-kebîrû'l-hufûf be-sînûf-ı avâtıfû'l mülkü'l-a'la hâlâ Çirmen Sancağı Mutasarrıfı olub bu def'a taraf-ı bâhirü'l-eşref-i padişâhânemden bi'z-zat istiklâl-nâme ve ruhsat-ı kâmile ile Anadolu cânîbine Serdar-ı Ekrem ve ma'yetinde bulunacak asâkir-i hassa ve mansûreme ser-asker sûtûde-i himem nasb ve ta'yin kılınan vezîr-i mealî-semîrem

Hüseyin Paşa adamallahü teâle iclalehu ve zaaf-ı bi't-te'yîd-i iktidara ve ikbale tevki' refi'-i hümayûn vasıl uluncak ma'lum ola ki senki serdar-ı ekrem-i memdûhü'l-şîm ve Müşir -i efhem-i sadakat-âlemim müşarun-ileyhsin sana ta'rif ve beyandan müstağni olduğu vecihle Mısır valisi Mehmet Ali Paşa mücerred heva-yı nefsâniyetine itba'en taraf-ı Devlet-i Aliyemden bir güne emr-i ü irade olmaksızın hod ve hod Sayda Valisi üzerine berren ve bahren asker sevkiyle kıla'-i mahrûse şâhânemden olan Yafa kal'asını zabt ve Akka kal'asını muhasara ve muharebeye tasaddisi min küllü'l-vücûh-ı şer'-i şerife ve rızây-ı meyamin-i mülûkâneme münâfi ve mugayir idüğüne mebni gönderdiği askerini derhal Mısır'a iade ile mütecâsir olduğu harekât-ı nâ-meşruad bi'l-küllye kef-yed ve feragat etmek üzere mukaddema ricâl-i Devlet-i Aliyemden mahsûs me'mur tayîn ve tesyîr ve vesâya-yı lâzime ve tenbîhât-ı mukteziye kendüsine bi'l-etraf tahrîr ve tezkir olunmuş ve muahharan vürûd iden cevâb-nâmesinde yazıldığı özürler vâhî ve matlûb eylediği şeyler şer'an ve mülken bir vecihle müsaâde kabul ider mevâddan olmadığı emr-i bedîhi iken kemâl-i lütf ve merhamet-i padişâhânemden yine hakkında lütf ve pend sureti iltizâm olunarak bi't-tekrar tahzîr ve ikâzı şâmil tenbih-nâmeleri gönderilmiş ve eğerçi şimdiye kadar cevabı gelub hakikat-i hâl layıkıyla anlaşılmamış ise de bu madde de meşhûd olan etvâr ve ef'aline nazaran sâlik olduğu meslek-i sekamîden üdûl itmeyeceği mülâhazadan gayr-ı baîd ve ol-halde avn ve inâyet-i hazreti subhâni ile hakkında mücâzât-ı şer'iyenin icrâsı zimmet-i himmet-i şahaneme müterettib olacağı zâhir ve bedîd olmak hasebiyle bu baba merâsim-i hazm ve ihtiyata riayeten taraf taraf ta'yîn kılınan vüzerâ ve ferik-i mansûre beylerbeyisi ve mirimiran ve hassa ve mansûre Mirlivaları paşalar kumandanlarıyla gönderilmiş ve gönderilmekte olan piyâde ve süvari asâkir-i hassa ve mansûre vesair sınıf-ı askeriye ve me'murînin cümlesine âmir-i müstakil olmak üzere vüzerâ-yı âzam sadıkü'l-bâl ve vükelâ-yı fehâm-ı dirayet istimalimden tedbir-i mesâlih ve umûr ve tedmîr-i ehl-i bağı ve şürûre sahib-i iktidar ve sadık istikâmet ve hamiyet ve selabeti cümle indinde müsellemler ve aşikâr asrı ve cesur ve şeci' ve gayûr bir vezîr-i mücerrebü'l-etvârın kemâl-i istiklâl ve ruhsat-mezid-i'itibar ve miknet ile Anadolu cânîbine ta'yin ve i'zâmı lâzım gelub senin öteden beru evsâf-ı meskure ile ittisâfın nezd-i mekâr-ı müfid-i padişâhânemde malum ve bedidâr ve inşallahu teâla bu hatb-ı cesîmin dil- hâh-ı feyz-i iktinâh-ı mülûkânem üzere hüsn-i hususuna muvaffak olacağın şimdiye değin me'mur ve müstahdem olduğun mehâm-ı saltanat-ı seniyyemde bi-tevfiki

teâla serzede-i meydan biruz ve zuhûr olan hüsn-i sulûk ve sadakat ve fart-ı gayret ve hamiyetinden müstedill ve aşikâr ve ol-vecihle sana her halde ve her bir tavr ve ef'âlde hüsn-i zan ve i'timad-ı şâhâne ve kemal-i ve sevk ve 'itikad padişâhânem der- kâr ve ber karar olmaktan nâşî kariha-i sabîha-i şehriyâranemdne sen bi'l-intihâb me'mur-ı müstakil olarak ma'yetin me'murları haklarında ale'l-umûm emr u nehîk nafiz ve câri ve cümlesi hakkında şükr ve şikayetin nezd padişâhânemde meşhur ve mer'î olmak üzere seni bi'z-zat Anadolu cânibine Serdar-ı Ekrem kaviyyü'l-himem ma'yetinde bulunacak mecmu'-ı asâkir-i hassa ve mansûreme serasker-i zafer-âlem nasb olunan hâlâ Haleb ve Rakka Valisi düstur-ı mükerrerun Müşir un-ı mefhûmun nizâmü'l-alem vezîrim Mehmet Paşa ve anın maiyetine külliyetlü süvair ve piyade asâkir ile memur kılınan Karaman Valisi vezirim Aliş Paşa ve Antalya'ya irsal olunmuş olan Silistre valisi vezîrim Mehmet Paşa ademallahu Teala iclalehum ile Trablus, Şam beylerbeyisi ve Cürde başbuğu emirü'l-ümerâü'l-kirâm Osman Paşa damet maaliyehu mirimiran kirâmdan hâlâ Kayseri Sancağı Mutasarrıfı emirü'l-ümerâü'l-kirâm Osman Hayri Paşa ve Meadin-i Hümâyûn emini Osman Nuri Paşa dame ikbâlehümâ dahi cümleten senin ma'yetine me'mur kılınarak herhalde senin emir ve re'yin vecihle harekete dikkat eylemeleri hususu kendülerine mahsus evâmir-i şerifem tasdîr ve tesyîriyle tenbih telkîn ve senin ol-havaliye vürûduna kadar Haleb valisi müşarun-ileyh kendüsünün seraskerlik me'muriyetini idare ve ru'yet vesairleri dahi kezâlik oldukça değin onun re'y ve tedbirine mütâb'at itmeleri dahi işâr ve tebyîn olunmuş ve kezâlik maiyetine me'mur kılınan ferik-i mansûre beylerbeyisi emirü'l-ümerâü'l-kirâm Mehmet Paşa damet mealiyehu ve gerek bi'l- cümle asâkir-i hassa ve mansurem Mirlivaları paşalar dahi üzerlerine taraf-ı eşref-i padişahanemden seni bi'l-istiklal serasker bilerek emin ve nehîkden haric harekette bulunmamaları keyfiyeti kendülerine bildirilmiş olmağla imdi mecbul ve meftûr olduğun kemal-kâr aşinalı ve sadakat muktezâsı ve bu bâbda sana şifâhen vâki' olan vesaya ve tenbîhât-ı mulûkanem iktizası üzere bi-tevfikalalhu teâla hemen bu taraftan harekete ve Haleb'e doğdu teveccüh ve azimet bu hususa me'mur olanları iktizâsı ve vecihle i'mal ve istihdama mübâderet birle bir taraftan dahi işin gelişine göre ne vecihle hareket olunmak îcâb ider ise bi-avn-i teala öylece icrâ-yı lâzime-i me'muriyete bezl-i nakdine-i vesi' ve kudret ve sen bu emr-i vâcibü'l-ihitimamda me'mur murahas ve bu maslahat-ı ehemme dair tedâbir ve tertibâtda bil-cümle iktâr- ı Anadoluy'a her türlü tenfiz-i emr u nehy itmeğine mezon muhtas olduğuna binâen

tertibat ve tanzimat mühimmenin sürat-i husuli için icâbu takdirinde tuğralı emr-i âlişanım dahi tasdîr birle tezyid-i kuvvet ve teksîr-i miknet ve sâilini istikmale dikkat ve ma'yetin me'murları ve sairden senin emr-i u nehyine inkiyâd-ı ita'at ve me'mur eylediğin hidematda ibraz-ı sadakat idenleri hâllu halince taltif ve tatyîb ve hilafinde bulunanlar tekdîr ve te'dîbe vel-hasıl sen bu madde de taraf eşref-i mülûkânemden kemâl-i istiklâl ile müstebid-i bi'l-rey olarak bil-zat Anadolu cânibinin Serdar-ı Ekremi ve ma'yetinde olan bil-cümle asâkir-i hassa ve mansûremin serasker-i zafer-âlemi olduğun vecihle maslahatın nîk u bedisinden me'sul ve herbir husus senin uhde-i istiklâl ve istihâline muhavvel ve mevkûl olduğundan sen dahi herhalde av ve tevfiğ-i hazreti samedanîye i'timad ve istinâd ve ruhaniyet-i mukaddese-i hazret-i risâlet-penâhîye tevessül ve istimdad iderek sana olan vesayâ-yı celile-i şâhâne ve tenbîhât-ı seniyye-i padişâhânem vecihle her bir hal ve hareketinde i'mal ârâyı takibe ve icrây-ı tedâbir-i sâibe ile davranarak evvel ve ahir senden me'mul ve muntazır-ı şâhânem olan hareket makbule ve hidemât-ı mergûbeyi vücuda geturmeye sarf-ı mahsal-ı kudret kudret eylemek fermanım olmağın memuriyetini hâvi mahsusen iş bu emr-i celilim ısdâr ve yedine i'ta olunmuştur imdi keyfiyet-i ma'lum-ı hamiyet-i melz ûmun oldukta mûceb-i muktezâsı ve sana şifâhen vak'î olan vesaya ve tenbîhât-ı cihandaranem iktisası üzere amel ve hareket ve bâbda dahi din ü devletce hüsn-i hizmet ve sadakat ibrazıyla hidemât-ı sâbika ki müessir-i lahika-i faika ilavesinde sarf-ı berâ eylemen babında ferman-ı ali-şanım sadır olmuştur

DEF'A 21 : 7 ZİLKADE 1247 \ 1. Sayfa

Bu defa Şam-ı Şerîf ülema ve ahâlîsi taraflarından der-bâr-ı şevket-karara ref' ve takdim olunan i'lam ve mahzar ve tahrirât maillerinde hâlâ Şam valisi ve mir-hacı El-hac Ali Paşa Hazretlerinin inzımmam-ı ma'rifeti ve cümle ahâlî ittifakıyla ve mühimmat-ı hicâziye tanzim vesair tedarikât-ı lazıme tehiye ve tetmîm olunmuş ise de Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın Akka üzerine tasallutu cihetiyle öteden beru Sayda ve Nablus tarafından Surre-yi Hümâyûn için mürettib olan mebâlig ve zehâyirin ve kırba vesair bu makûle mühimmatın adem-i vürûduna ve bu babda vali-yi müşarun-ileyh cânibinden bid-defa'at İbrahim Paşa'ya yazılmış ise de a'zar vâhiye serdiyle avk te'hîr olunmasına ve bunların iş bu harekât-ı nâ-bercâları cihetiyle esna-yı rahde şayed taife-yi urban dahi bi-t-tahrik ferce bularak emniyet-i tarik bit-tab'i münselib olacağı melhûz olduğuna ve emniyet-i tarik dahi haccın a'zam şera'itinden üdüğüne mebni bu sene-yi mübarekede hüccac-ı müslimin Şam-ı Şerîf'den ihracı bunca müslümanı göz göre göre mühlekeye ilkâ demek olacağından bu sene hüccac-ı müslümin ihracı şer'an tecviz ve aklen tensib olunamadığı Şam-ı Şerîf'de sakin bil-cümle ülema ve mezahib-u erbaa müftüleri tarafından ifâde ve tebyin ve Surre-yi Hümâyûn'un geruye iadeleri tahsîn olunduğu mütederric ve mestûr olub esbâb-ı meşruhaya mebni bu senelik zaruri haccın te'hîri îcab-ı halden görünerek dünya ve ahrette vizr ü vebali sebeb olanlara kariben râci' olmak üzere şeref-sudûr buyrulan irade-yi seniyye mucibince Surre-yi Hümâyûn şimdilik Haleb'e doğru i'adeleri hususu vali-yi müşarun-ileyh iş'ar olunmuştur

DEF'A 23 : 21 ZİLKADE 1247 \ 1 ve 2. Sayfa

Bundan evvelki Takvim-i Vekayi de beyan olduğu keyfiyet-i tevkir üzere iş bu Zilkaide'nin on birinci günü İbrahim Ağa çayırına mürettib olan orduğâhlarını makam iden Anadolu Serdar-ı Ekremi Hüseyin Paşa Hazretleri mah-mezkurun on sekizinci Perşembe günü vakit muhtarda sevk maksûde azimet evvelce gece şevket- meab Efendimiz Hazretleri kasr-ı şâhânelerini teşrif buyrulmuş olmalarıyla Serdar-ı Ekrem müşarun-ileyh huzur-ı padişahaneye yine rû-mal olmak şerifiyle kesb mefharet idüb askerce lazım gelen tenbihat-ı hümâyûn kendi dava-yı icâbet ara-yı sultan-ı rabi'meskunle meşruf u mesrur olmuş ve Kaymakam Paşa ve Serasker Paşa

Hazreti dahi bulunub tevdi' resmini icrâ buyrulmuşlardır herhalde avn ezeli yaver ve envai' fevze mazhar olsun amin

Bundan akdem tab' olunan nüsha-yı Takvim-i Vekayi'de defa'atle münderric olduğu üzere Mehmet Ali Paşa ile Akka valisi beyninde vuku' bulun münâzaam üzerine taraf-ı Devlet-i Aliye'den şimdiye kadar fiilen bir güne mu'amele buyrulmayıp fakat icrâ-yı tertibât-ı ihtiyatiye ile beraber Mehmet Ali Paşaya aralık aralık vesayâ ve tenbîhâten halî olunmayarak murad-ı hayriyet-i mu'tâd-ı hazret-i şâhâne daima asayiş-i hal-i ibâd kazyesinden ibaret olduğuna mebnî elyevm kendüsünü ikaz ve tarîk rızacûyiye da'vet suretlerine râğbet olduğu halde Mehmet Ali Paşa yine geru durmayub Akka üzerine musallat olan oğlu İbrahim Paşa imdadına asker sevkine çalışmakta ve bir taraftan etraf ve eknâfı igfal zımnında kân iş bu hareketi Devlet-i Aliye'nin rızasına mugayir ma'anasına olmadığı ve güya Sayda ve Trablusşam mansıblarının kendü uhdesine tevcih ve ilhakını cânib-i saltanat-ı seniyyeden istida' iderek müsaâde cevabına müterakkıb olduğunu hilâf-ı vak'i-i i'lan iderek neşr-i derûğ-ı ekâzib eylemekte olub halbuki istediği şeyler elâ-bed müsa'ade kabul ider mevâddan olmadığı ve ısrar ider ise kâriban nedamet ve vahemetini müşahâde ideceği kendüsüne hâtıme-i cevab olarak yazılıb bildirilmiştir fe-emmâ şimdiye kadar tevfi-k-i nimeti ana yaver olmadığından dâiye-i fasidesinde bi'l-ısrar Akka kal'asını hasr ve tazyîk ile bi'd-defaat aldıkları lağımlar bi-kudreti teâla geru teperek İbrahim Paşa ordusuna âzîm rahne ve hasârat vermişken bunun üzerine tekrar üç dört koldan hafriyata çalıştıkları lağımların Akka dâhilinden önü kesilub ibtal olunmuş ve birisi geru tepub kendülerine rahne virmiş ve kusurlarının dahi önü kesdirilmiş olduğundan on, oniki pare kebir top ve obüsler ile bir fitilden geçen bayram gecesi başlayub ale't-tevâli altı gün ve altı gece kal'ayı döküb bir kapu burcunu hedm ile taş ve toprağını hendeğe akıtmış ve hendeğin dış duvarını dahi lağım ile atub bayağı hendeği doldurub yirmi-otuz adam yan yana suhuletle çıkar bir yol hâsıl olduktan sonra bayramın yedinci cuma gecesi vakt-i fecirde yürüyüş idub birkaç yüz nefer burcun üzerine çıkub bayraklarını dikmişler ise de kâl'a da mevcut bulunan asâkir-i sayyire? bıcak olarak üzerlerine hücum-birle burc üzerinde Asâkir-i Mısıriyeden seksen dört ruûs-ı maktu'a alınmış ve geruye dönen hendege dolmuş bulunan ve gerudan gelen Asâkir-i Mısıriye taburları top ve tüfenk ve salkım ile haşlanub bu hücumdan Asâkir-i Mısıriyeden mecruhînden maada bin iki yüzden

ziyade telafât olduğu Akka valisinin gelen tahrirât-ı resmiyesinden müstebân olmuş ve mukkademleri bahren dahi yine Akka üzerinde ekser gemileri sakatlanub berbad ve perişan oldukları halde İskenderiye'ye avdet eylemiş ve bu def'a Cürde'ye memur mirimirandan Osman Paşa mansıbı olan Trablusşam civarına vüsûlünde Trablus ve Nablus ahâlîsi zimmet-i İslamiyetlerine müterrib olduğu vecihle kat'en muharebeye tasaddi itmeyerek fakat İbrahim Paşa tarafından Trablus kal'asına ikâme olunmuş olan bir Berberî Mustafa nam şahıs bir takım Asâkir-i Mısriye ile karşılayub muharebeye durmuş olduklarından orada dahi Mısır askeri mağlub haylicesi ma'dûm olduğundan maada zabitanından dahi ekserisi i'dam olunmuş ve haylice esliha ve mühimmat ve ruûs-ı maktu' ve dil ahz olunmuş olduğu ve Trablus kal'ası elyevm paşayı muma-ileyh tarafından tazyîk olunmakta olmağla zabıt ve teshîri kuvv-ie kurbiyyeye gelmiş idduğu havadisâtı Haleb ve Şam taraflarından vürûd iden tahrirâtta münderric olmağla Mehmet Ali Paşa taraf-ı Devlet-i Aliye'den olunan nesâyihden müteyakkız olamamış ise de bâri taraf-ı sübhaniden vuku bulan inhizâmıdan agâh olmak lâzimedden iken yine aklını başına çevirmemesi galiba müsâib-i mukaddereye uğrayacağına delil-i kaviy olduğu aşikârdır kaldı ki Mehmet Ali Paşa'nın iş bu hareket mekrûhesi hakkında yalnız Sayda Valisi hazretleriyle beyinlerinde tekevvün iden kıl ü kâl ve münazaa ve infialden neş'et itmeyub ba'zı sevda-yı hâm ve hayal-bed incâmından iktizâ eylediği kendüye bildirilerek ve aklı başında olanların bilâ taraf ma'lumları olduğundan ve ol havalide ve belki ve belki hinta-i vasâ-i Arabistan'da bulunan bi'l-cümle ahâlî ve ehl-i İslam imamü'l- müslimin halife-i ruy-i zemin olan şevketlü mahâbetlü veli-nimet-i âlem padişahımız Efendimiz Hazretlerinin âzamet-i şan-ı hilafet ve münakıbat unvan-ı zilliyet- cihândârîlerini ve herhalde emrû nehy-i şehinşahilerine mutavaat ve inkıyâd farızasını bildiklerinden bu bâbda iğfâlât vâhiyye aldanmayıb ve dünya ve ahiretde kendülerini verta-i hevl-nâki ilkâ etmeyub ez-her cihet Devlet-i Aliye itaati nimetinden ayrılmayacakları der-kâr ve hatta bu madde ber minvâl-i meşrûh Trablus ve Nablus ahâlîsinin hasbe'l-İslamiye muharebeden ictinâbları kaziyesinden dahi aşikâr olub ancak muharebeye tasaddi idenler dahi zat-ı maslahat ve netice-i hareketten gafil bir takım kendüyü bilmez fellâh nizam-ı tahtında bulunmuş eşhâs makûlesi olarak bunlarda vehâmet-i akıbeti fikir ve mülâhaza ile necât ve selamet semtine rucû' idecekleri der-kâr ise de mamafih bunlar mevki-i mukabele ve mukâraada bulundukça beher hal kıtâl olunmak icâb edub ancak bunlar bir takım hile

ve igfâlata aldanmış ve heder ile yanmış olacaklarından fi-maba'ad bu makûlelerin ba'de'l-idam ruûs-ı maktu'aları alınmaması yani helak ve maktûl oldukları halde öylece bırakılıb başları cesedlerden cûda kılınması hususu cemi'-i efrâd insaniyeye merhamet ve şefkati şâmil olan şevket-meâb hilâfet-nisâb efendimizin merhamet-i efzâ-yı sunûh buyrulan irade-i seniyye-i şâhâne mücebince me'murîn Devlet-i Aliye taraflarına iş'ar olunmuştur

DEF'A 25: 4 ZİLHİCCE 1247 \ 1. Sayfa

Umûr-ı Dâhiliye

Dördüncü ve beşinci ve sekizinci ve on dördüncü ve on beşinci ve on altıncı ve on sekizinci ve yirminci ve yirmi üçüncü nüshay-ı Takvim-i Vekayide best ve beyan olduğu üzere sâbık Mısır valisi Mehmet Ali Paşa nâm-ı nemek-haramın Devlet-i Âliye ve şevket-meâb Efendimiz Hazretlerinin sayesinde nail olmuş olduğu bunca inâyet ve ihsânın kadr ve şükrünü bilmeyerek bir müddeten беру mütecâsir olduğu if'âl ve hareket gûnâ-gûn ve zamîr-i habâset-semîri nukûşundan olarak gösterdiği reng-i bukelemun dalâlet-i nümûnu herçend ma'lum-ı âlî olub ancak icrây-ı gûşmalinde bâis-i müsamaha olan ba'zı hidemat-ı sâbıkası ki yine saye-i saltanat-ı seniyyede hasıl olmuştur en büyüğü ya'ni merkûmun nezd-i Devlet-i Âliye de badi-i imtinan ad eylediği Vehabi galesi maddesi olub zahiren bundan merkûmun verziş-i gayreti if'al-i hayriye ve Devlet-i Âliye'ye hizmet-i celile ma'nasına hâml olur ise de bâtinen kendüsünün istihsâl-ı medar-ı istiklâl ve ez-cümle hıttâ-i vesiyay-ı Hicziyenin bîlâ mezahim daire-i ta'addisine idhâl ma'nalarına bütün bütün şumûl-u kavisi olduğu nezd-i hakayık bünyânda cây-ı i'tiraf ettiği bedihi olub her ne ise şevket-meâb Efendimizin ma'lum-ı âlemiyân olan rahm ve işfak-ı seniyye-i şâhâneleri iktizâsınca merkûmun şeyhuhatına hürmeten ve yüzünden rû-nüma olan rahatsızlıktan halkı vikâye ve muhafazayı belki aklını başına toplayub mütesaddi olduğu ef'al-i reddiyeden kendü kendüye naib ve müstagfir olmak me'muliye-i izhâr-ı refik ve mülayemet oldukça ve 'utûv tuğyanını artırub artık hakkında îcâb-ı şer'iyyeyi davet eylemiş ve taraf-ı Devlet-i Âliyeden dahi bundan akdem tehiye olunan tertibat-ı ihtiyatiyenin ba'dezin i'maline mübaşeret olunmak lâzım gelmiş olmağla evvel emirde merkûmun uhdesinde olub kadr u kıymetini bilmediği Mısır ve

Girit eyaletleriyle oğlu İbrahim Paşa habisinin uhdesinde olan Habeş eyaleti merkûmanın uhderinden sarf ve tahvil ile Anadolu canibi Serdar-ı Ekrem devletlü Hüseyin Paşa Hazretlerinin uhde-i istihaline avâtıf-ı âlî-i şâhânenen tevcîh ve iş bu Zilhicce'ül-şerifenin ikinci Perşembe günü kapukethüdasına hilatı iksâ olunmuş ve bi-tevfîk-i teala mükemmel donanmay-ı Hümâyûn dahi ihrac birle bi'l-fiil ve sâbık ve esbak semahatlü Şeyhülislâm Efendiler hazerâtı ile sadrazam ve ulema-yı a'lâmın imzalarıyla mûmzî ve mahtûm verilen fetâvây-ı şerîfe mûcibince merkûmun ve oğlunun te'dibât-ı şer'iyelerinin ilan ve icrâsı tenbîhâtını mutazammın Serdar-ı Ekrem-i müşarun-ileyh hazretlerine ve Arabistan me'murları olan bi-l-cümle vüzera ve ferik ve mirimiran ve Mirliya vesair lâzım gelenler ve kâffe-yi Cezair ve sevhale hitâben ol emr-i âlî ısdâr ve tesyâr ve bil-cümle düvel-i mütehabbe süferâsına dahi beyannâme şeklinde başka başka tekârîr-i resmiyye i'ta kılınmış olmağla imzalarıyla beraber suret-i fetva-yı şerîfe ile evâmîr-i mezkûrdan Serdar-ı Ekrem-i müşarun-ileyh hazretlerine hitâben ısdâr olunan emr-i âlî ve zikir olunan takrir-i resmiyyenin dahi birer kıta suretleri aynen iş bu mahale sebt ve tab' olunmuştur

Suret-i Emr-i Ali

Hâlâ Cermen Sancağı Mutasarrıfı ve bi-z-zat taraf-ı işraf padişâhânem de istiklâl nam ve ruhsat kâmile-yi mala kelam ile Anadolu cânîbiSerdar-ı Ekremve ma'yetinde bulunacak Asâkir-i hassa ve mansûrem seraskeri zafer 'alemi olub bu def'a Mısır ve Girid ve Habeş eyaletleri bil-cümle tevabi' o levahıkkıyla uhde-i istidadına tevcîh ve ihâle kılınan vezîr-i mea'li-semîrim Hüseyin Paşa adamallah teâla iclalehu vezâîf bi't-te'yîd-i iktidar ve ikbalehu senki Serdar-ı Ekrem kaviyyü'l- himem ve serasker-i mansûrû'l-alemi müşarun-ileyhsin cümleye beyandan müstağni olduğu vecîhle Mısır valisi Mehmet Ali Paşa fi'l-asl ehâd- nassdan bir şahıs iken eyalet-i Mısır gibi bir hıttâ-i vesiaya nail olmuş ve sonraları dahi taraf-ı Devlet-i Alîyemden mes'ulat-ı vakıasının ekserisine müsaade-i seniyye-i şâhânem erzân kılınarak saye-i saltanat-ı seniyyemde günden güne mazhâr ser ü sâ mân ve mütenam- i bî-kerân olmak hasebiyle hakkında lûtf u inâyet-i padişâhânem mütezâyid oldukça kendüsi dahi farizay-ı ubudiyete dikkatini artırmak lâzım iken bil'akis gurur ve istikbar vadilerine giderek ve redâet-i cibileti iktizasınca nankörlük yolunu tutarak taraf-ı saltanat-ı seniyyeme hiyanet ve ihanet daiye-i fâsîdelerine düstüğü

mukaddimden bilinmiş ve hatta geçen sene İşkodralı Mustafa Paşayı igfal ve izlal ile Arnavutluğun ve Rum eyaletin ihtilaline çabaladığı ve Mısır'a gitmiş olan Ohrili Celal Bey ve duhan gümrüğü emini esbak Kavalalı Mustafa dedikleri şahıslar vasıtasıyla paşa-yı muma-ileyh tarafına akçe ve asâkir ve mühimmat ve zehâyir ile mu'avenet ideceği peyder pey göndermiş olub el-yevm derdest olan evraktan tebeyyün etmiş ve paşa-yı muma-ileyh dahi habis-i seb ve lain iderek ikrar ve itiraf eylemiş iken yine tecâhül ve müsamaha ve bundan başka çünkü hain-i merkûm şeytan gibi herkesi igfal ve izlal itmekliği i'tiyâd edinmiş olmak cihetiyle Sayda Valisi düstur-u mükerrer Müşir -i mefham nizâmü'l-âlem vezîrim Abdullah Paşa adamallah teâla iclalehü dahi bir müdetten beri kendü meslek-i sekamına bi'd- defa'at teşvik ve igra itmiş ise de müşarun-ileyh velini'meti olan saltanat-ı seniyyeye sadakati elden bırakmayarak tesvilat-ı şeytaniyesine itba' itmemiş olduğundan kendüsine husumet ve adavet iderek bilahere oğlu İbrahim Paşa haini ile berren ve bahren Sayda havalisine asâkir ve sefain-i nekbet sevkiyle hilaf-ı rıza ve mugayir-i şeri'at-ı garra kalay-ı mahrûse-i şâhânemde Yafa kal'asıyla Trablusşam eyaleti bagyâne zabt ve istila ve el-hallet-ü hazihi Akka kal'asını dahi şiddet üzere hasr ve tazyike ictirâ itmiş ve merkûmun bu misüllü bagyâne hareketi hakkında lazım gelen mücazât-ı şer'iyenin icrası icab eylemiş ise de evvel emirde bu surete teşebbüs olunmayarak cümle hakkında mebzûl olan rahm ve şefkat-i seniyye-i mülûkânem iktizasınca hem kendüsini dünya ve ahrete hazy ve hüsrandan siyânet ve hem zat-ı hilafet-semat-ı padişâhâneme vediay-ı cenâb rabb 'izzet olan fukara ve züefâ ve aceze ve ra'yayı aralıkta gadr ve hasardan himayet zımnında tehzîr ve ikâzı şâmil bi'd-defa'at tenbihnâmeler irsâl ve muahharan canib-i celilü'l-münakıb-ı padişâhânemden mahsus me'mur ta'yiniyle taraf-ı şer'i şeriften dahi senin bu hareketininin bağı ve isyandan el çekmezsen mücazât-ı şer'iyeye müstehak olursun deyu vesayây-ı lâzime müfhîm ve telkîn kılınmışken merkûmun ne nasihat-ı şer'ie ve ne tenbîhât-ı seniyye asla kulağına girmeyub dava-yı batılasında mukibb ve açıktan açığa bağı ve isyan ve huruc âle's-sultan fazihasını mürtekib olmuş ve iş bu hareketi hasebiyle bu sene-i mübareke hüccâc-ı zaviyy'ül-ibtihâcın erkân-ı diniye ve şîâr-ı İslamiyeden olan tavaf-ı beytullahü'l-haram ve ziyaret-i ravza-yı mutaharra hazret-i seyidü'l-enâm şeref ve sa'adetine neyl ve mazhariyetten mahrum ve mechûr olmalarına dahi sebep-i müstakil olarak bu cihetle bir kat dahi diyanetsizliği tebeyyün ve tahakkuk ile din ü Devlet-i Âliyeme ihaneti güneş gibi zahire çıkub asla

şübhe kalmamış olduğuna binaen muktezây-ı şer'î şerife lede'-müracaa hükm ü fermanı mûta' olan sultanü'l-İslam ve'l-müslimîn ve hadimü'l-hameyn-i şerifeyn dâmet-i hilafet'ül-yevmü'd-din hazretleri taraflarından bir eyalete diğer vali nasb olunan emr u ita'atden hurûc ve Sultanü'l-müslimîn tarafından bir diğer eyalete kendü gibi mansûb bir valinin emr-i sultani ile muhafazasında olub sakin olduğu kal'anın üzerine katl-i müslimîn kasd ile asker ve avanesini sevk ile muhasarra ve mukateleye şürû' birle zirve-yi bağye 'uruc eylediği cânib-i sultanü'l-müsliminden istima' ve diğer valinin tarafından dahi istimdâd olunup ıslah-ı hal niyet-i hayriyesiyle muzırretini def'i için tahrirat mute'akibe irsâliyle tanbih olunmuşken mütenassih ve mütenebbih olmayub yine ısrar eylediğinden ma'kıla'-ı hakaniyeden birkaç kıl'a kaleleri avnesiyle istila idub taraf-ı Sultanü'l-müsliminden ol kıl'aa vali nasib ve irsâl olunan halde dahi müdafaa birler mukateleye tasaddi idub ve sahib-i man'a olduğu mutahakik olmağla müfessirîn-i uzmanın beyan ve fukahây-ı kiramın istinabâd eyledikleri üzere sure-i hücuratta nestaüzübillah ve in taifetani minel mü'minie aktetelu fe aslihu beynehuma fe im beğat ihdalüma alel uhra fe katileti tebğiy hatta fefie ile emrillah ayeti celilesi sure-i maide innema zevaulizine kıyuharibu nallahe ve resulehu ve yesavne fil ardi fesadan en yu kâddelu ileyh nasi celilesinin delaletleri üzere ehli bağy ve sa'i bi-l-fesad olanların katilleri me'muriye olduğuna binaen emrun ber vech-i meşrûh hareket-i bağyane ve fiil-i fesada sa'ayane olub def'-i fesadı kıtalden gayrı tarik ile mümkün olsa cem'iyetleri dağılıncaya değin avnesinin katilleri meşru' olur mu? El cevab bağîdirler katilleri imamü'l-müslimin ve bi-l-cümle muvahidin üzerine farz olunur bu surette amr ihtiyarlarıyla sa'y-i fesadda ve bağide tab'iyet idub mukateleye tasadi idenler dahi bağî olmalarıyla ve bağye kılıç çekmek helal değildir diyenler nass-ı Kur'anı inkar ile kafir olmalarıyla bu iki taifenin dahi katilleri meşru' olur mu? El cevab olur bu surette mezbûrların def'-i fesadı zımında onlar ile kıtâl için sultanü'l-müslimin 'azinsıra el-yevm el-din Hazretleri emir buyurdıkları kimesnelere emr-i mezbûre ita'atleri farzı 'ayın olur mu? El cevab olur bu surette ta'yin olunan Asâkir-i Sultaniye ol bağîler ile mukâtele ittiklerinde bağîleri katl idenler gazi olub bağîlerin asâkir-i merkûmeden katl eyledikleri kimesneler şehid olur mu? El-cevab olurlar deyu bi'l-fiil Şeyhülislâm ve müftiyü'l-enam olan Yesincizade Mevlana es-seyyid Abdulvahab ademallahu teala fezâile ile bil-cümle sudûr-ı azam ve ulemay-ı kirâm taraflarından mümzî fetevây-ı şerife virilmiş olduğundan bu ana kadar ümmet-i muhammedin rahatı bozulmasın ve

fukarâ incinmesin deyu merkûmun enva-i su'i hal ve hareketine sabr ve igmâz olunmuş ise de ba'dezin izaley-i vücudunun vücubûna mebnî üzerine varılmak bir muktezây-ı şer'-i şerîf zimmet-i himmet-i padişâhâneme lazım gelmiş olmağla evlâd ve müte'akat ve tebaa ve mensubâtından ve askeri ta'ifesinden kendüye mütab'atle dairey-i bağıye dühûl itmeyenlere ve taraf-ı Devlet-i Âlîyeme dehâlet ve ilticâ idenlere bâb-ı merahim-meâb-ı saltanat-ı seniyyem güşade ve meftûh olmak üzere yalnız şaki-i merkûmân ile kazıye-yi şikâret ve mel'anetlerinde beraber olanların kahr ve istisâlleri ve fesad ve hilelerinin izâle ve imhasıyla zîr-pençe-i zulm ve tağliblerinde zâr ve zebûn olan bir takım fukarây-ı raiyet ve acze-i memleketin dahi şer ve muzırretlerinden bi't-tahlis saye-i merahim-vaye-i mülukanemde asude hal ve müreffehü'l-bâl olmaları esbâbının istihsâline irade-i celadet ifade-i mülûkanem ta'likiyle ol-bâbda hatt-ı hümayûn-ı muhabet-makrûn-ı hidivanem celalet-rîz sudûr olmuş ve uhdelelerinde bulunan Mısır ve Girid ve Habeş eyaletleri bil-cümle tevâbi' ve levahıklarıyla avatıf-ı âlîye-i şâhâne ve avatıf-ı behiyye-i padişâhânemden ilhaken senin uhde-yi istiklâl ve istihâline ihâle ve tevcîh kılınmış olub şöyle ki gerek hain-i merkûm ve gerek oğlu denilen İbrahim Paşa habisi magz-ı istihvanlarında olan hukuk nân u ni'met-i padişâhânem küfrân ile bu müsüllü bağı ve tuğyan fezâhatını irtikâb itmiş ve kendülerinin din ve dünyaları için semt-i necât ve selamete da'vetten gayri haklarında bir güne su'i niyet yoğiken mücerred icrây-ı habaset ve melanet zımnında muharebeye tasadi ile bir takım ümmet-i muhammede dahi bilâ müceb katl ve 'idamlarına ve hacc-ı şerifin ta'atiline sebep olmuş olduklarından inşallahu teâla mütecasir oldukları su'i 'amellerinin mücâzatını görerek an karîbü'z-zaman belalarını bulacakları itlâf-ı ileyhiden me'mûl ve müstedian olmak hasebiyle hemen göreyim seni mecbûl ve meftûr olduğun gayret ve sadakat muktezâsı ve me'muriyetin iktizası üzere müsteinan bi-inayetullahü'l-mülkü'lalem Ordu-yı Hümayûnum ile bir an evvel Haleb'e varıb andan mükemmelen Mısır tarafına doğru teveccüh ve kıyâm iderek avn ve 'inâyet-i bâriye istinad ve ruhaniyet-i mukaddese-i hazreti nebeviden istimdâd birle her taraftan şaki-i merkûmun üzerlerine varıb ahz ve istisâl eyleyerek iklim-i Mısır'ın zabtı ve teshîriyle eyâdi-i şekavetü'l vadilerinde havali-yi Arabistanın tasfiye ve tathîrine sarf-nakdine ves'i-i kudret ve bunların evlad ve teallukat ve askerî ve mensubâtından bi'z-zarure kendülerine tab'iyet itmiş bulunubda kazıye-i şekavet ve melanetlerinde müdahileri olmayarak taraf-ı Devlet-i Âlîyeme dehalet ve iltica idenlere hiçbir vakitte bir şey denilemeyeceğinden ma'ada

herhalde haklarında lütf ve merhamet-i şâhânem bî-dirig ve erzân kılınacağına mebni o makûlelerin kat'an ve katiyyen mal ve canlarına dokunulmaması hususuna dahi sarf-ı rü'yet eylemek fermanım olmağın a'lâ ve tenbihan ve te'kîd-i me'muriyetini ifhamen mahsusen iş bu emr-i celilü'l-kadrim ısdâr ve tevcîh ahkâm-ı mutviyyen ile tesyâr olunmuşdur imdi keyfiyet ma'lum-ı dirayet-melzûmun oldukça ber minvâl-i muharrer amel ve hareketle îcâb ve iktizây-ı hâlin serian icrâsına mübaderet ve ol vecîhle senden me'mur ve muntazır-ı şâhânem olan mesai-i meşkûre ve harekât-ı makbuleyi ibrâz ve izhâra bezl-i cell-i miknet eylemen bâbında fî evahir Za 1247

DEF'A 26: 17 ZİLHİCCE 1247/ 2. Sayfa

Mevâdd-ı Askeriyye

Fi'l-asl bir semte asker sevk vuku'nda nizamsızlık cihetiyle tavâif-i askeriyyenin bir birilerine bakarak esnâ-yı rahde fukarâ-yı memlekete etmedikleri cevır ve eza kalmayub herkesi bizâr idgeldikleri cümlelerin malumu olub fe-emmâ hamden fe-hamden mahzâ tevcîhât-ı kudsiyet-i âyât-ı hazret-i şâhâne ve hüsn-i tertib-i cenâb-ı pedişâhânem semeresi olarak cümle muvahhidinin aksây-ı emâli olub dahl-i sülk-i nizam ve intizâm olan asâkir-i hassa ve mansûre-i şâhâne her her-bâr istihsâl-i rızay-ı ali ve kanunnameleri vecihle harekete dikkat itmekde oldukları derkâr ve ezcümle Mısır maddesi zımnında Anadolu'ya sevk ve i'zam buyrulmuş olan bunca Asâkir-i hassa mansûre esnâ-yı rahde kendi hallerinde edibâne ve etvâr-ı memdûhane ile hareket itmekte olduklarından dolayı taraf taraf ibrâz-ı teşekkür olunmakta ve hayr duaları yad kılınmakta olduğu istima' olunduğu misüllü bu def'a hâla Karahisar ve Menteşe sancakları mutasarrıfı sadr-ı esbâk Ra'uf Paşa Hazretleri tarafından ve gerek Kütahya sancağı mütesellimi dergâh-ı ali kapıcubaşlarından Halil Kamil Ağa cânîbinden başka başka tahrirât vürûdiyle izhâr teşekkür ve memnuniyet olunmuş ve bi'l-mukabele zabıtân-ı asâkir taraflarından dahi mürûr eyledikleri mahallerden haklarında hürmet ve riayet mu'amelesi gördükleri keyfiyâtı iş'ar olunmuş ve tahrirat-ı mezkûre takım takım manzûr-ı merahim-mevfur-ı hazret-i şâhâne buyruldukda gerek asâkir-i muntazama-i şahanemin ve gerek onlara hürmet ve riâyet iden bendegân-ı saltanat-ı seniyyenin bu vecihle hareketleri kasd-ı âlîye tevaffuk

itmesiyle mahzuziyet-i seniyyeyi müstelzim olmakda ve herkesi duay-ı mansuriyetlerine ve ediyye-i teksîrine icbâr itmektedir

DEF' A 27: 27 ZİLHİCCE 1247 \ 1.Sayfa

Umûr-ı Dâhiliye

Bundan akdem emâret-i Mekke-yi Mükerreme uhdesinde bulunan Şerif Yahya Hazretlerinin bazı nâ-mûla'im hareketi vuku'adan sonra derun-ı Mekke-yi Mükerreme'de duramayarak Mısır tarafına gitmiş olduğundan ol-vakit bil-cümle sadât ve eşrâf-ı kirâmın re'y ve ittifakıyla emaret vekaleti merhûm Şerif Galibzade siyadetlû Şerif Abdülmütalib Hazretlerine tefvîz birle asalet-i emaretin taraf-ı saltanat-ı seniyyeden müşarun-ileyh tevcîhi hususu Der-bâr-ı şevket-karar-ı şâhâneye arz ve inhâ olunmak üzere Mısır Valisi sabık Mehmet Ali Paşa nam nemek-haram cânîbine ahâl-i Mekke-yi Mükerreme tarafından iltimâs olunmuş ise de güya nasb olunacak zat müşarun-ileyh Şerif Yahyanın mensub olduğu Zûzîd? kabilesinden olur ise kemakân muzırret eksik olmayarak aher kabileden intihâb olunmak lâzım geleceğini ya'ni Şerif Abdülmütalib Hazretlerinin Şerif Yahya kabilesine mensubiyetlerini illet ve Şerif Yahya ile ittifakları olduğuna dair isnad-ı töhmet iderek her ne sebeple mebnî ise asalet-i emaretin müşarun-ileyh Abdülmütalib Hazretlerine tevcîhinden sarf-ı nazar olunmak zeminiyle kabâ'il-i sa'ire şürefâsından bir münasibine ihâlesi hususu asitâne-i saadete lede'l-inhâ bu makule hususatda merkûmun kâffe-i mültemesâtına müsa'afe-i seniyye erzân buyrula geldiği sırada bu istid'asına dahi hasbe'l-müsalaha müsaâde buyrularak diğer kabileden kendüsini kimi tensib ider ise ona tevcîh olunmak üzere ismi açık menşûr-u hümâyûn ısdâr ve tesyâr olunmuş merkûm dahi kendüsünün mahkum ve müntehibi olmak üzere Abâdile kabilesinden Mısır'da bulunan Şerif Mehmet bin avn Hazretlerinin ismini doldurub icrâ itmiş olduğundan müşarun-ileyh Şerif Abdülmütalib Hazretleri mukaddimen pederi merhum Şerif Galib hakkında merkûm Mehmet Ali tarafından zuhûr iden isâet ve ihanetden kendü hakkında dahi cevri ve sitem îkâânını istidlâl iderek oradan savuşub hatta merkûm müşarun-ileyhi bi't-te'min Mısır'a celb itmeğe çalışmış ise de emniyet idemeyerek Bağdat tarafından darü's- saltanatü'l- seniyyeye vürûd ve iltica eylemiş ve o vakitin hükmünce ihtiyar-ı sükut olarak Şerif müşarun-ileyh Hazretleri

enva-i iltifat ve külliyyetlü atıyye ve ihsân-ı şâhâne ile taltif ve terfih buyrularak Burusa'ya i'zam ve ikâme olunmuş ve müddet-i ikâmetlerinde ma'aş ve mâhiyeler tahsis ve aralık aralık taraf-ı eşref-i şâhânemden atıyye-i seniyye ihsân ve tesyîr ile her türlü esbâb-ı refah ve istirahatleri istihsâl olunarak şimdiye kadar orada tevkîf kılınmış idi el-halletü hazihi merkûm Mehmet Alinin meydanda olan hareket-i bağyanesi cihetiyle müşarun-ileyh Şerif Mehmet Hazretleri kendü nasb-gerdesi hükmünde tutarak istediği gibi hareket ittireceği mülâhazasından ma'ada müşarun-ileyh Abdülmütalib Hazretlerinden o havalide kâffe-i urbân ve ahâli-i Hicaz hoşnud müteşekkir ve gerdeleri kâbiren an kâbir şerif ve emir-azade olmak ve emaret hususunda ber menvâl-i muharrer merkûmun mağduru bulunmak cihetiyle imaret-i merkûmunun müşarun-ileyh bi'l-istihkâk ihâle ve tefvîzi hususu murad-ı hayriyet-i mu'tâd-ı hazret-i şehinşahi olduğundan geçende mahsusen Burusa'y mihmandar irsâliyle şerif-i müşarun-ileyh hazretleri muazzezen Dersaadet'e celb olunarak hâlâ duhan gümrüğü emini dergah-ı âlî kapucubaşlarından Hacı Mustafa Ağanın konağına misafir verilmiş ve kedüleriyle ba'zı güna müzakereden sonra Zilhicce'ül-şerifenin yirmi üçüncü Perşembe günü taraf-ı eşref-i hazret-i şehinşahiden suvari-yi hassay-ı şâhâne üçüncü miralay-ı Reşid Beg marifetiyle mabeyin-i hümayûna da'vet olunub devletlü semahatlü Şeyhülislâm Efendi Hazretleri ve devletlü kaymakam Paşa Hazretleri ve devletlü Serasker Paşa Hazretleri dahi hazır oldukları halde huzur-ı meyamin-mevfûr-ı cenâb-ı cihân-dariye duhûllerinde hareket ve kıyam-ı hümayun-u mülûkâne ile hürmet ve taltif buyrularak yakası pırlanta mücevher kopçalı ve yaka ve cevânib-i erbaası incü ve sırma işlemeli yeşil ağır hırvani iksâsıyla emaret-i Mekke-i Mükerrerme uhde-i istihallerine ihâle ve tefvîz ve taraf-ı eşref-i hazret-i hilafet-penahiden hakkında muhasin iltifat ve envai nevaziş cenâb-ı şehinşahi erzân ve şayan buyrularak nezd-i mekarim-vefd-i şâhânelerinde ruhsat ve icazet ile bi-z-zat şifa'en ba'zı vesayây-ı seniyye ve tefhimât-ı celile-i cihan-bâni sudûr buyrulduktan sonra haklarında teza'uf hüsnü tevcîh-i şâhâne izharen ve tebriken etrafı pırlanta ile müzeyyen bir kıt'a tasvir-i hümayûn i'ta ve i'nayet ve harçlık olarak küllüyetlü atıyye-i seniyye dahi ihsân buyrulmuş ve ba'de Mabeyin-i Hümayûndan avdetle kayığa süvar olarak bağçe kapusu iskelesine geldiklerinde yine taraf-ı baherrü'-ş- şerif-i hazret-i şâhâneden donanmış müzeyyen bir reis esb dahi güşide kılınmış olmağla zikr olunan esbe suvar olunarak müretteb olan alay-ı vâlâ ile misafir oldukları haneye âzimet buyrulmuşlardır ve şerif-i müşarun-ileyh hazretleri hemen

levâzim-ı seferiyelerini bi't-tanzim doğru Anadolu caanibi Serdar-ı Ekrem Hazretleri taraflarına i'zam ve oradan dahi Serdar-ı Ekrem-i müşarun-ileyh Hazretleriyle bi-l-müzakere maslahatın gelişine ve îcâb ve iktizâsına göre hareket eylemeleri tavsiye kılınmıştır ve kendülerinin Mekke-i Mükerrremeye vüsûllerine kadar kaymakamlıkları kendü re'yleriyle şerif-i sabık Muhammed bin Avn Hazretlerine ihâle buyrulmuş olmağla asalet-i emareti müş'ir kendülerine menşur-ı âlî ve vekalet için şerif-i sabık müşarun-ileyhe ferman cihân-banî ısdâr buyrulmuştur bu misüllü tevcîhât ve teşrifat-ı Hümâyûnun gerek ketb-i tevarih gerek saire de emsali gayr-i mesbûk olduğuna ve bu kifâyet ancak velini'metimiz veliyy-i ni'met-i cihan olan padişahımız padişah-ı keramet-i peymâ ve mücedid-i kavanîn-i saltanat uzması ve mümehhid mebanî-i hilafet kibrî Efendimiz Hazretlerinin zaman-ı muadelet-şan-ı cenâb-ı şâhânelerinden mevku' bulmuş iduğine mebni inşaallahurrahman hemen semere-i cezîlesi kariben müşahade olunması mes'ul-i der-gâh-ı cenâb-ı râb-ı müste'andır

DEF A 28: 5 MUHARREM 1248 \ 1.Sayfa

Anadolu cânibine sevk ve i'zam olunan suvari ve piyade asâkir-i hassa ve mansûre-i şâhânenin esnâ-yı rahde tavr-ı mergûb ve müstahsin üzere murûr ve ubûr eylemelerinden hoşnud ve teşekkürü şâmil Kütahya ve Karahisar taraflarından tahrirât vürûd itmiş olduğu yirmi altıncı def'a rakamıyla tab' olunan nüsha-yı Takvim-i Vekayi'de best ve beyan olunmuştu bu def'a Mudanya'dan Konya'ya varıncaya yol üzerinde vak'i kazalar hükkâmı taraflarından vârid olan i'lamât maillerinde dahi Anadolu cânibi Serdar-ı Ekremi Hüseyin Paşa Hazretleri maiyetlerinde me'muren bundan akdem bahren Mudanya'ya isbâl olunmuş olan asâkir-i hassa-i şâhâne piyade birinci livası evvel ve sani alayları zabîtan ve neferâtlarının zikr olunan mahallerden güzârlarında ve gerek beytûtet eyledikleri merâhil ve menâzilden tavr-ı mergûb nizâm ve iltizam üzere hareketle haklarında ahâlî-yi kaza tarıflarından ibrâz-ı hoşnudî ve menuniyet olunmuş olduğu tafsilâtı muharrer olub ai'lamât-ı mezkûre ferik-i hassa-i şâhâne Ahmet Paşa Hazretleri tarafından Bâbîâlî'ye takdim birle mübârek hakpây-i hümâyûn-ı hazreti şâhâneye arz olunmuş ve ol-bâbda şeref-sudûr buyrulan hatt-ı hümâyûn şevket-mekrûn cenâb cihanbenide- rabbim teâla hazretleri kâffe-i cünûd-ı muntazama-i şâhânemize selamet ve yüzlerinden taraf-ı Devlet-i Aliyemize hayırlu hidemât-ı hüsnenin

zuhûriyle zât-ı hümayûnumuzu ve cümle asdikâ-yı din ve devletimden olanları karîn-i şâdî ve meserret buyura amin- ibâre-i şerîfesiyle tevcîhât-ı hümayûn-ı hazret-i mülûkâne izhâr buyrulmuş ve cümle bendegân taraflarından dahi bu bâbda her-bar ziver-bân-ı tezkâr olan ediyiye-i hayriye bi't-tekrar merfû' bâr-gâh-ı cenâb-ı perverde-kâr kılınmış olmağla âsâr-ı tevcîhât-ı kudusiyyet âyât-ı hazret-i şâhânenin sür'at-ı zuhur-ı semere-i hayriyesi itlâf-ı ezeliden muntazırdır

DEF'A 30: 21 MUHURREM 1248 \ 2 ve 3. Sayfa

Bundan akdem ekser Takvim-i Vekayi'de beyan olunduğu vecihle Mehmet Ali Paşa habîsi ancak Abdullah Paşa ile be günlerinde güya tekevvün itmiş olan münâfeseden neş'et ittidiğini i'lan ve işa'at birle hilâf-ı rızâ-yı âli olarak Akka kal'asına suîkasd ile bahren ve berren tazyike cesaret ve oğlu İbrahim Paşa nam sefihini fezâhete âlet-i mel'anet idub sefih-i merkume dahi kezb-i sarîh olarak eyalet-i Sayda uhdesine taraf-ı Devlet-i Aliye'den tevcîh olduğunu müş'ir sahte kâğıtlar neşriyle hası kal'ada ibraz-ı hîl ü mel'anet itmiş ve Devlet-i Aliye ebed-i bekâ ise evvel emirde ol bağî hakkında mu'amele-i lütf ve şefkatini icrâ yani ihsân-ı nush ve pend birle râh-ı hakka davetde me'lûf olduğu kaide-i merhamete iktidâ ile belki akılları başlarına gelur ve beyne'l-İslâm ikâz eyledikleri fitne-i mel'un şöylece mündefi' olur me'mûlûle üzerine defaaten ordu sevinde şitâb ve ta'cil olunmayarak salâh-ı âlem niyetiyle teeni olunmağla bağî-i merkum Devlet-i Aliye müeyyidenin iş bu muamelesini fırsat addiyle olunan nush u pendi gûş itmeyerek ve Akka üzerinde her ne kadar defaatle inhizâm görmüş ise dahi kemâl-i hırsından gerü durmayarak ısrar ve derun kal'ada bulunan acze-i Müslimîn üzerine leyl ü nehâr top ve humbara endâhatıyla şiddet-i tazyike bezl ü iktidar ve bir taraftan dahi beruce muharir-i ilan itdikleri kezb ve dürûğa bir kat dahi firûğ verub taşra-i kal'ada bulunan askeri takımını bir takrib igfale ibtidar iderek geçen hafta mukaddem yani sene-i sâbıkâ Zilhicce'sinin yirmi altıncı günü badi-i nekbeti olacak emel-i mahlûbuna yol bulmuş ve Abdullah Paşa'nın yalnız kethüdası itlâf olunarak maada etibbasıyla kendüsü Mısır'a gönderilmiş olduğu istihbâr olunmuştur hâin-i merkumun ve oğlu İbrahim Paşa habîsinin çend-ruzdan beru istitlâl olunan ihbâra göre mukaddema bizim hareketimiz ancak Sayda Valisi maslahatıdır deyu iddia eyledikleri akvâl-i batılları vakaan hilâfi ve derûğ-ı hile-amiz olarak asıl gaze-i fâsid ve meram-ı kasdları başka türlü olduğu öteden beru meczûm-ı Devlet-i Aliye ise de iş bu kullandıkları lisan-ı

hile-amizden şedid bazı ezhâna tsdik ve itimad gibi şeyi âriz olmuş ise işte Sayda valisini ahz eyledikten sonra hâlâ Akka'da karar ve her türlü şekâvetde ısrar üzere oldukları el-hakk ki amme-i âlemîyân indinde bunların sebeb-i bağı ve şekâvet ve su-i niyet ve batılân hareketlerini ezser nüvâ-sebât itmişdir bu cihetle bi'l-inâyetullah kariban seyf-i sârim-i şer'i mümûbin ile urûk-ı fitne ve fesadlarının arazi-i mübârekeden külliye kat' ve tathîri eltâf-ı celile-i sübhaniye ve zulme hakkında olan delâil-i karâine ile akreb-i me'mul olub el-hallet-ü hazihi Serdar-ı Ekrem devletlü Hüseyin Paşa Hazretlerinin tahriratı vâridelerine nazaran Mirliya Bekir Paşa ve İsmet Beg kumandasında olan süvari-i asâkir-i mansûre ile Silistre Valisi ve ordu- yı hümâyûn çerhacısı Mehmet Paşa Hazretleri ileru Hama tarafına sevk olunmuş ve ferik-i mansure Mehmet Paşa ile sair alaylar takım takım Antakya cânîbine i'zam kılınmış ve ordu-yı hümâyûn dahi Konya'dan hareket iderek seyir seri' ile azimet itmekte olduğundan bi'l-menü'- ezeli karibân Pazar-fevz ve nusret revac bularak ihbâr-ı saire vürûdine intizâr olunmaktadır.

DEF'A 31 : Selh MUHARREM 1248 \ 2. Sayfa

Mehmet Ali'nin oğlu İbrahim'in Akka kal'asını sureti istilasından evvel ki Takvim-i Vekayi nüshalarında beyan olunmuştu Şam-ı Şerîfi memleketi arazi-yi mukaddeseden olarak mevki' kıtâl ve mahal-i kâr-zâr olması evvel ve ahîr nezd-i Devlet-i Aliye'de tecvîz buyrulmayub hatta bundan akdem bazı kendü bilmezlerin sebebi ile zuhûra gelen müteveffa Selim Paşa vak'ası nezd-i merahim-müfid-i âlîyede nazar-ı afv ve şefkatle manzur ve mücrim ve bî-cürm cümle ahâlînin taksirat-ı beşeriyeleri dâmen-sefh-i cemîl ile mestûr tutularak Şam Valisi Hacı Ali Paşa Hazretleri gibi leyyin el-cânib ve mu'tedil mizâc bir vezir irsâliyle iktifâ ve bir taraftan dahi hûne-i Mısıriyenin Akka'dan sonra Şam üzerine tesallût idecekleri bunların hakikat-ı da'va-yı batılalarına aklen ve naklen vukûfî olanların her çend meczumları gibi bulunmuş ise de ma'mafih Şam-ı Şerîfi gibi bir memleket-i mübâreke mahal-i sefk-i dima' olmamak ve bir de hûne-i merkumenin çî-gûneki fesâd ve butlanları bütün aleme ma'lum olmak ve ba'de avn ü inâyet hazret-i hayru'n-nasirîn ile haklarından gelinmek mütala'larıyla memleket-i mezkûrede istihkâmat-ı harbiye inşası ve asâkir-i harab ve kıtâl ikâmesi misüllü şeylerden istignâ olunmuşdı vakta ki hain-i merkûm Akka'yı istila eylediğini mütakib tetimme- i amâl-i fasidelerinden olan Şam-ı Şerîf memleketini dahi ele almak fikr-i fâsidine

düşerek ve bu bâbda kemâl-i hırs ve tama'-ı bilyesi kendüsini netice-i vehamet ve su-i akibet mülâhazalarından gerü alıkoyarak bî- muhâbâ Akka üzerinde olan heyet-i mecmu-yı menhûsesiyle kalkub Şam üzerine gitmiş ve ahâlî-yi Şam dahi öteden beru memleketleri istihkâmat-ı harbiyeden hâlî ve etraf ve cevânibi açık mahal olmak cihetiyle birşey yapamayub Şam Valisi müşarun-ileyh hazretleri dahi muharebe ve mukateleye me'mur olmamağın bi'z-zarure Şam'ı terkle taşra çıkmış olduğu bu def'a vârid olan tahrirat mailinden müstebân olmuş ve hûne-i merkumenin bu vecihle Şam'a dahi tasallutları mukaddemki neşr etdikleri ekâzibin hilâfı olarak artık meram-ı habâset incamlarına olduğuna cümle indinde bir güne şek ve şüphe kalmamış olmağla inşallahu teala ordu-yı hümâyûn-ı nusret-kurûn-ı şahane gün be gün ilerleyub Anadolu Canibi Serdar-ı Ekremi Hüseyin Paşa Hazretleri bu günlerde bil-cümle asâkir-i hassa ve mansure-i şahane liva alayları ile birleşerek kariben bir mevki-i mukadderde mukabele-i külliye ve muharebe-i şedîde vuku'u me'mûl ve her ne vakit olsa bu makûle taife-i bugât ve ashâb-ı şakavetin kahr ve izmihlâlleri delâil-i âdide ile derece-i bedâhate mevsûl görünür

DEF'A 32: 13 SAFER 1248 \ 1. Sayfa

Mısır Kapu kedhüdası sâbık ricâl-i Devlet-i Aliye'den Hacı Necib Efendi öteden beru mücerreb ve asdikâ-yı saltanat-ı seniyyeden bulunarak hatta Mehmet Ali'nin aralık aralık vuku' bulan evzâ'-ı nâ-bercâsından müteneffir olduğu halde merkûmun bu defa ki hareket-i bağyanesi zuhûrunda kendüsünün hayr-hâhâne bunca nüsh u pendinin adem-i ısgâsından dolayı hezar levh itmiştir eğerçi muma-ileyh uhdesinde bulunan diğer kapu kethüdalıkları âherlere ihâle verilmiş ise de îcâb-ı vakt ve hal ve maslahattan neş'et iderek bu hususa bu Mehmet Ali vak'ası sebebiyle hakk-ı muma-ileyh der-kâr olan tevcihât-ı âlîye bir güne hâlel gelmemiştir ve bu defa ordu-yı hümâyûn-ı hazreti şâhânede bazı hidemât-ı mukteziyede bulunmak üzere ricâl-i Devlet-i Aliye'den bazı zevâtın lüzumu sırasında muma-ileyhin ol- havâliye vukûf ve ma'lumatı cihetiyle me'mur ve i'zam buyrulmuştur şöyleki çünkü taraf-ı Devlet-i Aliye'den el-hallet-ü hazihi tertîb olunan ordu-yı hümâyûn ve bunca tedarikâtın murad-ı ali ancak Mehmet Ali ile oğlu olacak İbrahim'in te'dîb ve gûşmâli maksadına mebni olarak merkûmâna zaruri mutava'at idenler ve gerek merkumânın hîl ve hîda'alarına aldanub onlara tarafdarlık suretinde iken hakiki pişman ve nâdim olarak taraf-ı Devlet-i Aliye'ye dahalet ve ilticâ eyleyenler

haklarında bâb-ı afv u merhamet-i âli mekşûf ve bu irade-i seniyye mukaddema neşr ve i'lan buyurulmuş olduğundan ve muma-ileyh Necib Efendi mukaddimleri birkaç def'a Mısır'a ve muahharan canib-i Hicaz'a gitmiş ve ol havali ahâlîsiyle muârefe peydâ itmiş idigünden şayed o makûlelerden ordu-yı hümâyûna gelub dahalet idecek olanlar Anadolu Canibi Serdar-ı Ekremi Hüseyin Paşa Hazretlerinin sayb ve satvet ve celâdetinden dolayı ba'zı vehime mübtela olacak olurlar ise muma-ileyhin ordu-yı hümâyûnda bulunması o makûlelere mücib-i emniyet olabilmesi der-kârdır ve ileride muma-ileyhin malumat-ı müstahzarasının işe yaraması dahi mütala olunabilmıştır

DEF'A 34 : 5 REBİÜLEVVEL 1248 \ 1. Sayfa

Umûr-ı Dâhiliye

Anadolu Cânîbi Serdar-ı Erkemi devletlü Hüseyin Paşa Hazretlerinin Antakya ilerisinde vaki' Müdik? kal'asına vüsûlleri esnasında Hums'ta bulunan Haleb Valisi Mehmet Paşa ordusu başıbozuk ve kaza askerlerinden müretteb bir cemiyetden ibaret olduğu halde Mehmet Ali'nin oğlu İbrahim nam nemek-behrâm yedi alay piyade ve beş alay suvari asker nühuset-eser Mısırıye ile üzerine yürüyüb ol gün Hums'a dahil olmuş olan Mirliya BekirPaşa kumandasında olan üç alay piyade asâkir-i mansûre ile Miralay İsmet Begin kumandasında olan bir alay süvariye dahi bir gün yorgunluklarını çıkarmaksızın ayakları tozuyla meydan-ı muharebeye çıkılmış ve mamafih asâkir-i mansûre delirâne ve şecâne hareketler göstererk ahşama kadar cenk ve peygâr mümtedd ve bi-avn-i teala asâkir-i Mısırıye üç kere bozulub külli telafatları vak'i olmuş ve nihayet ahşamdan sonra sular kararıb muharebeye fîsal verilerek tarafeyn askerleri geru çekilmiş ve el-hallet-ü hazihi ordu- yı hümâyûn-u nusret-makrûn-ı şâhâne Antakya'da bulunarak îcâb-ı hale göre hareket olunmak üzere olduğu Serdar-ı Ekrem-i müşarun-ileyh hazretlerinin şehir-i sâbık yani Saferü'l-hayrın birinci günü tarihiyle müverrah vârid olan tahriratlarından müdericidir.

Yirmi beşinci def'a rakamıyla tab' ve neşrr olunan nüsha-yı Takvim-i Vekayi'de münderic olduğu üzere Mehmet Ali ve oğlu olacak İbrahim nam nemek-behrâmların bağı ve tuğyanları ve taraf-ı Devlet-i Aliye'den dahi ancak merkûmânın te'dîb ve guşmâkılları hakkında i'mal-i avdet-i harbiyenin şer'an ve mülken vücûbu

keyfiyetin i'lan ve işa'sı sırasında ahvâl-i merkûmâ ve tedâbir Devlet-i Aliye ebedü's-
şan ol vakit tekârir resmiyye ile Dersaadet'te mukîm bi'l- cümle düvel-i mütehabbe
süferâsına beyan ve düvel-i müşarun-ileyhimin bu bâbda izhâr ve irâeleri me'mûl-i âli
olan mu'amelenin sureti tezkîr ve ityân olunmuş ve süferây-ı muma- ileyhimin dahi
izhâr-ı hüsn-i kabul ve muvafakat olunarak zikr olunan tekârir-i resmiyye devletleri
cânîbine itâre ve tesyâr kılındığı cevabı i'ta kılınmıştır bu def'a Rusya devleti sefâreti
tarafından Babıâlfî'ye gönderilen mektub-ı resmiyyenin tercüme-i mailinde haşmetlü
Rusya imparatoru cenabları hain-i merkûmun isyanından habîr oldukda iş bu ahvâl-i
müteessüfe hakkında dikkat-i dostâne ve iş bu asilerin tenkîline dair teşebbüs olunan
karar-ı hazret-i şâhânenin netice-i hayriyesi husûli emrinde dil-hâh-ı hâlisânesinin bi't-
tekrar ifade ve te'yîdini ve Mısır ve Beriü's- Şam ussâtına edna mu'avanetden
memnû'iyeti mutazammın bi'l-cümle me'mur ve tebaa ve tüccar hakkında tenbîhât-ı
lâzime icrâ olunduğundan ma'ada bu makûle hükümet-i hazret-i şâhâne aleyhinde
bulunan bir eyalette Rusya Devleti memurînin ikameti marziyesi olmadığından
İskenderiye'de olan Rusya konsolosu vekilinin avdetini taraf-ı sefâret emr etmiş
olduğu muharir ve mestûr olub imparator-ı müşarun-ileyh cenâbların ibrâz lâzime-i
hak-şinâside müsâbegat ve himmeti me'mûl ve meczûm-ı âli olan etvâr-ı mergûbeye
tavaffuk cihetiyle mahzuzeyet-i mûcib olmuş ve henüz cevap vürûd etmeyen düvel-i
mütabeha taraflarından dahi maslahata imparator-ı müşarun-ileyhin baktığı nazar-ı
insâf ve hakikatiyle dikkat olunarak her birinin mu'amele-i düveliyeye ve hukuk-ı
hükûmdariye mütabık mesai-i cemîleleri zuhurı zâhr u celi görünmüşdür

DEF'A 35: 16 REBİÜLEVVEL 1248 \ 1.-2. Sayfa

Bundan evvel çıkan Takvim-i Vekayi nüshalarında tab' ve beyan olduğu üzere
ordu-yı hümayûn-ı şâhâne Antakya'da bulunmuş ve Antakya muasker olmağa şayan
olmadığından ordu-yı hümayûn oradan hareket ve Haleb'e âzimet itmiş ise de o
esnada donanma-yı hümayûnun müstashibi olan zahire ve mühimmat sefineleriyle
İskerderun'a vüsûlleri haber verilmiş olduğuna ve Haleb tarafında ordu-yı hümayûnu
idareye kâfi zahire olmadığından usret çekilmesi melhuz mebni hem oraların
istihkamât-ı lâzimesini icrâ ve hem dahi zehâyir ve mühimmat-ı mezkureyi ahz ve
istifâ zımnınd ordu-yı hümayûn şimdilik Haleb'de ikâmetinden İskerderun'da
bulunması bi't-tercîh İskerderun'a nakil itmiş oldukları şehir- sâbık yani Saferü'l-

hayrın yirmi üçüncü günü tarihiyle vârid olan tahrirât-ı hazret-i Serdar-ı Ekremîde münderric olub muahharan yani şehr-i Rebûlevvelin gecesı tarihiyle kezâlik vürûd iden tahrirât-ı Hazret-i Serdar-ı Ekremîde Silistre Valisi Mehmet Paşa Hazretleri ordu-yı hümâyûnun Antakya'dan hareketinden sonra oraya gelmiş olan asâkir-i Mısıriye üzerine varıb başmış ve lede'l-maharebe cümlesi mûnehzim ve perişan olarak bi'l-cümle eslihâ ve edavat-ı saireleri ve vâfir dil ahız olunarak galiban ve ganimen ordu-yı hümâyûna avdet itmiş olduğu dahi muharrerdir

Donanma-yı hümâyûn-ı şâhâne yaveri nesâyim-i tevfikât-ı semedâniye ile Kıbrıs sularına vüsûllerinde üç kıta Mısır teknelerine tesadûf iderek bi'l-muharebe fakat içinden biri salkım saçak fîrar ile diğerlerine bir kıta'sı kurûn ve bir kıta'sı birikdir Kapudan-ı Derya Halil Rıf'at Paşa Hazretleri tarafından rabt-ı heyl zabt-ı teshîr olunmuş olduğu Kıbrıs Muhassılı dergâh-ı âli kapucu başlarından Mehmet Ağa canibinden bu def'a vürûd iden tahrirâtı mahrûr ve mesturdur

Anadolu ordusuna takım takım sevk olunan asâkir-i muntazama-i şâhâne ve etrafdan müretteb olan cünûd-ı saireden başka Sivas tarafından dahi Şam üzerine başkaca bir ordu tertibi münasib olduğundan ve hâlâ Trabzon valisi vezir-i mükerrrem Osman Paşa Hazretleri şecî' ve bahadır asdikây-ı vüzera-yı Devlet-i Aliye'den idüğünden zîr-i idaresinde olan Lazistan ve sair mahallerden ve etrafdan suvari ve piyade külliye tli asker istishâb iderek Sivas tarafından doğru savb-ı memuriyetine âzimet itmek üzere me'muriyeti hususuna emr ve irade-i seniyye-i cenâb-ı cihan-bâni sâniha pîra-yı sudûr olmağla mûcebince müşarun-ileyh hazretlerinin ber menval-i muharrer me'muriyeti bi'l-icrâ iktiza iden emr-i âli ve ta'limat lâzimeyi havi tahrirat ısdâr ve tesyîr kılınmıştır

DEF'A 36: 21 REBİÜLEVVEL 1248 \ 1.Sayfa

Umûr-ı Dahiliye

Anadolu canibi Serdar-ı Ekremi devletli Hüseyin Paşa Hazretleri asdikây-ı vüzera-yı Devlet-i Aliye'den ise de bu def'a me'mur olduğu maslahatta hasbe'l- kader muvaffak olamamış ve devletli celadetli sadrazam ve bedr-i ifham hazretlerinin Rumili tarafından me'mur buyruldukları Bosna galesi dahi bi-hamdih-i teâla saye-i şevket-vaye-i hazret-i şâhânede rehin-hîz hüsn-i hitâm olmuş

bulduğundan bu hususa dahi müşarun-ileyh sardazam hazretlerinin me'muriyetliyle serian Dersaadet'e teşrîf ile ba'de Ordu-yu hümayuna azimetleri hususuna irade-i seniyye-i Hhazret-i şâhâne müteallik olarak ol-bâbda lâzım gelen tenbîhât-ı âlî kendülerine iş'ar buyrulmuştur.

Sadrazam-ı müşarun-ileyh hazretlerinin ordu-yı hümayûna vüsûllerine değin ve gerek sonra serdar-ı ekrem-i müşarun-ileyh hazretleri kemâ-kân ordu-yı hümayûnda bulunacak olduklarından başka bundan evvelki Takvim-i Vekayi nüshalarında beyan olduğu üzere ordu-yı hümayûna me'mur buyrulmuş olan Karahisar-ı sahip ve Menteşe sancakları mutasarrıfı sadr-ı esbâk devletlü Ra'uf Paşa Hazretleri ordu-yı hümayûnun idare-i umûr-ı lâzimesiçün kaymakam nasb ve ta'yin ve ber-vech-i muhasallık Anadolu Eyaleti dahi ilhaken undelerine tevcîh ve ordu-yı hümayûn seraskerliği dahi Silistre Valisi Mehmet Paşa Hazretlerine tefvîz buyrulmuştur

Anadolu ordusuna Rumili'nden müretteb asker henüz imrâr olunmamış olduğundan tezelden Dimetoka ve Hasköy ve Gümülcine ve Sultanyeri kazalarından tertib olunan külliyetlü Kırca askerini serian ihraç ve üçer aylıklarını peşin vererek ordu-yı hümayûna tesyîr itmek üzere dergâh-ı âlî kapucubaşlarından Gümülcine voyvodası sâbık Hüseyin Beg mahsus mübâşir ta'yin ve i'zam olunmuştur

Bundan evvelki Takvim-i Vekayi nüshalarında muharrer olduğu vecihle Lazistan vesair zîr-i hükümetinde olan mahallerden külliyetli askerle Sivas tarafına doğru âzimet itmek üzere me'mur buyrulmuş olan Trabzon Valisi devletlü OsmanPaşa Hazretlerinin takviye-i bâzu-i mikneti zımnında bu def'a avatıf-ı âlîye-i şâhânedan ber-vech-i muhasallık Sivas Eyaleti ve Amasya ve Çorum ve Divriğ sancakları ile Gümüşhane Ma'deni Hümayûn emaneti ve Tokat Voyvadalığının emr-i idaresi ilhaken tevcîh ve tefvîz buyrularak Trabzon ve havalisinden çıkaraca-ı asâkirden maada iş bu mahallerden dahi külliyetlü asâkir ihraç ve istishâb eylemesi tavsiye ve iş'ar olunmuş ve bundan maada Acara'dan dahi miktar-ı vâfî aylıklı asker tertib olunarak seri'an tahrîr ve ihraç ve müşarün-ileyh Osman Paşa Hazretleri maiyetine i'zâm eylemek üzere Çıldır Beylerbeyisi Acaraşo Ahmet Paşa'ya tahrir kılınmıştır

Meâdin-i Hümâyûn Emini bulunan Mirimiran Osman Paşa Hazretleri el-hallet-ü hazihi ordu-yı hümâyûn maiyetinde bulunmuş ve Meâdin-i Hümâyûn tarafından bir kuvvetli vezîr yetiştirilmesi lazım gelmiş ve Diyarbekir mütesellimi bulunan dergâh-ı âli kapucubaşlarından Çötelizâde Hacı İbrahim Ağa ol tarafların hanedan ve hanedanzadesi ve Devlet-i Aliye'nin sâdık ve müstakim bendesi idüğüne mebni şeref-yaftay-ı südür olan irade-i seniyye-i hazret-i şâhâneye mücebince rütbe-i vâlây-ı vezaretle avatıf-ı âliye-i cenâb cihân-bâniden zikr olunan Diyarbekir Eyaleti ve ilhaken Meâdin-i Hümâyûn Emaneti tevcîh ve tefvîz buyurulmuş vüzerâ-yı i'zam kapukethüdalarından Gümrükci-i esbak Mehmet Beg dahi müşarun-ileyh kapukethüdası nasb ve ta'yin olunarak hilati iksâ kılınmıştır

Bundan evvelki nüsha-yı Takvim-i Vekayi'de münderric olduğu üzere Antalya muhafazasına me'mur buyrulmuş olan Mirimiran Yusuf Hazretlerinin takviye-i nüfus ve akdarıçun Teke Sancağı dahi avatıf-ı âliye-i şâhânedan ber-vech-i muhasallık uhdesine tevcîh ve ihsân buyurulmuştur

DEF'A 37 : 2 REBİÜLAHİR 1248 \ 1.-2.Sayfa

Umûr-ı Dahiliye

Bundan evvelki Takvim-i Vekayi nüshalarında muharrer olduğu vecîhle Ordu- yı Hümâyûn kaymakamlığı uhdelere ihâle buyrulmuş olan devletlü Ra'uf Paşa Hazretlerinin me'muriyetlerini hâvi bâlâsı mübârek Hatt-ı Hümâyûn şevket-mekrûn-ı şâhâne ile ma'nûn emr-i âlî-i şerîf südür buyurulmuş olmağla aynıyla iş bu muhalla-sebt ve tab' olunmuştur

Suret-i Emr-i 'Âli

Düstur-ı mükerrem ve mu'azzam Müşir -i müfhim ve muhterem nizamü'l-alem müddebir umûru'l-cumhur-ı bi'l-fikû'l-nakib mütemmim-i mehammû'l-enam bi'l-reyü'l-sâib mümehhid-i bünyanü'd-Devle ve'l-ikbâl müşeyyid-erkânü'l-esad ve'l-iclâlü'l-mahfûf be-sunûf-ı avatıf-ı'l-mülkü'l âlâ ber-vech-i muhasallık Anadolu Valisi ve Kasahisar-ısaheb ve Menteşe sancakları mutasarrıfı ve Ordu-yı Hümâyûn kaymakamı sadr-ı esbâk vezîrim el-hac Mehmet Emin Ra'uf Paşa ademallah teâla

iclalehü tevki' -i ref' -i hümâyûn vasıl oluncak ma'lum olaki ba'avn ve inayet-i hazret-i bârî asâr-ı Hayriye-i celile-i padişâhânemden olarak elan mevcut olub bi- fazl-ı- teâla bundan böyle dahi teksîr ve tevfir-i ikdâm amâl-i hayriyet-i istimâl-i cihân-dârenem olan süvari ve piyade-i asâkir-i hassa ve mansureyi Muhammediyenin tertîb ve tanziminden masûd ve merââm-ı asli-i mülûkânem mahzâ din ü mübin ve Devlet-i Âlîye-i edeb-kaarinimin âluşan ve itibarını ve gerek zat-ı hilafet-semat-ı şehinşahaname vedia-yı cenâb-ı bari olan memâlik-i mahrûse ahâlîlerinin asayiş ve istirahatlerini zuhûri muhtemel olan erâzilden hıfz ve vikâye niyet-i hayriyesinden ibaret idüğü verâste-i kayd-ı efhâm olduğuna binaen asâkir-i nizamiyemin bi'l-cümle büyük ve küçük zâbitân ve neferâtı an be an muhassın-inzar- ı merahim-asâr-ı hidivâneme mazhar olmakta oldukları misüllü taraf-ı padişâhânemden üzerlerine serasker nasb ve ta'yin olanlar dahi bu usule riayeti ciddü'l-iltizam birle hidemat-ı askeriye ve hüsnü a'mal ve idarelerine dair ferik ve Mirliya paşalar tarafından vaki' olan ifadata bi'l-etraf havale-yi sem'-i itibar iderek îcâb-ı vecîhle icrâsına sarf-ı mahasıl-ı iktidar ve her birine kadar ve rütbesine göre hüsn-i muamele ve iltifat iraae ve izhâr ve asker-i nizamiyenin ezher-cihet hüsh-i hal ve metanet kalbîlerini mûcib olur esbâbın istihsâsına sa'yi bî-şümâr itmeleri fariza-yı memuriyetlerinden iken hâlâ Çirmen ve Girid eyaletleri uhdesine ihâle kılınan düstur-u mükerrem ve mu'azzam Müşir -i müfham ve muhterem nizamü'l-alem vezîrim Hüseyin Paşa ademallah teâla iclalehu el-halletü hazihi beyne'l-İslâm ika'-ı fitne-i mel'uneyee mütesaddi ve huruc-ı ale's-sultan fazihay-ı şen'iyesiyle hetk-i namus-ı İslâmiyete mütecâsir olan Mehmet Ali haini ile oğlu İbrahim haini canib-i şeri'at-ı garradan verilen fetvâ-yı şerîfe mücebberince haklarında lâzım gelen mücazat-ı meşru'anın icrâsı zımnında Anadolu cânibine Serdar-ı Ekrem ve ma'yetinde bulunacak asâkir-i mansureye serasker nasb olunmuş olduğundan Ordu- yı Hümâyûnumdan olan hassa ve mansure ve sunûf-ı mertebey-i şâhânem emr-i muharebe yoluyla i'mal olunmuş olsa bi-avn-i teâla hune-i Mısıriye tab-aver-i mukavemet olmayarak bir hamlede makhûr ve mûnehzim olacaklarından şüphe yoğ iken müşarun-ileyh her ne kadar asdikây-ı vüzerâ-yı âzamdan ise de hasbe'l-kader bu usul-i müstahsinenin icrâsına muvaffak olamayub yani maiyetinde bulunan asâkir-i hassa ve mansure-i Muhammediyenin büyük ve küçük zâbitân ve neferâtının ve gerek sair vüzerâ ve mirimiran ve ser-gerdegân ve asâkirin hüsn-i amel ve iradesine bakamamak ve vaktiyle zahireleri tedarikat ve tehiyye olunmamak ve Arabistan

havasına alışmamak asker süratle ilerü sevk olunmamak ve bunca senelerden beru kendü hüsn-i himmet padişâhânemle yetiştirmiş olduğum alaylar layıkıyla kullanılmamak misüllü esbâbdan naşî el-harbü sicâl müeddasınca biraz bozgunluk vuku' bulmuş ise de böyle olmaklağla zât-ı Hümâyûnuma kat'ân fütûr gelmeyerek lillahü'l-hamd ve'l-mine Devlet-i Âlîyemin mevhibe-yi ilahiye olan kuvvete kudreti cümleye ma'lum ve bu makûle hune-i din ü devletin ber-muktezâ-yı şer'-i şerîf haklarından gelinceye kadar böyle beş altı kere Ordu-yı Hümâyûnum ihrâcına kuvvet-i askeriye ve mühimmat-ı harbiye ve sair levazım-ı cihadiye-i saltanat-ı seniyyem kafi idüğü meczûum olmak şöyle dursun el-yevm Ordu-yı Hümâyûnumda

henüz muharebe görmemiş dinç ve tuvâna bu kadar asâkir-i nizamiyem alayları mevcut iken müşarun-ileyh şu bozgunluğun üzerine kendüsine külliye fütûr götürmüş gibi davranarak Adana'dan beruye doğru çekilmiş ve bundan böyle kendüsini toplayub can hakkıyla maslahata yapışmayacağı ve asâkir-i muntazama-i şâhânemi dil-hâh-ı mülûkânem üzere güzel kullanamayacağı tebeyyün itmiş olduğundan bi'l-fiil sadrazam-ı sûtûde-şiyem ve vekil-i mutlak mansurü'l-alemim bu def'a muktezây-ı iradey-i isabet'ade-i şehriyaranem üzere Ordu-yı Hümâyûna me'mur kılınarak ma'yetinde yirmi binden müteceviz suvari ve piyade Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ve bundan başka Arnavutluktan ve Rumili etrafından tertîb ve ihraç olunmakta olan asâkir-i külliye'nin takım takım Anadolu'ya imrarları maslahatını vesair tedâbir-i lâzimeyi hemen üç beş gün zarfından icrâ iderek bi-nimet-i teala seyr-i seri' ile Der-saâdet'e gelüb bu taraftan dahi aceleten Ordu-yı Hümâyûna âzimet eylemesi hususi taraf-ı eşref-i şâhânemden kendüsine tavsiye ve iş'ar kılınmış ve müşarun-ileyh Hüseyin Paşa dahi zikr olunan eyalet ve sancaklar kemâ-kân uhdesinde olarak Ordu-yı Hümâyûnum hidemâtında yine vesî' mertebe sa'y ü gayret itmek üzere birlikte bulunması kendüye yazılmış olduğundan mebnî sadrazamım müşarun-ileyh bi-avn-i teâla ahd-i karîbde merkez-i me'muriyetine vâsıl olacağı der-kâr ve saltanat-ı seniyyem müebbed min-indallah olan devlet-i kaviyy-i şevket-i Muhammediye olarak mahz-tevfik-i hazret-i bâri ve imdad-ı ruhaniyet-i cenâb-ı risalet-penâhî ile şimdiye kadar vatken be vakt bu makûle zuhûr ve hurûc iden bagîlerin her ne vecîhle olsa haklarından gelüb o makûlelerin mağrur oldukları kuvve-i istidraciyelri az vakitte enva'-ı kahr ve felakete mütakalib ola geldiği misüllü inşallahü'l-mülkü'l-muin iş bu baba oğlu iki hain dahi pek az zamanda müzmihal ve ber-geşde olacaklarından şüphe olmayarak eğerçi harb halince biraz bozgunluk

olmuş ise de bundan kuvve-i kahire-i Devlet-i Âlîyeme bir nesne gelmiyerek bi-avn-i teâla ba'dezin dahi yine böyle beş altı mükemmel ordu ihracına kudret-i saltanat-ı seniyyem aşikâr olmağla hemen şimdiki halde sadrazamım müşarun-ileyh vüsûlüne değin Konya kasabası ma-asger ithaz olunarak orada dahi celb ve cemi'-i asâkir ve zehâyir ve te'lîf ve istimalet-i ahâlî ve aşair ile hûne-i Mısıriyenin def'-i mefâsidi hususuna bi'l-ittifak kıyam eylemek üzere vükelâ fehamdan birinin Ordu-yı Hümâyûnum kaymakamı nasb ve ta'yini îcâb itmiş ve sen çırağ dest-i efruchte-yi şâhâne ve gars-ı yemin-i padişâhânem olarak mukkaddema vekalet-i mutlakam hidmet-i celilesini ihraz ve kesb vaki' ve imtiyaz eylemiş akıl ve fetânetkâr ve kemâl-ı rüşd ve kıyasatle memduhu'l asâr-ı vükelâ-yı muhâsin ihtivâ-yı Devlet-i Âlîyemden olmak hasebiyle karihe-yi el-ham sarihe-yi mülûkânemden şeref-efzây-ı sahife-i sudûr olan Hatt-ı Hümâyûn-ı mevhibet-makrûn-ı şehriyarenem mûcibince Ordu-yı Hümâyûnun kaymakamlığı uhde-i istihâlke ihâle ve tefviz olunmuş ve umûr-ı harbiye müteferri' mevad-ı inzimam re'y ve tedabbirinle bi'-ihtimam idare ikmâl eylemek üzere hâlâ Silistre Valisi ve Rusçuk Muhafızı olub me'muren ol canibde olan düstur-ı mükerrer Müşir -i müfham nizamü'l alem vezîrim Mehmet Paşa ademallah teâla iclalehu dahi mukademce sâdır olan emr-i celilü'l-kadirim mûcibince Ordu-yı Hümâyûnum seraskeri nasb ve ta'yin kılınmış olmağla iş bu ferman-ı mealî-unvan-ı padişâhânemi asâkir-i hassa ve mansure-i şâhânem ferik ve Mirliya paşalar vesair küçük ve büyük zâbitân ve kâffe-yi ser-gerdegân değin muvacehelerinden feth ve kıraat ve emr ve tenbîhât-ı mülûkânem cümlesine isma' ve işâat birle hemen her biri kaviyyü'l-kalb ve ceriyyü'l-hatır bulunarak ve sen dahi zatında merkûz olan gevher kâr-âgâhî fetanet ve maye-i hayır-hâhi ve istikamet-i lâzimesince sadrazamım müşarun-ileyh ol cânibe vürûdune kadar asâkir-i şâhâneme evladın gibi hoşça tutarak gerek zahire ve gerek cihet-i sa'ire ile bir güne zahmet çektirmemeğe ve muharebe görmüş ve adam idareden naşi neferâtı müteşettit olmuş olan alayların müddet-i kalile zarfında noksanlarının tekmiyle teşyîd-i şiraze-i nizamât müstahsinleri vesâilini bi'l-ittifak istikmale dikkat ve bir taraftan aşair ve kabaili celb ve te'lîf ve hidemât-ı Devlet-i Âlîyemde münasibi vecîhle istihdam iderek hûne-i Mısıriyenin hil-i şeytaniye kabilinden olarak neşir eyledikleri mefâsıd ve iğfalât kâsidelerini def' ve ibtâl ve cemi'-i asâkir ve zehâyir ile ma'asger-i hümâyûmda kuvve-i kâmile-i cedîde istihsal eyleyerek herhalde ifâ-yı muktezâ-yı kâr-âgâhî ve dirayet ikdâm ve gayret ve el-hasıl sadrazamım müşarun-ileyhin bi-

nimet-i teâla ol canibe vüsûlüne değin kâffe-i hususât uhde-i hamiyetine muhavvel ve mevkûl ve her bir maddenin nûk ü bedi senden mesûl olmağla ona göre tavır alub serasker müşarun-ileyh vesair iktiza idenler ile merasim-i ittifak ve ittihadı riayet ve asâkir nizamiyenin hüsn-i a'mel ve idarelerine dair ferik ve Mirliya-yı muma-ileyhim taraflarından vaki' olacak ifâdata bi'l-etraf havale-i sem'i i'tibar ve icâbına göre icrâsına sarf muhassıl-ı iktidar ile asâkir ve me'memurîinin kemayenbağı a'mel ve iktizası vecîhle her ber mahalde istihkamât-ı lâzimenin icrâ ve ikmâliyle def'-i sail-i düşman emr-i ehemmine cümle ile bi'l-ittifak nişar takdime-yi chd ve takat eylemek fermanım olmağın te'kid-i me'muriyetini şâmil bâlası hatt-ı hümâyûn şevket- makrûn-ı mülûkânemle müvehhiş iş bu emr-i celilü'l-kadirim ısdâr ve tesyâr olunmuşdur imdi bâlâda beyan olmayan vesâyâ ve tenbîhât-ı mülûkânem huruf be huruf mütâlaa ve icab ve iktizalarının icrâsıyla ifay-ı lâzime-i me'muriyete ikdâm ve müsara'at eylemek matlub-ı kat'-i hidivanem iduğü ma'lum hamiyet-lüzumun oldukta ber menval-i muharrer amel ve hareketle senden me'mul ve muntazır-ı hüsrevanem olan asâr-ı hoşmendî ve fetanet ve hayır-hâh ve sadakat levazımını icrâ ve izhâr-ı vücuda getirerek hakkında der-kâr ve an be an mütezayid ve terakkidâr olan tevcihat-ı muhasin eyalet-i padişâhânemi bir kat dahi tezyîde bezl-i vasi' ve iktidar ve ahval muhteziyeyi peyder pey der-bâr atufet-karar-ı tacidaraneme tahrir ve iş'ar eylemek babında fi evahir RA 1248

Mevad-ı Askeri yye (4. Sayfa)

Mehmet Ali hainin kölelerinden Mısır asâkir-i menhûsesi on sekizinci miralay olub dört nefer zâbitan ile bundan akdemce ordu-yı hümâyûn-ı şâhâne kararıyla Antakya'da Serdar-ı Ekrem Hazretleri tarafına gelüb zîr-i cünâhı müstelzimü'l-felah saltanat-ı seniyyeye dahalet itmiş ve taraf-ı müşarun-ileyhden dahi tahrirat itasıyla Dersaadet'e Bâb-ı seraskeriye gönderilmiş olan Çerkez İdris Beg şehr-i sâbık yani Rebiülevvelin yirmi ikinci günü vasıl olarak mazhar-ı iltifat-ı âlî buyrulmak için ba'de'l-istizân mir-mumaileyh ve refikası Serasker Paşa Hazretleri tarafından Asâkir-i Mansûre suvari birinci miralay Aşkar Ali Beg ile Müşir -i hassa-i cenâb-ı şâhâne Ahmet Fevzi Paşa Hazretlerine gönderilib müşarun-ileyh delaletiyle mübârek ve mes'ud hâk-pây-i merahim-ihtivay-ı hazret-i mülûkâneye yüz sürmek şerefine müşerref oldukta kâffe-i bende-gân haklarından bî- diriğ ve erzân buyrulan inayet ve ihsan-ı şahane muma-ileyh hakkında dahi şayan

buyrularak mukaddem ve muahhar güşad ile ma'-zabıtân neferatı itmâm kılınub alaylara olunacak taburlardan icrâsı Dersaâdet'te olan on sekizinci piyade mansure alayına muma-ileyh İdris Beg huzur-ı feyz-mevfûr-ı hazret-i şâhânede miralay nasb ve ta'yin ve yanında beraber gelenleriyle kendüsine dahi başka başka atıyye-yi seniyye ihsanıyla buyruyduktan sonra Bâb-ı Seraskeriye'ye iade kılınmış ve Serasker Paşa tarafından dahi iktza iden miraylık nişan-ı zîşanı i'ta ve bir takım elbise-i mahsusa ve seyf-i nizamiyye daha ihzar ve iksâ birle müte'alık olan irade-yi seniyye- i mülûkâne mûcibince mübârek hâk-pây-i Hümâyûn Hazret-i şâhâneye bi't-tekrar yüz sürmek üzere mah-ı mezburun yirmi yedinci Cuma güne mir-muma ileyh müşarun-ileyh Hazretleri tarafına bi'l-irsal vesâtatıyla ol şerif-i âlem-bahaya nail oldukta kemâl-i kerem ve şefkat-i padişah-ı asker perverâneden miralay-ı muma- ileyh İdris Beğe bir re's donanmış esb dahi inâyet ve ihsân buyrularak kadr ve şânı ol-vecîhle muma-ileyhe bir kat dahi mesrûr ve ihya kılınmıştır

DEF'A 38 : 7 REBİÜLAHİR 1248 \ 2. Sayfa

Taraf-ı eşref-i hazret-i şehinşahiden cenâb-ı sadrazaminin Anadolu ordusuna me'muriyetlerine dair irsâl buyrulan hatt-ı hümâyûn-ı şâhânenin vusûlünde muktezâyı salâbet ve hamiyetleri üzre derhal derdest olan Rumili mesalihinin tesviyesine i'tina eylediklerinden ma'ada Anadolu ordusuna dair ba'zı tedâbir-i salibe ve mü'essereyi dahi icrâ buyrulmuş ve beş on gün zarfında gerek ma'yetlerinden bulunan asâkir-i mansureyi ve gerek kendülerinin küşâd tertib itmiş oldukları taburları ve piyade ve süvari külliyyetlü Kefe ve Toska ve Boşnak askerlerini ve işe yarar mirimiran paşalar ve ayanlar ve ser-gerdekân-ı sa'ireyi takım takım yola ihraç birle kendüleri sebûkbârca Dersaâdet'e geleceklerini yazmış olduklarından başka iş bu asâkir-i külliyyenin bir an ikdâm Ordu-yı Hümâyûna isalleriyle sa'ir mutalaat müteferi'a ve tertibatlarını dahi Ordu-yı Hümâyûnun ahval-i hazırasına göre tevfiğ ve Dersaâdet'te teşebbüs ve icrâ olunan tedâbir ve arâya tadbik itmek üzere her bir mesalih-i seniyyeyi lisanen takrir ve ifade eylemek içün kariha-i Sabiha-i Hazret şahaneden olarak âmedi divan-ı Hümâyûn Reşid Beg Efendi şehir-i sâbık ya'ni Rebiülevvel'in selhi Pazar günü me'mur buyrulub muma-ileyh dahi muktezâyı gayreti üzere ferdâsı Pazar ertesi günü 'âzimet itmiştir

Ordu-yu Hümâyûn kaymakamlığı uhdesinde tefvîz buyrulmuş devletlü Ra'uf Paşa Hazretleni şehir-i sâbık yani Rebiülevvel'in yirmi birinci Cumartesi günü Karahisar'dan hareketle şehir-i mezbûrun yirmi altıncı perşembe günü Ordu-yu Hümâyûna vâsıl olarak me'muriyetlerini ba'de'l-ilan kâffe-i umûr ve hususun rü'yet ve tesviyesine dirayetmendane teşebbüs itmek oldukları vârid olan tahriratlarında mündericidir

Donanma-yı Hümâyûn-ı Hazret-i şâhâne Kıbrıs sularında satvet-endâz oldukları halde Mısır gemilerine tesadûf olunmuş ve Donanma-yı Hümâyûn rüzgar altında bulundukları halde Mısır gemileri muharebeye cür'et edemeyerek Donanma-yı Hümâyûnun önüne düşüp firar itmiş olmalarıyla altı saat miktarı ve ardlarından ta'kibiyle ilerlemiş olduğundan ba'zı levâzimat tanzimi zımnında Marmaris limanına avdet kılınmış olduğu bu def'a devletlü Kapudanpaşa Hazretleri tarafından vârid olan tahrirat-ı resmiyyelerinde mündericidir

DEF'A 39: 18 REBİÜLAHİR 1248 \ 1. Sayfa

El-halletü hazihi ordu-yu hümâyûnda mevcut olan asâkir-i mutazama-i vesairden ma'ada bu defa cânib-i cenab-ı sadr-ı'azamiden bit-tertib sevk u i'zâm olunmakta olan asâkir-i nizâmiyye ve gayrı nizâmiyye külliyyetlü olduğundan müstevfi zahire tertibi icab itmiş fe-hamden sümme hamden bu sene-i mübâreke mahalde zahirenin kesreti olduğundan Konya civarında bulunan mahallerden Kütahya ve Karahisar ve Bozok ve Ankara ve Günkırı sancakları Kengiri kazaları tarafından râyiciyle zehâyir külliyyetlü tertib olunub Kütahya ve Kasahisar zahireleri için ordu-yı hümâyûn zahire Nazırı Arif Efendi Hazretlerine ve sâlif'z-zıkr diğer mahaller zahireleri için mütesillimlerine tertiblerine göre müstevfi akçeler gönderilerek rayic-i vasat üzere peşin akçesiyle mübayaa ücretleri verilerek ordu-yu hümâyûna nakıl olunmak üzere tenbihatnâmeler gönderilmiş ve bahren gönderilen zahireden Antalya ve İzmir ve İçel iskelelerine çıkarılacak zahireler nakliyesi dahi kezalik fukaraya bâr olmamak için lazım gelen arpa ve hububat ücretiyle tedarik olarak tahmîl ve nakl kılınmak üzere Antalya Muhafızı ve İzmir voyvodası ve İçel mütesellimine dahi akçeler irsâliyle suret-i irade-i seniye bildirilmiş ve zinhâr mugayir-i irade-i seniye iş bu zâhire akçeyi tamamen fukaraya verilmeyüb de müekkel ittihâz olunmak lazım gelir veyahud herkesin akçesi eline verilmeyerek

memleketçe olan salyane tevzi'lerine takas ve mahsûb olunmak gibi şeyler vuku' bulur ise cesaret edenler haklarında vehim olacağı ekîdtenbih olunmuştur

DEF'A 40: 29 REBİÜLAHİR 1248 \ 2. Sayfa

Otuz altıncı def'a rakamıyla tab' olunan nüsha-yı Takvim-i Vekayi'de beyan olduğu üzere Trabzon Valisi devletlü Osman Paşa Hazretleri zîr-i idaresinde bulunan Lazistan'dan ve gerek sonradan tevcih olunan Sivas Eyaleti ve dahilinde ka'in Çorum ve Amasya ve Tokat ve Divriğ sancaklarından Gümüşhane'den külliye-tlü asker me'mur buyrulmuş ve keza Erzurum Eyaleti'nin berüye semt olan mahallerinden ve Çıldır Beğlerbegisi Ahmet Paşa tarafından dahi maiyet-i müşarun-ileyh için başkaca askerler tertib olunmuş olduğundan müşarun-ileyh hazretleri mukteza-yı gayret ve hamiyet üzere bir taraftan zikr olunan mahallerden asâkir-i külliye tertib ve bir taraftan levazım seferiyeyi ikmal ve tanzim ile şehir-i Rebiülâhirin altıncı Cumaertesi günü Trabzon'dan hareket ve esnâ-yı rahde eğlenmeksizin doğru savb-ı me'muriyetine azimet itmekde olduğundan bu defa varid olan tahriratta iş'ar itmiş olduğundan bu günlerde savb-i me'mure vuslat ve ibkây-ı mukteza-ı müsalihi-i mevkûlesine ikdâ ve mübadereti me'muldur

DEF'A 43: Gurre¹³⁴CEMAZİYYELAHİR 1248 \ 1.-2. Sayfa

Ordu-yı hümayûn ma'yetiyle Konya'ya gelmiş olan Şam-ı Şerif vücuhundan malumi'l-esami zevât mevcud-ı maiyetleri olan askeriyle bazı hidematta istihdam olunarak izhâr-ı bendegî ve hamiyet üzere oldukları ordu-yı hümayûn tarafından iş'ar olundukça mahzuziyeti müstelzim olmakda ve hatta içlerinden dergahı-âli Kapuçubaşlarından Dürrünizâde Mehmet Ağa Dersaadete gelmek üzere ruhsat istemiş olduğundan bil-müsaade geçenlerde vürud itmiş ve hakkında envai iltifat erzân buyrulduğundan maadâ mübarek hak-payi hümayun-ı şâhâneye yüz sürmek müsüllü iltifat-ı âliye mazhar ve atıyye-i vafire-i cihânânîye dahi nail olmuş vesa'ireleri haklarında dahi riayet olunmak ve zurett çektilirmemek üzere ordu-yu hümayûn kaymakamı devletlü Rauf Paşa Hazretlerine tavsiye ve iş'ar olunmuştur.

¹³⁴Gurre : Kameri aylarının ilk günü

Külliyetlü asâkir ile Sivas tarafına me'mur Trabzon Valisi Osman Paşa Hazretleri Trabzon ve havalisinden asâkir külliy istishabıyla Amasya'ya vasıl olmuş ve Amasya ve civarından dahi müretteb maiyeti olan asâkiri bil-istishab geçen şehir-i Rebiülevvelin on dördüncü günü Amasya'dan hareket ve savb me'muresi olan Sivas'a azimet eylemiş Trablusşam Beğlerbegisi sabık Osman Paşa dahi ordu-yı müşarun-ileyhe iltihakitmiş olduğu tarih mezbûriyle müverrah cânib-i müşarun-ileyhe varid olan tahrirat-ı resmiyeden müsteban olmuş ve tarih-i hareketine nazaran müşarun-ileyhin şimdiye kadar Sivas'a vüsûli me'muldur

DEF' A 44 : 13 CEMAZİYYELAHİR 1248 \ 1. Sayfa

Umûr-ı Dahâlîye

Serdar-ı Ekrem sâbık Hüseyin Paşa Hazretlerinin uhdesinde bulunan Mısır ve Cidde ve Girit eyaletlerinin cenâb muâla-elkab-ı Hazret-i Sadarazamîye ilhaken tevcîh ve ihsân buyrulduğuna dair bu defaa beyaz üzerine Hatt-ı Hümâyûn mevhibet- nümûn-ı Hazret-i şehinşahi sahife pîrâ-yı sudur buyrulmuş olmağla iş bu mahalle tab' ve tertib ve ibare-i re'fet işaresiyle unvan Takvim-i Vekayi tehzib kılınmıştır

Suret-i Hattı Hümâyûn

Benim vezîrim gayretmusirem ma'lum sadakat-melzumun olduğu üzere Mehmet Ali nam hainin zuhûra gelen bagî ve isâati cihetiyle hakkında îcâb iden mu'amele-i şer'iyenin icrâsı zımnında bundan akdem Anadolu cânibinde tertib ve irsal olunmuş olan Ordu-yu Hümâyûnuma Hüseyin Paşa Serdar-ı Ekremlik ünvanıyla ta'yin olunmuş ve Cidde ve Mısır ve Girid eyaletleri ilhaken eğerce kendüsine tevcih ve ihâle kılınmış ise de hasbe'l-kader muvaffak olmamış olduğundan yeni başdan tedâbir-i sa'ire ve tedarikat-ı kaviyyenin icrâsı lâzım gelmiş ve avn ü inayet-i ilahi ile Arnavutluk ve Bosna maddelerine muvaffak olduğun misüllü bu hususa dahi tıbkı dilhah-ı şâhânem üzere muvaffakiyetin itlaf-ı samedaniyeden mes'ul ve mütemennadır kaldı ki bunca müddetten beru ahâlî ve fukarâ ve acze-i reaya haklarında merkez layıkında bakılmamış ve bu husus şu Arabistan ve o havali ahâlî ve fukarâsının dahi istihsal-i emin ve rahatı ve kâffe-i hususâtın şer'-i şerif tatbiken tesviye ve icrâsı ahs-ı matlûb-ı şâhânemiz olduğundan inşallahu teâla şu me'muriyetinde muvafakiyetle Arabistan ve havalisinin kâffe-i

nizamat-ı hüsnesi müyessir olduğunda salifü'z-zikir eyaletlere fukarâ perver ve mücerreb vüzerâ-yı azam ve mirimiran-ı kiramdan her kimler intihab ve tensib olunur ise buna dair arz ve iş'arın vuku'nda onların uhdelere tevcih ve ihale olunmak üzere zikir olunan eyaletleri şimdilik uhde-i liyakatına tevcih ve ihale eyledim bu surette müşarun-ileyh Hüseyin Paşa'nın Ordu-yu Hümâyûnumda bir güne malahatı kalmamış olduğundan Dersaadetimize gelmek üzere tarafından müşarun-ileyh icâbına göre cevab tahrir ve irsal olunsun hemân cenâb-ı hakk herhalde seni muvaffak eyleye amin. Bi-hürmeti seyyidü'l-murselin

İş bu Hatt-ı Hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı Hazret-i hilâfet-penâhi mantuk-ı münifi üzere derhal müşarun-ileyh Hüseyin Paşa Hazretlerinin Dersaadet'e âzimet-i zımnında cânib-i vekalet-penâhîden mektub-ı sami tastir olunmuş zikir olunan eyaletlerin uhde-yi Hazret-i sedarat-penâhiye ilhakını ma'alın iktizâ iden evâmîr-i âliye dahi ısdâr olunarak Ordu-yı Hümâyûn tarafından tesyir kılınmıştır

DEF'A 45: 24 CEMAZİYYELAHİR 1248 \ 2. Sayfa

Otuz dördüncü def'a rakamıyla tab' ve temsîl olunan nüsha-yı Takvimi Vekâyi'de derc ve iş'ar olunduğu üzere mücerred heva-yı nefesine itba'en istihsâl-i garz-ı mahsusa zımnında bağı ve tuğyana mütesaddi ve bunca ibadullahın insilâb-ı rahatlarına bais ve badî olan Mehmet Ali'nin bu vecihle metbû-ı şer'î ve veli-ni' met-i hakikisi olan saltanat-ı seniyyeye isyan ve şekavet fazihisini irtikâb ile sâlik olduğu harekât-ı reddiyesini haşmetlü Rusya imparatoru cenâbları red ve takbîh iderek o makûle asi ve bed-hahın indinde kendi me'mûrunun bulunmasını şân-ı hükümdariyesine muvâffık görmediğinden İskenderiye'de olan konsolos vekili kaldırılıp Dersaadete celb olunmuş olmağla bu muâmele-i cemîle ile imparator-ı müşarun-ileyh cânibler zat-ı şevket-simât-ı şâhâne hakkında safvet-i samimiyyesini fiilen isbat ve beyan ve taraf-ı saltanat-ı seniyyeye hayır-hahılığını amme-i âleme ilan iderek mutasîf olduğu hulus ve hâkkaniyeti aynen ve ayanen müşahade olunmuş ve fi-hakika imparator-ı müşarun-ileyh cânibleri bu hususda hükümdarlık şânını ve hem-civarlıkhukukunu icra ve ifa etmiş olduğundan nezd-i alîde kadr ü kıymetibilinerekbais-i mahzuziyet ve rehin makbuliyet olması ve taraf-ı hazret-i

şâhânedan dahi hakk-ıcenab-ı imparatorîde hürmet-i mütekâbile izhariyle beyne'l-
tarafeyn te'yid mühür ve mahlese-i himmet buyrulması müessir hüsn-i niyet-i şâhâne
ve menâkıb-ı kadirdanî-i padişahane iktizasına mütertib olmuş olduğuna binaen
devlet-i müşarun-ileyhin Dersaadet'te mûkim fevkalade murhhas orta elçisi asaletlü
Butenefcenabı iş bu mah-ı Cemaziyelahir'in on birinci Pazar günü baş tercümanı
Frenkini ve konsolos vekili muma-ileyh ile ma'en Mâbeyn-i hümâyûna davetle
devletlü Serasker Paşa ve Müşir -i Hassa Ahmet Paşa Hazretleri ve Re'is Efendi hazır
oldukları halde huzur-ı hazret-i cihan-bânide ber-vech-i bâlâkonsolos vekili muma-
ileyhin İskerderiye'den kaldırılması cihetiyle vaki olan mahzuziyet-i seniyyeyi
mutazamın muhataba-i şâhâne ile elçi-i muma-ileyh bit-taltif cânib-i cenab-ı
imparatoriye tasvir-i hümâyûn ile müzeyyen bir'aded murassa' kutu ihdâ ve elçi-i
mumi-ileyhe bir kıt'a askılı mücevher tasvir-i hümâyûn ve tercüman vekili muma-
ileyhümâyâ dahl bir kıt'a mücevher nişan i'ta buyrulmuş ve baâde elçi-i muma-
ileyh daire-i Mâbeyn-i hümâyûn ve bağçe-i firdevs-nümun-ı şâhâneyi seyr ü
temaşabirlememnunen ve mutayyiben mahaline avdet itmiştir

DEF'A 46 : 6 RECEB 1248 / 1. Sayfa

Geçende uhdesine Adana Eyaleti ve Azir ve Beylan sancakları tevcihiyle ordu-
yu hümâyûna i'zâm olunmuş olan mirimiran Şehla İbrahim Paşa'ya bu defa avâtıf-ı
âliye-i hazret-i şâhânedan rütbe-i samiye-i vezaretlezikr olunan Karaman Eyaleti dahi
ilhake tevcih ve ihsân buyrulub Karaman Valisi sabık Aliş Paşa'nın Gelibolu'ya doğru
gelmesine irade-i seniyye müte'allik olmuş ve mukaddemailhaken uhde-i müşarun-
ileyh de bulunub bu defa açıktaki kalan Trablusşam Eyaleti ve gerek mukaddem münhal
olan SaydaEyaleti'yle Kudüs ve Nablus sancakları dahi mukaddem ve muahhir nüsha-
yı Takvim-i Vekayi'de münderic olduğu üzere bi- nimeti teala kariben diğerleriyle
beraber iktizasına göre âher münasiblerine tevcih ve ihsân olunmak üzere şimdilik
uhde-imekârim-ade-ıcenab-ı sadrazamiye ihale ve tevcihi hususuna irade-i mekârim-
ade-i hazret-i şehinşâhi müte'alik buyrulmuş olmağla ol-vecihle iktizaları icrâ
olunmuştur

DEF'A 47: 20 RECEB 1248 \ 1.-2. Sayfa

Cenâb-ı muallâ el-kâb-ı sadaret-penâhi Dersaadet'te oldukları halde ordu-yı hümâyûn Konya'da ise de kendü tertib eyledikleri asâkir-i külliye'nin orada ictimai tekessür-i asâkir cihetiyle bazı suûbeti müstelzim olması mütalaasıyla Akşehir kazasını ma'-asker-i sâni ittihaz buyurularak gerek buradan ve gerek Gelibolu ma'birindenpeyder pey sevk ve imrâr olunan asâkir-i doğru Akşehir'e irsâl ve ikâme birle şâyed kendülerinin o tarafa vüsullerinden evvel hûne-i Mısıriyenin Konya üzerine tasallutları açıktan muharebeye tutuşmayarak Akşehir'de olan Ordu-yu hümâyûna iltihâk eylemelerini kaymakamı bulunan devletlü Ra'uf Paşa Hazretlerine iş'ar ve tavsiye buyrulmuş olduklarından ol-vecihle Konya'da olan heyet-i mecmûa mukademce Akşehir'e çekilub şimdiki halde atmış binden mütecaviz asâkir-i güzide içtima' itmiş ve cânib-i sadrazamî dahi vasıl olarak bi-tevfik-i teala bu günlerde esbâb-ı muharebeye teşebbüs buyurmuş olduklarından ve Sivas ve Kayseri taraflarından dahi Sivas ve Trabzon valisi Osman Paşa Hazretleri ma'yetleriyle 'asâkir-i külliye tahaşşüd iderek muharebeye müteheyi bulunduklarından kariban ihbar-ı sâre vürudu eltâf ve 'inayât-ı bi-gayat-ı cenâb-ı hayrî'l-nasrinden mütemennâ ve muntazırdır

DEF'A 49: 19 ŞABAN 1248 \ 1. Sayfa

Kırk yedinci def'a rakamıyla tab' olunan nüsha-yı Takvim-i Vekayi'de beyan olduğu üzere cenâb-ı sadrazamı ma'asker-i sâni ittihaz olunan Akşehir'e vâsıl olarak esbâb-ı muharebeye teşebbüs itmişler idi muharebeye kifâyet idecek mertebede asker ve lüzumu midar tob ve mühimmat ve ol mikdar asâkirin idarelerine vâfi zehâyir ifraz ve istishab birle ileri Konya üzerine hareket ve âzimet iderek ve muhalefet-i hava ve şiddet-i şita sebebiyle birkaç gün Konya civarında tevkîf ve aram eyleyerek nihâyet geçen Receb-i şerifin yirmi dokuzuncu cuma günü sevk-i asâkir ile tarafeynden muharebeye ibtidâr olunarak saat yediden dokuza kadar top cengi ve sa'at dokuzdan ahşamdan sonraya kadar dahi süngü süngüye muharebey-i şedide ve vuku' bulmuş ve öte tarafa gereği gibi kesr gelerek Konya derununa kadar girilmiş iken bi-hikmeti teâla ol gün havada bir sis ve duman zuhûr ve ba'de ahşam karanlığı muharebe buhranı ve cenâb-ı sadrazamiyenin ikdâm ve gayretde ifrat-ı mizâcî sebebiyle bi'z-zat asâkirin ilerisine geçüb Konya derune asker idhâl, dağdağasıyla

meşgul ve müstağrik bulunduğu halde bir takım Mısır suvarisini gecelik haliyle kendü askeri zann ederek yalnız başına içlerine varmış ve zikr olunan neferât dahi sadraazam olduğunu derk ve etrafını ihâta ile hesab el-kader me'hûz olduğu muntec olmuş olmağla takdir-i mümteni' el-tagyîr hükmünü icrâ itmiş demek olur bu keyfiyat-ı garibenin vuku'u ve gece karanlığı basması cihetiyle zabıtân-ı asâkir dahi ber muktezâ-yi nizam ilerliyemeyub zaruri çekilmiş olmalarıyla keyfiyat Ordu-yı Hümâyûndan bulunan Müşir -i asâkir-i hassa-yı şâhâne Ahmet Fevzi Paşa Hazretleri tarafından inhâ ve bundan böyle tekrar ne vecihle hücum ve hareket olunması istîzân olunub eğerçi Akşehir'de ve berularda iş bu muharebe bulunmamış külliyetlü sınıf asâkir ve mühimmat ve zehâyir mevcud ve tekrar muharebe mümkün ise de gün be gün şitanın istidâdı ile mevsim-i muharebe güzerân itmiş olduğundan asâkir-i mevcûdenin hem sefaletten muhafazası ve hem kuvve-i cedîdenin istihsâli zımnında Ordu-yı Hümâyûnun şimdilik berulara doğruya gelmesi hususuna irade-i seniyye müte'alik olmuş ve sadra'azam hazretlerinin böyle muharebeye gittikleri esnada yed- i emanetlerinde olan mühr-i hümâyûn-ı şâhâneyi hasbe'l- ihtiyat beraber yer almamak mu'tadları olduğundan Müşir müşarun-ileyh hazretleri mührü hümâyûn hazret-i hilafet-penâhîyi dahi hafızı tarafından ahz ile ordu-yı hümâyûn-ı şâhâne berulere tahrik kılınmış olmağla Müşir müşarun-ileyhin bi-nimet-i teala bu gün yarın Dersaadet'e vürûdunda vaki olacak müzakerâta göre iktizâ iden tadâbir vâranın icrâsına ibtidâr olunmak tasmîm kılınmıştır

Ber vech-i bâlâ vuku'ât gayr-ı layıkanın sebep ve menşe'i bidâyet-i zuhrundan beru Takvim-i Vekayi nüshalarına derc ve beyan oldunduğu üzere olub her ne ise cemi' zamanda beynel-müslimin kıtâl ve muhâsemât vuku' mebgûz-ı ilâhî olan bir keyfiyet olduğundan başka ba'zen îcâb-ı şeri' ile vuku'nda dahi hadd-i itidallik tecavüzüyle memâlik-i İslamiyede fitne ve ihtilalin imtidâdı ve sefk-i dima- yı beşeriyeye ısrar suretiyle dahi kezâlik inde's-şer'-i şerif ve gerek nezd-i merâhim- vüfud-ı hazret-i şâhânede tecviz olunmayub ale'l-husus ki tarafeynden vuku' bulan telafât ve hasarât ve dökülen kan cümleten zat-ı hazret-i şehinşâhinin mülk-i mevrûs ve tebaası olan bilâd ve ibadullaha şâmil olması cihetiyle kâffe-i ibad ve zîr-destani haklarında şâmil olan rahm ve inâyet-i hazret-i mülûkane ve mütehallik oldukları ahlak ber güzide iktizasınca iş bu tahaddüs iden fitne-i na-marziyenin def'i ve ref'ine müsaâde-i seniyye-i hilafet-penâhîleri erzân ve ba-husus irade-i celile-i cihân-

bânileri şâyân buyrulmuş ve tophâne-i amire Müşir i Halil Refet Paşa Hazretleri bundan ikdâm Kapudanlıkla Akdenizde iken Mehmet Ali Paşa tarafından li-eclî'li-istifa İskenderiye'ye da'vet olunmuş ise de o vakitte Kapudanlık me'muriyeti âzimetine ma'ni olarak kalub el-halletü hazihi bulduğu me'muriyeti haciz olunmayacağından bu def'a me'muriyet kâfiye ile Müşir -i müşarun-ileyh hazretleri ta'yin ve hâlâ Amedi-i Divan-ı Hümâyûn Mustafa Reşid Bey Beyfendi dahi ma'yetine me'mur buyrularak birkaç gün zarfından boğazda olan Donanmay-ı Hümâyûn sefâyininden bir münasibine rükûb ile âzimetine irade-i seniyye müta'alik olmuştur müşarun-ileyh Mehmet Ali Paşa'nın zuhûra gelecek usul ve mişvarı irade- i seniyye-y tevaffuk ve iddia' eylediği sıdk ve ubudiyette sebât-ı kadimini isbat eylediği halde kariben kaffe-i vuku'at ke-enlem-yekun hükümüne girerek maksûd olan asâyiş-i bilad ve i'bad kaziyesi şer'en hasıl olacağı aşıkardır

DEF'A 54: 3 ŞEVVAL 1248 \ 1 ve 2. Sayfa

Umûr –ı Dâhiliye

Fünûn-u harbiyeye vâkıf bir dirayetmendin bend bend kaleme aldığı makalenin me'alidir.

Bir birini müta'kib iki defada Anadolu cânibine sevk ve irsâl olunmuş olan ordu-yı hümâyûnların keyfiyet vaka'ları müta'laya ammeyi belki teşvîş ve tağyîr birle netice-i muharebeye rivayât-ı kâzibe ile mestûr kalmamak için tasrîh ve izâh-ı maddeye muhtaç olub ancak böyle bir muhâkeme-i mühimmeye merbûtiyyeti der-kâr olan dikkat ve i'tinanın cesametine kıyasen kâffe-i te'milât ve ağraz-ı zatiye vehb-i nefis kaziyesinde îcâb iden siyânet-i hâliyye mahv olunmak lâzım gelir binaen-aleyh asâkir-i Mısiriye ilk vaki olan muharebatın netice-i gayr-i me'mulesi ve İbrahim Paşa'nın bu vecîhle tecavüz ve tahtisi kâin ahlak-ı milliyetnin nizam-ı müstahseneye âdem-i muvafakatı ve usûl nizam-ı askeriye'nin te'sis ve takviyetinde i'tikad-ı ammenin muhaelefeti hasebiyle te'yîdine ikdâm-ı seniyye buyrulan tanzimat-ı behiyenin yevmen fi yevmen tezâyüd bulmasına bir sedd ve mânia olmak niyet-i fasidesinde neş'et itmiş olduğu bazı erbâb-ı politika beyninde mülahaza kılınmış ve salifü'z-zikr ordu-yı hümâyûnlar harekâtına nazaran belki tertibât ve nizam-ı askeriyede taksirat vaki' olduğuna veyahut sınıf-ı askeriye'nin keremiyet-i gayret ve

hâhiş per hamiyetlerine halel tertib eylediğine azv olunmuş ise de esbâb-ı hakikiye izah ve hâlisâne tasrîh olunduğu suretle iş bu mûlahaza ve mûta'alaların cümlesi tahayyülât-ı vâhiye nev'inden olduğu tebeyyün ideceği ve o makûle asılsız ve vâhî sadede havale-i semî'-i i'tibar olunmayacağı bilâ- iştibâhidir

Bir ordunun tertibât-ı tedârikatı ve sefere sevk olacağı askerin kâmilten tehcîz ve tehiyyesiyle merkez-i vahide ictima' ve ihtîşâdı hususu ve ol orduya lâzım gelen kâffe-i hidmât-ı askeriye'nin layıkıyla icrâ ve tanzimi ale'l-umum rû'iyet umûr-ı askeriye edevât-ı harbiyeye me'mur olan zatın farıza-i zimmet ve mevkûl-ı uhde-i me'muriyeti olup ancak askerin hareket ve âzimet eylediği günden beda' ile te'sis olunan nizamâtın vikâyesi ve neferât-ı askeriye'nin lazım gelen kuvvet bedeniyelerini muhâfaza ve siyânet esbâbının istihsâli ve askeri beynine ilkây-ı şevk ve gayret zabt u rabt maddelerine dikkat ile her birinden matlûb olan farıza-i zimmetin ifâsına mukayyed olarak onların hevâyic-i zaruriyelerine dair cemî'-i hususâtın ihtimam ve iltizamı ve herhal ve keyfiyetde muhkem ve payidâr olan irade-i kât'iyenin zîr-i idaresine müfevvez olan aksâm-ı asâkir-i mütenevviaya bildirilmesi bil-fiil ol orduyu kumanda iden seraskerlerin müteferriât-ı me'muriyetinden olduğuna binaen bir ordunun tali' teclîsinin nîk ü bedi mücerred seraskerinin kabiliyet ve ma'lumatına ve ha'iz olduğu rûtbe-i vâlâsına merbût olan sâhib-i re'y ve tenbihin istiklal ve istihkakına menût mevâddan idüğü fûnûn-ı harbiyeye ve muharebinin usul-i mer'iyeye ve kâide-i mutlakasındadır

Serasker olan zâttın cesâmet-i me'muriyeti muhalif muvacehesinde ziyadesiyle ehemmiyet kesb idub şöyleki cümle'nin em'ân-ı nazar ve dikkati anın üzerinde sabit olduğundan başka muharebe şûru'unda hesabe' l-beşeriye kulûb-ı askeriye'ye tevarüd ide gelen ihtilâc ve ihtirâz ve ümid ve intizar keyfiyetleri mücerred müşarun-ileyhin zâtında merkezlendiğinden ve cümlesi hareket ve cevelânında lâzım gelen kuvvet ve iktidarı müşarun-ileyh dakaik-i fenn-i muharebede olan ma'lumat-ı tâme ve tebbirât-ı hakimânesinden me'mul eylediğinden serasker-i müşarün-ileyh ol halde fi'n-nefsü'l-emr cümle'nin ve hususen henüz tertîb ve tanzim olunub hod be hod tahsil-i emniyet itmeğe vakti olamayarak emniyet-i tâmesini meydan-ı muarekeye delil olan seraskerinden me'mul iden bir askerin ruhu mesâbesinde olduğu muhtac-ı tafsîl değildir

Hüseyin Paşa Hazretlerinin Seraskerliği hengâmında zuhûra gelen kesret hatadan naşı asâkir-i nizamiyeye usanç gelmek lâzım iken der-kâr olan şevk ve gayretlerine asla ve kat'a fütûr gelmeyerek müddet-i kâlilede kal-evvel nizam ve intizam üzere tertîb olunmağla beyinlerinde muharebe arzusu hataya-yı güzeşteyi imha hâhişi ol günden kaç kat ziyade idi işte böyle bir askerin kumandası ztt-ı hazret-i sedaret-penâhîye tefvîz olundu

Asâkir-i Mısıriyenin Konyaya takarrüblerinde Ra'uf Paşa Hazretleri hâiz olduğu kaymakamlık rütbesinden naşî ol mahalde bulunan kesîrû'l-mikdar top ve külliyyetlü mühimmatı ve cüz'i kalan asâkir-i nizamiyeyi hey'et-i mecmualarıyla Akşehir'e kadar geriye çekmiş ve ol hengâmda de Mısır süvarisi her nekadar verâsından ta'kiben sarkıntılık itmiş ise de nizanına kat'en hâlel götürmeyerek hakimâne ve müdebirâne gerüye çekilmesi fenn-i muharebe usulünce doğrusu şayeste-pesend ve sitayiş olmuş mevaddan olub ancak bu dakikalara vukûfu olmayan bazı erbâb-ı igrâzın nevummâ ta'rifine serrişte itthâz olunmuş ise de şevketlü sultan Mahmut Han Hazretlerinin herbir hususta ve bi-tahsîs-i fûnûn-ı behiye-i nizamiyede der-kâr olan ma'lumat-ı âlîye ve ıtla'-ı kâmilelerinden naşî müşarun-ileyh iş bu hareketi mucib-i hoşnudi-i şâhânesi olmuşdur

Sadr-ı sâbık Reşit Paşa Hazretleri ekser vakit ve zamanı gayri mutazam asker aralarında ve ordularında geşt ü gûzar ile geçürerek meşreb-i askeriye ve cengevar ve bir zata lâzım gelen sürat-i harekete alışmış ve öteden beru ve tarik-i askeriyede nice gayret ve şeca'at meşhûd olmuş ve cür'et-i zâteye izhâriyle şöhret bulmuş olduğundan bu bâbda hakkı inkâr olunmak Devlet-i Âlîye tarafınadan dahi tecvîz buyrulmayub ancak müşurun-ileyhin iş bu hâl-i şeca'at me'ali İşkorda muharebesi misüllü muharebatta mücerred hiddet-i cür'et ve cesarete karşı durmağa liyakati ve fenn-i harbi bilur askere mukâvemete takati olmayan asâkir-i gayri muntazama ile cenkleştiğinden kendüsine yaver olmuş ise de kuvvet-i muntazama ve fenn-i muharebe mukâbelesinde fa'ide verilmeyub hattı mazarr olduğu bu def'a bi'l- müşahade tecrübe gerdesi olmuşdur müşarun-ileyh mâlik olduğu cür'et ve cesaret-i zatiyesine kemâl derece güvenerek askerliğe vacib olan ihtiyacı der-hatır itmeyübde nefsinı fedâ itmeğe karar vermekten ise kuvvetini âher vecîhle sarf itmek gerek idi müşarun-ileyh me'lûf olduğu vecîhle bu kere dahi kendüsünün şiddet-i hücumuna kemâlîyle emniyet vererek fenn-i muharebenin ve muharebeden mukaddem lâzım

gelen tedâbir-i ihtiyatiyenin kadr ve kıymetini ve fenn-i muharebeye usulünce tecvîz olunmayub harekât ile ba'zı cesîm hatalar vuku'andan ictinâb ve ihtirâza sarf-ı zihin ve i'tibar itmemekle iş bu ihtiyâr eylediği usulünün neticesi zikriyatı hatayay-ı cesîmenin vukuuyla zir-i idaresine müfevvez olan ordunun düçar-ı enva-i teşettüt ve hasar olunmasını intâc itmiş olduğu kazaya-yı müsellemedendir

Müşarun-ileyh Reşit Paşa Hazretlerinin fûnân vâsia-i harbiye ve muharebede ve nizamca seraskerlik hizmetine merbût olan dekaik-i mühimmede adem-i ıtlâ'ından naşî gerek Akşehir hareketinden ve gerek mâh-ı recebinin yirmi sekizinci günü Konya sahrasında vaki' olan muharebeye mübaşeretde zuhûra gelen hataları evvela kış mevsiminde tecavüzen cenk itmek behmehal ekser zamanda askerin perişanlığını mûcib bir keyfiyet ola geldiğinden muharebenin mübaşeretinden mücerred fevaid vâfireyi gayr-i mu'tadanın istihsâli muhakaken bilinmedikçe veyahud def'-i imkan kabul itmez derece bir nevi' mecburiyet hasıl olmadıkça ol müsüllü mehâziri ihtiyâr ile cengi iltizâm itmek hususu fenn-i muharebeye dair olan müellifât ve resâil ma'mul bahanın tecvîr gerdesi olmayan mevaddan iken müşarun-ileyh mecmû-ı asâkir ithâz olunan Akşehirden Dokuzluhan ve Konyaya varınca şiddet-i şita ve berûdet-i havam kesret-i berfi hasebiyle yollar mesdûd olub top ve mühimmat ve zahirenin nakli mümteni' derecesinde olarak öyle karada ve soğukda cüz'i mühimmat ve zehâyir ile askeri tahrik ve i'zâm itmiş ve Konya sahrasına varıncaya değin yolların ve havanın zahmet ve meşakkatinden tâb ve tunâni kesilmiş askeri bilâ teemmül Asâkir-i Mısıriyenin karşısına götürmüş olduğu sâniyyen hareket olunan mahalden gidilecek mahalin beyninde olan mesafeyi ve günlerin ve saatini hesab edib ana göre askeri sevk itmek hususu seraskerin akdem-i mütalaatından iken Konya muharebesinden çend rûz mükaddem müşarun-ileyh Reşid Paşa Konyadan bir buçuk saat mesafede kâin Sele karyesinde bulunan Asâkir-i Mısıriye üzerine sâbık silahdarı maiyetiyle bir mikdar gayr-i muntazam asker ve beş kıta' top tağ yolundan ta'yin ve kendüsü dahi asâkir-i nizamiye bi'l-istishab yevm ma'hûdede Sele üzerine hücum ve hamle itmek üzere ova yolundan hareket ideceğine karar vermiş olub ancak yev-im mezkûrede kendüsi varub varamayacağını mütalaa idemediğinden muma-ileyh yalnızca gayr-ı muntazam asker ile Sele üzerine hücum idüb ve nizam askeriyle mukabeleye muktedir olamadığından topları terk ile ser'at-i avdete mecbûr olmuş olduğunu misüllü yolların suûbiyetinden ve günlerin kısalığından geç kalınacağını

müşurun-ileyh keزالik mütalaa itmeyerek saat sekiz sularında Konya sahrasına vasil olmuş ve Asâkir-i Mısıriye on beş, yirmi seneden beru ta'lim ve teallum-ı fennine meşgul olarak geregi gibi tahsil melek ve malumat itmiş olduğundan başka yine mevki' tutmak ve muharebeden evvel lâzim gelen tedbirleri icrâ etmek ve zeminin ve saat ve keyfiyetine göre hıttı-i harbi tanzim eylemek ve mahal ve mevki'nde metris ve tabya yapmak hususlarında ecnebi zabıtlar istihdam itmeğe mecbur olmuş olduğundan müşarun-ileyh ol tarafa vardıkta asâkir-i mısıriyeye vaktiyle mevki' tutmuş müte'adid tabyalar inşasıyla kendüsine metanet vermiş bulmağla eğer asker gice meydanda kalur ise açlıktan ve susuzluktan sabaha kadar telef olanı olup olmayanı dahi ertesi gün hiçbir işe yaramayacağını fehm eylediğinden hemen muharebenin şürûuna mecbur olarak muharebeden evvel iktiza iden tertibleri idüb kendüsine muvaffak mevki intihâb etmeye vakti kalmamış idüğü sâlisen aks-i kaziye zuhurunda askeri bir mahale toplayub rahatlandırdıktan sonra yine saf-ı harbnizamına idhâl birle ilerüye sevk idebilmek yahud iktizâ-yı halde nizam üzere gerüye çekebilmek için vaktiyle bir mahal-i istinâd intihâb etmek elzem olduğunı herhal der-hatır itmediği rabian meydan-ı muarekede müşarun-ileyh saf-ı harbi nizamını dert hat üzere tertib itmiş ve iş bu tertib hatası fenûn-ı harbiyeye vâkıf ve agâh olanlar indlerinde emr-i celî olmağla ta'rife hacet kalmayub ba'de hasbe'l- icâb ikinci ve üçüncü ve dördüncü hatları zeminin vüs'ati olup olmadığını mütalaa itmeyerek peyder-pey birinci hattın hizasına geturinde hattın tûli hadden ziyade uzanmış ve öyle bir hattı ihata itmeğe meydanın müsa'adesi olmadığından sol başta olan alay kavli-i tabur idemeyub bil'zurur hücum kavliyle kalmağa mecbur olarak Asâkir-i Mısıriyenin ol tarafa vaz' olunan toparlarından bilâ-mucib rıhnedar olmuş ve bunlardan kat'-ı nazar toparlarını birinci hattın hizasına vaz' idüb asâkiri mısıriyenin toparları ise birinci hattın ilerüsünde olarak tamam-ı menziline olduğundan asâkir-i mansurenin birinc hattını hasarata düşür idüb ancak asâki-i mısıriyenin hattı beru tarafın gülle menzilinden haric bulunarak ol kadar rıhnedan masun bulunmuş olduğu cesîm hatalardan ma'dûd olmağla işte vuku bulan Konya muharebesinin bu vecihle netice vermesi mücerred müşarün-ileyhin ol vecihle olan adem-i vukûf ve ma'lumatının semeresi olmak lazım gelür

Her ne kadar böyle ise de asâkir-i mansure yine muharebeye şeci'ane ikdâm iderek cengaverlikle meşhur olan asâkir-i mukâyesesinde izhâr gayret ve

keremiyetten hâli olmamış ve eğer müşarun-ileyhin vakası zuhûr itmemiş olsa hasbe'l-hal meydan-ı nusret ve galebe kendülerine kalmış olacağı şek ve şübheden ârî olarak belki Asâkir-i Mısıriyenin curnallerinde dahi mu'terefen beyan olunması apleb-i ihtimaldir hâlâ birinci hattın sağ başında bulunan alay fenn-i muharebede oldukça meleke ve ma'lumat peyda etmiş ve tahsil ve vukûf eylemiş olduğundan Asâkir-i Mısıriyenin üzerine çend def'a hamle ve hücum birle meydan-ı muharebede haylice telefe giriftar olmuştur müşarun-ileyh Reşit Paşa'nın adem-i mevcudiyeti hasebiyle diğer alaylar dahi alay-ı mezkûre ile beraber hareket idemediklerinden iş bu alay başı başına hareket itmeğe mecbur olmuştu el-hasıl eğer müşarun-ileyh malumatı ve fenn-i muharebe-i nizamiyede meleke ve tecârübü ve hezm ve ihtiyata riayeti zîr-i idaresine müfevvez olan asâkirin gayret ve keremiyetleriyle tevaffuk itmiş olsa muharebe-i mezkûre suret-i aher kesb itmiş olacağı muhtac-ı tarif olmamağla iş bu ifadat-ı hakikiyenin mübeyyin olduğu esbâb-ı tâhiriye mütalaa-i vâhiyeden tasfiye-i izhâne vâfi ve kâfidir

DEF' A 56: Gurre ZİLHİCCE 1248 \ 1.sayfa

Umûr-ı Dâhiliye

Bundan akdem tab' ve temsîl olunan Takvim-i Vekayi nüshalarında beyan olduğu üzere Devlet-i Âliye-i ebedü'd-devam ile Rusya devleti beyninde der-kâr ve üstüvâr olan üss-ü esas-ı selm ve musafât iktizasından ve bi-tahsis haşmetlü Rusya imparatoru cenâbları mübârek ve mu'alla zâtt-ı şevket-semat-ı Hazret-i padişahinin dost-ı hayırhâhı ve gayretkeş-i bî iştibâhı bulunduğu âsar-ı sadıkhanesi muktezâsından olmak üzere vuku' bulan Mısır gailisini ind-i imparatoride takbih eylediğinden merkûz zât-ı gayret alamet-i dostanesi olan hayırhâhlığını izhâr ve ilan zımnında evvel emirde İskenderiye'de bulunan konsolos vekilini kaldırub bu tarafa celb ve ba'de nesâyih ve ifadât-ı lâzime ve tebliğat-ı müstelzime ile mülâzim cenerali Muraviyef'i mahsusen Mısır tarafına ta'yin ve tesyîr eylemişdi imparator müşarun-ileyh cenâbları iş bu gaile-i Mısıriyenin imtidâdını tasvib ve tecavüz itmediğinden ve hasbe'l-musadaka kendü mülk ve memleketinde zuhûr itmiş gibi 'ad eylediğinden hakk-ı ulyây-ı cenab-ı şehinşahide olan niyât-ı hayriyesiyle i'anet müktezeyeyi fiilen icrâya müste'id ve müterakib bulunmuş ve taraf-ı eşref-i hazret-i padişahiden dahi bi'l-icâb-ı esbâb istiânete teşebbüs buyrulmuş olduğundan mücerred mübârek

mes'ud zâtt-ı meâl-i semat-ı cenâb-ı şehinşahinin hizmet-i muhafazasında bulunmak ve o tarafa sevk ve i'zam ve ne vecîhle irade ve istihdam buyrulur ise ol vecîhle hareket ve hidmete sa'y ve ihtimam olunmak ve gaile-i Mısıriye külliyyen ber taraf olmak ve ber vefk-i dilhâh-ı âlî bir hüsnü sureti bulmadıkça 'avdet itmeyerek indifai gaile ile her ne vakit irade ve izn-i şâhâne buyrulur ise ol vakit i'ade kılınmak üzere Bahr-i Sefîd cânibinde olan donanmay-ı imparatoranesinden konteramiral Lazerak nam amiral zîr-i kumandasında bulunan bir filo donanmasını mukaddemce vaki olan irade ve iltimas-ı âlîyeye mebni derhal ta'yin ve irsâl ve Büyükdere pişegahane irsâl eylemiş ve muahharan irade ve matlûb-ı âlî buyrulan ma'lumü'l-miktar asâkiriyyenin dahi suvâr oldukları tüccar sefâyyinini muhafaza ve komboy eylemek üzere diğer konteramiral Kumani nam amirallin zîr-i kumandasında olan bir filo donanmasını dahi ta'yin ve isbâl itmiş olduklarından donanmay-ı mezkûre ile asâkir berriye-i mezbûrenin Büyükdereye lenger-endâz vüsulleri ihbar kılındığına mebni zât-ı şevketme'ab-ı kudret-nisâb ademallahu teala ömr ve şevket-iley yevmü'l-hesab efendimiz hazretleri amiral-i muma-ileyhüma ile asâkir-i berriye kumandanı ceneral-ı muma-ileyh ve Muravyefi ve Mirliva rütbesinde olan diğer ceneral Dö Berikad ve iki kolonel ve imparator müşarun-ileyh cenâblarının vesair zabitanını taltif buyurmak irade-i mekarim-mu'tada-i seniyyesiyle geçen Zilkâideü's-şerifenin on beşinci cum'a ertesi günü hava şedîd ve emare-yi yağmur dahi zahir ve bedid iken kemal-i taltifat-ı âlîye-i şâhânedelerinden naşı bil'shevket ve'l-ikbâl Tarabya'da kâin kasr-ı muallay-ı hümâyûnlarını teşrif-i inâye-i redif-i mülûkâne buyrularak devletlü Serasker Paşa ve Müşir -i Asâkir-i Hassa-i şahane devletlü Ahmet Fevzi Paşa Hazretleri dahi beraber bulunarak delâlet-i müşarun-ileyhüma ile ceneral amiral vesair zabıtân-ı muma-ileyhimin huzur-ı mekarrim-nüşûr-ı mülûkanelerine isticlalabine inâyett ve cümlesi rüesay-ı hâk-pâyî iksîr- asay-ı şâhâne ve nail-i iltifat alem-bahay-ı padişâhâneleriyle haiz-i rehine-i fahr ve memnuniyet buyrulduğu halde imparator-ı müşarun-ileyh cenâblarının bu vecîhle zât-ı şevket-semat-ı padişahameleri hakk-ı alisinde zuhûra gelen i'ânet-i dostane ve gayret-i hayırhâhaneleri ne derecelerde mahzuziyet-i ulyay-ı mülukanelerini mucib olduğu beyanıyla zikir olunan donanma ve asâkir-i berriyenin esnâ-yı rahde bir güne sıkıntı çekib çekmedikleri su'a-il hümâyûn buyrulduğundan Devlet-i Âlîye-i ebedü'd- devamın hakk-ı yed-i âlîlerinde olduğundan ve kendüleri dahi imparator-ı müşarun-ileyh cenâbları tarafından hizmet-i muhafaza-i Hazret-i padişâhânededen bir güne

sıkıntı çekmeyerek gelmiş oldukları müteşekkîr ve memnunen ifade ve cevap eylediklerinde iş bu donanmay-ı mezkûre ve asâkir-i berriye-i mezbûre mübârek zât-ı inâyet-semât-ı padişâhâneleri hizmet-i muhafazasına ta'yin kılınmış olduğundan saye-i tûbî-vâye-i mülûkânelerinde asâkir-i muntazama-i şâhenelerinin terfiye ve iradeleri misüllü onların dahi istihsâl-i esbâb-ı terfiye ve idareleri ve hüsn-i arâm ve istihdamlarına atifet-i celile-i şehinşahileri erzân ve iş bu gailenin indifından sonra dahi imparator-ı müşarun-ileyh cenâblariyle beyinde der-kâr olan livâzim-ı dosti ve müvelâtın izdiyâd ve istikrarı asâr-ı behiyye vesâil-i hüsninin istihsâl ve istiklaline himmet-i aliye-i şâhaneleri şâyân buyrulacağı irade-i mekârim-idade-i ulyasıyla beyan ve muma-ileyhim ol suretle fahi mesrûr ve şâdân buyruldukda muma-ileyhim dahi muktezây-ı me'muriyet ve mübteğay-ı tenbiye-i cenâb-ı imparatoriye üzere muhafazay-ı hizmet-i müstevcibü'l-mehure-i hazret-i şehinşahide sadıkâne sarf-ı mukderet ve uğur-ı meyamin-i mevfur-ı şâhâne cansiparane ibraz hüsn-i hizmet ve gayret eylemek vesâilinin istihsâlinde olduklarını cümleten ifade ve beyan iderek mutayyiben mahallerine âzimet eylediklerinden sonra veli ni'metimiz şevket-meâb Efendimiz Hazretleri dahi bi'l-yemin ve'-iclâl avdet ve sahilsaray-ı Çırağan mes'udet-unvan-ı mülukanelerine teşrif-i hHümâyûn buyurmuşlardır

DEF'A 57: 18 ZİLHİCCE 1248 \ 1. Sayfa

Umûr-ı Dâhiliye

Elli altıncı def'a rakamıyla tab' olunan Takvim-i Vekayi nüshasında beyan olduğu üzere Devlet-i Âliye ebedü'd-devam ile Rusya devleti beyinde der-kâr ve an be an tezayüdü bedidâr olan selem ve müsafât-ı kâmile velasimâ zât-ı şevket-semât-ı hazret-i şâhâne ile haşmetlü fütüvetlü Rusya imparatoru cenâbları beyinde sübût-yafıfta olan mehr muhadenet-i halise iktizasına ve gaile-yi Mısırıye nezd-i imparatoranesinde takbîh olduğundan başka kendü memâlîkinde vuku' bulmuş gibi ad olduğuna mebni mücerred hizmet-i şâhâne bulunmak ve ne tarafa sevk ve i'zam ve ne vecîhle irade ve istihdam buyrulur ise ol vecîhle hareket ve hizmet olunmak ve gaile-i Mısırıye külliyyen ber tarafa olmayub ber vefk-i dilhâh-ı ali bir hüsnü suret bulunmadıkça ve el-hasıl i'adelerine irade-i seniyye ve izn ve ruhzat-ı âliye-i şâhâne müte'alık buyrulmadıkça avdet olunmamak üzere kontamiral Lazerak ve Kumani ve Esterzafski nam amirallerin zîr-i idare ve kumandanlarında bulunub bundan akdemce

Dersa'adete i'zam ve Büyükdere pişegahinde lenger efgen-i ârâm olan üç filo ma'lumü'l-miktar sefine-i donanmadan ma'ada ceneral Muraviyef kumandasında olub iltimas-ı alîye mebni kezâlik şart mezkûr ile mukaddem ve muahharan tesyar olunmuş Beykoz'da vaki' Hünkar iskelesi taraflarında nasb-ı hiyam-ı karar itmiş olan asâkir-i berriyenin ta'yinat ve levâzimat-ı sa'ire ve me'kulenin tanzim ve idareleri hususu eğerçi iktiza idenlere tenbih ve iade buyrulmuş ise de asayiş-i hal ve ârâmı—ballarına teşrif-i şevket-i redif-i şâhane ile bizzat kesb-i itla' buyrulmak ve zabıtân-ı askeriye bi'l-taltif haiz-i rehine-i fahr ve mesâr kılınmak irade-i i'nayet-i mu'tadasına mebni asâkir-i merkûme hakkında der-kâr olan kemâl-i emniyet ve i'timad-ı hazret-i mülûkâne ve mezîz-i hüsnüzan ve i'tibar-ı şâhâne iktizay-ı münifinden naşi veli ni'metimiz şevket-me'ab-ı kudret-nisab efendimiz hazretleri iş bu Zilhiccenin yedinci cum'a ertesi günü saat üç kararlarından Çırağan Sahilsaray-ı Hümâyûnlarından hareket ve bi's-şevket ve'l-iclâl zât-ı maâlî—semât-ı şâhânelerine mahsus olan kayığa süvar ile Tarabyada kâin kasr-ı muallây-ı mülûkânelerine teşrif-i alîlerinden Hünkar İskelesi pişegahında olan bir kıt'a Fransa firkateyni top endaht idüb ba'de bir müddetcik kasr-ı mezkûrede tevkîf ve ârâm ile saat altı raddelerinden iskele-i mezkûre teşrif-i şâhânemleri esnasında Rusya firkateyni ve Büyükdere pişegahında olan amiral muma-ileyhin sefinesi ile tekrar zikr olunan Fransa firkateyni top endaht iderek merasim tebcîl ve ta'zim ve devletlü Serasker Paşa ve Kapudan Paşa ve Müşir hassa-i şâhâne Ahmet Fevzi Paşa Hazreti ve ferik-i asâkir-i hassa Ahmet Fethi Paşa ve hazine-yi hümâyûn kethüdası ağa ve asâkir-i hassa Mirlivalarından Dilaver Paşa ve asâkir-i mansure suvari Mirlivalarından Sa'bid Paşa piyade Mirlivalarından Necib Paşa ve suvari-i asâkir-i hassa miralaylarından Hafız Beg ve Şerif Beg ve Reşid Beg vesâir piyade miralayları iskele-i mezkûrede merasim-i ubûdiyeti icrâ ve ceneral-ı muma-ileyh Muraviyef ve asaletlü Rusya elçisi Butenef ve amiral muma-ileyhim ile ceneral-i saire ve zabıtân-ı berriye ve bahriye riayet ve tefhîmi ifadan fazla muma-ileyh Muraviyef cenâbları Türkçe olarak şevketlü efendim burada mevcut olan on bir tabur piyade ve sekiz ıskadron süvari ve otuzaltı kıt'a top vardır efendim diyerek bir kıta-i mezkûre ile meydan-ı mezkûrun resmini dahi takdim ve i'taya i'tina eylemiş ve şehinşah-ı cihan efendimiz hazretleri dahi esb-süvar-ı muhabbet ve fart-ı şevket ve satve ile müşar ve muma-ileyhim cümleten nezd-i hümâyûn-ı şâhânede oldukları ve ordugai mezkûrede bulunan bir tabur piyade ve bir alay süvari asâkir-i hassa-i şâhânenen mezkûr tabur iskele-i

mezkûrun sağ tarafından sufûf-ârây-ı selâm ve suvari ve topcudan ma'ada self salifü'z-sikir onbir tabur piyade ile asâkir-i bahriye dahi hatt-ı müstakim üzere sol canibinde saf-ı beste-i ta'zîm ve kıyam oldukları ve her taraftan müzikler çalındığı halde padişah-ı asker-nüvâz-ı şehinşahi iltifat-perdâz efendimiz hazretleri muktezâ-yı şemiye-i fehime-i asker-perver-i mülûkâneleri üzere nihayet hatt-ı mezkûre kadar asâkir-i merkûme nazar-ı atifet-eser-i padişâhâneleriyle taltife sezâ ve asâkir-i merkûme dahi yekzeban olarak evra ya'ni bin yaşa merasimini ba'de'l-icrâ müşar ve muma-ileyhim ile vasat-ı hatt-ı mezkûre tevkîf ve âram ve asâkir-i merkûme bir kere bölük ve bir def'a fırka ile iki kere huzur-ı şevket-nüşûr-ı şâhânedan güzâr ile cümlesine yegân yegân medd-i nazar ve ba'de asâkir-i merkûme fırka kol ile tabur olarak beher tabur arasında dahi teşrif-i hümayûn-ı iltifat-ı nûmun-ı cenâb-ı padişâhâne vukuuyla asâkir-i merkûmenin hareket ve ta'lim ve taallümde der-kâr olan mümarese ve maharet ve zabîtanının bu vecîhle zât-ı şevket-semât-ı hazret-i şâhâne hakk-ı alisinde 'an-amîmü'l-bal zuhûra gelen muhâleset-i kâmile ve mesai-i cümle-i imparatoranesinden mahzuziyet-i ulyay-ı şâhâne husul bulduğuna dair ceneral ve elçi-i müşarun-ileyhümâ ile zabîtan-ı sa'ire mazhar-ı iltifat-ı âlî buyrulmuş ve oradan Kağıthane'de kâ'in kasr-ı muallây-ı mülûkâeleri teşrîf ve zabîtan ve neferât-ı askeriye ve asâkir-i hassadan çend neferi huzur-ı meali- mevfur-ı cenâb-ı padişahiye celb ve ceneral-ı muma-ileyh Muraviyef marifetiyle yoklama usulleri dahi icrâ ile ka'ide-i nizamları nizamât-ı hüsneye terdîf kılınmış ve andan ceneral ve elçi-i muma-ileyhüma vesairleri cümleten iskele-i mezkûre kadar teşyî' ile kezalik karadan ve deryadan top endahtı resmi icrâ kılınarak bi-l-şevket ve'l-iclâl sahilсарay-ı muallây-ı şâhânelerine avdet-i hümayûn buyrulmuştur

2. sayfa

Bundan evvelki Takvim-i Vekayi nüshalarından beyan olduğu üzere Rusya devletinin kontramirali Lazarev kumandasıyla evvelki takım donanmanın hîn-i vürûdunda ve vizite için ibtida Müşir -i hassay-ı şâhâne devletlü Ahmet Fevzi Paşa Hazretleri ve ba'de devletlü Serasker Paşa Hazretleri ve devletlü Kapudan Paşa Hazretleri gidup amiral-i mumi-ileyhle görüşmüşlerdir ve hatta müşarun-ileyh Serasker Paşa Hazretlerinin sahilhanesinde mahsus ziyafet tertibiyle Rusya devleti murahhas elçisi asaletlü Butenef cenablarıyla İskenderiye'ye gidup gelmiş olan ceneral Muraviyef ve amiral-i muma-ileyh cenablarını da'vet birle saye-i şevket-

vaye-yi hazret-i şâhâne militerce bir güzel cem'iyet olarak te'yid-i revâbıt-ı ithaâ me'muriyeti müstelzim olmuştur ve müşarun-ileyh Kapudan Paşa Hazretleri vizite için amiral-i muma-ileyhe gittiğinde tersane-yi amiriye da'vet eylemiş olduğunda ertesi günü gelub müşarun-ileyh Hazretleri bi-z-zât tersane-yi amireyi gezdirmiş ve mahsus ziyafet dahi tertib eylediğinden mu'amele-i hulus ve muhabbet burada dahi vuku' bulmuştur ve amiral-i muma-ileyh darbhane-i amireyi görmek istediğinden bi'l-müsa'ade celb olunarak seyr ü temaşe itdirilmiş ve kendüsüne ve ceneral ve elçi- i muma-ileyhümaya ve bi'l cümle sefâret takımıyla neceral-i muma-ileyhin tebaasında ve donanmay-ı mezkûr zabıtânına bir tarafı tuğray-ı ğarray-ı şahane ve bir tarafı güneş olarak sağır ve kebîr halisü'l-ayar sikkeler darb ve darbhane-i amire hediyesi olmak üzere taraf-ı eşref-i hazret-i şehinşahiden olarak i'ta buyrulmuştur ve bu vecîhle iltifat-ı âlî memurîn-i muma-ileyhime müstelzim sürûr-ı nâ-mütenahi olduğundan keyfiyeti haşmetlü imparator cenâblarına yazacakları cihetle zikr olunan sikke-i mahsusa-i şahanenin bir aynı dahi darb-ı tuğray-ı ğarray-ı şâhâne pırlanta ile tezyîn olunarak imparator-ı müşarün-ileyh cenabları görmek üzere sefâret vasıtasıyla Petersburg'a irsâl olunmuş ve bu vecihle iltifât-ı alinin bu tarafda teşekkürü icrasında başka Petersburg gazeteleri tercümelerinde dahi görülmüştür

DEF'A 58: 19 ZİLHİCCE 1248 \ 1. Sayfa

Umûr-ı Dâhiliye

Kırk dokuzuncu rakamıyla tab' olunan nüsha-yı Takvim-i Vekayi'de beyan olduğu üzere Mısır valisi devletlü Mehmet Ali Paşa hazretleri hakkında afv-ı âli-i hazret-i şâhâne erzân ve şayan buyrularak inayet-i seniyye-i cenâbı cihân-bâninin tebşîri zımında Müşir -i Tophane-i Amire atufetli Halil Rıfat Paşa Hazretleriyle Amedi-i Divan-ı Hümâyûn Mustafa Reşid Beg Efendi me'mur buyrulmuş ve İskenderiye'ye vüsûl ve Mısır valisi müşarun-ileyh hazretleriyle mülakattan sonra hasbe'l-maslaha mir-muma-ileyh bu tarafa avdet idub buradan dahi ber muktezây-ı irade-i seniyye Kütahya'ya atufetlü İbrahim Paşa Hazretleri canibine âzimet birle müşarün-ileyh hazretleriyle dahi mülakat ve ba'zı güne müzakerât vuku'ndan sonra bu tarafa vaki' olan iş'ârata mebni tevcîhât-ı Hümâyûn icrâ olunarak müşarun-ileyhümâ Mehmet Ali Paşa ve İbrahim Paşa hazerâtı uhdelere ibkâ ve tevcîh buyrulan menâsıb-ı celile geçende tab' olunan tevcîhât-ı Hümâyûn defterinde beyan

olunmuşdu bu def'a mir muma-ileyh Kütahya'dan Dersa'adet'e avdetle müşarun-ileyh İbrahim Paşa'nın veli ni'metimiz velini'met-i 'alem ve halife-i Resulu Ekrem şevket-meâb-ı merâhimet-sâb Efendimiz Hazretlerine olan ihlas ve ubudiyet ve kemâl-ı sıdk ve istikametini ve kendüsine başkaca mûcib-i iftihar olmak üzere Adana eyaleti muhasallığının uhdesine ihâle buyrulmasına dair niyaz ve istida'sı keyfiyetini mübârek hâk-pây-i hümayûn-ı hazret zıllullahiye arz ve ifade idub zıll-ı hazret-i yezdân olan padişahân-ı muadelet-unvan ulû-tâb ve himmet ve kerametle maktûr olduklarından irade-i meâli-ade-i şehinşahilerine muhalefet her ne kadar müstelzim-i izhâr-ı celâdet ise de atıbbe-i ulyây-ı mülûkânelerine tezelzül ve ibtihâl ile niyaz ve iltica dahi ol kadar müheyyic-i lûtf ve avâtuf olması fetret-i mekârim-i menkabet-i zıllullahileri muktezâsındandır ki bilhassa kabl-i rabbaniden mevhûb ve mahsus olan cela'il-i hayriyesini sair kimseler bilmez ve bunun hükm ve hakâikini ferdan ferîde fark ve derk idemez binaen-ale-zalik hisal-i kerimenin ecel ve azami afv ve ihsân olduğu müteffik-i aliye olmağla şân ve şevket-i şâhâneye şayan olduğu üzere bu def'a müşarun-ileyh İbrahim Paşa Hazretlerine avatıf aliye-i hazret-i şâhânedan ber vech-i muhasallık zikr olunan Adana eyaleti dahi ihâle ve tefvîz buyrulmuş ve vukuât-ı sabkadan dolayı Anadolu ahâlisi hakkında dahi mazi mamazi hükmünce afv ve merhamet-i şâhâne zuhûriyle ol bâbda afv-ı umumiyi şâmil Anadolu'nun üç koluna ol evâmir-i aliye dahi ısdâr olunarak bu hususlara dair her bir emr ü irade-i seniyyenin teblig ve icrâsı me'muriyetiyle ricâl-i Devlet-i Âliyeden hâlâ mühimmat-ı harbiye nazır Mehmet Emin Seyid Efendi Hazretleri Kütahya'ya i'zam olunmuş ve avdetine kadar mühimmat-ı harbiye tarafına dahi vekaleten nezaret itmek üzere hâlâ tophane-i amire nazır el-hac İbrahim Saib Efendi Hazretleri ba-irade-i seniyyeye me'mur kılınmış ve muma-ileyh Amedci Beg Efendi dahi hidmet-i me'mure-i asliyesine şûru' ve mübaşeret eylemiştir ve muma-ileyh Emin Efendi Hazretlerinin bu taraftan hareket ve âzimetinden evvel keyfiyet-i irade-i seniyye müşarun-ileyh İbrahim Paşa Hazretlerine iş'ar olunmuş olduğundan mumu-ileyh hazretlerinin vusulünden evvelce müşarun-ileyh hazretlerinin teşekküre dair vürûd iden cevabnamelerinde iş bu ihsân-ı hazret-i şâhânedan her dürlü teşekkür ve mesrûriyetini tezkâr derhal bir alay asâkirini geruye tahrîk ve i'zam birle diğerlerinin dahi beş on gün zarfında takım takım i'zâm ve iadelerine mübâderetle kendüsü dahi veralarından hareket ve avdet ideceğini beyan ve iş'ar itmiştir ve bu def'a muma-ileyh Emin Efendi Hazretlerinin Kütahya'ya vusûlüyle gelen tahriratıyla beraber

müşarun-ileyh hazretlerinin mübârek hâk-pâyi kemîyyây-ı hazret-i hilafet-penâhîye kemâl-i ubudiyet ve ibtihâl ve esnâf-ı mûtavaat imtisâli mutazammın arzu-hâlî vürûd itmiş ve hakkında şayan buyrulan tevcîhât-ı mekarrim gayât-ı seniye'nin tezâyüdini muceb olmuştur

Ber vech-i meşruh Mısır maddesinin rehin-i hitam olması cihetiyle bundan akdem canib-i iskenderiyye i'zam buyrulmuş olan Müşir -i tophane-yi amire atufetlü Halil Rıfat Paşa Hazretlerinin ba'de-zîn ol tarafda tevkîfini mucib maslahat kalmamış olduğundan bu tarafa me'muriyet-i mahsuselerinde bulunmak üzere mütâ'alik olan irade-i seniyye-i hazret-i şâhâne mûcibince müşarun-ileyh hazretlerinin Dersa'adete avdetleri için kendülerine tahrirât-ı seniyye gönderilmiş olup Mısır valisi devletlü Mehmet Ali Paşa Hazretlerinin mukadimden uhdelerinde bulunan ve bu def'a tevcîh ve ihsân buyrulan eyalât ve elviyenin Tanzimat-ı mülkiye ve emvâl-i miriyesine ve muka'taat ve iltizamât-ı saireye dair ba'zı müteferi'at-ı mesalihin rû'iyet ve tesviyesi için bir münasib zatın me'muriyeti lâzım geldiğinden bu def'a mütealîk buyrulan irade-i keramet-ifade-i hazret-i şâhâne mûcibince ecille-i ricâl-i Devlet-i Âliyeden defterdar-ı esbâk atufetli el-hac Edhem Efendi Hazretleri bu hususlar zımnında me'muriyet-i mahsusa ile cânib-i müşarun-ileyhe me'mur ve tayin buyrulmuştur

DEF'A 59: 13 MUHARREM 1249 \ 1. Sayfa

Bundan evvelki Takvim-i Vekayi nüshalarında beyan olduğu üzere İskenderiye cânibinde olan Müşir -i tophane-i amire atufetli Halil Rauf Paşa Hazretleri irade-i seniyye vecîhle avdete me'zun olduğundan geçen mah-ı Zilhicce ül-şerif evasıtında İskenderiye'den hareket ve bahren avdet birle müşarun-ileyh Hazretlerinin avdetiyle devletlü Mısır valisi Hazretlerinin teşekkür mutazammın verilen tahrirat ile kendüsünün ol vecîhle hareketini mübeyyin berren irsâl olunan tahriratı vürûd itmiş ve bu günlerde kendüsünün dahi Dersaâdete vusûli me'mul olunmuştur

Kütahya'da bulunan Cidde valisi ve Adana muhassılı atufetli İbrahim Paşa Hazretleri yanında ve etrafında bulunan asâkir ve me'murlarını celb ve gerüye sevk

ve i'ade iderek kendisi dahi iş bu Muharrem'ül-haramın dördüncü Cum'a günü Kütahya'dan hareket ve mansıbı cânibine âzimet eylemiş olduğu me'muriyetle Kütahya cânibinde olan ricâl-ı Devlet-i Âliye'den mühümmat-ı harbiye nazırı atufetlü Emin Seyid Efendi Hazretleri tarafından bu def'a iş'ar olunmuş ve müşarun-ileyh hazretlerinin dahi ol vecîhle hareket ve âzimetini mübeyyin başkaca tahriratı vürûd eylemiştir ve müte'akiben muma-ileyh Emin Efendi Hazretleri dahi hareketle Salı günü Dersa'adet'e vürûd iderek hidmet-i me'muresine mübaşirat itmiştir

Bu def'a bâ-irade-i seniyye mütesellimlikleri ihali ve icrâ olunan mahallerdir ki beyan olunur:

Aydın sancağı muhassalığı Preveze muhafızı sâbık vezîr-i mükerrer atufetlü Yakub Paşa cesaretlerine,

Kütahya mütesellimliği mutasarrıf-ı sâbık dergâh-ı âlî Kapucubaşlarından Halil Kamil Ağaya,

Hüdavendigâr sancağı mütesellimliği mutasarrıf-ı sâbık dergâh-ı âlî Kapucubaşlarından Hafız Ağaya,

Saruhan sancağı mütesellimliği dergâh-ı âlî Kapucubaşlarından Aydın mütesellimi sâbık Kara'osmanzade Eyüb Ağaya,

Kangırı sancağı mütesellimliği dergâh-ı âlî Kapucubaşlarından Amasya mütesellimi sâbık Hafız Ağaya ,

Beyşehir sancağı mütesellimliği mutasarrıf-ı sâbık Hâcegân-ı Divan-ı Hümâyûndan Edhem Efendiye,

Hamid sancağı mütesellimliği hâcegân-ı Divan-ı Hümâyûndan Koniçeli Hüseyin Bege,

Aksaray sancağı mütesellimliği Konyalı Cemal Alladin Ağa'ya,

Amasya sancağı mütesellimliği ve Tokat voyvodalığı derkah âlî Kapucubaşlarından Ma'denli Ahmat Bege ,

Niğde sancağı mütesellimliği ve bereketlü Madeni Hümâyûn emaneti dergah âli
Kapucubaşlarından İçel mütesellimi sâbık Sadık Bege,

Kırşehir sancağı mütesellimliği ve Gümüşkân ma'deni hümâyûnu emaneti mutasarrıf
sâbık Abdurrahman Bege ,

Terkeş voyvadalığı Galevire nazîri esbak Azmi Efendiye

Ber-vech bâlâ İbrahim Paşa Hazretlirenin Kütahya'dan hareket ve âzimet-i
cihetiyle zıkr olunan muhasallık ve mütesellimlerin biran evvel mahallerine varub
kendülerine bi'd-def'at tavsiye ve tenbih olunduğu vecîhle her biri me'mur oldukları
mahaller ahalisinin istihsâl-i asayiş ve hüsn-i hallerine mübaderet itmek üzere tekrar
ve te'kid kılınmıştır

DEF'A 60 : 26 MUHARREM 1249 \ 1 ve 2. Sayfa

Umûr-ı Dahiliye

Elli yedinci def'a rakamıyla tab' olunan Takvim-i Vekayi nüshalarında beyan
olunduğu vechle velinimet-i bi minnetimiz şevket-meâb kudret-nisab efendimiz
hazretleri husisa-i zât-ı mükerrerem-semat-ı mülûkâneleri olan şemiye-i keremiye-i
asker-perveri-i-şâhâneleri iktizasına ve Devlet-i Âlîye ile Rusya devleti beyninde der-
kâr olan müsafat ve muhadenet-i kâmile den başka zât-ı şevket-semat-ı hazret
mülûkâne ile haşmetlü fütüvetlü Rusya imparatoru cenâbları meyane-i ihlas-
âlâmelerinde sübut-yafta olan mühr ve mevâlât-ı halise îcâbına mebni Devlet-i
müşarun-ileyhin Boğaziçinde Hünkar İskelesinde nasb-ı hiyâm-ârâm olan âsâkir-i
berriyesini Cumartesi günü iskele-yi mezkureyi teşrif-i hümâyûn-ı şâhâne ile asâkir-
i merkûme ve gerek zabitanını rehin-i taltif ve ibtihâc buyurdıkları misüllü ve amiral
Lazaref'in zîr-i idaresiyle devlet-i müşarun-ileyhin Büyükdere'de lenger- efken-i ârâm
olan ma'lumü'l-miktar sefine ve donanmasının asâkir-i zabitanı dahi taltif-i meserret
redif-i şâhânelerine sezâ buyurmak muktezâ-yı irade-i ihsân'ade-i hazreti şehinşahiden
olduğuna mebni şehinşah-ı cihan Efendimiz Hazretleri iş bu seneyi müstahsene-i
muharremü'l-hareminin on ikinci Cumartesi günü bil-şevketi

ve'l-iclâl Çırağan sahilsaray-ı hümayûnlarından hareket ve Kapudan-ı Derya devletlü Tahir Paşa Hazretleriyle asâkir-i hassa Mirlivalarından Namık Paşa ve Hazine-i Hümayûn Kethüdası atufetlü ağa Hazretleri ve hidmet-i mücibü'l-l mefharet-i hazreti şâhâne ile müteşerrif ve müstes'ad olan saadetlü Rıza Efendi ve Ali Beg nezd-i mülûkânelerinde olduğu halde zât-ı mülûkânelerine mahsus olan filike-i hümayûna râkiben sahilsaray-ı hümayûn-ı mezkur pişegâhında olan bir kıt'a vapur sefiyene-i hümayûnlarına süvar olarak Büyükdereye doğru şevket-endaz-ı âzimet buyrulmuş ve sahilsaray-ı muallây-ı mezkûr pişegâhında lenger-endaz -ikâmet bulunan sefine-i hümayûn-ı şâhânenen ve Hünkar İskelesine vüsûl-ihümayûnda iskele-i mezkûr pişegâhında Fransa ve İngiltere fırkateyinlerinden toplar endaht olarak ve asâkir-i bahriye dahi yekzeban oraya çağırarak merasim-i ta'zim ve icbâl-i icrâ olunmuş ve Büyükdere'ye tekarrüb olundukta haşmetlü imparator müşarun-ileyhin ceneralı ve murahhas büyük elçisi asaletlü Kont Orlof ile amiral-i muma-ileyh Lazeref li-eclil-istikbal bir filikeye rikâben vapur-ı mezkûre gelüb Müşir -i Asâkir-i hassa-i şâhâne devletlü Ahmet Fevzi Paşa Hazretleri delaletiyle mübârek hâk-pâyi Hümayûn-ı Hazreti şâhâneye ru-mal ve devlet-i müşarun-ileyhin gerek sefayîn-i mezkûre ve gerek karada olan asâkiriye ve bahriye ve sefine donanmasının mikdar-ı kemiyet ve hâl ve keyfiyetlerini mübeyyin ber mûceb-i usul-i nizam bir kıt'a defteri takdim ve merasim ta'zim ve tefhim şâhâneyi kemayenbağı icrâ ve tetmime sa'yi bihümal eylediklerinde mazhar-ı iltifat mekarim-gayat-ı hazret mülûkâne buyrulmuş ve çünkü Fransa ve İngiltere devletleriyle el-halletü hazihi Devlet-i Âlîye beyinde der-kâr olan selem ve müsafât istizasınca devleteyn-i müşarun-ileyhümânın Dersa'adet'te bulunan elçilerinin dahi yevm-i mezkûrede amiral-i muma-ileyh Lazerefîn sefinesinde bulunub onların dahi irade-i alem-beha-i hazreti şâhâne hisse-mend olmaları muktezây-ı i'nayet-ade-i cenâb-ı şâhânenen iken hasbel-meşgale muma-ileyhümâye vaktiyle haber erişemediğinden bu irade-i şâhâneyi tebliğ itmek üzere taraf-ı eşref-i şâhâne İstefnaki Begin elç-ii muma-ileyhümâya gönderileceği ve kemâl-i lütf ve atufet-i şâhânelerinden naşi amiral-i muma-ileyh Lazerefîn sefinesi dahi teşrif-i hümayun-ı şahane buyrulacağı muma-ileyh Kont Orlof ile Lazaref'e beyan ve ifade buyrulmuş olduğundan evvelce vapur-ı sefine-i mezkûrede bulunmak üzere istihsal-ı ruhsat-ı seniyye ile muma-ileyhümâ filikelerine rikâben sefine-i mezkûreye azimet eylemiş ve vapur-ı mezkûre ile velinimet-i bî-minnetimiz şevket- meâb efendimiz hazretleri sefine-i mezkûreye tekarrub eyledikleri gibi mahal-i

mezkûrede olan bil-cümle sefine ve donanmadan toplan endah olunduğundan ma'ada Hünkar İskeleyi üzerinde vaki' ordugahda olan asâkir-i berriye dahi nevet- ateş usulünce tüfenk ve top şenlikleriyle lâzime-i ta'zimi ifâ ve sefine-i mezkûrede olan asâkir-i bahriye dahi avra yani bin yaşa duasını yekzeban olarak gûyan olmuş ve şehinşah-ı cihan-mekarin-unvan efendimiz hazretleri dahi felice-i hümayûnlarına rikâben yine müşar ve muma-ileyhim nezd-i şahanelerinde olarak vapur-ı mezkûreden amiral-i muma-ileyh Lazeref'in sefinesini teşrife seza ve teşrif-i hümayûn-ı şâhâneye muntazıran sefine-i mezkûrede bulunan devletlü Serasker Paşa Hazretleriyle Müşir -i müşarun-ileyh ve ferik-i mensure Mehmet Vasıf Paşa ve asâkir-i hassa ve mansure Mirliya ve miralaylarıyla zabıtân-ı sa'ire ve muma- ileyhümâ Kont Orlof ve amiral-i muma-ileyh Lazaref ile devlet-i müşarun-ileyhin Der-âlîyede mukim elçisi asaletlü Butenef bilcümle zabitan-ı asâkir-i bahriye vesair nail-iltifat-ı inayet-gayât-ı cenab-ı padişaha gerdûn-ı münzelet buyrularak her biri rehin-i fahr ve mesâr olmuş ve İstefanki Bey dahi ber-mucib-i irade-i seniyye oradan elçi-i muma-ileyhümaya güdüb suret-i taltif ve irade-i şahaneyi lede'l-ifade elçi-i muma ileyhüma dahi haklarında bu vecihle serzede-i saha-i zuhur olan iltifa-i aleyhümây-ı hazreti şahaneden bigayet izhar-ı teşekkür ve mehemmedet ile bu iltifat- ı şahaneyi mahsusat devletleri canibine yazacaklarını ifade etmiş olduklarından ba'dezin bu makule teşrif-i hümayûn-ı mülûkâne vuku'unda elçi-i muma- ileyhümânın dahi hâk-pây-i şâhâneyi celb ve nail-i iltifat olunmaları me'mul idüğü ve padişah-ı bülend-menakibet efendimiz hazretleri ber-vech-i bâlâ sefine-i mezkûrede bir miktar aram ve ikamet buyrulmuş olmaları cihetiyle sefine-i mezkûreden hareket ve yine felice-i hümayunlarına rikâben vapur-ı sefine-i şâhânelerine süvar olarak avdet-i hümayûn-ı şâhâneleri vuku' bulmuş olduğundan kezâlik yine sefayin-i mezkûre ve gerek asâkiriye cânibinden top ve tüfenkler endahıyla cümlesi bu vecihle nail oldukları fahr ve iltifat-ı nâ-ma'düddan dolayı yekzeban olarak çağırdıkları avra duası reside-i târem cerh kabut olmuş ve avdet-i hümayûnlarında Serasker-i müşarun-ileyhin ka'in sahilhanelirinde ahşam ta'amına rağbet-i celile-i mülûkâneleri şayan buyrularak sahilhane-i mezkûr iskelesinde rasim iftihar ve istibal icrâsıyla mübârek ve ma'ala hâk-pây-i cenâb padişahiye ferş cebin ve kemal surur-ı mefharetle vücub-ı teşekkür ve ubudiyeti mensa-ara-i tebeyyin olmuş ve elçi-i muma-ileyh Butenef zât-ı hümayûn-ı şâhâne için müşarun-ileyh Hazretlerinin sahilhane-i valalarına külliyeetlü it'ame-yi nefise gönderilmiş ve ba'del-taam vapur-ı

mezkûr ile sahilsaray-ı muallay-ı mezkûre avdet-i şâhâne buyrulmuşdur balada beyan olduğu vecîhle devlet-i müşarun-ileyh asâkir-i bahriye ve zabitanı ber vech-i muharrer teşrif-i hümâyûn-ı şâhâne ile taltif buyrulduktan başka ferdası günü Müşir -i müşarun-ileyh hazretleriyle asâkir-i merkûmeye kara askerine ihsân buyrulduğu misüllü taraf eşref-i şâhânedan ‘atiye-i seniyye irsal ve ceneral ve amiral ve zabitan-ı saireye dahi bazı hediyeler ile me'kûlata dair dahiasakir-i merkumeye külliyyeti müekkel ve hayvanat isbâl kılınmıştır

DEF‘A 61 : 8 SAFER 1249 \ 1. Sayfa

Hâlâ Cidde valisi ve Adana muhassılı devletlü İbrahim Paşa Hazretleri muktezâ-yı me'muriyeti üzere bulunduğu mahalden hareket ve Konya âzimetle bağdel vusul bil-cümle Gülek Boğazını mürûr itmiş ve kendüsü dahi fakat yanında bulunan ba‘zı hayvanatın ve mevasinin biraz tenefüsler için bir iki gün Konya da tevkif ile bu günlerden Konya’dan hareket etmek üzere mütehiye-yi âzimette bulunmuş olduğu şehir-i sabkan yanı Muharrem el-haremin yirmi üçüncü günü tarihiyle müverrih vürûd iden tahrirat-ı müşarun-ileyhde mesturdur

DEF‘A 62 : 10 SAFER 1249 \ 1. Sayfa

Umûr-ı Dahiliye

Bahr-ı Siyah Boğazında Hünkar İskeleyi nam mevki‘ gâlîde hıyâm-zen-i misaferet olan Rusya devleti ordusunun avdetleri tekarrüb etmek ve temaşay-ı hazret-i şâhâne için iş bu Safer el-hayrın on birinci cumartesi günü ateşli talimleri müretteb ve musammim olmak hasebiyle merasim olmak hasebiyle ta‘lim-i mezkûreye seyr ve temaşa ve ordu-yı mezkûr ceneral ve zabitanını taltif irade-i mekârim-adesiyle velinimetimiz velinimet-i alem şevket-meâb kudret-nisab Efendimiz Hazretleri yevm-i mezkûrede devletlü Kapudan Paşa ve havâs-ı bendegândan sa‘adettü Rıza Efendi ve Ali Beg ve İzzet Ağa Mabeyin Hümâyûn Kitabeti şerifiyle müftehir Sa‘id Beg ve Vasıf Efendi ve mesâhib-i hazret-i şehriyârı Abdi Beg ve Seyid Efendi ile sa‘ir ba‘zı bendegân-ı bendegân hizmet-i şâhânelerinde olarak vapur sefinesine suvâr buyurulub mahal-i mezkûre teşrif buyrulmuşlardır ve devletlü Serasker Paşa ve Müşir Asâkir-i Hassa-i Şâhâne devletlü Ahmet Fevzi Paşa ve Müşir -i Tophane-i Amire devletlü Halil Rıf‘at Paşa ve Kethüday-ı Hazine-i Cenâb-ı Cihân-bâni atufetlü

Bekir Efendi Hazreti ile Kethüday-ı Sadr-ı ali atufetlü Pertev Efendi ve Ferik-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne atufetlü Ahmet Fethi Paşa ve Ferik Asâkir-i Mansure atufetlü Mehmed Paşa hazerâtı dahi kendü kayıklarıyla mahal-i mezkûre gelmişlerdir ve ‘atufetlü Re’is Efendi Hazretleri mizaçsızlıkları zuhûr ile i’tizara mecbur olmuştur ve iş bu teşrif-i hümayûn-ı şâhâne mücerred taltif kasdıyla olarak düvel-i fehime-i süferâsının dahi hisse-yâb-ı iltifat-ı âlî olmaları iradesiyle mahal-i mezkûrede onların dahi bulunmaları murad-ı hümayûn-ı cenâbı cihân-bâni buyrulmuş olduğundan taraf-ı eşref-i şâhânedan bir gün evvel ihbara irade buyrularak asaletlü Nemçe ve Fransa ve İngiltere ve Prusya devletleri süferâsı dahi bulunmuşlardır ve mahal-i mezkûreyi teşrif-i hümayûn-ı şâhâne vuku‘unda asaletlü ceneral Kont Orlof ve ceneral Muraviyef ve amiral Lazeref ve Rusya elçisi Butenef ve ceneral ve zabıtân-ı saire ve süferây-ı muma-ileyhim iskeleden istikbâl iderek şevket-meâb efendimiz hazretleri dahi her birini iltifat ve taltifât-ı şâhâneleriyle tatyîb birle tehiye olunan esbe süvâr buyurulmuş ve Kağıthane pişegahında ka’in sahray-ı dil-güşada saf-besite-i nizâm olan Rusya asâkiri önlerinden yoklama usulü üzere güzâr ve atf-ı nigâh iltifat buyruldukça onlar dahi ka’ideyi nizam ve usullerini icrâ ve merasim-i ârâ yani bin yaşa alkışını ifâ eyleyerek seyr ve temaşay-ı şâhânelerine mahal olmak üzere fezay-ı mezkûre nazır maha-il mürtefi‘de rekz ve nasb olunmuş olan hemiyeyi teşrif ve ârâm buyurarak nazargah-ı şâhânelerinde icrâ olunan ateşli ta‘lim ve sinayi-i harbiyeyi nazar-ı dikkate seyr ve temaşa buyrulmuşlardır ve iş bu ta‘limde bulunan piyade askeri iki taburdan ibaret ise de harekât-ı harbiye ve usul-i nizamiyeden doğrusu her türlü izhâr-ı fen ve hez eylemiş olduklarından taraf-ı eşref-i şâhânedan tahsin ve aferin buyrulmuş ve beraber bulunan asâkir-i hassa-i mansure Mirlivaları sa‘adetlü paşalar ve miralaylar ve zabıtân-ı saire dahi ta‘lim-i mezkûrun usul ve nizama tevafukunu tasdik ve ikrar ve pend eylemişlerdir şevket-meâb efendimiz hazretleri zikr olunan hemiyeyi teşrifleri hilalinde cenberal ve süferâ ve zabıtân-ı muma-ileyhimin her birlerini başka başka taltif ve süferâ-yı muma-ileyhime yakın yakın hitab-ı müstetab-ı mülûkânelerine mazhar buyrulub Devlet-i Âlîyeleriyle imparator ve kralları ve devletleri beyinlerinde der-kâr olan safvet ve revâbıt-ı muhadanetin te’kidine dair kelimat-ı âlîye dahi sunûh ve sudûr buyrulmuşdur ve ba‘de hitam- ta‘limde ordugahlarına avdet iden askeri bizzat güzâr ki nazar-ı şâhânelerinde imrâr ittirerek bu vecîhle dahi merasim merğube-i nizamiyeye kemâl-i dikkat-i şâhânelerini izhâr buyrulduktan

sonra kasr-ı hümâyûnlarında bir miktar celse-yi hafife ve arâm-ışâhâne buyrulub ba'de oradan bil-şevketi ve'l-iclâl avdet-i hümâyûn vaki' olmağla ceneral-i muma- ileyh Kont Orlof vesair ceneral ve süferâ ve zabıtân-ı muma-ileyhim iskeleye kadar merasim teşyi' dahi icrâ ol mahal-i mezkur pişegahında bulunan Rusya sefineler ve gerek Fransa ve İngiltere devletlerinin bir kıt'a beylik fırkateynilerinin armalarıyla donadılıp iyâb ve zehab-ı şahande toplar endaht ve alkış avazıyla resmi ta'zim ikmal itmeleriye şevket-meâb keramet-nisab efendimez hazretleri yine vapura süvâr olarak ahşam ta'am için Serasker Paşa Hazretlerinin mirgünde sahilhanelerini teşrife rağbet ve beraber bulunan müşar ve muma-ileyhim hazerâtının zikr olunan sahilhâneleriyle gemilerine müsa'ade ve ruhsat buyrulmuş olduğundan saye-i ihsân vaye-i şahanede cümlesi orada toplanup ahşam ta'amı tenavül selavat-ı magrib edâ olunarak kezâlik vapur ile İstavroz sahil-saray-ı hümâyûnlarını teşrif buyurulmuşlardır ve müşar ve muma-yileyhim hazerâtı dahi mahallerine avdet ve âzimet eylemişlerdir

DEF'A 63 : 8 REBİÜLEVVEL 1249 \ 1. Sayfa

Umûr-ı Dahiliye

Mukaddemki Takvim-i Vekayi nüshalarında best ve beyan olunduğu üzere icâbât-ı vakt ve halden ve Devlet-i Âlîye ile Rusya devleti beyninde carî olan selev ve savfet ve muhadenet-i kâmile iktizasından naşî hesab el-civariye da'vet ve celb olunan sefayin-i harbiye ve asâkir-i berriye çend mâhdan beru Boğaziçinde misafireten ikamet itmiş ve taraf-ı Devlet-i Âlîye'den dahi her türlü levâzim-ı reayet ve rahatları iltizam ve icrâ olunarak esbâb-ı da'vetlerinin külliyyen bertaraf olmasıyla anların dahi mahallerine i'ade ve istirahatları istihsâl olunmak lâzime-i halden görünmüş olduğundan ruhsat-ı seniyyeye mebnî tehiye-i esbâb-ı avdetiyle iştigalleri esnasında şehr-i sâbık yani Safer el-hayrın on dokuzuncu Pazar günü haşmetlü miknetlü Rusya imparatoru cenaplarının yevm-i tevellüdü olmasından dolayı muadetleri üzere bu tarafta bulunan asaletlü ceneral Kont Orlof ve elçi Butenef cenâbları Büyükdere'de ka'in sefarethanelerinde yevm-i mezkurun gecesi tertib-i ziyafet ve türlü musennaa' fişenkler ve kandilleri ile seferathâne pişegahında şenlikler ve san'atlar icrâ eylemiştir ve iş bu ziyafete med'uv bulunan zât-ı hazret-i sadâret-penâhî ve cenâb-ı Seraskeri ve Müşir Asâkir-i Hassa Ahmet Fevzi Paşa ve

Tophane-i Amire Müşir i Halil Rıf'at Paşa ve Reisü'l-Etibbay-ı Şehriyarî Behçet Efendi hazerâtı Kethüday-ı Sadr-ı Alî Pertev Efendi ve Reis Efendi ve Ferik-i Hassa Ahmet Fethi Paşa ve Ferik-i Mansure Mehmet Paşa Hazreti ile bazı Mirliva paşalar ve Reis Efendi Hazretleri maiyeti memurları bulunanlar ile ziyafet-i mezkûrede bulunmuş ve ferdâsı Pazartesi günü muma-ileyhim ceneral Orlof ve elçi Butunef ve Muraviyev ve amiral Lazerev ve diğer amiral taraf-ı eşref-i hazret-i şâhânedan müşarun-ileyh Serasker Paşa Hazretlerinin mirgün'de ka'in sahilhâne-i vâlâlarına celb olunub cümlesi huzur-ı hümayûn mişvel şerefine ve her biri nevâziş ve iltifat-ı padişâhâneye nail olarak her birine âlî meratibhim mücevher ağır iftihar hişanları dahi inayet ve ihsân ve diğer ceneral ve zabıtâna dahi kezâlik mücevher ve sair zabitan ve âlî el-umum neferata sim ve zerden masnu' nişanlar i'ta buyrularak cümlesi taltif ve mesrur buyrulmuştur ve mahal-i mezkûrede saat beş altı sularında avdet-i hümayûn-ı şâhâne vuku' bulub Serasker-i müşarun-ileyh hazretleri ziyafet tertib eylemiş olduklarından muma-yileyhim ceneral Kont Orlof ve elçi Butunef cenâbları tevkîf ile müşarun-ileyh Ahmet Fevzi Paşa Hazretleri ve Reis Efendi Hazretleri dahi beraber olarak ol gün dahi bu vecihle ikram olunmuşlardır ve ertesi günü Rusya asâkiri sefayini hareket ve âzimeye başlayub şehr-i mezkûrun yirmi dördüncü çarşamba gününe kadar cümlesi Bahr-i Siyah tarafına bâd-bân güşay-ı avdet olmuş çarşamba günü muma-ileyh ceneral Kont Orlof mabeyn-i hümayûna celb ve imparator-ı müşarun-ileyh cenâblarının mukaddem vürûd iden namelerinin cevab-ı âlisi huzur-ı meâlim-mevfûr-ı hazret-i şehinşahide bi'l-itâ taltif ve iltifat-ı hazret-i şâhâne dahi sezâ buyrularak veda' ve avdet ile sefinesine girmiş ve ertesi günü muma-ileyh dahi hareket ve âzimet eylemiştir hak bu ki taraf-ı eşref-i hazret-i şâhâneye imparator-ı müşarun-ileyh cenâbları ibraz-ı hulûs ve savfet itmiş ve bil- mukabele cenâb seniyyü'l-menâkib cenâb-ı cihân-bâniden dahi imparator-ı müşarun-ileyhin gelen büyük zabıtânından küçük bir neferine kadar bil-cümle me'murları hakkında her türlü merâât-ı layıka ve i'nayet-i şâhâne ibzâl buyrulmuş ve doğrusu onlar dahi herhalde kemâl-i edeb ve nezaket üzere hareket iderek öylece gelub gitmiş olduklarından bu keyfiyetler devleteyn-i fehimmetyen beyinlerinde ale'l-istimrar tezayüd ve dû muhâdeneti müstelzim olacağı bî rîb ve gümândır.

DEF'A 71 : 2 RECEB 1249 / 1. Sayfa

Dersa'adette sahilhâneelerde ikâmet üzere bulunan sadr-ı sabk Reşid Mehmet Paşa ve Rikâb-ı hümâyûn kaymakamı sabk devletlü Ahmet Hulusi Paşa'nın sıdk u istikâmet ve hamiyet ve gayretleri iktizasınca müşarun-yileyhümâ haklarında bahr-i zehhâr-ı atufet-ı Hazret-i mülûkâne mevc-i engiz olarak mübarek kariha-yi sabiha-yi cenâb-ı cihan-bâniden şerif-sünuh buyrulan emr ü ferman-ı mekârim nişan-ı Hazret-i şâhâne mucibince Sivas Eyaleti ber-vech-i muhasallık müşarun-ileyh Reşit Paşa Hazretlerine ve kendisi kemakân sahilhânesinde ikâmetle devam-ı eyyâm ömr-ü şevket-şâhâneye muvazebet itmek ve mütesellimle zabt u idare eylemek üzere Menteşe Sancağı dahi keزالık ber-vech-i muhasallık müşarun-ileyh Hulusi Paşa Hazretlerine tevcîh ve ihsan-ı hümâyûn buyrulmuş olduğundan şehir-i sabk yani Cemaziyelâhirin on dokuzuncu cuma günü müşarun-yileyhümâ hazerâtı Babîâliye celb olunarak vüzeraya mahsus yakaları sıрма işlemeli siyah hırvânîler iksâsıyla icrâ ve ilan olunmuştur ve müşarun-yileyhümâ hazerâtı li-eclit't-teşekkür mâbeyn-i hümâyûna azîmet eylemiş olduklarından mübarek hak-payi hümâyûn-ı şâhâneye yüzleri sürülmek memnun ve mestûr buyrulmuş ve müşarun-ileyh Reşit Paşa Hazretlerine vüzeraya mahsus bir kıt'a nîşan-ı âli ihsâniyle dahi taltif kılınmıştır

DEF'A 72 : 20 RECEB 1249 / 2. Sayfa

Keban ve Ergani Meâdin-i Hümâyûnları emaneti hâlâ Diyarbekir ve Rakka Valisi vezir-i mükerrer İshak Paşa Hazretlerinin uhdelinde ise de bu defa yalnız emanet-i mezkûre-yi hasbe'l-îcab sarf ve tahvîl olunarak geçende ber-vech-i muhasallık Sivas Eyaleti tevcîh ve ihsan buyrulan el-yevm Dersaadet'te bulunmuş olan sadr-ı sâbık devletlü Reşid Paşa Hazretlerine kırk dokuz senesi martından zabt itmek üzere Sivas Eyaleti'ne ilhaken avâtıf-ı âliye-yi Hazret-i şehinşâhiden ihsan ve tevcîh buyrulmuş olmağla şehir-i şerif mezbûrun on üçüncü günü Babîâli'de hilat iksâsıyla icrâ ve i'lan olunmuştur ve marru'z-zikr Diyarbekir ve Rakka eyaletleri kemakân müşarun-ileyh İshak Paşa Hazretlerinin uhdesinde ibka buyrulmuş olduğundan ona dahi vesaya-yı mukteziyeyi şâmil tahrirat irsâl buyrulmuştur

DEF'A 80 : 10 ZİLKADE 1249 / 2. Sayfa

Diyarbakir ve Rakka eyaletleri bu defa mutasarrıfı vezir İshak Paşa Hazretlerinin uhdesinden sarf ve tahvîl ile ber-vech-i muhasallık hâlâ Sivas Valisi ve Meâdin-i Hümâyûn Emîni sadr-ı sâbık Reşit Mehmet Paşa Hazretlerine avâtıf-ı âlem-şümûl-i Hazret-i şâhânedan ber-vech-i ilhak tevcih ve ihsan buyrulmuş olmağla iş bu Zilkade-yi şerifenin sekizinci günü müşarun-ileyh hazretlerinin kapıkethüdaları Babîâli'ye celb ve hil'at iksâ olunarak icrâ ve ilan olunmuştur ve müşarün-ileyh İshak Paşa'nın müteakiden vilayetinde hanesinde ikâmet eylemesi muktezâ-yı irade-yi seniyye-yi şâhânedan olmağla emr-i âli ısdârıyla keyfiyet-i irade-yi seniyye kendisine bildirilmiştir

DEF'A 89 : 8 CEMAZİYELEVVEL 1250 / 1. Sayfa

Muş sancağı öteden beri mirimirandan müstakilce muteselsillerine tevcih oluna gelur ise de bir müdetten berû hüsnü idareciliğinden çıkar gibi olmuş olduğundan hem liva-yi mezbûrun hüsnü idaresi istihsâl olunmak ve hem de mahali ve sekinesi ve merkez-i refah ve asayište bulunmak üzere hâlâ Sivas Valisi Meâdin-i Hümâyûn Emîni sadr-ı sâbık devletlü Reşit Paşa Hazretlerine bu def'a avâtıf-ı âliyye-yi Hazret-i şâhânedan ber-vech-i ilhak tevcih ve ihsân buyrulmuş olmağla kapıkethüsadasına hil'at iksâsıyla icrâ olunmuştur

DEF'A 94 : 15 RAMAZAN 1250 / 2. Sayfa

Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa Hazretlerinin uhdesinde bulunan ve muahharan kendisine ilhaken tevcih buyrulan eyalât ve elviyenin birkaç seneden berû bakaya kalmış olan emvâl-i miriye ve vâridât-ı mürettebesinin istifâsı zımnında bundan ikdâm kapıkethüdası Nazif Efendi Mısır'a gönderilmiş olup vali-yi müşarun-ileyh zikr olunan emvâl-i müterakime-yi bakayanın tahsil ve ifasında âdem-i iktidarından bahsle afvı hususunu der-bâr-ı merhamet-karardan muarız-ı niyazda inhâ ve istid'a ve eyalât ve elviye-yi mezkûrenin kaffe-yi emvâl-i mürettebe ve varidat-ı mukarreresini kırkdokuz senesinin Mart ve elli senesi Muharreminden i'tibaren te'diye ve ifaya müte'ahhid olduğu iş'ar ve inbâ itmiş ve şimdiye kadar ve vali-yi bu müşarun-ileyh hakkında bi-diriğ ve erzân buyrulan müsaâdât-ı seniyye-yi Hazret-i şâhâneye ilaveten niyaz ve iltimâsı ve teahhüdü vecihle bakayay-ı mezkûrenin afvuna irade-yi ihsân-

ade-yi cenâb-ı cihan-bâni müte'alık buyrularak afvu bâbında iktizâ iden evâmir-i âliye ısdâr ve taraf-ı müşarun-ileyh tesyâr olunmuştur

DEF'A 139 : 9 ŞABAN 1252 / 2. Sayfa

Muakddema Sivas Valisi devletlü Reşit Paşa Hazretlerinin ol havalide uygunsuz hareketde bulunan bazı aşâyir ve ekrâdın istihsâl-i terbiyelerine ve muahhar Revanduzlu üzerine memuriyetleri ciyetiyle Muş Sancağı'ndan asker ve zehâyir müsüllü şeylerin celbinde suhûlet olmak üzere liva-yı mezbûr vali-yi müşarun-ileyh hazretlerinin vak'î olan inhâ ve iltimâslara mebnî uhdesine tevcîh buyrulmuş olub el-haletü hazihi saye-yi şevket-vaye-yi şâhânedede ol-havalide hüsnü rabıta ve asayiş hâsıl olduğuna ve liva-yı mezbûrun serhadât-ı şarkiyeden olan Erzurum'a civariyet münasebeti ve öteden beru mesbûk olduğu vecîhle Erzurum'a ilhaken şark seraskeri bulunanlara tevcîhi cihetiyle zikr olunan Muş Sancağı'nın Erzurum Müşir i atûfetlü Esad Paşa Hazretlerinin uhdesine tevcîhi lazım gelmiş olduğundan şeref-sunûh ve sudûr buyrulan irade-yi seniyye-yi şâhâne mucibince liva-yı mezbûr Müşir -i müşarun-yileyhe ilhaken tevcîh ve icrâ olunmuştur

DEF'A 140 :11 RAMAZAN 1252 / 1. Sayfa

Umûr-ı Dahiliye

Sivas Valisi bulunan sadr-ı sâbık Mehmet Reşid Paşa Revanduzlu maslahatı hitâmından sonra Diyarbekir cânibine avdetinde oraların vehamet-i havası sebebiyle esna-yı rahde sıtma illetine mübtela olarak giderek illet-i mezkûre himaye mübeddel olmuş ve Diyarbekir'e vüsûlünde hulûl-ı ecel-i mev'ûduyla irtihâl dâr-ı ahiret itmiş olduğu haberi gelmiş olduğundan mütevaifa-yı müşarun-ileyh uhdesinde bulunan Sivas ve Diyarbekir ve Rakka eyaletleri ve Meâdin-i Hümâyûn emaneti mesâlih-i cesîmeden ve saye-yi şevket-vâye-yi Hazret-i kiti sitânide mahal merkûmenin nizamat-ı hâliye ve usul müstehsine-yi mukteziyesinin vikayesiyle beraber hüsnü idare-yi memleket ve istikmâl-i asayiş-i âhali ve raiyyet madde-yi matlûbesine muktedir ve liyakat ve ubudiyet zahir bir zatın uhdesine ihalesi lazîmeden olmak ve Kütahya feriki bulunan atufetlü Mehmet Hafız Paşa Hazretleri müddet-i medideden berü hidemât-ı askeriye ve mevâd-ı saltanat-ı seniyyede müstahdem ve mü'essir-i celile-yi istihkak ve dirayetinden behredr ve hüsnü terbiyet-kimyâ-yı hâsiyyet-i

Hazret-i şehînsâhi ile vayme-mend-i feyz ve itibar olarak kendisinin her vecîhle icrâ-yı levâzım-ı hükümet ve ve idare-yi mesalih-i mülkiye ve askeriyede mümâreset ve rü'yeti müsellemler bulunmak hasebiyle mübarek kariha-yi keramet sariha-yi Hazret-i şâhânenen Sivas eyaleti Müşir liği ünvanıyla ba-rütbe-yi valây-ı vezerat eyalât-ı merkûmenin he'yet-i âliyesiyle müşarûn-ileyh hazretlerinin uhdesine tevcîhi hususuna irade-yi seniyye-yi cenâb-ı cihân-bâni şeref-sünûh ve sudûr buyrulmuş ve muktezây-ı münifî üzere şehir-i sabk yani Şaban-ı şerifin onsekizinci günü müşarun-ileyh hazretlerinin me'muriyeti icrâ ve Kapıkethüdası bulunan rical-ı Devlet-i Âliyeden defter emini saadetlû Muhhib Sa'id Efendiye hil'at lazime-yi iksa olunmuştur. Ve müte'alık buyrulan irade-yi seniyye-yi mülûkane mucebince münhall olan Kütahya ferikliği dahi asâkir-i hassa-yı şâhâne ferikliğinden Rodos muhafızı sa'adettü Dilaver Paşa Hazretlerine Rodos muhafızlığı dahi asâkir-i nizamiye Mirlivalarından Bahr-i Siyah Boğazı muhafızı bulunan sa'adettü Hafız Paşa'ya asâkir-i mansure ferikliği rütbe-yi ref'iyle ihale ve icrâ kılınmıştır ve Bahr-i Siyah Boğazı muhafazalığı dahi Humbara-hane-yi Amire miralaylardan İbrahim Bey'e ihale ve tefvîz buyrulmuştur

DEF'A 160 : 2 ZİLKADE 1253 / 1. Sayfa

Umûr-ı Dahiliye

Rabbimiz teâla hazretleri ömr ve ikbâl Hazret-i şâhen-şâhiye rûz-u efvân buyursun müceddediyet-i seniyye-yi şâhâne ve akl-ı felatun-pesend-i padişahaneleri iktizasınca daima murad-ı hayriyet-i i'tiyad mülûkâne ve himmet-bülend-i ref'î-i tacidârâneleri hususât-ı hayriye ve umûr-ı nafi'aya ma'tuf ve masrûf olduğu misüllü bazı düvel fehime nezidine ta'yin-i süferâ buyurmaktan maksûd-ı meal-i nümûd-ı hilafet-penâhileri dahi hem kava'id düveliyeden olduğu üzere düvel-i müşarun-ileyhim ile te'yid-i dostî ve muvallât ve teşyîd-i revâbit vedd ve musafat buyurmak ve hem hizmet-i sefarette bulunan bendegâna kesb-i ma'lumat ittirmek niyet-i âliyesinden ibaret olub hâlâ Umûr-ı Hariciye Nezaret-i celilesine ziynet-efzâ olan devletlû Mustafa Reşit Beyefendi Hazretleri mukaddema Fransa ve ba'de İngiltere devletleri nezdinde ve Aydın Müşir i atûfetlû Ahmet Fethi Paşa Hazretleri dahi Avusturya devletinde sefaret hizmetinde bulunduklarından doğrusu ikisi dahi gayret iderek Fransa lisanı Avrupa'nın her bir usul-i lazimesini tahsile çalışmış iselerde müşarun-yileyhümâ hazerâtının bir müddetcik daha Avrupa'da bulunmaları

takdirinde her vecîhle ikmâl-i ma'lumat idecekleri ve vukûf-ı sabkaları cihetiyle müddet-i ikâmetlerinde umûr-ı sefaretî dahi layıkıyla idare eylecekleri nezd-i me'aliyeft-i Hazret-i şehriyârîde sabit ve mütebeyyin olmak hasebiyle müşurun-yileyhümâdan Hariciye Nazır-ı müşarun-ileyh hazretlerinin saye-yi şevket-vaye-yicenâb-ı tacidârîde haiz olduğu Müşirlik unvan-ı celîli vezerat rütbe-yi âlîyesine dahi şâmil ise de şemiye-yi fehime-yi çâker-perverî inayet-kesret-i cenâb-ı tacidârî mübtegâsınca nazır-ı müşarun-ileyh hazretleri hakkında lâ-ma'ül-envâr olan neyz tevcîhat-ı mekârim-âyat-ı Hazret-i cihan-bâni bir kat dahi işaa-nisâr olarak bu def'a avâtîf-ı mâlâ-nihaye-yi cenâb-ı kîkî-sitâniden kendüsüne pašalık unvan-ı vâlâsı dahi ihsân ve kemakân Hariciye Nezaretî rical-i Devlet-i Âlîyeden hâlâ Hariciye müşteşarı saadetlü Nuri Efendi ma'arifetliyle rû'yet olunmak üzere Büyükelçilik ile Fransa devleti nezdine me'muriyeti emr u ferman buyrulub müşarun-ileyh Fethi Paşa Hazretlerinin uhdesinde bulunan Aydın eyaleti müşürlüğü dahi kemâ-fi's-sabk ibkâ ile taraflarından kai'makamı ile idare kılınmak üzere müşarun-ileyh hazretlerine dahi Londra sefaretinin ihalesi hususuna irade-yi seniyye-yi Hazret-i mülûkdârî müte'alık buyrulmuş olduğundan iş bu Zilkade-yi-şerîfenin ikinci günü huzur-ı sadrazamîde ikisinin dahi me'muriyetleri icrâ ve i'lan olunarak bu keyfiyet dahi müşarun-yileyhümâ haklarında inayet-i azime ve öteden beri na'il ve müstağrik oldukları eltâf-ı sabkâya ilave-yi faika olmağla muvazıbı oldukları da'vât-ı hayriyye-yi Hazret-i padişahiyi tekrar itmektedirler ve şimdiden tedarikât-ı seferiyelerinin tanzimine şürû' ve mübaşeret birle bi-nimet-i teâla evvel-bahara doğru me'muriyet-i cedîdeleri cânibine azimetleri mazmum olarak bi-nimet-i teâla vakt-i harekete kadar umûr-ı Hariciye Nazır-ı müşarun-ileyh hazretlerinin yine şimdiki gibi mesâlih-i nezaretî biz-zât rû'iyet ideceği müsüllü müşurun-yileyh Fethi Paşa hazretlerinin dahi hemen şimdiden cânibine gidip yirmi- otuz güne kadar ikâmetle oranın hususâtını yoluna koyarak ba'de bu tarafa avdet eylemesi irade-yi seniyye iktizasından olmağla müşarun-ileyh hemen hareket ve azimet itmek üzere bulunmuştur ve nazır-ı müşarun-ileyh bi-nimet-i teâla Paris'e vüsûlune kadar orada müslühatgüzar olan Talat Efendi'nin yine icrâ-yı me'muriyet iderek ba'de bu cânibe avdeti lazım geleceği müsüllü el-halletü hazihi süferâtla Londra'da bulunan rical-i Devlet-i Âlîyeden sa'adetlü Sarim Efendinin dahi kezalik halefinin vürûduna kadar orada tevakkuf ve ikâmet ve ifâ-yı hidmet-i sefaret eylemesi icâb ideceğinden onlara dahi vesaya-yı lazime yazılmıştır

DEF'A 164 : 11 SAFER 1253 / 2. Sayfa

Devlet-i Aliyye-yi ebedü'd-devam ile İngiltere ve Fransa devletleri miyânında derkâr ve rehîn-i merkez-i istimrâr ve istikrar olan meveddet-i kâmile ve muhaleset-i daima iktizasınca daiman ve müstemiran rabıta-yi vedadiye ve zabıta-yi safvet-i samimiyyenin her halde te'kid ve te'yidini müstelzim olur esbâb ve vesâil-i cemilesinin istikmâli mültezim ve marzî olduğuna ve düvel-i fehime-yi nezdine taraf-ı Devlet-i Âliye'den süfarâ ta'yini izdiyâd-ı mevâd-ı hubb u vedâd maksadından i'baretidüğüne binaen yüz atmışıncı def'a rakamıyla tab' ve neşr olunmuş olan Takvim-i Vekayi nüshasında keşide-yi selk-sütûr olduğunu vecîhle Umûr-ı Hariciye Nezareti celilesine şeref-pîrâ olan Müşir -i meali-semîr devletlü Mustafa Reşit Paşa Hazretlerinin fevkâlede Büyükelçilik ile Fransa Devlet-i fehimesi nezdine memuriyetlerine ve Aydın Müşir i atûfetlü Ahmet Fethi Paşa Hazretlerinin keزالik Büyükelçilik ile İngiltere Devlet-i fehimesi nezdinde ikâmetlerine ve ricâl-ı Devlet-i Âliye'den Umûr-ı Hariciye Müsteşarlığı rütbesiyle el-yevm Londra cânibinde bulunan sa'adetlü Sarim Efendi Hazretlerinin Dersaadet'e avdetine irade- yi seniyye-yi Hazret-i şâhâne müte'alık buyrulmuş idi ancak nazır-ı müşarun-ileyh hazretlerinin el-halletü hazihi bu tarafta umûr-ı cesime-yi saltanat-ı seniyye ile meşguliyeti derkâr ve bu cihetle merkez-i memuriyetinden infikâkı uyumayacağı bedidâr olmak hasebiyle nazır-ı müşarun-ileyh hazretlerinin mevkûl-i uhde-yi istihalleri olan mevâd-ı vakıa ve mesâlih-i lazımenin rü'yeti ve tavsiyesine bezl-i rü'yet ve işleri başında bulunub izhâr-ı müesser-i gayret eylemek üzere sefaret me'muriyetinin uhdelerinden sarf ve tahvîl ile müşarun-ileyh Fethi Paşa Hazretlerinin ibtida Londra'ya gidüb haşmetlü İngiltere Kraliçesi cenablarının bu sene tetevvüc resmînin icrâsı musammim olmak hasebiyle taraf-ı eşref-i hazret-i şâhin-şâhiden resm-i tebrik ve tehniyeti bade'l-yicrâ Paris'e azimet ve ifa-yı hidmet- i sefaret etmek üzere memuriyeti hususu rehîn-i tensib-i âli buyrulmuş ve muma- ileyh Sarim Efendinin dahi kemakân Büyükelçilik ünvanıyla İngiltere sefaretrinde ibkâsı hususuna irade-yi seniyye-yi hazret-i şâhâne şeref-sünûh ve sudûr buyrularak iktizaları icrâ kılınmış ve müşarun-ileyh Fethi Paşa Hazretleri dahi merkez-i sefaret ve memuriyetine hareket azimet eylemiştir

Umûr-ı Dâhiliye

Yüz altmışıncı defa rakamıyla matbu' olan nüsha-yı Takvim-i Vekayi'de keşide-yi sülk ve sûtûr ve imlâ olduğu üzere her devletde yekdiğeri tarafında ikâmesi kava'id-i mer'iyeden olan usul sefaret el-halletü hazihi cânib-i saltanat-ı seniyyeden dahi icrâya himmet buyrulmakta olduğundan ol-vecîhle mücerred te'yîd-i dostî ve muvalât ve teşyîd-i revâbıt ve dû-musafât zımnında mukaddema Fransa ve bade İngiltere devletleri nezdinde sefaret-i seniyye ile bulunub hüsnü i'tilaf ve hareket ve ibraz-ı rü'yet ve fesânet itmiş olan hâlâ Umûr-ı Hariciye Nezareti celilesine revnak-efza Müşir -i me'ali pîrâ devletlü Mustafa Reşid Paşa Hazretlerinin bir müddetçe dahi Avrupa'da bulunması tensib olunmuş olduğundan tekrar sefaret-i seniyye-yi memuriyeti emr u ferman buyrulmuş iken o esnada bazı mühüm mu'tena mesâlih-i seniyye der-dest olması cihetiyle müşarûn-ileyh hazretlerinin bu tarafda merkez-i memuriyetlerinden infikâkı uyumayacağına mebnî yüzatmış dördüncü def'a rakamıyla tab' ve temsîl olunan nüsha-yı Takvim-i Vekayi'de beyan ve iş'ar olunduğu vecîhle mevkûl-i uhde-yi istihalleri olan mevad-ı vakıa ve umûr-ı nazikenin hüsnü rü'yet ve idaresine ibrâz-ı müesser-i gayret ve işleri başında bulunub tesviye-yi mehâm-ı seniyye bezl ü rü'yet eylemeleri için sefaret memuriyeti uhdelerinden sarf ve tahvîl ile Londra sefaretine memur olan Aydın Müşir i sâbık atufetüyle Fethi Paşa Hazretleri yine Londra'ya gidip haşmetlü İngiltere kraliçesi cenablarının bu sene icrâsı musammim olan tetevvüc resmini taraf-ı eşref-yi hazreti şahaneden tebrik ve tehniyet bade Paris'e avdetle orada ifâ-yı hidmet sefaret eylemek üzere müşarun-yileyhe ihale ve tefvîz ve Londra sefaret-i dahi kemakân sa'adetlü Sarim Efendi uhdesinde ibkâ ve takrîr kılınarak ol vecîhle muahharan nazır-ı müşarun-ileyh hazretleri tevkîf ve te'hîr olunmuşlar idi şimdi lehü'l-hamd o makûle mesâlih-i mühimmenin ekseriyesi hüsnü tesviye bulmuş ve bulmakta ve bazısının arkası almış ve alınmakta olduğundan yine tasmîm-i sâbık vecîhle müşarun-ileyh hazretlerinin Avrupa'ya memuriyet ve azimetlerinde bir beis kalmamış olmasıyla bu defa nazır-ı müşarun-ileyh hazretlerinin kemakân nezareti celile-yi müşarun-yileyhâ uhdelerinde olarak Londra'ya fevkâlede büyükelçilik ünvanı ile memuriyetleri hususu müte'alık buyrulan irade-yi seniyye-yi hazreti cihan-dârı mûcibince iş bu Cemaziyelevellin on ikinci Salı günü huzur me'ali-mevfur-ı cenâb-ı tacidaride icrâ

buyrulub müddet gıyabında umûr-ı nezaretin rü'yeti herbir me'muriyetinde ve hatta derya kapudanlığı hizmet-i samiyesinde dahi câri olduğu vecîhle müsteşarı bulunan zevata aid olduğundan maslahat-ı vekâletleri dahi yevm-i mezkûrde kendülerinin Babiâli'ye vürûdlarından sonra huzur-ı vekalet-penahide hâlâ Hariciye Müsteşarı sa'adettü Nuri Efendi Hazretlerine ihale buyrularak ihzâr olunan vapur sefine-yi hümâyûnuyla ibtidâ Malta'ya azimetle karantina müddetini orada bade'l-yihrac oradan dahi Londra'ya gitmek üzere hemen bu günlerde müteheyyi hareket bulunmuşlardır ve bu müsüllü fevkalade büyük süferâ maiyetlerinde mesbûku'l- emsal olduğu vecîhle müşarûn-ileyh hazretlerinin maiyet-i alilerinde bulunmak üzere sefaret müşteşarlığı memuriyetine hâlâ Tercüman-ı Divan-ı Hümayun Ali Efendi ve serkatibi hizmetine Hariciye Katibi Ra'uf Beyefendi bâ-yirade-yi seniyye tayin olunub memuriyete vekâletle müstaid olan muma-ileyh Nuri Efendi Hazretleri dahi diğer memuriyeti olan meclis-i Ziraat riyâsetine badezin bakamayacağı cihetle bu hususu dahi idare eylemek üzere meclis-i mezkûre riyâset-i vekaleti başvekalet muavini sa'adettü Mustafa Gani Beyefendi Hazretlerine havale kılınmış ve divan-ı hümayun tercümanlığı vekaleti mütercim-i evvel Saffet Efendiye ihale olunub hariciye katibi mesâlihinin rü'yeti dahi evâmir-i Âliye katibi Hacı Edhem Beyefendiye sipariş olunmuş ve bir müddetten beru nazır-ı müşarun-ileyh hazretlerinin maiyetlerinde olub geçenlerde meclis-i Ziraate me'mur olan Mösyö Fevr bu def'a dahi maiyet-i sefarette bulunacağından ve kendüsünün her vecîhle sa'yi ve gayreti müşahade kılınmış iddigünden ona dahi bir kıt'a iftihâr nişan-ı âlisi ihsân buyrulmuştur

DEF'A 181: 28 REBİÜLAHİR 1255 / 2. Sayfa

Şevket-meâb merhamet-nisâb efendimiz hazretlerine atıyye-yi behiyye-ül hiyye ve inayet-i celile-yi ezeliye olan kemâl rüşd ve fetânet ve hassa-yihükümdârî ve hilafet iktiza-yı âlisi üzere taht-ı âli-baht-ı Osmanî varîke-yi saltanat ve cihanbâniye bil-yemin ve'l-yikbâl cülûs-ı hümâyûn-ı şâhânelerinin şeref-vuku'unı müt'akib taraf-ı eşref-yi sadâret-penahiye hitâben mübarek lisan-ı mu'acciz beyan-ı mülûkanelerinden şeref-sunûh buyrulan nutk-ı hümâyûn-ı isâbet-yimakrûn-ı şehinşahilerinde nefis-i hümâyûnumda heva ve hevese katan meyl ü rağbet olmayub ikdâm-i me'ârib ve nuhbe-yi metâlib-i şâhânem ancak i'mâr me'malik bilâd ve irahe-yi ahâli ve ibâd kaziyesinden ibaret olarak bi-tevfîk-i Teâla kâffe-yi evkât ve

sa'atimi bu uğra sarf itmeği iltizâm itmiş midir ez-cümle Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa veled-i mâcid kesirü'l mehâmidim merhum ve mağfur Sultan Mahmud Han Hazretlerinin iğbirâr-ı hatırlarını mucib bazı harekette bulunmuş ve şimdiye kadar hayli şeyler vuku'unda başka bir müddetten beru icrâ-yı tedârikâta dahi teşebbüb olunmuş ise de zatt-ı şâhâneme vedia-yı cenâb-ı kibriyâ olan ibâd ve bilâdın asayiş-i halini halelden vikâye ve mücerred sefk-i dimâ-yi müslimîni siyânete levâzım-ı tabiyet ve ferâ'iz ubûdiyet-i kâmile ifâ olunmak üzere vukuât-ı mezkâre-yi nesyen mensiyyen ve mazî mâmazî hükmüne konularak vali-yi müşarun-ileyh hakkında afv- u cemil-i şâhâne ve safh-ı bî'adil-i padişâhânem erzân buyurulmağın bu ihsân ve inâyet mülûkanemin vali-yi müşarun-yileyhe tebliğ ve tebşîrine müsara'at eyleye deyü izhâr-ı lütf ve mekremet buyrulmuş ve ber mantûk-ı emr u ferman-ı kerâmet- ünvân-ı Hazret-i şâhâne vali-yi müşarun-ileyhe yazılan tebşîr-nâme-yi sami-yi vekalet-penahinin isâline ve suret-i irade-yi seniyyenin şifahen dahi beyan ve ifhâmına ricâl-ı Devlet-i Aliyye'den Daru's-Şuray-ı Babîâli kâtibi sa'adetlü Akif Efendi mahsusen me'mur ve ta'yin ve sefine-yi hümâyûn-u şâhânedan peyk şevket nam vapur sefinesine irkâben cânib-i müşarun-ileyh sevk ve tesyîr olunarak ordu-yı hümâyûnu tevkîf eylemesi hususunu mutazammın Şark Cânibi Seraskeri atufetlü Hafız Hazretlerine dahi tahrirât-ı mahsûse itâre ve irsâl olunmuş ve donanma-yı hümâyûn şâhânenin dahi ileru harekete tevkif kılınmıştır hemen Cenâb-ı Hak hafız-ı ibâd ve hârs-ı bilâd olan padişah-ı hikmet-aşına ve şâhen-şâh-ı merâhim-pîrâ efendimiz hazretlerinin ömür ü ikbâl ve şevket-vefr ve iclâl ve azîmet mülûkânelerini müzdâd ve efzûn ve her bir azm u niyât-ı müstelzimü'l- hüsnât-ı şâhânelerinde tevfikâtü'l-hiyye ve teshilât-ı samedâniyesin yaver ve reh-nümun ve saye-yi şevket- vaye-yi padişâhânelerinde cümlesi ibâd ve bendegânı asayiş-i hal ve ârâm-bâlleri husulüyle mesrûr ve memnun buyura âmin

DEF'A 182 : 12 CEMAZİYELEVVEL 1255 / 2. Sayfa

Birkaç seneden beri Sivas Müşir i bulunan atufetlü Hafız Paşa Hazretlerinin hasbe'l- icâb muhavvel-i uhdesinde bulunan Sivas ve Divriği ve Amasya sancakları redif-yi mansure eyalet-i Sivas Müşir liği ile Sivas'ta ikamet itmek üzere Diyarbakir ve Urfa eyaletlerinin ve Meâdin-i Hümâyûn Emaneti uhdesinden sarf ve tahvîl ve aher birine ihale ve tefvîz olunması lazım gelmiş ve asâkir-i muntazama-yi şâhâne feriklerinden maiyet-i müşarun-ileyh ile memur olub geçende kendisine Müşir lik

rütbe-yi celilesi tevcîh ve ihsân buyrulmuş olan atufetlü Saddullah Paşa Hazretleri sıdk ve gayret ve hamiyet ve fetânetiyle mevsûl bendegân-ı Devlet-i Aliyye ve ümerây-ı asâkir-i nizamiyeden bulunmuş olduğundan zikr olunan Diyarbekir ve Urfa eyaletleriyle Meâdin-i Hümayun Emaneti Müşir lik-i mezkûrdan bi't-tefrîk müte'âlık buyrulan irade-yi seniyye-yi Hazret-i mülûkâne muktezâ-yı münîfi üzere müşarun-ileyh Saddullah Paşa Hazretlerine tevcîh ve icrâ ve suret-i irade-yi seniyye müşarun-ileyh Hafız Paşa Hazretlerine dahi iş'ar inbâ olunmuştur

DEF'A 204: 24 CEMAZİYELAHİR 1256 / 1. Sayfa

Devlet-i Âliye ile Mısır Valisi devletlü Mehmet Ali Paşa Hazretleri beyinde derkâr olan niza' ve ihtilafâtın ibtidâ-yı zuhur ve neş'etinden beru Avrupa devletleri ihtilafât-ı mezbûrenin şan ve menâfi-yi Devlet-i Âliyye ve hukuku seniyye-yi şâhâneye muvaffak sûretiyle resîde-yi hüsnü hitâm olması emel-i halisânesinde olduklarını ibrâz ve izhârdan hâlî olmamalarıyla düvel-i müşarun-yileyhimin iş bu arzu-yu dostaneleri te'mine derkâr olan revâbıt-ı meveddet-i muvallat-ı kadimenin icâbat-ı tabi'îyesinde olduğundan başka Devlet-i Aliyye'nin Avrupa kıtasında bulunan memâlik-i vesâsı cihetiyle Avrupa devletlerinden ma'dûd olması ve kendüye müte'âlık olan hususunun Avrupa'ya dahi âid bulunması mütalaalarından dahi neş'et itmiş bir keyfiyet idüğü derkâr olduğundan gerek keyfiyet-i meşrûha ve gerek cümle cihânın ma'lumu olan ahvâl ve vuku'at himâyeden sonra Dersa'adette bulunan düvel-i muazzama süferâsı cânibleri Babîâli'ye bir takrîr-i resmi ve müşterek takdimiyle ihtilafât-ı mezkûrenin tanzîm-i tesviyesi emrinde devletlerinin ittifak ve ittihat eylediklerini ilan itmiş ve Devlet-i Âliye dahi sefk-i dima-yi İslâmiyenin ve ahvâl muharebeden zuhura gelecek enva-yi fenalıkların önünü kesdirmek niyet-i celile ve hayriyesiyle düvel-i müşarun-yileyhimin vesâtat-i resmiyelerine izhâr-ı muvaffakat buyurmuş olduğuna mebni bu husus için Londra'da mukâlemata şüru' olunub cânib-i saltanatı seniyyeden dahi makâlemât-ı mezkûrede bulunmak üzere Beylikçi Divan-ı Hümayun sa'adetlü Şekib Efendi sefir-i murahhas olarak ta'yin ve i'zam olunmuştu bu maddeden gerek Devlet-i Âliye'nin ve gerek düvel-i müşarun-yileyhimin ancak maksad u muradları saltanat-ı seniyye ile vali-yi müşarun-ileyh beyinde bir tanzimât-ı marzîye ve hüsne vücuda getirilmesinden ve tanzimât-ı mezkûrenin üsul-ü nasfet ve hakkâniyete mutabık ve şan ü şevket-i Devlet-i Aliyye ve menâfi-yi seniyye-yi şâhâneye muvaffak suretde olunmasından

i' baret ise de bu bâbda vuku'a gelen mesa'i ve gayret bir semire-yi nafia hasıl itmeyub müşarun-ileyh Mehmet Ali Paşa na'il-i meram olmak hülyalarına düşerek ve fi'l-asl hiçbir şey yok iken el-halletü hazihi na'il olduğu vak' ve itibarı kimin sayesinde tahsil itmiş olduğuna bu sebepten feramüş iderek memâlik-i Devlet-i Âliye'yi cümlemizin veli nimet-i bî-minnetimiz olan zat-ı muadilat-ı âyat-ı Hazret-i şâhâne ile bayağı taksim sevdasına düşmüş ve niyât ve tasmimât-ı tama'kârânesini setr için bazı kelimât-ı riyakârane ve ebleh-firibanesini daima mukaddemada'va iderek gerek evladları ve gerek kendüsi için taleb ve iddia itmekte olduğu bunca şeyler ancak muhafaza-yi İslâmiyet garzına mebni olduğunu halka inandırmak istemiş ise de zat-ı hilâfet-semat-ı Hazret-i mülûkâne imam-ı müslimin ve hami-yi din ü mübîn olduklarından dinimizin muhafazası cümleden ziyade onların amel ve matlubları üdüğü ve kaffe-yi mesayi-yi şâhâneleri daiman müstemirran buna masrûf ve münhasır bulunduğu herkesin ma'lumu olan mevâddan bulunmasıyla müşarun- yileyhin iş bu tedbir muğfilânesine kimse aldanmayub ve Londra'da mükâlemesi dahi Paşa-yı müşarun-ileyh iddialarını ta'dil ittirmek zımnında sarf eylediğim mesai ve mechûdâtının bir faideyi münettec olamayacağını cezm ittirmesiyle nihayet vali-yi müşarun-yileyhi tebligat-ı muslihâneye havale-yi sem'-yi itibar itmediği halde tarîk-i felâh refik-i mutavaatkârı ve ubudiyete sâlik olmaklığa icbâr itmek için Devlet-i Âliye murahhası muma-ileyh ile muahede akd ve imza eylemiş olmağla muahede-yi mezbûra iktinasınca cenâb-ı i'nayet-meab-ı şehinşahî vali-yi müşarun-yileyhe Mısır Eyaleti'ni suret-i veraset ve beriyetü'l-Şam'ın Mısır ile Bahr-ı Süveyş'den Taberiye Gölü'ne kadar mümted olan mahal ve mevâkii ile Akka Eyaleti ve Akka Kalesi'nin muhafazalığını kayd-ı hayat şartıyla ihale ve ihsân buyuracak olduklarından müşaruhyileyh dahi el-halletü hazihi mahal-i uhde-yi idaresi olan memâlik-i saireyi cümleten tahliye itmiş ve donanma-yı hümâyûn dahi red ve i'ade eylemesi lazım geleceğinden iş bu tanzimâtın kabulü için kendüye bir müddet-i muayyene i'ta olunmuş olmağla çünkü zatt-ı Hazret-i şâhânenin mütefikleri bulunan düvel-i erbaa- yı müşarun-yileyhimin niyât ve kararları bir vecîhle kabil-i tezelzül ve tağyîr olmadığından vali-yi müşarun-yileyhe tanzimat-ı mezbûreyi kabulden istihfâk eylediği halde hakkında zuhura gelecek fenalıkları mücerred kendü kusurundan neş'et itmiş olacağı derkâr bulunmuş ve iş bu karar-ı ahiri paşa-yı müşarun-ileyh tebliğ ve ifade için acilen ricâl-ı Devlet-i Âliye'den Hariciye Müsteşarı sa'adettü Rıf'at Beyefendi Hazretleri tersaneyi amire tarafından tehiyye olunan bir kıt'a vapur

sefinesiyle İskenderiye cânibine irsâl ve i'zam kılınmıştır vel-hasıl Mehmet Ali Paşa ile asıl menşe-yi münaza'at-ı arâzi maddesi olarak müşarun-yileyhin istediği gibi bu kadar memâlik-i vesîa evlad u ahfâdına veraset suretiyle verilmek lazım gelse memâlik-i Devlet-i Âliye iki kıt'aya münkasım olub artık tabi'iyet ve metbu'iyet yalnız lafızda kalacağı ve o halde iki kuvvet mütesâviye beyinde hasıl olacak rekabetten türlü fenalıklar zuhura gelerek millet-i İslamiyein takviyeti şöyle dursun belki bi'l-akis maazallahu teâla tezelzülünü mûcib olacağı ve bir valinin hukuk-ı mukaddese-yi saltanata müşârik suretinde o kadar memâlik vesîa ve kuvve-yi kesîresi olması hem usul-i devlete ve hem kaide-yitabiiyyete tevaffuk itmeyeceğinden hiçbir vakitte tecvîz olunamayacağı ve müşurun-yileyhin murad evlad u ahfâdını kayırmak ise buna dahi Mısır Eyaleti tevârüsünün kifâyet ideceği ednâ mûlahâza ile malûm olan mevâddandır bu tafsilatdan murad müşarun-yileyhin maksad-ı aslisi reym göstermesun Devlet-i İslâmiyeyi ikiye bölmek suretinden i'bareti olduğunu ve farazâ kendüsü ve hanedan haklarında ihsân buyrulan müsa'adâta kana'at itmiş olsa ne bu münaza'ata ve ne esbâb-ı icbâriye isti'maline hacet kalmayarak hemen maslahat bitmiş ve tevafuk-ı tarafeyn hâsıl olmuş olacağından asıl bu şeylere sebebiyet onun tarafında kaldığını ve bu cihetle sair türlü der-miyan olunan sözler hep tervîc-i müte'alib-i ma'lumesine medar olmak için kelimât-ı muhteria musanna' kabilinden bulunduğunu bütün halka peşince beyân ve ihtar ile şayed bazı cehle ve hamkâ beyinlerinde dekâik-i maslahat anlaşılmayub da müşarun-yileyhin işa'atına aldalanana Devlet-i Âliye'nin hukuk-ı seniyye ve usul-i âliyesine mugâyir söz söyleyenler olur ise şedîden te'dib olunacağından burasını dahi evvelce i'lan itmek vazife-yi zimmet 'ad olunmuştur

DEF'A 209: 14 ŞABAN 1256 / 1.-2. Sayfa

Umûr-ı Dâhiliye

İkiyüzüncü def'a rakamıyla çıkarılan Takvim-i Vekayi nüshalarında tafsilât-ı beyan ve iş'ar olunduğu üzere saltanat-ı seniyye ile düvel-i erbaa-yi fehîme beyinde yeminen akd olunan mauahede-yi ittifakiye ahkâm-ı iktizasınca Mehmet Ali Paşa vak'i olan teklifât-ı lütfiye-yi kabul itmeyerek usul-i muhalefet-i reddiyesinde ısrar itmiş ve İskenderiye'ye i'zam buyrulan müsteşar-ı sadaret-i uzma saadetlü Rıf'at Beyefendi Hazretleri dahi bundan sonra her bir sebebiyet ve mesûliyet Mehmet Ali Paşa tarafından kalacağı ve haklarında müamele-yi cebriye

i'mâl ve icrâ kılınacağı beyanıyla müddet-i muayyen hitâmında oradan hareket ve bu tarafa avdet eylemiş olmağla ber mucib-i muahede-yi mün'akide kuvve-yi cebriye i'mâliyle hukuk-ı sarîha-yi meşrû'a-yı şâhânenin muhafaza ve icrâsı zımında Devlet-i Âlîye müteffiki olan devletler ile beraber iktiza-yı hâlin icrâsına mübâşeret ve Kıbrıs tarafına asâkir-i lazime mühimmat-ı mukteziye irsâl ve sefâin-i mevcudeyi dahi irsal birle tedâbir-i cebriye ve harbiye ifâsına himmet buyrulmuş ve avâtıf-ı âliye-yi şâhânedan kendüye Berriyyetü's-Şam seraskerliği ve eyalet-i Mısıriyenin idare-yi muvakkatası tevcih ve ihale buyrulan devletlü İzzet Mehmet Paşa Hazretleri dahi Kıbrıs'a muvasalat eylemiş olduğundan asâkir-i nizamiye-yi şâhâne Berriyyetü's-Şam sularında bulunan İngiltere ve Avusturya devletleri donanmaları amirallerinin kumanda ve delaletleriyle Beyrut'a karîb Cûnî limanına çıkarak İngiltere devleti asâkir-i bahriyesiye bi'l-umum iş bu şehri Eylül'ün ibtidası tarihiyle Beyrut kalesinde asâkir-i Mısıriye üzerine hücum ve iktihâm iderek ne vecihle galebe ve nusret-müeyesser olmuş bu bâbda ne suretle hareket ve gayret olunmakta bulunmuş olduğuna dair mukaddem ve muahhir vârid olan tahriratın hâlase-yi mefadı her-kesin ma'lumu olmak için bu mahalde bend bend beyan olunur.

Tarih-i mezkûrede Mısırlu Süleyman Paşa'nın ordusu Beyrut'un haricinde bulunmasıyla asâkir-i nusret-müesser-i Hazret-i şâhânenin oraya hurucuna paşa-yı merkûm tarafından mûmâna'at sureti gösterilmiş ise de kâr-gîr olmayub bi-'avni teâla ordusu merkezinden tard ve teb'id olunmuş ve mevki-yi mezkûre gereği gibi istihkâm verilerek cebel ahalisinden asâkir-i külliye ol halde taraf-ı Devlet-i Âlîyeye dehâlet meşâyih-i urbândan Mir Abdulkasım dahi müstasbihi olan asâkir ile gelub izhâr-ı mutavaat iderek kendülere salah verilmiş ve mir muma-yileyhin tevâba'atı bir taraftan ordu-yı şâhâne gelmekte ve İbrahim Paşa maiyetinde bulunan Arnavut askeri dahi fırsat buldukça firar ve ordu-yı şâhâneye dehalet müsarâat ve ibtidar eylemek de bulunmuş ve şehri mezkûrun birinci günü Berriyyetü's-Şam sevâhilinde ka'in Kâfe nam mahale sefayin-i harbiye ve asâkir-i nizamiye sevkiyle zabt olunarak ikinci günü Cebâil nam mahale dahi hücum ve iktihâm birle saye-yi nezaret-vaye-yi Hazret-i şâhânedan mahal-i mezbûr ve Budrun nam mahal asâkir-i zafer-müesser-i mulûkane tarafından zabt ve teshîr kılınmış olduğu

Şehir-i mezkûrun ikinci gününde yedinci güne değin ordu-yı şâhâne dehalet idüb salah verilmiş olan cebel ahalisi İbrahim Paşa'nın karakoluyla bi'd-defaat

muharebe iderek cümlesinde ahali-yi merkûme yemîn-i âsâr-ı tevcihât-ı seniyye-yicenâb-ı tacidâri ile mansûr ve muzaffer olmuş ve ahali-yi merkûme takım takım ordu-yı şâhâne-yi padişahiye gelüb taraf-ı Devlet-i Âlîye'ye dehalet ve cümlesi cânib-i saltanat-ı seniyye izhâr meyl ve mutavaat birle asâkir-i mısiriye tazyîk ve tenkîl olunmakta bulunmuş üdüğü

Salifü'l-beyan Cuveyn'in fethinden sonra Beyrut kalesinin taraf-ı Devlet-i Âlîye'ye tek ve tahliye olunması hususu amiral-i muma-ileyhümâ tarafından merkûm Süleyman Paşa'ya iş'ar ve teklif olunmuş ise de paşa-yı merkûm red ile cevap vermiş olduğundan sefen-i harbiye-yi mevcudeden kale-yi mezbûreye gülle ve salkım endâhatıyla asâkir-i Mısiriye gereği gibi ibrâs-ı zarar ve hasaret ve bir taraftan dahi cünûd-ı müntazama-yi şâhâne vapurlara irkâben Dicle nam mahle çıkarılarak kale-yi mezbûrenin gereği gibi hasr ve tazyikine ibtidâr ve sarf-ı iktidar olmunmasıyla avn ve i'nayet Hazret-i barî ve semeresi ile merkum Süleyman Paşa tâb-aver-i mukavemet olamayarak askeriyle fîrar ve Beyrut'un cânib-i şimalisinde vaki' bir cebelde tevakkuf ve karar eylemiş ve kendüsünün mecrûh olduğu dahi rivayet olunmuş ve mahal ve mevaki-yi sa'irenin dahi asâkir-i Mısiriye'den tahlis ve tahliyesi zımında tedarikât-ı harbiyenin kemâl-i şiddetle mübaşeret kılındığı keyfiyeti el-yevm ol tarafında bulunan İngiltere devleti fehimesi me'murları taraflarından cânib-i sefârete iş'ar olunarak keyfiyet resmen Bab-iâli'ye ifade ve ihbar kılınmıştır

Ser-asakir müşarun-ileyh hazretleri dahi muktezâ-yı dirayet-i zatiye ve me'muriyet hayriyesi vecîhle Suriye eyaletinde ka'in vezir idaresinde vaki' kasabalar meşayih-i urbânına vesaireye takım takım buyruldukları neşr ve itare iderek mahal-i merkûme ahali ve urbân müşayih-i peyder pey müşarun-ileyh gelub dehalet itmekte ve içlerinden hidemât-ı saltanat-ı seniyyede cansiperane gayret ve ibrâz-ı hüsn-i hizmet eyleyenler hakkında taraf-ı Hazret-i müşarun-yileyhden hürmet-i kâmile ve i'nayet mukteziye icrâ kılınmakta olduğu ve İngiltere devleti fehimesi vapurlarından iki kıt'a vapur sefinesine asâkir-i muntazama-yi şâhânedan bir tabur ve İngiltere devleti asâkirinden dahi kezalet bir tabul asker vaz' olunarak Sayda ve Sur kal'alarının zabt ve teshîriçün maha-yi mezkûreye bi'l-yirsâl mezkûr kalelere hücum olundukta avn ve i'nayet-i cenâb-ı barî ve imdâd-ı ruhaniyet-i Hazret-i peygamberi ve yemîn-i tevcihât-ı şehriyârî ile kaleteyn-i merkumeteyn dahi zabt olunub

derûnlarında olan iki bin miktarı Arab nizam askeri serdade-yi teslim olmalarıyla kaleteyn-i merkumeteyn emr-i muhafazasına asâkir-i şâhâne taburu ikâme olunarak zikr olunan asâkir-i Mısıriye vapurlar ile müşarun-ileyh hazretlerinin bulunduğu mahale nakl olunmakta ve Sur kalesinde bulunan miktar-ı vâfi hinta ve Sayda'da olan haylice tüfenk ve cebhâne dahi kezalik ordu-yı hümâyûna götürülmekte olduğu ve asâkir-i merkumeye tekmilen ordu-yı hümâyûna vürûd eyledikde mukaddema zabt olunan Mısır fırkateynine irkâben Dersaadetae irsâl ve izhâb kılınacağı ve bazı mühimmat hububât-ı memlu Mısır sefineleri dahi der-dest olmuş idüğü

El-halletü hazihi ordu-yı hümâyûn şâhânenin bulunduğu Cûnî limanına iki buçuk saat mesafede asâkir-i Mısıriyeden nizam ve Dürzî ve Arnavut makûlesinden müctemi' olan mahalde güzerân iden mâh-ı Receb-i şerifin yirmi sekizinci günü asâkir-i nizamiye-yi şâhâne Mirlivalarından maiyet-i ordu-yı hümâyûndan bulunub bu defa kendüye feriklik rütbe-yi celîlesi buyrulmuş olan saadetlü Selim Paşa Hazretleri müstashib-i maiyeti olan asâkir-i muntazama-yi şâhâne ile asâkir-i Mısıriye üzerine varub muharebe itmiş ve nesim-i nusret taraf-ı asâkir-i şâhâneye heyûb u vezân idub asâkir-i Mısıriye bir vecîhle mukâvemete tâb-aver olamamış olduğundan zikr olunan asâkir-i Mısıriyenin bir miktarı fîrar idub ve bir güruhu dahi perişan ve münhezim olmuş kusurunun önleri kestirilerek neferât-ı Mısıriyeden ma' zabitan haylice nizam askeri taht-ı itaai Devlet-i Âlîyeye idhâl olunmuş ve zikr olunan neferât ile Burusa redifinden olub İbrahim Paşa maiyetinde savaşmış olan ve gerek kendü askerlerinden olarak fîrar edib gelenler şimdiye kadar hayli nüfusa bâliğ olmuş ve bunlar bu suretle taraf-ı Devlet-i Âlîyeye dehâlet ve iltica itmekde olduklarına bu makule mütesebbit-i ezyâl afv u emân olanlar haklarında şemiye-yi şefkat ve asâr-ı lütf ve atafetin icrâsı şan u şevket nişan-ı saltanat-ı seniyyeden olduğuna binaen şimdilik ikişer aylık güzeste mahyeleri dahi ordu-yı hümâyûn tarafından verilmekte bulunmuş olduğuna ve şimdiye kadar sevâhilde bulunan dağlulara vesair meşâyih ve kaba'il ordu-yı hümâyûn-ı şâhâne tarafından ve gerek İngiltere amirali muma-ileyh cânibinden on sekiz bine karfîb salah verilmiş ve bir taraftan peyder pey tevarrûd idüb salah olmamış olan bazı mahaller ahalisine dahi verilmek üzere külliyyetlü tüfenk verilmekte bulunmuş idüğü hususâtı dahi serasker-i müşarun-ileyh hazretleri tarafından bu def'a kapıkethüdası mu'avedetiyle Babîâli'ye vârid olan tahriratta tafsîl ve beyân olunmuştur

İşte ber vech-i bâlâ asâkir-i Mısıriyenin hezimet-i müteakibeleri vuku' bulmaktadır eğer Mehmet Ali Paşa'ya akl ve dirayet yaver ve sâlâr hidayet kafil-yi efkârına rehber olmuş ve evladı hakkında saadet-i sermediye-yi mûcib olan nimet ve inayet-i seniyye-yi mülûkâneye kana'at idüb böyle dü-cihanda kendüye vehamet-i akibeti müstelzim olan sefk dima-yi beşeriyeye sebep ve illet olunmazdı çi faide ki böyle hâris ikbâl olan nice cebâbire-yi cihan akibet iftida-yi harfe-yi hüsrân oldukları misüllü bu dahi böyle haksız ve şer'an ve aklen caiz olmayan yolsuz hareket-i nâ-meşruasının mücâzat meczûmesine giriftâr ve bu ayine-yi ibret-nümâ-yı âlemde ahvâl-i nekbetleri kariben bâis-i ibret-i evvelü'l-itibar olsa gerekdir

Ordu-yı hümâyûn şâhânenin bî-havli teâla gerek askerce ve gerek mühimmat ve levazımât-ı sairece kuvvetli bulunması icâb-ı halden bulunduğu binaen bu kere dahi mikdar-ı vâfî asker ve mühimmat tertib birle der-dest-i tesrîb olarak asâkir-i merkumenin ta'yinat vesa'ir levazımatına bakılmak üzere ricâl-ı Devlet-i Âlîyeden Divan-ı De'avi Nezareti muavin-i evveli sa'adettü Selim Efendi defterdâr suretinde ordu-yı hümâyûn müsteşarı nasb ve ta'yin buyrularak hareket ve azimet itmîşdir muahede-yi müte'akide iktizasınca Mısır ve İskenderiye limanlarının dahi ablukası düvel-i müteffike-yi müşurun-yileyhim ile bil-muhabere karar-gir olmuş ve iş bu Şaban-ı şerifin on beşinci gününden itibaren şera'it-i malumesiyle ablukaya badâ olunacağı bil-cümle devletler sefaretlerin resmen bildirilmiş ve düvel-i erbaa-yi müşarun-yileyhim Mehmet Ali Paşa ile bütün bütün kat'-ı muamele itmîş olduklarından İskenderiye'de kâin İngiltere ve Avusturya ve Rusya ve Prusya konsolosları sefaretleri tarafından işarât vuku'nda ve yirmi dört saat içinde derhal İskenderiye'den kalkub avdet eylemişlerdir

DEF'A 210: 4 RAMAZAN 1256 / 210'nun zeylidir.

Bu def'a Konya ve Beyrut taraflarından vürûd iden havadisât-ı meserret- ayâtın i'lanı zımnında tab' ve temsîl olunmuşdur

Bu def'a çıkarılan Takvim-i Vekayi nüshalarında bend bend beyân ve tafsil olduğu üzere Beriyyetü's-Şam tarafında her bir muharebe de cünûd-nusret mev'ud-ı şâhâne müzahir-i galbe ve nusret Hazret-i perverdegâr olub asâkir-i Mısıriye sebat ve mu'kavemet edemeyerek firar itmekte oldukları müsüllü Konya civarında ka'in Gülek Boğazı ve Adana ve Tarsus cânibinde bulunan kuvve-yi

Mısıriyenin dahi zaruri oralarda temel tutamayacakları tebeyyün itmiş ve tarafında bulunan Asâkir-i Mısıriyeye gergi gibi zaaf gelmiş olduğundan Şam Valisi devletlü el-hac Ali Paşa Hazretleri tarafından iş bu Ramazan-ı şerifin gurresi olan Salı günü derbâr-ı şevket-karar-ı mülûkâneye vârid u vasıl olan tahriratta boğaz-ı mezkûrede olan asâkir-i Mısıriye orada bulunan cebhâneyi hark ve telef ve top ve mühimmat-ı saireyi şikest iderek İskenderun iskelesinde kendiy e erişmek üzere azimet eylemelerini İbrahim Paşa yazmış olduğuna binaen asâkir-i merkûme orada olan bazı mühimmât ile karakolhaneleri ihrâk-ı bi' n-nar ve bir miktar cephâne ve topların cümlesini heyet-i asliyesi üzere bırakıb firar iderek Adana ve Tarsus tarafında bulunan asâkir-i Mısıriyenin dahi cümlesi takım takım Arabistan tarafına çekilmiş ve el-halletü hazihi mahal-i merkûmede asâkir-i Mısıriye kalmamış olduğu muharrer ve mezkûr olmaktan naşi avn ü tevfiik-i Hazret-i hüda ve âsar-ı rûhâniyyet-i cenâb-ı resûl giryân ile saye-yi şevket-vâyye-yi mülîkdârîde şu aralık bütün Beriyyetü's-Şam ahalisi ve tahsis Adana ve Tarsus ve Şam ve Haleb ve ol- havali sekine ve teba'sı bir vakitten beru mübtela olmuş oldukları enva-yi zulm ve te'adiden halas olarak husul-i emn ü asayişleri hususunu dergâh-ı vâhibü'l emâlden gece ve gündüz niyaz ve temenni etmekte oldukları rû'yet kılınmıştır ve Beyrut vesair ol-havalide harbe tutulan asâkir-i Mısıriye zabitan ve neferâtından bin beşyüz nefer şehir-i şerif mezkûrun ikinci Çarşamba günü Beyrut tarafında olan süfun-u Donanma-yı Hümâyûndan Kebvan? nam fırkateyin ile Dersaadet'e vürûd etmiştir. Fî 4 N 1256

DEF'A: 211 2 RAMAZAN 12 56 / 2. Sayfa

Bundan evvelce çıkarılan Takvim-i Vekâyî nüshalarında beyan olunduğu üzere Beriyyetü's-Şam orduy-ı hümâyûn'unda taraf taraf asâr-ı -fevz ve nusret vuk'u bulmuş olduğundan ve asıl maslahatca mühim ve müsta'cel olan Akka kal'asının zabt ve teshîri madde-i cesîmesi bulunduğundan bi-tevfiki teala kal'a-yı merkûmenin dahi zabt ve teshîri niyet-i kaviyesiyle iş bu Ramazan-ı meymunet-nişanın beşinci cumaertesi günü orduy-ı hümâyûn'dan Akka üzerine berren ve bahren asakîr-i mukteziye ve bazı sefine-i hümâyûn-ı şâhâne ve İngiltere ve Avusturya devletleri donanmaları gönderilmiş olduğu çend gün mukaddem Beriyyetü's-Şam orduy-ı hümâyûnu Seraskeri Devletlü İzzet Paşa Hazretleri tarafından iş'ar olunmuş olduğundan bi-havli teala kal'a-yı merkûmenin suret-i zabt ve teshîri maslahat-ı

mühimmesi zuhuruna ve meserret-i azimesi vürûduna intizar olunmakda idi mah-ı halin on altıncı çaherşenbe gecesi müşarûn-ileyh İzzet Paşa hazretleri tarafından mahdumu hâcegândan Ata Beğ Efendi vasıtasıyla vürûd eden tahrirat-ı mübeşşire mealinde zıkr olunan donanma ve asâkir mah-ı mezkûrun yedinci pazarertesı günü Akka Kal'ası pişegâhına vâsıl olarak ferdâsı salı günü sefâin-i mezkûre ile kal'a-yı mezkûrenin deniz tarafı bütün bütün ihata olunub yevm-i mezkûrda saat sekizde muharebeye bed' ve mübaşeret olunarak bilâ-fasıla muharebe olunmakda iken saat onbir sularında hikmet-i subhanehü iktizâsınca kal'a-yı merkûmeye atılan toplar liman cephanesine tesadüf ile derhal ateş alıb bir çar-yek mikdarı alev-gir olarak etrafında bulunan asâkir-i Mısriye'den haylice telef olmuş ve bir taraftan dahi endaht olunmakda olan toplara fasıla verilmeyib saat yarıma kadar kal'a-yı mezkûre döğülerek gece saat üç kararlarında kal'a-yı merkûme derûnunda olan asâkir artık derun-ı kal'ada duramamak rütbesine gelmiş oldukları halde Beyrut tarafından asâkir yürütülerek kal'a-yı merkûme zabt ve teshîr olunmuş ve Haşmetlü Avusturya İmparatoru cenâblarının emmizadesi asaletlü Arşidük Frederik cenâbları dahi orada bulunmasıyla cümleden evvel kal'a-yı merkûme burcuna varıb kendi eliyle ordu-yı hümâyûn sancağını rekz eylemiş ve üç bin miktarı asâkir-i Mısriye harbe tutulmuş ve kal'a-yı mezkûre derununda külliyyetlü cebhâne ve zahire anbarları top ve mühimmat vesaire ahz ve zabt kılınmış olduğu tebşirât-ı âzimededen olarak eyâlet-i Beriyyetü's-Şam'da en meşhur ve mu'tena mahal Akka kal'ası iken lehü'l-hamd orası dahi biruce sehvet zabt ve teşhir olunmuş ve artık Asâkir-i Mısriye bakiyesinin Beriyyetü's-Şam bir sefine binecek birileri kalmamış ve inşallah teâlî bakiye-yi maslahatın dahi bervefk-i matlub kariban rehin-i hüsn-i hitam olacağı iltâf-ı samadaniyeden me'mul bulunmuş idigü ve bi-avn-i teala iş bu taakkub itmekte olan müsarât-ı tali'-i ferhunde mutali'-i hazret-i şâhâne ve Devlet-i Aliyenin şu Mısır maslahatında iltizam eylediği usul sâbite ve tedâbir-i hakimâne iktizâsınca her halde muvaffakiyet-i seniyye-i padişâhâneye delâlet-i sarihe kabilinde olduğu vazihâttan ve düvel fehime-i mütefikanın sa'y ve ikdâm ve gayret ve ihtimamları keyfiyâtı dahi bedîhiyâtdan olmağla meserret-i vakaidan cümle tebea hissedar-ı beşâret olmak üzere keyfiyât-ı meşruha geçenlerde serian varakay-ı mahsuse olarak tab' ve temsîl olunmuş ise de bu kere bu mahalde dahi tez-kâr

Bu def'a birbirini müte'akiben tab' ve temsîl olunan nusha-yı Takvim-i Vekayi'de beyan ve i'lan olduğu üzere avn ve i'nayet-i cenab-ı bari ile Mısırlı İbrahim Paşa vesair Asâkir-i Mısıriyye Berriyyet'üş-Şam tarafında vuku' bulan muharebelerde duçar-ı hezimet olarak paşa-yı muma-ileyhin mukaddem iki defada asâkir-i Devlet-i Aliye ile muharebesinde beraber olub bu kere dahi ordusunda bulunan bir aded sancak ahz ve istihsâl ve İngiltere devletinin İskenderiye'de konsolosu olarak muahharan Beyrut muharebesinde bulunmuş ve Dersa'adete gelmiş olan Kolonel Hoces? marifetiyle İngiltere sefaretî tarafına irsâl olunmuş olduğundan müte'alık buyrulan ruhsat-ı seniyye-i malûkane üzere güzêrân iden Şaban-ı şerîfin yirmi sekizinci Cumaertesi günü huzûr-ı mu'tad olan zevât-ı kirâm hazerâtı dahi mevcut oldukları halde Dersaadet'de mûkim İngiltere devleti elçisi asaletlû Lord Ponsonby cânibleri konsolos muma-ileyhe bi'l-refeka huzur-u hümâyûn hazret-i şâhâneye mesul ile sancağ-ı mezkûre hak-pâyî mülûkâneye i'ta ve takdim eylemiş ve konsolos-ı muma-ileyh İskenderiye'de bulunduğu müdette Devlet-i Aliyye ile devlet- i müşarun-ileyha beyninde te'kid-i yafte-i merkez istikrâr olan müsafât vedâdiye ve muahede ittifakıyla iktizasınca iş bu Mısır Sorunuhakkında güzel hizmet ve gayret itmiş ve bu kere muharebât-ı vâkaidâ dahi ibraâz-ı hayırhâh ve şecaat eylemiş olduğundan mum-ileyhin harekât-ı vakay-ı dostanesi nezd-i ali-yi hazret padişahide şayân-ı takdir olunduğuna alamet-i aleniye olmak üzere kendiyi taraf-ı eşref-i cenab padişahiden bir kıt'a nişan-fûrûğ-ı efşân i'tasına irade-i âliye-i mülûkane müte'alık buyrulmuş ve elçiy-i muma-ileyh dahi doğrusu bedeyât-ı maddeden beri mütefikleri olan düvel-i erba-i fehime memurlarıyla mütefikken ve zaten ve cidden iş bu maslahat-ı mühümme-i saltanat-ı seniyyede ikdamât-ı kâmile ve gayret-i mütemadiye ile izhâr-ı müesser hayr-hâhi itmekte bulunmuş olduğundan hakk-ı müstehkanesinde taltif-i kamile-i hazret-i şâhâne şayân ve ibzâl buyrularak 'avdet eylemişlerdir

DEF'A 212 : 6 ŞEVVAL 1256 / 1.-2. Sayfa

İki yuz onuncu def'a rakamıyla tab' ve temsil olunan Takvim-i Vekayi nüshalarında beyan ve iş'ar olunduğu vecîhle beriyyet-üş-Şam seraskeri devletlû İzzet Mehmet Paşa Hazretlerinin Yekfaye? muharebesinden avdetinde râkib olduğu hayvanın eğer kubûrunda bulunan piştovu kazaen boşanarak kurşunu sol ayağına isabet etmiş olduğundan iltiyâm ve da'vası esbâblarının istihsâline Ordu-yu Hümâyûnda İngiltere ve Nemçe devletleri amiralleri cenâbleri ma'yetlerinde bulunan

cerahlar tarafından ikdâm ve dikkat olunmuş olunmakta ise de kurşunun kemiğe ziyadece te'sirinden naşı el-halletü hazihi müşarun-ileyh layıkıyla meşî harekete muktedir olmayarak hatta Akka kal'asının zabt teshîri hususunda dahi bulunamamış olduğuna ve halbuki müşaruh-ileyhin muhavvel-i uhdesi olan seraskerlik hatb cesîmi gayet mühüm umûr-ı mu'tenadan bulunduğu binaen mücerred mesâlih-i Ordu-yu Hümâyûnu sekteden ve kendüsini dahi saye-i ihsân vaye-i hazret kîfî-sitânide ıztırabından vikâye tahvîl-i me'muriyeti lâzım gelmiş mülhakatıyla Diyarbekir Müşir i ve Meadin-i Hümâyûn Emîni devletlü Ahmet Zekerîya Paşa Hazretleri şeca'at ve besâlet ve fart-ı rû'yet ve dirayet ile mevsûf ve meşhur Müşir ân-ı be-nam-ı saltanat-ı seniyyeden olduğuna ve Urfa ve Ayıntab ve Maraş vesâir ol-havali ahâlîsi asâkir-i Mısıriyenin hâzimetleri cihetiyle saye-i ma'delet-vaye-i hazreti mülûkânede idare-i Mısıriye belyesinden kurtulub me'murîn-i saltanat-ı seniyyenin vürûdune intizarda ve hususiyle müşarun-ileyh evvelce hareket iderek tahrirât-ı vâridesine göre şimdi havali-yi merkûmede bulunmuş olacağına mebnî Ordu-yu zafer-bûy-ı hazret-i mülûkâneye varıncaya kadar bi-tevfiki teâla ol-arafları bütün bütün asâkir-i Mısıriyede tasfiye ve tathîr itmek ve biran evvel Ordu-yu şâhâneye vüsûla himmet ve müsara'at eylemek üzere müşarun-ileyh İzzet Mehmet Paşa'nın uhdesinde olan Sayda eyaleti ile beriyyet-üş-Şam seraskerliği me'muriyet-i celilesi ve eyalet-i Mısır idare-i muvakkatasının müşarun-ileyh Zekerîya Paşa Hazretleri uhde-i istihaline ve zikr olunan Diyarbekir Müşir liğinin mülhakatıyla beraber elviye-i selase Müşir i atufetli Osman Nuri Paşa ve Edirne Müşir liğinin dahi serasker sâbık müşarun-ileyh İzzet Mehmet Paşa Hazretlerine tevcîh ve tefvîzi ve müşaruh-ileyh Zekerîya Paşa Hazretlerinin vusûlüne kadar seraskerlik kaymakamı dahi maiyet-i Ordu-yu hümâyûna me'mur ferikân-ı kiramdan sa'adetlü Selim Paşa Hazretlerinin dirayet-i zatiye ve besâlet-i fitriyesi müselleme ve meşhûd ve ka'ymakamlık umurunu hüsn-i idareye liyakat ve ehliyeti bedihî ve rû-nümûd olduğundan kaymakamlık-ı mezkûrun ferik-i müşarun-ileyh hazretlerine ihâlesi ve orduy-ı hümâyûn müsteşarı bulunan ricâl-i Devlet-i Âliye'den sa'adetlü Selami Efendi Hazretlerinin umûr-u me'muriyesinde ve vuku' bulmakta olan hareket-i makbule ve mebruresinde ve sâye-i şevketvaye-i mülûkânede tezayyüd-i i'tibarî lüzumuna mebnî efendi-i müşarun-ileyh dahi rütbe-i evvelinin sınıf sânisine paye-i refî ile ana mahsus bir kıta' nişânferug-ı efşân i'tası hususlarına emir ve irade-i ihsân-ade-i hazret-i şâhâne müte'alık ve şeref-sudûr buyrularak mûcibince güzerân iden şehir-i Ramazan-ı

mağfîret-nişanın yirmi dokuzuncu gecesi müşarun-ileyhim hazerâtının me'muriyetleri Babîâlî'de i'lan birle iktizası icrâ buyrulmuştur.

Haşmetlü Avusturya Devleti imparatoru cenâblarının amcazedesi olub devlet-i müşarun-ileyhin beriyyet-üş-Şam havalisine mersûl donanmasıyla birlikte bulunan asaletlü arşidük Frederik cenâblarının muharibât-ı vakıada meşhûd ve müsellemler olan asâr-ı merdî ve şecaat ve memurînin Devlet-i Âlîye'ye icrâ itmekte olduğu muaveneti ve ale'l-husus Akka kal'asının eyadi-i asâkir-i Mısıriyeden istihlâsında Ordu-yı Hümâyûn livay-ı nusret iltivâsının kendü eliyle kal'ay-ı mezkûrenin burcuna rekz ve vaz'ı emrinde vuku'a gelen mesai ve hüsn-i gayreti geçen def'a çıkarılan Takvim-i Vekayi'de beyan olunmuş idi Arşidük-i müşarun-ileyh cenâblarının hareket meşrûhası Rusya devlet-i fehimesi nezdinde dahi rehîn-i makbûliyet ve mahzûziyet olarak devlet-i müşarun-ileyh tarafından Arşidük-i müşarun-ileyhe bir kıt'a nişân-ı 'tibar unvan i'ta ve irsâl olunmuş olub keyfiyet saltanat-ı seniyye hakkında devlet-i müşarun-ileyhin der-kâr olan niyât-ı dostane ve efkâr-ı halisanesini bir kat dahi te'yîd ve te'kid itmekle nezd-i meâlîveft-i hazret-i şâhânede şayan-ı takdir olduğu bu mahalde dahi derc ve i'lan olunmuştur.

Akka kal'ası derununda mukaddema yapılub hali üzere kalmış olan bir lağım kal'anın feth ve zabtından sonra bir suretle kasden mukârin olmayarak mücerred kazaen kendü kendüye ateş alub patlamış olmasıyla civarında bulunanlardan bir miralay ile zabıtân ve neferât-ı askeriyyeden on dört nefer vefat itmiş ve hafifçe sakatlanmış olan yirmi beş neferin dahi saye-i hazret-i şâhânede o taraf da bulunan me'murîn taraflarından beriyyet-üş-Şam ve müdâvemetleri hususunda bakılmakda bulunmuş olduğu Ordu-yu hümayun tarafından Derbâr-ı Şevket-medâra bâ-tahrirât inhâ olunup beyandan müstağni olduğu semere-i tali'-i nusret-mütalaa-i şehinşahi olmak üzere avn ü inâyet-i hazret-i bâri ile me'murûninin Betiyetü's-Şam üzerinde bir birini müte'akib ve vuku' bulan galibât-ı âzimesi velehü'l-hamd ve el-mine kal'a-i merkumenin müddet-i kalile zarfında zabt ve teshîrinin ayine-i tesirde cilve-nümâ olması meserret-i bîşmârî cihetiyle bu suretle kazaen zuhûru mücerred isabet-i ayn-i defa' ve daha pek çok âsâr-ı fevz ve nusret ve galibiyeti müstetbi' bir keyfiyet olduğu indü'l-veliiyyü'l-nihâda kazayây-ı Müslime ve mecriyeden olduğu azade-i kelfe-i kayd ve imlâdır

Geçende çıkarılan Takvim-i Vekayi nüshalarında bend bend beyan ve tafsil olduğu üzere beriyyet-üş-Şam tarafında her bir muharebede cünûd-ı nusret- mev'ud-ı şâhâne mazhar-ı galebe ve nusret-i hazreti perverdegât olub asâkir-i Mısıriye sebat ve mukavemet idemeyerek firar itmekte oldukları misüllü Konya civarında ka'in Gülek Boğazı ve Adana ve Tarsus câniblerinde bulunan kuvve-i Mısıriyenin dahi zaruri oralarda temel tutamayacakları tabyîn itmiş ve Suriye tarafında bulunan asâkir-i Mısıriyeye gereği gibi za'af gelmiş olduğundan Şam Valisi devletlü el-hac Ali Paşa Hazretleri tarafından Ramazın-ı şerifin gurre-i olan Salı günü Der-bâr-ı şevket-karar-ı mülûkâneye vârid ve vâsıl olan tahriratta boğaz-ı mezkûrede olan Asâkir-i Mısıriye orada bulunan cebhaneye hark ve telef ve top ve mühimmat-ı saireyi şikest iderek İskenderun iskelesinde kendüye erişmek üzere âzimet eylemelerini İbrahim Paşa yazmış olduğuna binaen asâkir-i merkûme orada olan ba'zı mühimmat ile karakolhanelerini ihrak-ı bi'n-nar ve bir miktar cebhane ve topların cümlesini heyet-i asliyesi üzere bırakub firar iderek Adana'ya gitmiş ve sonradan tahkik ve istihbar olduğuna göre Adana ve Tarsus tarafında bulunan Asâkir-i Mısıriyenin dahi cümlesi takım takım Arabistan tarafına çıkmış ve el-halletü hazîhi mahal-i merkûmede asâkir-i Mısıriyenin kalmamış olduğu tahrir ve mezkur olmaktan naşi 'avn ü Tevfik-i Hazret-i Hüda ve âsâr ruhaniyet-i cenâb-ı resul-i mücteba ile saye-i şevket-vaye-i mülukdârîde şu aralık bütün beriyyet-üş-Şam ahâlisi ve bi-tahsis Adana ve Tarsus ve Şam ve Haleb ve o havali sekine ve tebaası bir vakitten beru mübtela olmuş oldukları enva'-i zulm ve te'addiden halas olarak husûl- i emn ü asayişleri hususunu dergâh-ı vahibü'l-emelden gice ve gündüz niyaz ve temenni itmekte oldukları rivayet kılınmıştır ve Beyrut vesair ol-havalide harben tutulan Asâkir-i Mısıriye zabıtân ve neferâtından bin beş yüz nefer şehr-i şerif-i mezkurun ikinci Çarşamba günü Beyrut tarafında olan sefine-i Donanmay-ı Hümâyûndan Kivân-ı Bahrî? nam firkateyin ile Der-saâdet'e e vürûd itmiştir

Bi-lütf-u teala mukaddemce dahi beriyyet-üş-Şam tarafında vuku' bulan âsâr-ı nusretin tebşîr ve ihbarına dair beriyyet-üy-Şam seraskeri sâbık müşaruh-ileyh İzzet Mehmet Paşa Hazretleri tarafından vürûd iden tahrirat mefahimi bâdi-i tefric-i kılub-ı ibad olmak üzere geçenlerde varaka-i mahsusa ile bend bend beyan ve iş'ara ibtidar olunmuş ise de bu mahalde dahi tezkâr ve tekrar kılındı

Şöyleki Trablusşam ahâlîsi dahi mahal-i saire sakini misüllü İbrahim Paşa'dan kemal-i mertebe dil-gir ve müteneffir ve kendülerinin Devlet-i Âlîye-i ebedü'l-kıyam tarafına temayül ve ubudiyetleri bedihi ve bâhir olduğundan mukaddemce ba'zı vücûh ve ahâlîsi serasker-i sâbık müşarun-ileyh hazretleri cânibine gelub mikdar-ı vâfi silah ve cebhane ahzıyla Trablus'un idare-i Mısıriye'den istihlası hususu taahhüd itmiş ve Ordu-yı Hümayûn tarafından dahi müstevfî kuvve-i berriye ve bahriye ta'yin ve isra olunmuş olmağla ahâli-i merkume cünûd-ı mersûle ile bi'l-ittifak asâkir-i Mısıriyeyi tazyîk itmeleri cihetiyle Trablus kal'asında mevcut üç bin nefer Mısırlı asâkir kal'ada bulunan cebhaneyi ateşleyüb cümleten Hums tarafından firar iderek kal'ay-ı merkûme zabt ve istihlâs olunmuş ve cebhanenin dahi ekseri yanmayub kalmış olduğu ve bi-hamd-i teala saye-i şevketvaye-i hazret-i şâhâne âsâr-ı satvet-i kahire-i hazreti mülûkâne ile iş bu Trablus dahi ele geçerek kal'ay-ı merkumede bulunan mühimmat ve edavât saireyi zabt eylemek üzere Ordu-yu zafer-bûy-ı şâhâne tarafından mahsus me'mur ta'yin ve muhafazasına dahi miktar-ı kafi cünûd-ı muntazamay-ı şâhâne irsâl ve tesvîk kılınmış idüğü

Ümeray-ı Asâkir-i Mısıriyeden Süleyman Paşa'nın Beyrut'tan firar eylediğinin ertesi günü Asâkir-i Mısıriye miralaylarından izzetlü Sadık Bey tıynet-i asliyesinde merkûz olan gayret ve sadakati isbat ve işar ve taraf-ı eşref-i saltanat-ı seniyyeye derkâr olan sıdk ve istikametini ibraz ve izhâr niyet-i hâlisesiyle zîr-i kumandasında bulunan zabıtân-ı askeriye ve neferât-ı saire ile levazım yek-cihet ve vifâkiyi bi'l-icrâ mevcûd-ı maiyeti olan ma' zabıtân iki bin üç yüz dört neferi bi'l- istishâb doğru Ordu-yı Hümayûn-ı nusret-makrûna gelub silahlarını teslim birle saye- i Devlet-i Âlîye'ye dehâlet ve ilticâ itmişti mir-muma-ileyh ibraz eylediği sadakat ve hamiyet cihetiyle doğrusu lûtf ve atıfet-i seniyyeyi şayeste ve sezavâr bulunduğundan mir muma-ileyh ma' rütbe bir kıt'a Mirlivalık nişânfürug-efşanı ve ma'yetinde bulunan zabıtana dahi ümeray-ı asâkir-i nizamiye-i şâhâneye mahsus nişân-ı âlişanlar i'tasıyla saye-i ihsân-vaye-i hazret-i şehinşahide cümlesinin rütbeleri terfî ve es'ad olunarak mir muma-ileyh ba'zı zabitan ile geçenlerde vapura ve zabitan-ı saire ve neferat-ı mevcude dahi sefine-i donanmay-ı hümayûn-ı mülûkânedan avn-ı ilahi nam firkateyn-i hümayûna ve altı kıt'a tüccar sefayinine irkâben ve idhâlen Der-bâr-ı muadelet-karara irsal kılınmış olduğu keyfiyâtı

serasker-i sâbık müşarun-ileyh hazretleri tarafından inhâ ve iş'ar olunmuş ve zabıtân-ı muma-ileyhim ile neferât-ı mersûle dahi sefine-i merkume ile Dersaâdet'e vârid ve vâsıl olmuştur

Bi-hamdi ve keremi Teala saye-i zılliyyet-vaye-i hazret-i kâtî-sitânide mukaddema enva'-i fevz ve nusret olmak üzere geçenlerde Beyrut tarafında rû-nüma olan fütuhât-ı cemilede ol-cânibe me'mur Mirliya sa'adetlü Selim Paşa'nın hüsn-i hareketi zuhûra geldiği istihbar ve İngiltere devleti amiralleri tarafından dahi tasdik ve ihbar olunmuş ve lüzumuna mebnî paşay-ı muma-ileyh maiyeti için ma'lumü'l-miktar topçu ile beş bin nefer piyade asâkir-i muntazama-i şâhânenin dahi techîz ve ırsâli irade buyrulmuş olduğundan gerek bu def'a gönderilecek olan ve gerek mukaddimden ol tarafta bulunan asâkir-i şâhânenin hüsn-i idare ve kumandaları zımnında hasbe'l-nizam üzerlerinde bir ferik ile bir liva bulunmuş icâb-ı halden olduğuna ve paşay-ı muma-ileyh zaten şayan-ı 'atıfet ve serzede-i senâha-i zuhûr olan hüsn-i hizmet ve gayreti mukabilinde dahi sezavâr-ı mükafaat ve inayet bulunduğuna binaen gerek kendüsünün ve gerek emsalinin izdiyâd şerif ve guşîşlerini mûcib olmak üzere uhdesine feriklik rütbe-i celilesi tevcîh ve ihsân ve paşay-ı muma-ileyhin taht-ı livalarında olan ikinci alayın miralayı Halid Beg dahi guyûr ve cesur ve sıdk u istikamet ile meşhur olduğundan mir muma-ileyhin dahi paşay-ı muma-ileyh yerine Mirliya nasb ile şâdân kılınması münasib görünmüş olmağla hâk-pâyî mekârim simay-ı hazret mülûkâneden bi'l-istizan ol-babda müsaade-i seniyye-i cenâb-ı tacidarı erzân buyrulduğu halde me'muriyetlerini havî lazım gelen evâmîr-i aliye'nin ısdârı ve müceddeden bir kıt'a feriklik nişan-ı zî-şanıyla rütbe-i mezkûreye mahsus bir kabza seyfin tanzim ve i'mal ittirilmesi hususuna dair bir kıt'a arz-ı hazret seraskeri mukaddemce Babîâlî'den hâk-pâyî-i hümâyûn-ı meali-nümun-ı hazret-i mülûkâneye bi't-takdim ol-bâbda müsaade-i seniyye-i şâhâne erzân buyurulmağla mûcibince müşar ve muma-ileyhimin me'muriyetleri icrâ olunmuştur

Vech-i meşrûh üzere müşar ve muma-ileyhümadan Selim Paşa feriklik ve Halid Paşaya Mirlivalık rütbe-i refî'aları tevcîh ve ihsân buyrulduğundan silsilelerinin buyurdulması lazım gelmiş ve müşarun-ileyh Selim Paşa kumandasında olan zabıtân ve neferâtın hal ve haysiyetlerini layıkıyla bileceği ve ol-tarafta ibrâz-ı gayret ve hüsn-i hizmet idenleri dahi ma'lum olacağı cihetiyle levazım-ı hakkaniyete

riayet birle iktizasını bu tarafa iş'ar eylemesi hususu mukaddemce paşay-ı müşarun-ileyhe tavsiye ve tahrir olunmağla bu def'a cevaben vürûd iden bir kıt'a şukkasında muma-ileyh Halid Paşa livasının birinci alayı kaymakamı Aziz Beg dirayetkâr ve şeci' olduğundan muma-ileyhimin miryalık ile paşay-ı muma-ileyh yerine ikinci alaya nakil ve alay-ı mezkurun alayı emini Musa Beg'in ka'ymakam ve ikinci taburu binbaşısı Hurşid Ağanın Sayda muharebesinde sebat ve gayreti vuku'na ve hatta İngiltere devleti kumandanı cânibinden dahi hakkında şahadet olunmasına mebni muma-ileyhime dahi alay emini ve tabur-ı mezkurun kolağası Haşim Ağanın dahi binbaşısı nasbıyla mezkur ikinci alayın kaymakamı olub Dersaâdet'te bulunan Arif Bege dahi miralaylık rütbe-i ref'iyesi tevcîhi suretleri işaret ve iş'ar ve kezâlik ol- tarafa me'mur olan miralay Ömer Beg'in bi'l-vücûh ehliyetinden ve vaki' olan muharebelerde âsâr gayret ve şeca'atı rû-nüma olduğundan bahisle muma-ileyhe dahi Mirivalık rütbesiyle tezyîd-i vaki' ve i'tibarı hususu beriyyet-üş-Şam seraskeri sâbık müşarun-ileyh İzzet Paşa Hazretleri tarafından bir kıt'a şukkarlarıyla iltimâs ve izbâr olunub muma-ileyhim vakaia erbâb-ı gayret ve ehliyetten olduklarından ve muma-ileyh Arif Beg rüşd ve fetanet eshabından olması cihetiyle Dersaâdet'e karavol hidmetinde istihdam olunmakta olduğundan paşay-ı muma-ileyhin iş'arı vecîhle muma-ileyh Aziz Beg maru'z-zikr ikinci alaya miralay nasb olunarak yerine alay-ı mezkur alay emini muma-ileyh Musa Beg'in birinci alay kaymakamlığına nakli ve onun yerine dahi muma-ileyh Hurşid Ağanın alay emini ve Haşim Ağanın binbaşısı nasb ve ta'yiniyle muma-ileyh Arif Beg kema-kân bu tarafta karavol hidmetinde istihdam olunmak üzere der-kar olan liyakatına mebnî açıktan miralaylık tevcîh ve ihsân ve muma-ileyh Ömer Beg'in dahi ol-vecîhle miralaylık rütbe-i behiyesiyle şâdân buyrulması lütf ve ihsân bi-pâyân-ı hazret-i şehinşahiye menût bulunmuş olduğu

Ve Asâkir-i Mısıriye binbaşlarından Ali Ağa geçenlerde Dersaâdet'e te gelerek zîr-cünâ- bâhirü'l-felah saltanat-ı seniyyeye dehalet ve iltica ve rütbesinin ifası hususunu niyaz ve rica itmiş ve bu makûlelerden ka'id tevfiik ve selamete iktida ile taraf-ı Devlet-i Âliye'de mütaba'at idenler haklarında ta'attufât-ı seniyye-i şâhâne bî-dirig buyrulması şan-ı mekârim-i nişân-ı hazret-i mülûkâneden bulunmuş olduğuna binaen muma-ileyh açıktan olarak Asâkir-i muntazama-i şâhâne binbaşılığı rütbe-i ref'iyesi tevcîhi münasib olacağı keyfiyetine dair kezâlik Babîâlî'ye takdim olunan

çend kıt'a arz-ı hazret seraskeri 'atiyye-i âliye-i cenâb-ı mülûkâneye lede'l-arz muma-ileyhimin ol-vecîhle nasb ve ta'yin olunmaları hususuna müsa'de-i mekârim- ade-i hazret-i şehinşahi erzân buyrulmağla muktezây-ı münifi üzere îcâbları icrâ ve lazım gelen nişan-ı zî-şan ve seyflerinin ve mu'muriyetlerini havi evâmir-i aliyenin i'tasıyla muma-ileyhim bekâm buyrulmuştur

DEF'A 213: 20 ŞEVVAL 1256 / 1.-2. Sayfa

Mehmet Ali Paşa'nın seyyiât-ı müteaddide ve hareket kabihasi ve telef-yi nefis ve ızrar-ı ibad hakkında olan adem-i mübâlâtı ma'lum-ı cihanyân olub pence-i zulüm ve kahrında olan bir takım ahâlî ve bi-çaregânın görmekte oldukları şedâid-i ta'adiyat ve i'tisâf ne derecelerde olduğu muhtaç-ı ta'arif ve beyan değil ise de bu defa dahi halife-i sâni-i cenâb Peygamberi Hazret Ömer radyallahü teala anha sülale- i tahiresinden iki nefer zatı i'dam ve itlaf itmiş olduğu bazı taraftan rivayet olunup rivayet-i mezkûre rütbe-i sıhhata mekârin olduğu halde doğrusu şeair-i mergûbe-i İslam ve insaniyete yakışmaz halât kabiha ve feci'adan olarak nezd-i merhamet-i hazret-i hilafet-penâhîde bâis-i kemâl-i tesir ve teesüf olmuş inşallah teâla kariben bütün bütün kendüsünün izmihlaline müceb olacağı vazıhattan bulunmuş olmağla bu adamın şimdiye kadar bu suretle mürtekeb olduğunu isâet-izahiriye ve ma'neviye hususuyla velinimeti olan saltanat-ı seniyyeye zuhûr iden ihanet-i hakikisi kendüsünün gârik-i girdab-ı adem olacağına delalet-i katiye ve kuvveye olmasında iştibah olmadığı azade-i beyan ve inbâdır

Salifü'z-zikr İskenderiye de bulunan donanmay-ı Hümâyûn kapudanı vesair zabitan ile sâbık patrona-i hümâyûn Ahmet Beg dahi ve bî-mecal olduğu halde Derbâr-ı şevket-karar-ı mülûkâneye gelerek nahibe-i âmâl-i sıdk-ı istimalleri olduğu vecîhle kal-evvel müstezil-i zilâl-i bî-misal-i merhamet-i şâhâne olmuş olduklarına ve bunların cümlesi öteden beri nan ü nimet-i per-bereket-i saltanat-ı seniyye ile perveriş bulmuş bendegân bulunduklarına mebnî haklarında iltaf-ı mekârim-ittisaf-ı cenâb-ı padişahinin ibzâl-i şan ve'l-inşân-ı tacidari iktizây-ı mekarrim ibtigasından olmak ve muma-ileyh Ahmet Beg asdikâ ve emekdârân-ı bendegândan olarak İskenderiye'de bulunduğu müddetçe hune-i muhalifîn ile adem-i ihtilâtı müsbit ve el-yevm liman reisi bulunan İbrahim Begin dahi dirayet ve sadakati ve Tersane-i Amirenin her bir usulüne vukuf ve ma'lumat-ı rehin-hiz-i bedahet bulunmak hasebiyle muma-ileyh İbrahim Beg dahi umûr-u me'muriyesinde bir kat dahi ibraz-ı

sıdk ve istikametini ve bi'l-husus Meclis-i Umûr-u Bahriye riyâseti dahi muhavvel-i uhde-i liyakati bulunmasıyla saye-i inâyetvaye-i hazret-i şâhânede tezayyüd-i meziyyetini müstelzim olmak üzere kapudanlık rütbesiyle ve sâbık kapudan-ı hümâyûn müteffa Ömer Begin oğlu olub tevfikeyi süvarisi bulunan Edhem Beg fen-i deryada maharet ve fetanet ve cesaret ashabından olması ve pederi muma-ileyh ise asdika-yı bendegân-ı saltanat-ı seniyyeden olub firari Ahmet Paşa'nın igvay-ı şeytaniyesine uymamış ve düçar olduğunu şikence-i kedûretde feday-ı can itmiş bulunması cihetiyle oğlu muma-ileyh dahi patrona-i hümâyûn me'muriyeti olduğundan riyâle-i hümâyûn me'muriyetinin dahi miri muma-ileyhe tevcîhi hususları bi't-tensib hakpây-i Hümâyûn Hazret-i şâhânen lede'l-istizân vakıa muma-ileyhimin cümlesi şâyan-ı atufet-i seniyye olduklarından ol vecîhle icrây-ı me'muruyetleri hususuna irade-i ihsân-ade-i hazret-i cihandarı inayet-i sunûh ve sudûr buyrularak mantuk-ı münifi üzere iktizası bi'l-icrâ lazim gelen evâmîr-i aliye ile nişan-ı zi-şan ve suyûf-ı nizamiyeleri i'ta kılınmıştır

DEF'A 214: 10 ZİLKADE 1256 / 1 . Sayfa

İbrahim Paşa'nın hidmet-i kitâbetinde bulunmuş olan hâcegân-ı Divan-ı Hümâyûndan Münib Efendi vaka-i Mısriyenin bu gidişle ilerusi müntec-i vehamet olacağını derk ve iz'an ve muktezây-ı sadakat ve ubudiyeti üzere mine'l-kadim hidmet-i Devlet-i Âliye ile iktisâb-ı şeref ve meziyyet eylemek nehibe-i efkârı olduğu halde asâkir-i mısriyenin Haleb tarafından ' firarını tamam-ı husûl emeline vesile ve fırsat addiyle bir takrîb tahlîs giryebân iderek zîr-cünâh-ı müstelzimu'l-felah saltanat-ı seniyyeye dehalet ve bu kere bi-selamatullahu teala Dersââdete muvasalat itmiş olmağla saye-i hümâ-paye-i hazret-i mülûkânede el-halletü hazihi bu tarafda müsterihen ikâmet ve bu tarafda müsterihan ikâmet ve da'vât-ı hayriyet-âyât-ı hazret-i mülûkâneye muvazebet itmektedir

Umûr-ı Dahiliye

Londra meclisinde vaki' olan müzakere-i âhire iktizasınca eğer Mehmet Ali Paşa tarafından bilâ şart cânib saltanat-ı seniyyeye sahihan arz-ı mutaavaat olunur ise Mısır'ın uhdesinde ibkası zımnında düvel fehime-i müteffike taraflarından icrây-ı vesâtat olunacağına dair İngiltere devlet-i fehimesi cânibinden beriyyet-üş Şam sevâhilinde bulunan amiral tarafına ta'limat gönderilmiş ve amiral-i muma-ileyh dahi keyfiyeti Mehmet Ali Paşaya ifade idub ol-babda izhâr-ı mutavaat ve ubudiyeti mutazammın bu kere Mehmet Ali Paşa tarafından der-bâr-ı şevket-kararı mülûkâneye bir kıt'a tahriratı gelerek tahrirat-ı merkûme huzur-u hümâyûn-ı şâhâneye arz ve takdim olunmuş olup eğerçi Mehmet Ali Paşa hakkında şimdiye kadar taraf-ı eşref-i hazret-i mülûkâneden vüfur müsa'adat ve inayât bigayât-ı seniyye bi-diriğ ve şâyan buyrulmuş ise de kendüsü şükr ve kadrini bilmeyerek nihayet Londra muahedesi iktizasınca hakkında muamele-i cebriye icra olunmuş ve lehü'l-hamd Suriye eyâlâtı kamilen zabt ve teshîr olunarak maslahat başkalaşmış olduğuna mamafih meşmûlû'l-afak olan kemâl-i lütf ve merhamet-i şâhâne ve 'âli el-husus ve vesâtat ve iltimas düvel-i müteffika îcâbınca Mehmet Ali Paşa'nın iş bu mutavaat-ı cedidesi taraf-ı eşref cenâb cihanbanidendir buyrulmadığına binaen tahrirât-ı merkûmede izhâr ve iş'ar olunan mutavaat mukaddemkiler misüllü yalnız bir kuru sözden ibaret olmayarak fiilen ve kamilen icrâ yani donanmay-ı hümâyûnu hey'et-i mecmuasıyla derhal Der-saâdet'e irsâl ve isrâ ve Mısır eyaleti haricinde bulunan mahallerin tahliyesi maddesine müsara'at ve i'tina olunduğu takdirde işte ol- vakitte kendüsü fiilen icrây-ı mutavaat ve ibrâz ubudiyet ve ta'biyet etmiş olacağından ol halde hakkında mu'amele-i cemile-i 'afv-ı 'âli-i şâhâne bi-diriğ ve sezâ ve kendüsü avatıf-ı âliye-i mülûkâneden Mısır eyaletinde ibkâ buyrulacağı tebşirâtıyla hususat-ı meşruhanın müzakeresine muta'alık buyrulan irade-i seniyye-i cenâb-ı padişahi mantuk-ı münifi üzere ricâl-i Devlet-i Âliyeden ve Meclis-i Ahkâm-ı Adliye azay-ı ru'yet azasından sa'adettü Mazlum Beyefendi Hazretleri ve donanmay-ı hümâyûnu teslim ve celbine dahi Yaver Paşa me'mur ta'yin olunmuş ve tehiyye olunan vapur sefinesine ırkâben muma-ileyhimin Zilkadetü'l -şerîfenin on birinci Pazartesi günü Der-saâdet'ten ihrâ ve i'zam olunmuştur

Umûr-ı Dahiliye

Bundan evvel ki çıkarılan Takvim-i Vekayi nüshalarında beyan ve i'lan olunduğu vecihle devletlü Mehmet Ali Paşa Hazretleri cânib-i celilü'l-münâkib-i hazret-i mülukâneye arz u ita'at ve inkiyad itmiş ve taraf-ı eşref-i saltanat-ı seniyyeden dahi hakkında şimdiye kadar bi-diriğ ve erzân buyrulan vüfûr-ı iltâf ve mekremet-i âliye icâbınca mutavaat-ı ma'rûzasını fiilen dahi icrâyâ müsara'at eylediği halde kendisünün eyalet-i Mısriyede ibkâsı rehin-i cevaz ve karîn-i müsaâde ve ihsân-ı âli olacağı tebşirâtıyla ricâl-i Devlet-i Âliyeden ve Meclis-i Ahkam-ı Adliye azasından sa'adetlü Mazlum Beyefendi Hazretleri mahsus vapura irkâben ve donanmay-ı Hümâyûnun teslimi maddesine me'mur Yaver Paşa cenâbları dahi mir-muma-ileyhe terfikân İskenderiye cânibine sevk ve i'zam olunmuş ve suret-i hal dahi müşarun-ileyh Mehmet Ali Paşa Hazretlerine makam-ı vâlây-ı saderat-penâhiden bi't-tahrirat iş'ar ve ifhâm kılınmıştı müşarun-ileyh muktezây-ı ta'ahhüd ve iş'ar üzere miri muma-ileyhimin oraya vusûlünün ferdâsı günü mutava'at-ı ma'rûzasın isbaten Donanma-yı Hümâyûnu derhal muma-ileyhüma Mazlum Bey ve Yaver Paşaya teslim ve i'ta ve iraziye mukaddesenin me'murîn-i Devlet-i Âliye'ye teslimi zımnında mekâtib-i lâzimeyi terkîm ve isrâ itmiş ve donanmay-ı hümâyûn mülukâneyi bi'l-ikdâm eyyâm-ı mev'ûde zarfında İskenderiye limanından ihraç eylemiş ve İbrahim Paşa Hazretleri dahi bütün bütün beriyyet-üş-Şam tarafından çekilmiş olduğu bu def'a mir-muma-ileyhimin 'avdetiyle malum-ı âli olub müşarun-ileyh Mehmet Ali Paşa Hazretleri tarafından vürûd iden cevâb-nâmede dahi taraf-ı eşref-i hazret-i mülukâneye te'kid-i ita'at ve ubudiyet kılınmış olduğundan vâad-ı âli-i cenâb-ı tacidarının incâz-ı mevsimi gelmiş ve müşarun-ileyh hazretlirinin bu suretle emr u ferman-ı Hazreti Padişahiye sürat-i inkıyâd ve mutava'atı nezd-i âli-i cenâb-ı mülukanede muahzuziyet-i seniyyeyi müceb olmuş olmağla rabbimiz teâla ve tekaddüs hazretleri ve ömür ü ikbal ve şevket-i Hazret-i cihân-dâriye müzdâd ve firâvân ve zill-i zelil-i mekârim-deli-l-i cenâb-ı şehinşahiye mefarik kâfe-i bendegânda ebed-resân buyursun veli'nimetimiz şevket-meâb Efendimiz Hazretlerinin mevhûb ve müte'alık oldukları kemâl-i bende-nüvazı ve 'atıfet-i seniyye iktizasınca bi'l-cümle bendegân Devlet-i Âliyeleri haklarında iltâf ve ihsân-ı padişâhâneleri bi-diriğ ve mebzûl buyrulageldiğine binaen vukûat-ı sabka ke-enlem-

yekun hükmünde 'ad ile müşarun-ileyh Mehmet Ali Paşa ve evlad ve müteallikatı ve cümle hademesi haklarında afv-ı 'âli-i hazret şâhâne erzân buyrulduğundan başka müşarun-ileyh hakkında ve evladı haklarında dahi eser-i merhamet ve şefkat cenâb-ı mülukâne zuhûra gelerek Mısır eyaleti bi't-tevaris müşarun-ileyh hazretleri uhdesinde tevcîh ve ihsân buyrulmuş ve çünkü bu makûle veraset imtiyazı elbette ba'zı şerâit-i muktezâya tahtında bulunmak umûr-ı tabiiden olduğundan ma'ada vâli mansûbları bendegân-ı Devlet-i Âliyeden bulunduğu misüllü Mısır ahâlisi dahi tebaay-ı saltanat-ı seniyyeden olarak herhalde asayiş ve istirahatleri matlub-ı 'âli olduğundan onlar haklarından dahi ba'zı usul mü'tedle vaz' te'sisi icâb-ı şan-ı mülûkdariden bulunmuş olduğuna mebnî bu hususlara dair şera'it muktezâya ve nizâmât-ı müteferri'anın dahi tertib ve tesviye olunması nezd-i âlîde karar-gir olmuş velehü'l-hamd iş bu mesele-i Mısıriye bu vecîhle hüsn-i hitam bulmuş olmağla farizay-ı zimmet-i ubudiyetimiz olan da'vat-ı hayriyet-âyât-ı hazret-i mülukâne yâd ve tekrar ve bu madde bir müddetten beru ba'zı mertebe rahatsızlığı müstelzim olduğu halde bu kere ber menval-i muharrer kabul-ı hüsn-i tesviye itmiş olduğundan keyfiyet herkesin ma'lumu olmak için beyan ve ilanına ibtidâr olunmuştur

DEF'A 218: 5 MUHARREM 1257/ 1.Sayfa

Umûr –ı Dahiliye

Mukaddem ve muahhar tabi' ve temsîl olunan verakay-ı mahsusa ve Takvim-i Vekayi nüshalarında beyan olduğu üzere atufetli Mehmet Ali Paşa Hazretleri mutavaat-ı ma'rûzasını fiilen icrâ eylemesiyle şera'it-i mâlume ve hudud-ı muayyenesiyle Mısır eyaleti bi't-tevarüs uhdesinde ibkâ ve takrir buyrularak ol- babda lâzümü'l-sudûr olan emr-i alinin ve avatîf-ı alem-şümûl-ı hazret-i şâhânedan müşarun-ileyhe i'ta ve ihsân buyrulan vüzerâ-yı a'zam-ı saltanat-ı seniyyeye mahsus nişân ferug-u efşan ile fes âlemetinin isâline bâ-irade-i isabet-ade-i hazret-i şâhâne eâzim-i ricâl-i Devlet-i Âliye'den Divan-ı Deavî Nazîrî sa'adatlü Sa'id Muhib Efendi Hazretleri me'mur ve i'zam buyrulmuş ve efendi-i müşarun-yileyhin müddet-i gıyabında nezarete â'id mesalihin ru'yet ve idaresine rical-i Devlet-i Âliye'den bir zâtın vekaletle me'muriyeti iktizây-ı maslahattan bulunmuş olduğuna ve rical-i Devlet-i Âliye'den Harbiye Nazîrî sa'adatlü Arif Beyefendi Hazretleri Babiâli'den neşa'eiti cihetiyle Umûr-u Divaniyeye vukûf ve ma'lumat eshabından ve gayret-i zatiye ve dirayet kâmile ile mevsûf müteheyyizan-ı saltanat-ı seniyyeden

bulunduğuna binaen mir müşarun-ileyhin nezaret-i mezkûre vekaletine ta'yini hususuna irade-i iltifat-ade-i hazret-i şehinşahi mütealık buyrularak mûcibince müşarun-ileyhin Deavî Nezareti vekaletine me'muruyeti icrâ kılınmıştı

3. MİSİR MESELESİ İLE İLGİLİ HABER VE MAKALELERİN ÖZETLERİ

DEF'A 2 : 7 CEMAZİYYELAHİR 1247 / 13 KASIM 1831

Halep'te görevli olan Selim Paşa Rebiülevvel ayında Şam'a görevlendirildi. Fakat bu görevlendirmeden hoşnut olmayanlar Selim Paşa'ya karşı kışkırtma hareketlerine giriştiler. Bu kışkırtmalar sonucunda Şam'da karışıklıkların çıktığı anlatılmaktadır.

DAF'A 3 : 14 CEMAZİYYELAHİR 1247 / 20 KASIM 1831

Selim Paşa Şam eyaletine görevlendirildikten sonra Şam eyaletinde ihtilâl peyda olmuştu. Selim Paşa, ihtilâlin bastırılmasında başarılı olamayınca görevden alınarak yerine Konya Valisi Ali Paşa Hazretleri tayin edildi. Ali Paşa Şam'a varıncaya kadar çok zaman alacağından Rikab-ı şâhâne memurlarından Ahmet Himmet Ağa görevlendirilmiştir. Himmet Ağa asayiş sağlamakla birlikte ahâlinin emniyet ve rahatını sağlamakla görevlendirildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 4 : 21 CEMAZİYYELAHİR 1247 / 27 KASIM 1831

Karaman Valisi Ali Paşa'nın Şam da peyda olmuş fesadı önlemesi için Saltanat-ı Seniyyeden kendisine asker ve memur tayin edilmiştir. Fesada karışanlara karşı tedbir uygulanacak olup, asıl ahâlî olup bu fesada karışmayanlara karşı müdahale edilmeyeceği yönünde emir verilmişti.

Mehmet Ali Paşa ve Sayda Valisi Abdullah Paşa arasında Şam için mücadele bulunmaktaydı. Mısır tarafından Sayda eyaleti üzerine asker sevk edildiği haberi Devlet-i Âlîye'ye ulaştırıldı. Devlet-i Âlîye bu durumu pek yakışksız olarak kabul etti. Bununla birlikte Develet-i Aliye Haremeyn muhasebecisi Kemalzade Nazif Efendi aracılığıyla Mehmet Ali Paşa'ya birliklerini Sayda 'ya çekmesi ve Abdullah Paşaya ile Şam üzerindeki isteklerinden vazgeçmeleri gönünde tenbihnameler gönderildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 5 : 28 CEMAZİYYELAHİR 1247 / 4 ARALIK 1831

Bundan önceki Takvim-i Vekayi sayında beyan edilen Mısır ve Sayda eyaletinde meydana gelen olaylar için Devlet-i Âliye tarafından gönderilen emiri içermektedir.

DEF'A 8 : 19 RECEB 1247/ 24 ARALIK 1831

Mehmet Ali Paşa ve Abdullah Paşa arasındaki münakaşadan doğan sorunların artmasıyla Arabistan civarında bir ordu tertip edilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ordunun toplanması için kararlaştırılan Halep ve Rakka eyaletlerinin seraskerlik rütbesi Mehmet Paşa Hazretlerine verilmiştir. Mehmet Paşa ve Osman Paşa ile birlikte Maraş, Adana ve Sivastaki mütesellimlerden idarelerinde bulunanlardan süvari ve piyade asker temin etmeleri buyrulmuştur. Ve Karaman Valisi Alişan Paşa ile Osman Hayri Paşalar ise mühimmat, tophane ve zahire temin etmekle görevlendirildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 14 : 3 RAMAZAN 1247 / 5 ŞUBAT 1832

Dördüncü ve beşinci çıkarılan Takvim-i Vekayi de Mısır Valisi Mehmet Ali Paşan'ın Akka üzerine asker sevk edilmesinden söz edilmişti. Mehmet Ali Paşaya Akka üzerindeki askerlerini çekmesi yönünde gönderilen tenbihnamelere uymadığı için Devlet-i Âliye tarafından kendisine Mustafa Nazif Efendi aracılığıyla mektup yazılmıştır. Mehmet Ali Paşa bu mektuba cevaben bazı isteklerde bulunduğu gibi Suriye'nin kendisine verilmesini istedi. Devlet-i Âliye, Mehmet Ali Paşa'nın bu isteklerini kabul etmediği gibi kendisini tekrardan uyarmıştır. Fakat Mehmet Ali Paşa Akka üzerinden askerlerini çekmeyip oraların güvenliğini tehtit etmeye devam etmiştir. Bunun üzerine Devlet-i Âliye, Konya Valisi Alişan Paşa ve Kayseri Mutasarrıfı Osman Hayri Paşa ve Maden-i Hümayun Emni Osman Paşa Hazretleri vesair kaza ve sancak memurları hemen bulundukları yerlerden süratli bir şekilde ayrılıp Halep sahrasına gelmeleri yönünde kendilerine emir olunduğu anlatılmaktadır.

DEF'A 15: 17 RAMAZAN 1247 / 19 ŞUBAT 1832

Şam'da meydana gelen fesatlıkları önlemek için buraya memur tayin edilen Kapucubaşlarından Himmet Ağa, Ahmet Efendiyi Kethüdalık hizmetini yerine getirmesi için görevlendirdiği anlatılmaktadır.

DEF'A 16 : SELH RAMAZAN 1247 / 3 MART 1832

Takvim-i Vekayinin sekizinci sayısındaki Mısır Valisi hakkında yazılan mütalâ sahibinin bir başka mütalâsının tercümesini içermekle birlikte Mehmet Ali Paşa'nın Develet-i Aliye'ye karşı isyankâr tavrının eleştirildiği anlatılmaktadır

DEF' A 17 : 4 ŞEVVAL 1247 / 7 MART 1832

Cidde ve Mısır ve Girid eyaletleri için yapılacak görevlendirme Mehmet Ali Paşa ve İbrahim Paşa'nın gösterdikleri itaatsizlikten dolayı kendilerine gönderilen tenbihnamelere verilecek cevaba göre yapılacaktır. İbrahim Paşa'nın Habeş ve Cidde ve Mekke-yi Mükerrermedeki görevi ise kendisinin hal ve hareketine bakılıp sonra karar verilmesini içeren Hatt-ı Humayundur.

DEF'A 18 : 14 ŞEVVAL 1247/ 17 MART 1832

Mehmet Ali Paşa'nın birçok kez ikaz edilmesine rağmen Mısır'dan askerini geri çekmemesi sebebiyle Çirmen Sancağı Mutasarrıfı Selim Paşa Hazretlerine Devlet-i Alîye tarafından 11 Şevval 1247 (14 Mart 1832) tarihinde Anadolu Serdar-ı Ekremi unvanı verildiği anlatılmaktadır

DEF'A 20 : 29 ŞAVVAL 1247 \ 1 NİSAN 1832

Anadolu Serdar-ı Ekrem Selim Paşa'nın maiyetine, Halep ve Rakka Valisi Mehmet Paşa, Antalya'ya gönderilen Silistre Valisi Mehmet Paşa, Trablusşam Beylerbeyisi, Cerde Başbuğu Osman Paşa, Kayseri Sancağı Mutasarrıfı Osman Hayri Paşa, Maden-i Hümayun Emmini Osman Nuri Paşa memur kılınmıştır. Onun emrine uyulması ve keyfi hareketlerde bulunmamaları yönünde kendilerine emr-i şerif gönderildiği anlatılmaktadır

DEF'A 21 : 7 ZİLKADE 1247 \ 8 NİSAN 1832

Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa askerini Akka üzerinden çekmeyip tehtitte devam etmesi sebebiyle bu yılki haccın müslümanların güvenliği sebebiyle ertelenmesi ve Surre-i Hümâyûnun şimdilik Haleb'e doğru ilerlemesinin haber verildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 23 : 21 ZİLKADE 1247 \ 22 NİSAN 1832

İbrahim Paşa Akka üzerine asker sevk etmekle birlikte kendisine Trablusşam ve Sayda 'nın verilmesini istedi. Devlet-i Aliye bu istediği kabul etmediğini bir mektupla bildirdi. İbrahim Paşa, Akka'daki işgalini daha da artırınca bayram gecesini Abdullah Paşa ile aralarında başlayan muharebe altı gün altı gece sürdü. Mısır askeri 200'den fazla zaiyat verip geri çekildi. Osman Paşa askerlerini Trablus'a doğru toplayıp uygun zamanda İbrahim Paşa ve kuvvetleri ile karşılaşır. Bu gelişmelerin Devlet-i Aliye tarafına haber verildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 25 : 4 ZİLHİCCE 1247 \ 5 MAYIS 1832

Mehmet Ali Paşa'ya Mısır gibi bir yerin valiliği verilmiş olmasına rağmen devlete karşı hiyanetlik içine düştüğü bildirilmektedir. İskodralı Mustafa Paşa gaflete düşüp Arnavutluk ve Rum eyaletlerinde ihtilal çıkarmaya çalıştığı zaman Mehmet Ali Paşa ona yardım için Kavalalı Mustafa vasıtasıyla kendisine akçe, asker ve mühimmat göndermiş olduğu ele geçirilen bir evraktan anlaşılmıştı. Hatta Abdullah Paşa'yı da padişaha karşı gaflete düşürmeye çalışmış fakat başarılı olamamıştı. Devlet-i Aliye'ye ihaneti açıkça belli olan Mehmet Ali Paşa'nın üzerine gidilmesi yönünün de Şeyh-ül islâm'dan fetva alındığını anlatılmaktadır.

DEF'A 26 :17 ZİLHİCCE 1247/ 18 MAYIS 1832

Anadolu'ya sevk etmek için hazırlanan Asâkir-i hassa ve mansure birliklerinin kendi başlarına hareket etmelerinden dolayı Karahisar ve Menteşe Sancağı Mutasarrıfı Rauf Paşa ve Kütahya Sancağı Mütessellimi Halil Kamil Ağa tarafından idare edilmekle görevlendirildikleri anlatılmaktadır.

DEF'A 27: 27 ZİLHİCCE 1247 / 28 MAYIS 1832

Mehmet Ali Paşa'nın seceresi ve hayatı hakkında bilgi vermektedir.

DEF A 28: 5 MUHARREM 1248 / 4 HAZİRAN 1832

Anadolu Serdar-ı Ekremi mahiyetindeki Asâkir-i hassa birlikleriyle Mudanya üzerinden Konya'ya giderken geçtikleri kaza ahalisi tarafından memnuniyetle karşılanıp onlara hayır duaları edildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 30 : 21 MUHURREM 1248 / 20 HAZİRAN 1832

Mehmet Ali'nin oğlu İbrahim Paşa Akka kalesini Abdullah Paşa'dan Zilhicce ayının 26. (16 Mayıs 1832) günü zor kullanarak almayı başarmıştı. İbrahim Paşa'nın Akka kalesi üzerindeki ısrarı Hüseyin Paşaya ulaşmıştı. Hüseyin Paşa Konya'dan hareketinde aceleci davranmadığından Bekir Paşa ve İsmet Bey kumandasındaki süvari Asâkir-i Mansre birlikleri ile Silistre Valisi Hama tarafındayken Mehmet Paşa ile bir takım alay ise Antakya'ya ulaştığı anlatılmaktadır.

DEF'A 31 : 30 MUHARREM 1248 / 29 TEMMUZ 1832

İbrahim Paşa Akka Kalesini istila ettikten sonra Şam üzerine harekete geçti. Serdar-ı Ekrem Hüseyin Paşa ise ordularıyla birlikte gün be gün ilerlemekteydi. Asâkir-i hassa ve sancak alaylarının birleşerek umut edilen neticeye varacağı anlatılmaktadır.

DEF'A 32 : 13 SAFER 1248 / 12 TEMMUZ 1832

Ordu-yı Hümayûnun bunca hazırlığına rağmen Mehmet Ali ve oğlu İbrahim Paşa'ya taraf olanlar hakikaten pişman olup Devlet-i Aliye'ye sığınırılsa affedileceklerini Necip Efendi birkaç kez Mısır ve Hicaz'a giderek oradaki ahaliye bildirdiği anlatılmaktadır.

DEF'A 34 : 5 REBİÜLEVVEL 1248 / 2 AGUSTOS 1832

Hüseyin Paşa Antalya ilerisine vardığında Humus'ta bulunan Mehmet Ali Paşa'nın askerlerine oğlu İbrahim Paşa idaresinde yedi piyade ve beş alay süvari askeri birlik katılmıştı. Humus'a gelen Osmanlı birlikleri Mirliya Bekir Paşa kumandasında üç alay piyade ile Mirliya İsmet Bey kumandasında bir alay süvari

henüz dinlenmeden Mısır ordusuyla muharebeye girmişlerdi. Mısır ordusu üç kez bozğuna uğradığı halde herhangi bir sonuç alınamadı.

Rus imparatorunun, Mehmet Ali Paşa isyanından ve ona karşı devletin almaya çalıştığı önlemlerden haberdar olduğunu içeren mektubu Osmanlı Devleti'ne gönderdiği anlatılmaktadır.

DEF'A 35 : 16 REBİÜLEVVEL 1248 / 13 AĞUSTOS 1832

Ordu-yu Hümâyûnun Saferin ayının 23. gününde Silistre Valisi Mehmet Paşa kumandasındaki birlikler Mısır ordusuyla çarpıştı. Mısır ordusu perişan edildi.

Kaptan-ı derya Halil Rıfat Paşa komutansındaki birlikler Kıbrıs sularında bulunan üç kıta Mısır gemileriyle karşılaşır fakat onları gözden kaçırlar.

Anadolu ordusu takım takım sevk olmakla birlikte Trabzon Valisi Osman Paşa süvari ve piyade asker temin edip Sivas'a doğru yola çıkılması emri verildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 36 : 21 REBİÜLEVVEL 1248 / 18 AĞUSTOS 1832

Seraskerlik makamında bulunan Hüseyin Paşa görevinde muvaffak olamadığından görevinden alınmıştır. Ordu-yı Hümâyûn seraskerliği Silistre Valisi Mehmet Paşaya bırakılmıştır.

Anadolu ordusuna dâhil edilmek üzere Rum ilinden Dimetoka, Gümülcine, sultanyeri kazalarından üç aylıkları peşin ödenmek şartıyla asker temin edilmesi için kapucubaşlarından Hüseyin Bey görevlendirilmiştir. Yine Anadolu Ordu-yu Hümâyûna dahil olmak üzere Sivas ve Diyarbekir eyaletlerinden, Amasya, Çorum, Divriğ ve Tekke kazaları ile Gümüşhane ve Tokat voyvodalığından aylıklı asker temin edilmesi anlatılmaktadır.

DEF'A 37 : 2 REBİÜLAHİR 1248 / 29 AĞUSTOS 1832

Ordu-yu Hümayun kaymakamlığı verilen Rauf Paşa ve Ordu-yu Hümayuna eyalet ve kazalardan dâhil olan asker ve birlikler ile ilgilidir.

DEF'A 38 : 7 REBİÜLAHİR 1248 / 3 EYLÜL 1832

Anadolu ordusuna katılmak için gönderilen Hatt-ı Hümayûn Rum iline varmış olup Kefe, Toska ve Boşnak askerlerinden piyade ve süvari birlikleri tabur tabur Anadolu'ya doğru yola çıkmışlar.

Donanma-yı Hümayun Kıbrıs sularında Mısır gemilerin rastlamıştı. 6 saat süren takibden rüzgârın etkisiyle Mısır gemileri kurtulmayı başarmıştı. Mısır gemilerini kaybeden Donanma-yı Hümayûn gerekli erzak ve levazımat için Marmaris limanına döndüğü anlatılmaktadır.

DEF'A 39 : 18 REBİÜLAHİR 1248 / 14 EYLÜL 1832

Ordu-yu Hümayuna gerekli olan zahirelerin temini için Kütahya, Karahisar, Bozok, Ankara, Günkırı, Kaşkar kazalarından bedeli peşin akçeyle ödemek üzere Arif Efendi görevlendirilmiştir. Temin edilen zahireler Antalya, İzmir ve İçel iskelelerine nakledileceği anlatılmaktadır.

DEF'A 40 : 29 REBİÜLAHİR 1248 / 25 EYLÜL 1832

Trabzon Valisi Osman Paşa idaresindeki Sivas Eyaleti, Çorum, Amasya, Tokat, Divriğ sancakları ve Erzurum Eyaleti mahallerinden Ahmet Paşa tarafından tertib edilen askerlerin hareket edeceği zaman Osman Paşaya ulaşan bir mektup dolayısıyla geri dönmek durumunda kaldığını anlatmaktadır.

DEF'A 43 : 1 CEMAZİYYELAHİR 1248 / 1 EKİM 1832

Ordu-yu Hümayun maiyetiyle Konya'ya varmıştı. Beklemekte olan Trabzon Valisi Osman Paşa da askerleriyle Amasya'dan hareket edip Sivas'a vardığı anlatılmaktadır.

DEF'A 44 : 13 CEMAZİYYELAHİR 1248 / 7 KASIM 1832

Mehmet Ali Paşa haininin meydana getirdiği olaylar sebebiyle Serdarı Ekremlik görevine getirilen Hüseyin Paşa, Cidde, Mısır ve Girid'teki görevini layıkıyla yeri getirememesine rağmen Arabistan havalisinde yeni baştan tedbirler alması için kendisine gönderin Hatt-ı Hümayûndur.

DEF'A 45 : 24 CEMAZİYYELAHİR 1248 / 18 KASIM 1832

Rusya imparatoru Mehmet Ali Paşa'nın isyanını devlete karşı yapılan kötü bir hareket olarak gördüğü için İskenderiye'de olan konsolos vekilini İstanbul'a geri çağırıştır. Bunun üzerine padişah, İstanbul'da Cemazielahirin on birinci Pazar günü Rus elçisi Butenef ve baş tercümanı vekiline nişân ve hediyeler verdiği anlatılmaktadır.

DEF'A 46 : 6 RECEB 1248 / 29 KASIM 1832

Şehla İbrahim Paşa'ya Adana Eyaleti ve Beylan sancağına dönen Ordu-yu Hümâyûnun idaresi verilmiştir.

Karaman Valisi Aliş Paşaya Gelibolu ile ilgilenmesi görevi verilmiştir. Diğer tarafta açıkta kalan Trablusşam ve Sayda Eyaleti ile Kudüs ve Nablus sancakları ile gerek duyulması halinde alakadar olunmasını anlatılmaktadır.

DEF'A 47: 20 RECEB 1248 / 13 ARALIK 1832

Konya'da bulunan Ordu-yu Hümâyûn kaymakamı Rauf Paşa, tavsiye üzerine Konya'ya ulaşan Mısır kuvvetleriyle açıktan muharebeye tutuşmayarak idaresindeki birlikleri Akşehir'e çekmiştir. Osman Paşa, Sivas ve Kayseri taraflarından toplamış olduğu askerleri de Akşehir'e naklettikten sonra burada altmış binden fazla askerin muharebeye hazırlandığı anlatılmaktadır.

DEF'A 49 : 19 ŞABAN 1248 / 11 OCAK 1833

Ordu-yu Hümayun muharebe edecek yeterli asker ve güce ulaşınca Konya üzerine doğru harekete geçti. Fakta kötü hava şartları sebebiyle Konya civarında bir müddet beklemeyi tercih ettir. Reşit Mehmet Paşa, Receb ayının 29. Cuma günü askerini sevk edip Konya'ya ulaşan Mısır ordusuyla muharebeye tutuştu. Sabah yediden akşam dokuz kadar top ile savaştılar ve dokuzdan sonra süngü ile savaşıma devam ettiler. Mısır ordusu Ordu-yu Hümâyûn karşısında duramayıp Konya içlerine doğru geri çekilince Reşit Mehmet Paşa askerleriyle onları takip etti. Akşam olması sebebiyle hava sisli ve pusluydu. Bu sırada Reşit Mehmet Paşa kendi askeri zannettiği Mısır askerlerinin içine girdi. Mısır askerleri Reşit Mehmet Paşayı tanıyıp esir aldılar. Bu olaydan sonra Ordu-yu Hümayun ilerlemeyip beklemeyi

tercih etti. Müşir Ahmet Fevzi Paşa idareyi eline alıp orduyu Akşehir'e geri çekti. Akşehir'de henüz savaşa dâhil olmamış kaliteli askerler olmasına rağmen havanın kötüye gitmesi sebebiyle Mısır ordusunun üzerine tekrardan gidilmediği anlatılmaktadır.

DEF'A 54 : 3 ŞEVVAL 1248 / 23 ŞUBAT 1833

Konya muharebesi ile alakalı yazılan makaleyi içermektedir.

DEF' A 56 :1 ZİLHİCCE 1248 / 21 NİSAN 1833

Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı Devleti'ne karşı isyanında Rus İmparatorunun Devlet-i Aliye tarafında olduğunu ve gerekli yardımlarda bulunabileceğini bundan önceki Takvim-i Vekayi nüshalarında beyan edilmişti. II. Mahmut, Rus İmparatorunun kendisine gönderdiği üst düzey subayları Ahmet Fevzi Paşa ile beraber Çırağan Sarayında huzuruna kabul edip onlara iltifatlarda bulunduğu anlatılmaktadır.

DEF'A 57 : 18 ZİLHİCCE 1248 / 8 MAYIS 1833

Rus imparatorunun göndermiş olduğu Kontamiral Lazaref ve Komani idaresi altındaki donanma İstanbul'a gelerek Büyükdere önlerinde demirledi. Muraviyef kumandasında olan bir miktar donanmanın da Hünkâr İskeleyi tarafına gelmesine karar verildi. II. Mahmut teftiş için 27 Nisan günü saat üçte Çırağan Sarayından hareket edip Tarabya'da bulunan kasra gelmiştir.

Serasker Paşa Hazretleri Ahmet Fevzi Paşa, Rus devleti Kontamirali Lazariv'i ziyaretinde Kontamirali tersaneye davet etmişti. Lazariv ertesi gün bu davete katıldı. Önce Tersane-yi amire ve darbhaneyi gezdiler. Günün hatırası olarak subaylara dağıtılmak üzere bir tarafı padişahın tuğrası diğer tarafı ışıldayan bir güneş resmmedilmiş olan altın madalyonlar hediye olarak verilmiş. Rus imparatoruna takdim edilmek üzere mücevher tuğralı hazırlanan bir madalyon da teslim edilmiştir. Bu ziyaretin Petersburg gazetelerinde yer aldığı anlatılmaktadır.

DEF'A 58 : 19 ZİLHİCCE 1248 / 9 MAYIS 1833

Halil Rifat Paşa ve Reşit Mehmet Bey İskenderiye'de Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa ile buluşup müzakerede bulundukları 49. Takvim-i Vekayi nüshasında beyan olmuştu. Müzakere sonucunda Adananın muhasıllığı Kütahya'ya kadar ilerlemiş olan İbrahim Paşa ya verildi. Adana ile ilgili kararı içeren ferman Mühimmat Nazırı Mehmet Emin Seyyid Efendi ile Kütahya'ya gönderildi. Bununla birlikte genel af ilan edildi. Bu haberin üç koldan Anadolu ahalisine duyuruyduğu anlatılmaktadır.

DEF'A 59 : 13 MUHARREM 1249 / 2 HAZİRAN 1833

Kütahyada bulunan İbrahim Paşa'nın askerlerini geri çekmeye başlamasıyla boşalan yerlere Devlet-i Aliye kendi idarecilerini memur olarak atamıştır. Bu atama yapılan yerler: Aydın, Kütahya, Hüdavendigar, Saruhan, Kengri, Beyşehir, Hamid, Aksaray, Amasya, Niğde, Kırşehir, Terkeş idi. Buralara muhasallık ve mütesellim görevlerine atamaları anlatılmaktadır.

DEF'A 60 : 26 MUHARREM 1249 / 15 HAZİRAN 1833

1 Haziran 1833 Cuma günü II. Mahmut Çırağan sahilsarayından hareket edip Büyükdere doğru yola çıkarken Kaptan-ı Derya Tahir Paşa, Asâkir-i hassa Mirlivalarından Namık Paşa Hazretleri Hümayun kethüdası Rıza Efendi ve Ali Bey kendi mahiyetlerinde bulunan gemilerle Büyükdereye gelmeleri buyrulmuş. Hünkâr iskelesinde bulunan Fransa ve İngiltere devletine ait gemirler Büyükdereye davet edildi. İstanbulda olan elçi Lazaref'e yapılacak olan merasim haberi ulaşmadığından Estafraki Bey ile haber ulaştırılıp Lazaref mahiyetindeki gemilerle merasim ve şenliklere davet edildi. Miralay Kont Orlof, Lazaref ve elçi Butenef donanmalarıyla merasime katıldılar. Akşamında ise kendilerine yemek verildiği ve dönüş için kara askerlerine iyi hayvanlar verildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 61 : 8 SAFER 1249 / 27 HAZİRAN 1833

İbrahim Paşa Kütahya'dan ayrılıp Gülek Boğazı'nı geçerek Konya'ya gelmiştir. Hayvanlarının dinlenmesi için iki gün Konya'da kaldıktan sonra buradan ayrılarak yoluna devam ettiği anlatılmaktadır.

DEF'A 62 : 10 SAFER 1249 / 3 TEMMUZ 1833

Hünkâr İskelisinde misafir olan Rusya devletinin ordusu padişah için bir tatbikat düzenledi. Kapudan Paşa, Rıza Efendi, Ali Bey, İzzet Ağa, Zaid Bey, Vasıf Efendi, Abdi Bey, Seyyid Efendi vapur ile tatbikat yapılacak mahale geldi. Ahmet Fevzi Paşa, Halil Rıfat Paşa, Bekir Efendi, Pertev Efendi, Mehmet Paşa kendi kayıklarıyla geldiler. Padişahın isteği üzerine Nemçe, Fransa, İngiltere, Purusya sefirleri tatbikata katıldığı anlatılmaktadır.

DEF'A 63 : 8 REBİÜLEVVEL 1249 / 26 TEMMUZ 1833

Rus birlikleri dönmek için hazırlıklarına başlamıştı. Bu arada Rus imparatorunun 7 Temmuz Pazar gün doğum gününün olması sebebiyle Kont Orlof ve Butenef bir kutlama tertip etmişlerdi. Bu törene Ahmet Fevzi Paşa, Halil Rıfat Paşa, Akif Efendi, Behçet Efendi gibi devlet erkânı katıldı. Ertesi gün Kont Orlof, Butunev, Muraviyev, lazeref padişah tarafından Serasker Paşa'nın sahilhanesine çağrılıp kendilerine mücevherli, subayların ise gümüş ve bakır işlemeli nişanlar verildi. 24 Haziran Çarşamba günü Rus gemileri Karadeniz'e açıldılar. Kont Orlof Mabeyn-i Hümayûna çağrılarak kendisine Çar'ın daha önceden göndermiş olduğu mektuba verilen cevabı teslim edilmiş ve kendisinin de ertesi gün hareket ederek ayrıldığı anlatılmaktadır.

DEF'A 71 : 2 RECEB 1249 / 15 KASIM 1833

Reşit Mehmet Paşa, Mehmet Ali Paşa'yı zabt etmek üzere 3 Kasım 1833'te Sivas eyaletine Vali olarak atandı. Ahmet Hulusi Paşa Menteşe Sancağına Mütesellim olarak atandı. Bu atamada kendilerine vüzeraya muhsus olan nişanlar verildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 72 : 20 RECEB 1249 / 3 ARALIK 1833

İshak Paşa, Diyarbekir ve Rakka eyaletlerinin valisiydi. İdaresi altındaki Keban ve Ergani Maaden-i Hümayunları Reşit Paşaya verildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 80 : 10 ZİLKADE 1249 / 21 MART 1834

Diyarbakir ve Rakka eyaletlerinin muhasıllık görevi Sivas Valisi Reşit Mehmet Paşa'ya verilmiştir. Buraların eski valisi olan İshak Paşa'nın vilayetinde hanesinde ikamet etmesinin kendisine bildirildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 89 : 8 CEMAZİYELEVVEL 1250 / 12 EYLÜL 1834

Rakka'da asayiş sağlamaya üzere görevlendirilen Sivas Valisi Maaden-i Hümayun Eminî Reşit Paşa'ya Muş Sancağında görev alanına dahil edildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 94 : 15 RAMAZAN 1250 / 15 OCAK 1835

Mehmet Ali Paşa birkaç seneden beri kendi idaresinde olan sancak ve eyaletlerin vergilerini Mart 1833 ile Ocak 1834 senesinden itibaren kendisi için almıştır. Ayrıca devlete karşı muhalefet etmesi sebebiyle Nazif Efendinin Mısır'a gönderildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 139 : 9 ŞABAN 1252 / 19 KASIM 1836

Sivas Valisi Reşit Paşa'nın idaresindeki yerlerde Kürt aşiretler sorun çıkarmaya başlayınca Erzurum Müşiri Esat Paşa'nın yardım için görevlendirildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 140 : 11 RAMAZAN 1252 / 20 ARALIK 1836

Reşit Mehmet Paşa Diyarbakir'e döndükten sonra sıtma illetine yakalanmıştır. Durumunun kötü olması sebebiyle Diyarbakir, Rakka ve Sivas eyaletlerinin idaresi için Kütahya Feriki Mehmet Hafız Paşa görevlendirildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 160 : 2 ZİLKADE 1253 / 28 OCAK 1838

Umur-ı Dahiliye Nazırı Mustafa Reşit Paşa Fransa, Aydın Müşiri Ahmet Fethi Paşa ise İngiltere nezdinde Avusturya'ya Büyükelçi olarak gönderilmiştir. Büyükelçi olarak görevlendirilmelerinin sebebi Fransa lisanını ve Avrupa'nın siyasi

durumunu öğrenmek ve Mısır Sorunu ile ilgili Avrupalı devletlerden yardım almaktı. Talat Efendi ise Ahmet Fethi Paşa'nın Parise gelinceye kadar daha önceden de yanında olması sebebiyle elçilik namına işleri takip etmek için görevlendirildi. Hariciye müsteşarı Sarım Efendinin Londra ki görevini bırakıp İstanbul'a dönmesi emredildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 164 : 11 SAFER 1254 / 6 MAYIS 1838

Bundan evvel ki Takvim-i Vekayi nüshasında Londra'da ki görevini bırakıp geri çağrılan Sarım Efendinin İngiltere'de kalmasına karar verilmiş. Ahmet Fethi Paşa görevini yerine getirmek için Londra'ya hareket ettiği anlatılmaktadır.

DEF'A 169 : 16 CEMAZİYELEVVEL 1254 / 7 AĞUSTOS 1838

3 Ağustos 1838'de bundan önceki görevlendirmelerle açık bulunan Müsteşarlara yeni atamalar yapıldığı anlatılmaktadır.

DEF'A 181: 28 REBİÜLAHİR 1255 /11 TEMMUZ 1839

Mehmet Ali Paşa, anlaşmaya riayet etmeyip tekrardan devlete karşı başkaldırma hareketinde bulunmuştu. Bu durumdan haberdar olan Sultan Abdülmecid, tebanın rahat ve huzuru için Mehmet Ali Paşa ile savaşmayıp kendisini uyarmak için Akif Efendiyi görevlendirildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 182 : 12 CEMAZİYELEVVEL 1255 / 24 TEMMUZ 1839

Hafız Paşa, Sivas, Divriği, Amasya Sancaklarından sorumlu iken Nizip Savayı sonrası Diyarbakır ve Urfa Eyaletleri Maaden-i Hümayun emaneti Sadullah Paşa'ya verildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 204: 24 CEMAZİYELAHİR 1256 / 24 AĞUSTOS 1840

Mehmet Ali Paşa, tekrardan Osmanlı Devletine başkaldırıp huzursuzluk oluşturmuştu. Avrupalı devletler, Mehmet Ali Paşa ve Osmanlı Devleti arasındaki bu çekişmeden yararlanıp Osmanlı Devletini yok etme fırsatını bulmuşlardı. Padişah,

Mehmet Ali sorunu sebebiyle Avrupalı devletlerin iç işlerimize karışmasına engel olmak ve İslamın bekası için Mehmet Ali Paşa'ya yeni bir teklifte bulunmuştu.

Bu teklifi Mehmet Ali'ye iletmesi için Hariciye müsteşarı Rıfat Beyefendi görevlendirildi. Rıfat Beyefendiye bir vapur asker verilerek İskenderiyeden yola çıktığı anlatılmaktadır.

DEF'A 209: 14 ŞABAN 1256 / 11 EKİM 1840

Rıfat Beyefendi, Osmanlı Devletinin Mehmet Ali Paşa için hazırlamış olduğu bu teklifi ilettikten sonra Mehmet Ali Paşa bu teklife olumlu cevap vermedi. Rıfat Beyefendi bundan sonra bütün olacakların mesuliyeti Mehmet Ali Paşada olduğunu dile getirip oradan ayrılmıştı. Teklifin reddedildiği haberi üzerine Osmanlı Devleti müteffik devletlerle Kıbrıs'tan asker çıkarıp Mehmet Ali Paşa'nın üzerine sefere çıktılar. Daha sonra İngiltere, Avusturya devletlerinin donanma komutanları Beyrut limanına çıkarma yaptılar. İngiliz askerleri Beyrut Kalesinde Mısır askerleriyle karşılaştı. Bu karşılaşmada Mısır askerleri yenildi.

Mısır ordusu üzerine çıkılan sefer için Süleyman Paşa görevlendirildi. Süleyman Paşa Beyrut'ta İbrahim Paşa ile mücadele ederken kendisine yardım için Mir Abdulkasım ve maiyetindeki askerleri orduya katılmıştı. İbrahim Paşa'nın kuvvetleri Osmanlı ordusu karşısında tutunamadı.

Sayda ve Sur kalelerinin zabtı için İngiltere devleti yardım amaçlı iki vapur asker gönderdi. Ve buraların alınması sağlandı. Ayrıca Sur ve Sayda Kalelerinin zaptında elde edilen cephane de Osmanlı ordusunun eline geçti.

Süleyman Paşa mahiyetindeki ordu ile Mehmet Ali Paşa'nın idaresindeki Mısır ordusu 25 Eylül 1840 da karşı karşıya gelmişti. Mısır ordusu Osmanlı ordusu karşısında perişan oldu. Bu yenilgiler üzerine Mısır ordusunda çözümler başladı. Gerek İbrahim Paşa'nın maiyetindekiler gerekse diğer Mısır ordusundaki askerler firar ettiler. Bu firar edenlerden rütbeli olup aff dileyenler aff edilip Osmanlı ordusunda görevlendirildiler.

Abluka altına alınan İskenderiye limanının tekrardan geri alınmasıyla birlikte burada bulunan müteffik devletlerin yani İngiltere, Prusya, Rusya ve Avusturya konsolosları 24 saat içerisinde İskenderiye'yi terk etmeleri istendiği anlatılmaktadır.

DEF'A 210: 4 RAMAZAN 1256 / 30 EKİM 1840

Adana ve Tarsus tarafında bulunan Mısır ordusu Arabistana kaçmıştı. Böylece Şam, Adana, Tarsus, Halep halkı rahat bir nefes aldığı anlatılmaktadır.

DEF'A: 211 12 RAMAZAN 1256 7 KASIM 1840

31 Ekim 1840 pazartesi günü Akka kalesinin alınması için kuşatma başladı. Bu kuşatma için birçok cephane ve zahire buralara aktarılmıştır. Bu muhasarada Osmanlı ordusu 3000 Mısır ordusuyla harbe tutuşmuştur. Akka kalesinin alınması Beriyyetüş-Şam taraflarında en meşhur ve çetin bir savaş olmuştur. Osmanlı ordusu ve Mısır ordusu burada iki kez karşı karşıya geldi. Her ik savaşta Osmanlı ordusu kazanmıştı.

Serasker İzzet Paşa'ya bu savaştaki gayret ve başarılarından dolayı kendisine üstün hizmet madalyası ve nişanı verilmesinin uygun görüldüğünü anlatılmaktadır.

DEF'A 212 : 6 ŞEVVAL 1256 / 1 ARALIK 1840

İzzet Mehmet Paşa'nın yerine Antep ve Maraş dolaylarında Mısır ordusuyla yapılan muharebede göstermiş olduğu yararlılık ve kahramanlığından dolayı Diyarbekir Müşiri ve Maaden-i Hümayun emini Ahmet Zekeriya Paşa Seraskerlik görevine atanmıştır.

Avusturya Arşidükü Frederik Şam ve Akka kalesinin alınmasında Osmanlı ordusuna katkılarından dolayı kendisine hizmet madalyası ve nişanı verildi.

Osmanlı ordusunda göstermiş oldukları başarılarla karşılık Selim Paşa'ya Feriklik, Halit Paşa'ya Miralaylık rütbesi verildi. Ayrıca Mısır odusunda olup firar ederek Osmanlı ordusuna katılanlar gerekli gerlerde görevlendirildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 213 : 20 ŞEVVAL 1256 / 15 ARALIK 1840

Mehmet Ali Paşa'nın Saltanata ihaneti ve yapılan atamalar anlatılmaktadır.

DEF'A 214 : 10 ZİLKADE 1256 / 3 OCAK 1841

Divan-ı Hümayun da görevli bulunan Münif Efendi, Vakayı Mısıriye de çıkan haberlerde Mısır ordusunun ve İbrahim Paşa'nın hezimetinden ayrıca Halep'teki ordu da meydana gelen firarlardan bahsetmemesinin gazetenin devamı için iyi olmayacağını dile getirmesi anlatılmaktadır.

DEF'A 216 : 4 ZİLHİCCE 1256 / 27 OCAK 1841

Mehmet Ali Paşa ve Osmanlı Devleti arasında müzakereler başlatıldı. Bu müzakereler Londra'da yapıldı. Müzakerelere İngiltere devletinden bir amiral katılmıştır. İlk etapta Osmanlı Devleti anlaşma maddesi olarak Mısır yönetimi Mehmet Ali Paşa'ya bırakılacak fakat verasetle idare edilecek diğer aldığı yerleri ise şartsız olarak geri verecekti. Fakat Mehmet Ali Paşa bu anlaşma maddelerini kabul etmedi. Osmanlı Devleti, eğer Mehmet Ali Paşa bu anlaşmayı reddetmeye devam ederse zor kullanacağını ilan etti. Mısır harici yerelerin anlaşmaya göre geri alınması için Osmanlı Devleti tarafından Meclis-i Ahkam-ı Adliye de görevli Mazlum Beyefendi ve orduyu teslim almak için ismi Yaver Paşa görevlendirildiği anlatılmaktadır.

DEF'A 217 : 24 ZİLHİCCE 1256/ 16 ŞUBAT 1841

Mazlum Bey ile Yaver Paşa Mısır'a varıp makamında Mehmet Ali Paşa ile görüşüp getirmiş oldukları anlaşmayı takdim ettiler. Mehmet Ali Paşa istemeyerek de olsa bu teklifi kabul etmek zorunda kaldı. Yaver Paşa tarafından teslim alınan donanma İskenderiyelimanından yola çıkıp boğaza getirildi. İbrahim Paşa mahiyetindeki Beriyyetüşam taraflarından çekilmiş olup Mehmet Ali Paşa, Sadarete gönderdiği cevapta oğlu ile birlikte anlaşmaya riayet edeceğini belirtmiştir. Osmanlı Devleti ise Mısır ahalisinin bundan sonra herhangi bir sıkıntıyla karşılaşmayacağını bütün Osmanlı ahalisi için uygulanan hukuk ne ise onlar içinde geçerli olacağını anlatmaktadır.

DEF'A 218 : 5 MUHARREM 1257 / 27 ŞUBAT 1841

Mısır yönetiminin Mehmet Ali Paşa'ya bırakıldığı anlatılmaktadır.

SONUÇ

Osmanlı Devleti, özellikle 18. Yüzyıldan itibaren çok sayıda isyanlar ve savaşlarla yüzleşmek zorunda kalmıştı. 19. Yüzyılın başında tahta geçen II. Mahmut devletin varlığını tehdit eden iç ve dış tehlikelerin önünü alamamıştı. Nitekim Osmanlı Devleti, 1829'da Yunanistan devletinin kurulmasıyla Mora ve çevresini kaybetmiş, bunun arkasından 1830'da Fransızlar Cezayir'i işgal etmişti. Osmanlı Devleti yaralarını sarmaya fırsat bulamadan bu kez de Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın isyanıyla karşılaştı. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin karşılaştığı en önemli sorunlarından biri şüphesiz Mısır Sorunuydu. Osmanlı Devleti'ni 1831-1841 yılları arasında uğraştıran bu sorun Avrupalı devletlerinin müdahalesiyle uluslar arası bir sorun haline geldi.

Osmanlı Devleti tarafından Mısır'a Vali olarak atanan Mehmet Ali Paşa, öncelikli olarak 1789 yılındaki Fransız işgaliyle sarsılan Mısır'ı tekrardan toparlamış, her alanda ıslahat yaparak buraları bayındır haline getirmişti. Daha sonra sorun teşkil eden Kölemenler sorununu çözerek Vahabiler üzüne yönelmiş ve onları etkisiz hale getirmişti. Gittikçe güçlenen Mehmet Ali Paşa, İstanbul'dan bağımsız hareket edip Mısır da kendi hanedanlığını kurmak istiyordu.

Mehmet Ali Paşa'nın donanmasını Navarinde kaybetmesi sonrasında zararını karşılamak için Suriye'nin kendisine verilmesini istemişti. Fakat II. Mahmut bu teklifi kabul etmediği gibi Mehmet Ali Paşa'yı Mısır Valiliğinden uzaklaştırma çareleri aramaya başlamıştı. Böylece Osmanlı Devleti'ni uzun yıllar uğraştıran Mısır meselesinin temelleri atılmış oldu.

Mehmet Ali Paşa, 1831 yılında yukarıda değindiğimiz sebepler neticesinde isyan etmiş ve bu isyan 1841 yılına kadar sürmüştü. Mısır Sorunubaşlangıçta bir iç sorun niteliğinde iken sonradan Avrupa devletlerinin işe karışmasıyla Avrupa meselesi haline gelmişti. Avrupa devletleri Mısır sorunuyla kendi çıkarları doğrultusunda ilgilenmiş ve Rusya, isyanın başlarından itibaren İstanbul hükümetine yardım ederek Hünkâr İskelesi antlaşmasını imzalamıştı. Böylece Mısır Sorunudevam ederken bunun yanında Boğazlar sorunu da ortaya çıkmıştı. Bu durumdan rahatsız olan İngiltere çıkarlarını korumak için isyanın bastırılması

konusunda aracı olmuş ve Osmanlı Devletiyle ticaret antlaşması imzalamıştı. İngiltere, Osmanlı Devleti üzerindeki çıkarlarını koruduğu gibi etkinliğini daha da arttırmıştır. Fransa, Mısır Sorunuboyunca Mehmet Ali Paşa'nın yanında yer almakla birlikte Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü çerçevesinde hareket etmeşti.

Mısır Sorunu ile ilgili pek çok haber o dönem devletin resmi yayın organı olan Takvim-i Vekayi'de yer almıştı.

Bu araştırmada Takvim-i Vekayi'deki haberler doğrultusunda 1831-1841 yılları arasındaki Mısır Sorunuincelenmiştir. Bu on yıllık süre içinde çıkarılan 220 sayının yaklaşık 1000 sayfası taranarak Mehmet Ali Paşa ve Mısır Sorunu ile ilgili haberler, gönderilen ferman ve emirler tesbit edilip Osmanlıca'dan transkript edildi. Gazetenin yayınlanan 13 Kasım 1831 tarihli 2. Sayısından itibaren Mısır ile ilgili haberlere yer verilmişti.

Gazetede, Osmanlı Devleti ve Mehmet Ali Paşa arasındaki mücadele ve bu mücadelenin sonuçlanmısı için Rusyanın ara bulucuk yaptığı, Kütahya antlaşmasının imzalanmasıyla Mısır sorunun kısa bir süreliğine kapanmış olduğu gazetenin bazı sayılarında geniş bir şekilde anlatılmaktadır.

Gazetede, Kütahya Antlaşmasından sonra Osmanlı Devleti ile Mısır arasında Nizip Savaşı'na değin sürecek bir mücadele döneminin başladığını görmekteyiz. Bu kez Osmanlı Devleti Mısır meselesinde yardım almak için Avrupa'ya sefirler göndererek Avrupalı devletlerden yardım istemişti. İngiltere, Rusya, Avusturya ve Fransa'nın arabulucu olmasıyla sorun çözülmüş oldu. Padişah Abdülmecid'in 13 Şubat 1841 tarihli "Mısır Valiliği İmtiyaz Fermanı" olarak da bilinen fermanı ile Mısır valiliği Mehmet Ali Paşa ve soyuna, babadan oğula geçmek üzere bırakıldığı yer almaktadır.

Gazetenin yayınlanan 35. sayısında Belen muharebesi kaybedilmiş olmasına rağmen bu olay kamuoyundan gizlenmiş ve bu savaş zafer gibi gösterilmiştir. Hatta Takvim-i Vekayi'ye göre Mısır ordusu bozguna uğratılmıştı. Yine gazetenin yayınlanan 39.sayısında Mısır kuvvetlerine yenilmiş olmalarına rağmen eski Serdar-ı Ekremlerden Hüseyin Paşa ve Reşit Mehmet Paşa'ya üstün hizmet madalyası verildiği manidardır.

Yine Konya muharebesinde Osmanlı Devletinin ordusu Mehmet Ali Paşa kuvvetleri karşısında ağır bir yenilgi aldığı anlatılmış olmasına rağmen bu savaşa devam edilmemesinin nedeni Takvim-i Vekayi'ye göre Padişah, “ alışılmış lütuf ve alicenâblığı içinde tebaasının kanının dökülmesine bir son vermek için Mısır valisine özel elçiler göndermeye karar verdi” şeklinde haber yayınlanmıştı.

Gazetede yer yer Mehmet Ali Paşa isyankâr asi bir vali, yer yer kendisine ihsan ve inayetlerde bulunulacak kadar önemli bir devlet adamı olarak görülmektedir. Gazetenin bu çelişkili dilini Mehmet Ali Paşa ile ilişkilerin seyri şekillendirmiştir. Bu durum aynı zamanda resmi gazete olması sebebiyle Takvim-i Vekayi'e Mısır Sorunu ile ilgili haberlerin tarafsız olmadığını göstermektedir.

ASLAN, Meryem, Takvim-i Vekayi Gazetesinde Mısır Meselesi, Yüksek Lisans Tezi. Danışman: Yrd. Doç. Dr. Fatih GENCER, 173 s.+ Vs.

ÖZET

Anahtar kelimeler: Mısır, Mehmet Ali Paşa isyanı, Osmanlı Devleti, Takvim-i Vekayi Gazetesi.

XIX. Yüzyıl da Osmanlı Devleti siyasî, askerî ve ekonomik yönlerden özellikle de Batıdaki gelişmelere paralel olarak sıkıntılı bir süreç içine girmişti. Merkezi otoritenin de sarsıldığı bu süreçte, Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa isyanı Osmanlı Devleti'ni oldukça olumsuz etkilemiş, bu durum aynı zamanda Avrupalı devletlerin Osmanlı'nın içişlerine karışmalarına daha çok olanak sağlamıştı. Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Mısır'da görev yaptığı süreçte çeşitli reformlar yapmış ve siyasî faaliyetlerde bulunarak güçlenmiş bir şahsiyettir. Öyleki 1821'de çıkan Rum isyanını bastıramayan Osmanlı Devleti ondan yardım almak zorunda kalmıştı. Girit ve Mora valiliklerinin kendisine verileceği umuduyla Kavalalı isyanın bastırılması konusunda Babiâli'ye yardımcı olmuş, ancak 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında meydana gelişmeler sonrasında istediklerini alamamıştı. Bunun üzerine Suriye'ye gözünü dikmiş ve fırsatı bulunca isyan etmişti. Böylece bu olay kısa zaman içerisinde Avrupa ve Rusya'nın da müdahil olduğu uluslar arası bir sorun haline gelmişti.

Bu çalışmada yaklaşık on yıl boyunca devam eden Mısır sorununa dair Osmanlıların resmi bakış açısını yansıtan en önemli kaynak olan Takvim-i Vekayi gazetesi (1831-1841) incelenmiştir. Konu ile ilgili gazetede yer verilen haberler transkript edilip, değerlendirilmiştir. Takvim-i Vekayi gazetesinde Mısır Sorunu ile ilgili haberler Şam'da meydana gelen karışıklıkla başlamıştır. Bunu takip eden sayılarda Osmanlı Devletinin bölgeye yaptığı atamalar, görevden almalar ve gönderilen Hatt-ı Hümayunlar yer almaktadır. Ayrıca Mehmet Ali Paşa'nın Akka kalesini alıp Anadolu'ya yönelmesi, Babiâli'nin almış olduğu askeri tedbirler, Konya Muharebesi, Hünkâr İskelesi Antlaşması, Kütahya Antlaşması, Rakka Eyaleti sorunu ve nihayetinde Nizip Savaşı çalışmamızda özellikle mercek altına alınan haberlerin başında bulunmaktadır.

ASLAN, Meryem, Egyptian Issue in the Takvim-i Vekayi newspaper, Master's thesis
Consultant: Assistant Professor Dr. Fatih Gencer, 173s.+ Vs.

ABSTRACT

Keywords: Eypt, Mehmet Ali Pasha rebellion, Takvim-i Vekayi newspaper, Ottoman State.

In the 19th century The Ottoman State entered a troubled period from political, military and economic aspects especially in parallel with the developments in The West. In this process that the central authority was also shaking Egyptian governor Kavalalı Mehmet Ali Pasha Rebellion had a very negative effect on The Ottoman State, this situation at the same time, allowed the European States to intervene in the interior of The Ottoman State.

Kavalalı Mehmet Ali Pasha was a strong person who made various reforms and political activities during his term. Such that The Ottoman State, unable to suppress The Greek Rebellion in 1821, had to receive help from him. Hoping that the governors of Crete and Mora would be given him, Kavalalı Mehmet Ali Pasha helped The Babiâli but he couldn't get what he wanted due to the developments after 1828-1829 Ottoman-Russian War. Then, he had an eye on Syria and revolted when he found opportunity. So, this event quickly became an international problem that included Europe and Russia.

In this study, the most important resource Takvim-i Vekayi newspaper (1831-1841) which reflected the official perspective of Ottoman State regarding the Egyptian Issue was examined. News related to the subject was transcribed and evaluated. News about the Egyptian Issue in the Takvim-i Vekayi newspaper started with the disturbances that happened in Damascus. In the following numbers of the newspaper, there are assignments, dismissals made by The Ottoman State to the region. Also, Mehmet Ali Pasha's taking the Alaska Castle and turning to Anatolia, military measures taken by Babiâli, Konya Battle, Hünkâr İskelesi Treaty, Kütahya Treaty, Rakka State problem and Nizip Battle are at the beginning of the news which are especially examined in this study.

KAYNAKÇA

A. SÜRELİ YAYINLAR

Takvim-i Vekayi: DEF'A 2: 7 CEMAZİYYELAHİR 1247, DAF'A 3: 14 CEMAZİYYELAHİR 1247, DEF'A 4 :21 CEMAZİYYELAHİR 1247, DEF'A 5 : 28 CEMAZİYYELAHİR 1247, DEF'A 8 : 19 RECEB 1247, DEF'A 14 : 3 RAMAZAN 1247, DEF'A 15: 17 RAMAZAN 1247, DEF'A 16 : SELH RAMAZAN 1247, DEF' A 17 : 4 ŞEVVAL 1247, DEF'A 18 : 14 ŞEVVAL 1247, DEF'A 20 : 29 ŞAVVAL 1247, DEF'A 21 : 7 ZİLKADE 1247, DEF'A 23 : 21 ZİLKADE 1247, DEF'A 25 : 4 ZİLHİCCE 1247, DEF'A 26 :17 ZİLHİCCE 1247, DEF'A 27: 27 ZİLHİCCE 1247, DEF A 28: 5 MUHARREM 1248, DEF'A 30: 21 MUHURREM 1248, DEF'A 31: 30 MUHARREM 1248, DEF'A 32 : 13 SAFER 1248, DEF'A 34 : 5 REBİÜLEVVEL 1248, DEF'A 35 : 16 REBİÜLEVVEL 1248, DEF'A 36 :21 REBİÜLEVVEL 1248, DEF'A 37 : 2 REBİÜLAHİR 1248, DEF'A 38 : 7 REBİÜLAHİR 1248, DEF'A 39 : 18 REBİÜLAHİR 1248, DEF'A 40 : 29 REBİÜLAHİR 1248, DEF'A 43: 1 CEMAZİYYELAHİR 1248, DEF' A 44 : 13 CEMAZİYYELAHİR 1248, DEF'A 45 : 24 CEMAZİYYELAHİR 1248, DEF'A 46 : 6 RECEB 1248, DEF'A 47: 20 RECEB 1248, DEF'A 49: 19 ŞABAN 1248, DEF'A 54 : 3 ŞEVVAL 1248, DEF' A 56 :1 ZİLHİCCE 1248, DEF'A 57: 18 ZİLHİCCE 1248, DEF'A 58 : 19 ZİLHİCCE 1248, DEF'A 59 : 13 MUHARREM 1249, DEF'A 60: 26 MUHARREM 1249, DEF'A 61 : 8 SAFER 1249, DEF'A 62 : 10 SAFER 1249, DEF'A 63: 8 REBİÜLEVVEL 1249, DEF'A 71 : 2 RECEB 1249, DEF'A 72 : 20 RECEB 1249, DEF'A 8 : 10 ZİLKADE 1249, DEF'A 89 : 8 CEMAZİYELEVVEL 1250, DEF'A 94 :15 RAMAZAN 1250, DEF'A 139 :9 ŞABAN 1252, DEF'A 140 : 11 RAMAZAN 1252, DEF'A 160: 2 ZİLKADE 1253, DEF'A 164 : 11 SAFER 1254, DEF'A 169 : 16 CEMAZİYELEVVEL 1254, DEF'A 181: 28 REBİÜLAHİR 1255, DEF'A 182 : 12 CEMAZİYELEVVEL 1255, DEF'A 204: 24 CEMAZİYELAHİR 1256, DEF'A 209: 14 ŞABAN 1256, DEF'A 210: 4 RAMAZAN 1256, DEF'A: 211 12 RAMAZAN 1256, DEF'A 212 : 6 ŞEVVAL 1256, DEF'A 213 : 20 ŞEVVAL 1256, DEF'A 214 : 10 ZİLKADE 1256, DEF'A 216 : 4 ZİLHİCCE 1256, DEF'A 217 : 24 ZİLHİCCE 1256, DEF'A 218 : 5 MUHARREM 1257.

B. TELİF VE TETKİK ESERLER

ALTUNDAĞ, Şinasi, *Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı Mısır Sorunu (1831-1841)*, Ankara, TTK, 1988.

———, “ MehmetAli Paşa”, *MEB İA*, Eskişehir, Devlet Kitapları, 2001, c.7, s.566-578.

ARMAOĞLU, Fahir, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)* , Ankara, TTK, 2003.

AYDIN, “Mustafa, Rus Filosu İstanbul’da (20 Şubat-10 Temmuz 1833)” , *Osmanlı Araştırmaları XXXII*, İstanbul 2008, s. 323-344.

FAHMY, Khaled, *Paşa ’nın Adamları Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Ordu ve Modern Mısır*, (Çeviren: Deniz Zarakolu), İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010.

GENCER, Fatih, “ İsyana Giden Yol, Anadolu’ya Açılan Kapı: Mehmet Ali Paşa’nın Akka’yı Ele Geçirmesi”, *History Studies*, Volume 7 Issue 1, A Tribute to Prof. Dr. İbrahim GÜLER, Mart 2015, s. 65-80.

———, “İbrahim Paşa ’nın Anadolu’yu İstilas (1832-1833)”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c. 9, s. 42, Şubat 2016, s. 641-657.

——— , “Hünkar İskeleyi Anlaşmasını Hazırlayan Koşullar”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Haziran 2015,yıl 8, Sayı XXII, s. 135-160.

——— , “Kütahya Antlaşması Sonrası Osmanlı-Mısır İlişkileri ve Rakka Eyaleti Sorunu”, *Uluslar arası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi Bildiri Kitabı I*, Saraybosna, 17-19 Mayıs 2013, s. 281-289.

GİRGİN, Atilla, *Türk Basın Tarihin’de Yerel Gazetecilik*, Göztepe, İnkılap Kitabevi, 2009.

GÜNDÜZ, Ahmet, “19. Yüzyılda Ortaya Çıkan Mısır Sorunuve Kadı Kıran Olayı (1833)”, *International Journal of Social Science*, Volume 5 Issue 6, p. 219-232, December 2012.

İNUGUR, M. Nuri, *Basın ve Yayın Tarihi*, İstanbul, Der Yayınları, 1993.

KARATAŞ, Mehmet, Mehmet Ali Paşa ve Mısır Meselesi, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl:9, Say.22, 2005, s. 265-282.

KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, Ankara, TTK, c. 5, 2011.

KIŞ, Salih, Kavalalı Mehmet Ali Paşa Hadisesinde Konya Muharebesi, Selçuk Üniversitesi Tarih Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Konya 2004.

KURTOĞLU, Muhammet Hanifi, “Kavalalı Mehmet Ali Paşa”, *TDV İA*, Ankara, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, 2002. c. 25,

ORTAYLI, İlber, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul, Timaş Yayınları, 2006.

SEZER, Hamiyet, “Mora İsyanı ve Yunanistan’ın Bağımsızlığı”, *OSMANLI*, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 1999. c.2,

SİNOUE, Gilbert, *Kavalalı Mehmet Ali Paşa (son Firavun)*, çeviren: Ali Cevdet Akkoyunlu, İstanbul, Doğan Kitapları, 1999.

ŞAHİN, Hasan, “Osmanlı-Rus Münasebetine Genel Bir Bakış”, *TÜRKLER*, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, c.12, s. 536-542.

TUNCER, Hüner, *Metternich’in Osmanlı Politikası (1815-1848)*, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1996.

TÜRKMEN, Zekeriya, *Girit Adasını Osmanlı İdaresinden Ayırma Çabaları: Yunan İsyanını Takip Eden Dönemdeki Gelişmeler (1821-1869)*, Genelkurmay ATASE Başkanlığı, Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezi, s. 219-244.

Joseph Von Hammer, *Büyük Osmanlı Tarihi*, c. 9, (Çeviren: Sıtkı Baykal), İstanbul, Üçdal Neşriyat, 1996.

JORGA, Nicola, *Osmanlı Devleti Tarihi*, (Çeviren: Nilüfer Epçeli), İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2005. c. 5,

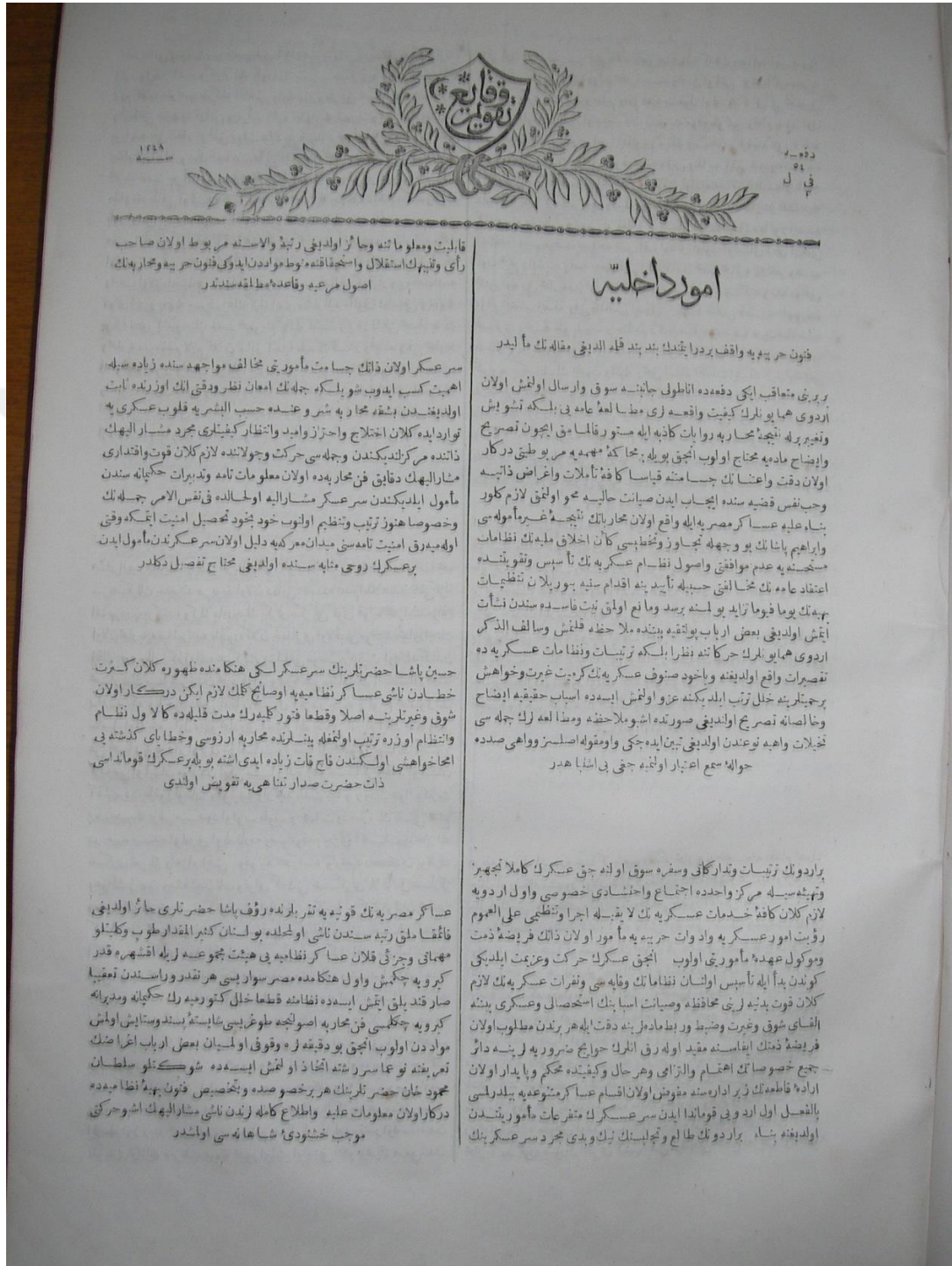
YAÇINKAYA, Alaaddin, “III. Selim ve II. Mahmud Dönemi Osmanlı Dış Politikası”, *TÜRKLER*, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, c. 12, s. 650 - 655.

EKLER

EK 1: Takvim-i Vekayi'nin 1832 tarihli 16 nolu sayıdır. Bu nüshada Mehmet Ali Paşa'nın Devellet-i Aliye'ye karşı isyankar tavrı ile ilgili haber yer almaktadır.

[illegible]

EK 2 : Takvim-i Vekayi'nin 1833 tarihli 54 nolu sayıdır. Bu nüshada Konya muharebesi ile ilgili haber yer almaktadır.

EK 3 : Takvim-i Vekayi'nin 1833 tarihli 58 nolu sayıdır. Bu nüshüda Kütahya antlaşması için yapılan müzakereler ile ilgili haber yer almaktadır.

EK 4: Takvim-i Vekayi'nin 1841 tarihli 218 nolu sayıdır. Bu nüshada Mısır yönetiminin Mehmet Ali Paşa'ya bırakıldığı ile ilgili haber yer almaktadır.

